Природа и духовни същества.
Тяхното въздействие върху нашия видим свят.

GA 98

Рудолф Щайнер

I. Така наречените опасности от окултно развитие — 5 ноември 1907 г.

Окултно развитие и теософска работа. Окултната работа на Кристиан Розенкройц, Посветен, Ясновидец, Адепт. Развитието на човешкото същество до двадесет и осмата година от живота. Омекотяване и втвърдяване. Рикит, туберкулоза, артериосклероза. Природата на теософското движение. Методът на ясновидството. Сетивно-свободно мислене. Въображение. Образът на растението, животното и човека като кръст. Сърцето и ларинксът като бъдещи органи; половите органи като умиращи. Светото копие на любовта. Граалът. Лъжите и техните последици. Духовен слух. Образът на кръвта, която ще блесне отново. Апокалипсисът на Йоан.

II. Езотерично развитие и свръхсетивно познание — 7 ноември 1907 г.

Относно състоянието на съня. Лотосовите цветя (свастики). Развитие на свръхсетивните органи. Грешки по време на тренировка, които трябва да се избягват. Концентрация, действие, основано на инициатива, контрол над желанието и болката, позитивност, безпристрастност. Животът след смъртта. Карма. Преглед на бъдещия живот. Пазителят на прага. Две страни на себепознанието. Опложданието чрез духа в любов и смирение води до божествено блаженство.

III. Розенкройцерското посвещение — 15 декември 1907 г.

Различни методи за посвещение. Общ преглед на следатлантския период. Природата на индийския народ. По-новият период. Чимабуе, Джото, Рафаел. Появата на материалистичния начин на мислене чрез окултни сили. Кристиан Розенкройц и неговият метод. За различните животи на Кристиан Розенкройц. Седемте етапа на посвещение. Окултно изучаване. Сетивно-свободно мислене. Въображение. Граалът. Окултното писмо. Философският камък. Съответствието между микрокосмоса и макрокосмоса. Слънце и око. Божествено блаженство. *Мистериите* на Гьоте . Дъбове и посветени.

IV. „Мистериите“, коледно-великденска поема от Гьоте — 25 декември 1907 г.

Легендата за Трите свети царе. Светогледът на езотеричното християнство. Духовната светлина на Луната (Яхве) и Слънцето (Христос). Слънцето, видяно през Земята като Звездата на влъхвите. Обединението на религиите. *Мистериите* на Гьоте , текст и екзегеза. Посвещение на външния свят, проникнат от духа.

B. Петдесетница: Колективен духовен стремеж и работа за одухотворяване на света I — 7 юни 1908 г.

Загубата на емоционално съдържание във връзка с годишните празници. За елементарните същества и тяхната връзка с хората и животните. Силфи, ундини, гноми, саламандри. Груповите души на животните. Развитието на човешкото същество от групова душа към индивидуална душа от времето на Атлантската епоха. Германският народ у Тацит. Патриархалното време на еврейския народ. Природата на груповите души на животните. Откъсвания от груповата душа. Ново формиране на нова човешка групова душа чрез интернализиране на идеалите. Празниците на *Обединената душа - Стремеж* като бъдеща мисия.

VI. Петдесетница: Колективен духовен стремеж и работа за одухотворяване на света II — 9 юни 1908 г.

за елементарните същества. Влияние на висши същества върху човешките същества по време на сън. Появата на елементарни същества чрез лоши черти на човешките същества. Фантоми, призраци, демони. Еволюцията на етерното тяло (етерната глава) от Атлантида до днес. Постепенното разхлабване на етерната глава в бъдеще. Необходимостта от духовни учения. За „Пиета“ на Бьоклин. Влиянието на духовните същества върху стиловете на строителство. Мисълта за Петдесетница.

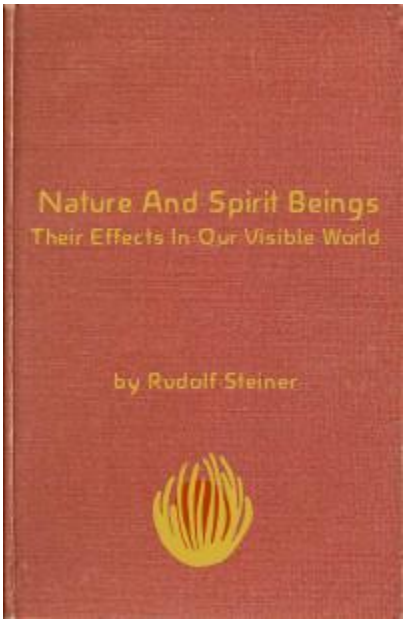

Преписите и бележките от осемнадесет лекции, изнесени на различни места през 1907 и 1908 г., са дадени през същия период като берлинските лекции: „ *Влиянието на духовните същества върху човешките същества*“ , GA 102, и по този начин допълват берлинските им. Вместо обичайния строго хронологичен ред, тези лекции са разделени на две големи тематични групи. В първата група Рудолф Щайнер осветява свръхсетивния път на познанието във връзка с годишните празници, докато във втората група се фокусира повече върху работата на духовните, особено на елементарните същества в нашия видим свят.

© 2023 Онлайн библиотека Щайнер

1. Така наречените опасности от окултно развитие

Говорейки за окултизма и окултното развитие на човешкото същество, преди всичко трябва да се изясни как култивирането на окултното развитие се свързва с действителната теософска работа в света. Последната, от самото си създаване, изпълнява своята задача именно като прави достъпни за човечеството определен брой окултни истини. Тези истини за свръхсетивните светове, които могат да бъдат научени от теософската литература и лекции, са по същество древни. Въпреки това, до последната третина на 19 век не е било нито обичайно, нито необходимо тези истини да се споделят публично със света във вида, в който съществуват днес като теософски истини. Култивирането на тези истини е било въпрос на така наречените тайни школи и тайни общества.

Този, който искаше да научи някои от древните истини за вътрешния свят, трябваше да бъде, така да се каже, приет ученик, ученик на великите учители на човечеството. Това, че някой би пътувал, както правим днес, за да споделя определени елементарни истини със света, не се е правило тогава. Приетият е трябвало да предостави определени доказателства за своя характер, своите интелектуални и други способности, а в училището е имало много строго разделение по степени. Беше невъзможно например да се разкрият на някой, който току-що е бил приет, тайни от по-високи степени. Накратко, всичко беше строго подредено и външният свят не знаеше нищо за съществуването на такава тайна наука, въпреки че това е единственият истински окултизъм.

Кои бяха тези, които намериха своето призвание там? Обикновено те не бяха известни. Един беше ковач, друг обущар, таен съветник, дърводелец. Известно беше само какво представляваше той в света. Не се знаеше, че тези хора са мъдри, способни да надникнат дълбоко в духовния и свръхсетивния свят. Това се промени през последната третина на 19 век. Днес е необходимо поне елементарните части на тайните науки, отразени в теософски текстове, лекции и други писания, да бъдат публично достояние. Дали това е възможно и защо е така, ще видим веднага. Първо, трябва да разгледаме тази отминала епоха, която всъщност е продължила до 14-ти век, а също и отчасти до последната третина на 19-ти век. Това, което се случва сега, е публикуването на някои основни учения на окултизма, подготвено от окултното движение. Това движение е основано през 14-ти и 15-ти век от високопоставена личност, станала известна на света под името Кристиан Розенкройц.[1] Какво е „Кристиан Розенкройц“ или кой се крие зад него, знаят само посветените. Едно е сигурно - той принадлежи към най-развитите личности на съвременната епоха, които е трябвало да оформят окултното познание на Средновековието по такъв начин, че то да се впише в съвременния живот.

През последната третина на 19-ти век някои е трябвало да излязат, за да съобщят на човечеството това, което то трябва да знае днес. Теософията не е нищо друго освен елементарното учение на окултизма.
Ако сега погледнем назад към онези далечни времена, когато окултизмът се е практикувал тайно, е имало три начина, по които човек е можел да влезе в контакт със свръхсетивните светове: първо като посветен, второ като ясновидец, трето като адепт. В миналото тези три метода са били строго разделени и ако наистина искаме да разберем какво представлява окултното развитие на човека, тогава трябва ясно да разберем тези три термина.
Всъщност е известно какво се разбира под ясновидец. Изрично отбелязвам, че по-важният е ясновидецът, защото той, в края на краищата, притежава висши сетива. Много е лесно да се обясни какво е ясновидец. Във всяка човешка душа спят скрити способности. Те могат да бъдат развити, позволявайки на човешкото същество да погледне в света, скрит от обикновените сетива. Има такива тайни научни методи. Ако човек сам ги практикува, тогава той вече няма да бъде толкова несъзнателен по време на сън, колкото обикновен човек. Практикуването на тези методи прави възможно неговото астрално тяло, когато се изтласка навън с Егото, да възприема духовния свят около себе си. Първоначално възприемано като обилна светлина, като светлинни и цветни явления, то след това започва да чува през нощта.
Това е реално преживяване, което човешкото същество има за себе си: че той, засега в преходно състояние, е обграден както от духовен, така и от физически свят. Това е началото на истинското ясновидство.
Този, който наистина иска да постигне състояние на ясновидство, трябва да може да пренесе в дневното си съзнание това, което сега вижда през нощта, защото би било само половинчато, ако човек можеше да гледа през нощта само в астралния свят. След като е способен наистина да се настрои, така че да вижда не само това, което съществува за физическите сетива у хората, животните и т.н., но и да възприема като блестяща аура това, което човекът и животното чувстват и преживяват, тогава се достига състоянието на съвременното ясновидство. Следователно, ясновидецът е някой, който наистина може да вижда в духовния свят и да говори за него. Да предположим, че е имало район, където хората никога не са виждали железопътна линия и някой оттам се е преместил в район, където е имало железопътни линии. Тогава той би научил за това чрез собствения си опит. Той би могъл да говори за това у дома въз основа на собствения си опит, точно както ясновидецът може да свидетелства за духовния свят.
Но някой, който е такъв ясновидец, все още не е това, което би могло да се нарече адепт, нито пък би могъл да се нарече посветен. Ако човек, който, според горния пример, се е запознал с железопътна линия от личен опит, сега се върне у дома, не би му била поверена задачата да построи железопътна линия. Същото важи и за ясновидеца. Той не е способен да прави това, което може да прави някой друг,

който е придобил практически и научни знания в свръхсетивния свят. Ето как ясновидецът, който е видял само това, което съществува във висшите светове, е в сравнение с адепта.
Все още различен е Посветеният. Ето още едно сравнение: Представете си човек, който може да вижда всички цветове и светлини, и друг, който е доста късоглед. Първият не знае нищо за законите на света на светлината, другият, който не може да вижда надалеч, но като обучен физик и учен познава добре всички закони. Има хора, които са посветени във висока степен, въпреки че не са ясновидци; поне това е приложимо за всички стари школи, но не в същата степен днес. В миналото е било възможно да се работи по този начин, защото не забравяйте, че преподаването на ясновидство или обучението на посветени е дълъг процес. Някои изискват много прераждания, за да постигнат това.
Подобно сътрудничество между ясновидци и посветени вече не е напълно възможно; поради тази причина Розенкройцерската школа вече не държи тези неща стриктно разделени. Безкористността, която някога е действала в тайните школи, трудно може да бъде разбрана от хората днес. Особено в египетските тайни школи хората са работили заедно по този начин. Днес необходимото доверие вече не съществува и съвременният човек не може да си го представи. Ето защо посветените и ясновидците в Розенкройцерските школи са били развити само до определена степен. За разлика от това, човек трябва да се отнася много внимателно към адептството, тъй като това може само да навреди на света. Защото хората са много несклонни да вярват, че духовните сили влияят на всичко. Ще се разрази буря и последствието от това ще бъде, че подготвителното разбиране ще бъде застрашено. Първо е необходимо ясновидците и посветените да преподават окултното знание и едва след това постепенно ще се появят адепти.
Какво е адепт? Те съществуват във всички области. Наблюдавайте самия човек. Човекът по своята природа се състои от физическо, етерно и астрално тяло, както и от его. Различните части на човешката природа се развиват съвсем различно в определени възрасти. Това е много важно съображение. Защото за окултиста човешкото същество се ражда многократно, първо физически от физическата майка. Там физическото тяло е обградено от физическото тяло на майката; различни кръвни кръгове и сокове се движат от майката към детето. След като се роди физически, физическото тяло на майката се отделя напълно от детето. Това е първото раждане. В този момент етерното тяло не се е родило. Второто раждане се случва едва след като започне второто зъбче през седмата година от живота. Дотогава етерното тяло е обградено от етерната обвивка, която всъщност не принадлежи към специфичното етерно тяло на детето. Едва през седмата година от живота етерното тяло наистина ще се роди. Обвивката ще бъде избутана назад и външният израз на този процес е появата на зъбите на възрастните, които човешкото същество ще запази. Ясновидецът вижда как, до степента, в която се

появяват зъбите, етерното тяло се ражда от черупката на майка му. До достигане на полова зрялост човешкото същество е все още обградено от своята астрална майка, която е там от самото начало и ще остане и след седмата година от живота. Тогава астралната майка ще бъде избута настрана и едва сега ще се роди астралното тяло, както по-рано се родиха физическото и етерното тяло. Достигането на полова зрялост означава за човека раждането на астралното тяло. Едва от двадесет и една до двадесет и осем години егото ще се роди напълно.
След като хората осъзнаят как протича това развитие, ще стане ясно какво въздействие ще окаже това върху образованието. Дадох описание на това в моята статия „Образованието на детето от гледна точка на науката за духа“.[2]Тази брошура съдържа всички правила, които трябва да се вземат предвид в този контекст. Виждате ли, учител, който е усвоил тази система, би бил вещ в областта на образованието. Тази практическа работа, идваща от духовните светове, е адептство.
До седемгодишна възраст в човешкото същество се случва един вид втвърдяване (солидиране) на формите. Всички форми на мозъка и костните структури (скелета) ще бъдат създадени до седмата година от живота. Те ще продължат да растат, но това, което не се развие до седемгодишна възраст, е безвъзвратно. Така че нещо безвъзвратно може да бъде пренебрегнато чрез образование. Оттогава нататък етерното тяло става свободно. Сега става очевидно как зъбите, които човек получава, са израз на правилните процеси на втвърдяване и формиране на етерното тяло, което току-що се ражда, и показват дали те са в правилна пропорция едно спрямо друго. Тези две неща са свързани - появата на зъбите и появата на етерното тяло. Всичко, което е свързано с растежа и размножаването, е свързано с това. Ако едното от тях не е правилно, тогава и другото няма да е правилно. Това илюстрира как науката за духа обяснява как зъбите и етерното тяло са свързани. Например, жените, които имат лоши зъби, са по-склонни да са били засегнати от родилна треска.
Нещо от принципа на втвърдяване и нещо от принципа на омекване трябва да съществуват – тези принципи на втвърдяване и омекване трябва да съществуват в баланс. Рахитът, например, се появява, когато принципът на омекване е по-силен. Да предположим, че принципът на втвърдяване е преобладаващ, тогава се зараждат микробите за туберкулоза, за артериосклероза. В момента, в който човешкото същество, прилагайки свръхсетивни принципи, е способно да ръководи развитието на етерното и физическото тяло, то ще бъде вещ в областта на детското образование, точно както Парацелз.[3]който вече не е разбран, е бил адепт, тъй като е можел да възприеме във всеки един момент невидимите принципи. Сега можете да си представите каква буря би избухнала, ако се обърнете към университет с такива учения. Човечеството трябва да бъде подготвено стъпка по стъпка и тогава ще стигне до момент, в който ще изисква духовните водачи да подкрепят ученията си с трудове от духовния свят. Причината за съществуването на посветените е, че

духовният свят може да бъде изследван и открит според неговите преобладаващи закони чрез ясновидство. Когато обаче човек го е открил и говори за него, тогава всички неща, които ясновидецът казва, могат да бъдат разбрани чрез здрав разум и ако някой твърди, че не може да разбере тези неща, тогава причината не е, че не е ясновидец, а че не иска да използва достатъчно здравия си разум.
По този начин, човек може да бъде посветен, без да е ясновидец, но тогава трябва да разчита на ясновидеца. В известен смисъл, теософското движение се стреми да помогне, като изисква всички техни публични учения да се основават на опита на ясновидците. За какво тогава ви е нужна публика? В известен смисъл, човек иска да ги превърне в Посветени, които разбират, без самите те да са ясновидци.
Това е мисията на теософското движение. Това е и правилната връзка между ученията, които се дават, и начина, по който те се предоставят на по-широката аудитория. Това задълбочено проникване в свръхсетивния свят се основава на много специфични методи. Тук вече веднъж споменах конкретно розенкройцерския метод,[4] затова ще добавя само малко.
За да се издигне човек във висшите светове, за да се превърне в ясновидец, е необходимо първо да развие силни страни, които вече са в него: мислене, чувстване и воля. Това вече включва много от трудностите, изпитвани в първите класове на началното образование, за които се говори, ако човек възнамерява да предупреждава за опасности. Ясновидството е за някои хора твърде красиво нещо и тези, които чуват нещо за теософията, са склонни да постигнат ясновидство. Те не са много развълнувани, когато им се казва, че е необходимо да се научи нещо, преди човек да получи резултати.
Първото нещо, което човек трябва да направи, е да развие мисленето си, да го развие старателно, и със сигурност преди да стане ясновидец. В днешно време е изключително трудно да се обясни какво се има предвид под „развиване на мисленето“. Ако можете да видите във висшия свят чрез отварянето на висшите сетива, ще видите, че тези светове изглеждат много, много различно от това, което сте си представили тук. Обикновено някой, който все още не може да ги погледне, трудно може да си представи какво може да изпита, какви впечатления има, и още по-малко по отношение на света на ясночуването, хармонията на сферите. Едно нещо обаче остава постоянно във всички светове: логическото мислене. Ако сте научили това тук, тогава то е сигурен водач в астралния и духовния свят. Впечатленията са напълно различни, но логиката остава същата. Това започва да се променя едва в най-висшите светове.
Това, което се предлага в теософските трудове и книги, е сетивно свободно мислене. Ако човек не се научи да прави това, тогава се излага на известна опасност. Може да позволи на някой друг да погледне в астралния свят, но не бива да се забравя, че ако човек не стои напълно на солидната основа на здравословното мислене, там е изключително трудно да различи истината от

илюзията. Този, който не може да прави разлика, е просто невменяем, той не е духовно или психически здрав и по този начин се излага на опасността да загуби равновесие, когато астралният свят го обземе.
Човек се учи да схваща астралния свят постепенно, като работи върху чувствата си, и това се случва чрез въображението. Ще ви покажа как това подхожда към човека, как го учи и как го въвежда в астралния свят. Това се улеснява чрез превръщането на всички идеи, които човек има, които обикновено се изразяват като догми и абстрактни понятия, в картини, които се появяват визуално. Това, което мислим, говорим и учим, са абстрактни понятия, следователно първоначално има спекулация. Това няма да отведе никого във висшите светове. Едва когато понятията се трансформират в картини, човекът постепенно получава достъп до висшите светове.
Как се постига това преобразуване на мислите в картини? В розенкройцерското училище учителят би казал на ученика: Вижте това растение. С корените си то се стреми към земята, стъблото му се издига право нагоре, на върха е цветът и плодът. А сега сравнете растението с човека. Повърхностно мислейки, човек би могъл да се изкуши да сравни цвета с човешката глава, а това, което е долу в растението, с краката на човека. В действителност, главата на растението е коренът, а това, което растението целомъдрено държи към светлината, са неговите плодовити органи. Това е точно обратното на случая с хората. Цветът е обърнал тези органи към светлината. Представете си цялото това нещо точно - ако не бихте обърнали плодовитите органи на растението нагоре към светлината, а надолу към центъра на земята, тогава те биха били проникнати от желание и страст. Така откриваме в човека обърнато растение, едновременно пронизано от желания и страсти. По този начин, човешкото тяло е плът, докато растителното тяло, целомъдреното, е тяло, което все още не се е развило в плът.
А сега погледнете едно животно: То стои между растението и човека. Растението, животното и човекът, насочени нагоре, образуват кръста, който се простира през цялата природа. Сега на ученика се казва: Вижте растението, как то обръща чашката си нагоре, целувано е от слънцето, от лъча светлина, наречен свято копие на любовта. Човекът е трябвало да замени растителното тяло с това на плътта, пропита от желание, но той има висок идеал пред очите си.
Тук трябва да наблюдаваме човешкото сърце и ларинкса. В човешкото тяло има два вида органи: тези, които са по пътя на несъвършенството и които постепенно ще отпадат, и други, които са само в етап на формиране. Всички по-нисши органи, половите органи, ще отпадат. Сърцето и ларинксът, от друга страна, са органи, които ще се усъвършенстват едва в бъдеще и едва тогава ще се развиват.
Говоря ти. Мислите ми са в мен. Образувам ги в думи, които идват от ларинкса ми и създават звукови вибрации, и по този начин мислите ми общуват с душата ти. Гласовата кутия е апаратът, който произвежда ефирни вълни и изважда наяве това,

което е в душата. Ако някой изобрети устройство, чрез което тези вълни да могат да се втвърдят, тогава ще можеш да уловиш мислите ми и думите ми. В бъдеще ларинксът не само ще произвежда думи, но един ден ще се превърне в творчески, репродуктивен орган и ще създаде бъдещи същества, подобни на хората.
В определени периоди растителната природа на човека все още не е била проникната от похотливата страстна природа на плътта. Тези специфични органи, които са се развили най-късно от животинската природа, първо ще изчезнат отново. Това са репродуктивните органи. Те са останали дълго време като растителни органи, след като човешкото същество вече се е появило в плът. Поради тази причина съществуват илюстративни колекции, където са изобразени хермафродити.[5] с растителни органи, изложени на показ. Когато Библията разказва за смокиновия лист на Ева, в действителност това е символ на факта, че тези органи са се развили последни в плътта. По този начин трябва да се тълкуват религиозните текстове. Половите органи са угасващи органи, докато ларинксът е в процес на пълна трансформация и след като човешкото същество отново стане целомъдрено, ларинксът ще се обърне отново към духовното слънце. Чашката на растението се развива във формата на плът, изпълнена със страстни желания, и след това ларинксът отново ще се превърне в целомъдрена, чиста чашка, оплодена от Духа, която ще бъде издигната към святото копие на любовта. Това е и символът на Светия Граал, неговият висш идеал.
Сравнете това, опитайте се да усетите и преживеете отново всички тръпки, които тези образи са предизвикали; тогава ще имате само един от онези образи, които се дават на розенкройцерски ученик. И докато се лутате през тях, тогава ще осъзнаете малко по малко, че вашите чувства се превръщат във факти за вас. Ще възприемете, че тези чувства излъчват светлина. Тя винаги излъчва, но нисшият човек не я вижда. Този, който преживява тази мистична част от въображението, се научава да вижда чувствата си. Това е началото.
Не магия, а интимен процес на въображение се случва в началото на възхода към ясновидството. Но тук едно нещо трябва да стане ясно, защото от този момент нататък ще виждате всичко да произлиза от вас самите. Когато човек действително започне да трансформира вътрешния си живот в светлина, той трябва да може да понесе видяното. Това изисква сила на характера, която едва ли някой може да си представи. Например, ако вие, не бидейки ясновидец, излъжете, това е достатъчно лошо. Но ако сте ясновидец и излъжете и след това видите как лъжата става видима и какво означава на астралния план, тогава ще разберете защо се казва, че лъжата е убийство. И това е така. Просто да предположим, че сте видели да се случва събитие и сте си съставили представа за него, а след това кажете нещо, което е невярно, т.е. нещо, което е лъжа. Тогава от обекта произлиза правилният, а от вас - лъжливият поток и тези две ще се сблъскат и ще причинят ужасна експлозия; и

всеки път, когато правите това, прикрепяте към кармата си отвратително същество, от което не можете да се отървете, докато не поправите това, за което сте излъгали. Всеки, който иска да стане ясновидец, трябва да развие три добродетели, които са от решаващо значение за него. Първо, необходима е самоувереност, за да бъде човек сигурен в себе си. Второ, необходима е самоосъзнатост, за да не се страхува никога да признае грешките си. И трето, необходимо е присъствие на духа, тъй като човек ще се сблъска с много неща на астралния план, които, макар и да присъстват около нас през цялото време, са нещо друго за виждане. Поради тази причина тези характеристики трябва да бъдат развити преди всичко и е наистина глупаво някакви училища или общества да обучават хората да станат ясновидци, без да ги насочват по този начин.

Ако сега по различен начин един ученик бъде обучаван, а именно чрез окултни текстове, той ще бъде воден нагоре в духовния свят Девахан към слуха. Там човек трябва да се потопи в онези картини, които съществуват за развитието на човешкото същество. Ще поставя една такава картина като пример пред душата ви. Помислете за древните времена, когато човешкото същество току-що се е появило в сегашната си форма. В онези дни Земята е била топла, светеща огнена топка и всички метали и минерали са се стопявали в светещата Земя. Физикът би казал, че човешките същества не могат да съществуват там. В онези дни човешкото същество е слизало от Божеството и е формирало себе си в светещата материя. Тази трансформация е била дълъг процес. Ако можехте да видите това, което ясновидецът може да възприеме, щяхте да видите, че се е обвил в огнено тяло. Къде отиде сега огънят, който гореше на Земята? Къде е той? Той е във вашата кръв. Цялата топлина, която е била вътре в хората и животните, е била и е огненото сияние на Земята. И щом ще можете отново да трансформирате кръвта си, така че тя да блести – и това ще бъде случаят, когато човешкият ларинкс се трансформира в Светия Граал – тогава човешките същества отново ще излъчат изобилие от светлина. Ако някой сега се потопи в картина като тази, тогава може да постигне ясновидство, ясночуване. Искам да посоча въведението към Апокалипсиса на Йоан, което гласи: „Откровението на Исус Христос, което Бог му даде, за да покаже на слугите си какво трябва скоро да се случи.“ Това са картини, които са били използвани за развитие в розенкройцерските училища. Ясновидецът трябва да се научи да разшифрова такива картини. Развитието на Земята ще бъде Словото и Словото ще бъде с човека и човекът ще създава човешки същества чрез Словото.

2. Езотерично развитие и свръхсетивно познание

Искам да поговоря с вас по-задълбочено за предишната тема от онзи ден, за вътрешното или езотеричното развитие и свръхсетивното познание. Ще бъде напълно необходимо да се отнесем към разгледаното тогава като към предпоставка, защото искаме да надградим върху това, което е докоснало душата ни по това време. От обсъжданото ще сте разбрали, че развитието на човешкото същество не е нещо, което трябва да се приема като шега; не е нещо, което трябва да се приема лекомислено. Въпреки че от друга страна, човек трябва многократно да подчертава, че не бива да се говори и за опасностите от окултното развитие по обикновен, тривиален начин. Опасностите са големи, но начинът, по който обикновено се говори за тях, не е правилен, трябва да си изясним това. Нека просто се опитаме да си представим по-точно какво се случва с някой, който се е развил чрез някакъв вид упражнения, да речем, чрез вида упражнения, споменати в последната лекция, и нека го сравним с някой, който не се занимава с такова обучение и следва, както всички останали, ежедневието си. Ще стигнем до съзнателно разбиране, ако започнем например с това, което знаем за обикновеното състояние на сън.

От предишната лекция[1]Научихте какво всъщност прави човешкото астрално тяло през нощта в нормално състояние на сън. Докато човек спи, физическото тяло и етерното тяло лежат в леглото, но така наречената „астрално тяло“ заедно с егото се издига от тях и ги оставя зад гърба си. И когато астралното тяло не е във физическото тяло и не използва своите инструменти, сетивните органи, за да наблюдава и размишлява върху външния свят, и не е заето от движенията и работата на физическото тяло, тогава астралното тяло може да поеме съвсем различна задача. То премахва изтощението и на двете.[2]Премахването на това изтощение е неговата задача. Ясновидецът може да види как астралното тяло през цялата нощ работи отвън върху физическото и етерното тяло, за да ги възстанови, така че на сутринта човекът да почувства обновяване на силите си и да се чувства освежен. Поради тази причина сънят е толкова добър лекар и ако някой не спи здравословно и достатъчно, губи много. Много, много неща, които изглеждат като болести, са само смущения във физическото и етерното тяло. Тези смущения остават, ако астралното тяло не е в състояние да ги отстрани. То обаче е в състояние да отстрани тези смущения, когато не е във физическото тяло, както в будно състояние, а когато е извън тялото.

Откъде астралното тяло черпи силата и способностите си, които използва, за да „поправи“ физическото тяло? В последната си публична лекция вече сравних излизането на астралното тяло от физическото и етерното тяло с количество вода, съдържащо се в чаша. Ако имате около 1000 капки вода в тази чаша, които образуват воден басейн, това е различно от това да вземете хиляда малки гъби и да попиете всяка капка вода поотделно – и така ще сте индивидуализирали всяка

капка поотделно. По същия начин това се случва и с астралното тяло през нощта. Ако всички вие заспите тук сега, ще се случи същото, както когато изстискате гъбите и създадете един воден басейн. Вашето астрално тяло ще се издигне и ще се присъедини към останалите. Свързвайки се по този начин, човешките същества влизат в контакт с тези хармонични, великолепни събития във вселената. Душите ни се връщат през нощта към хармонията на сферите и от тях астралното тяло с егото – а това е душата – придобиват силата, необходима за възстановяването на физическото тяло.

Какво ще се случи с човек, който получи окултен учител и премине през окултно обучение? Дават му се определени задачи. Може да се говори само грубо за тях. Той получава задачи за медитация, концентрация и т.н. Каква е целта на задачата, възложена на ученика от учителя? Целта е бавно да се даде възможност на астралното тяло да вижда кога е извън физическото тяло през нощта. Астралното тяло на обикновения човек, когато е навън, е в безсъзнание в астралния свят, както бихте били в безсъзнание във физическия свят, ако нямахте сетивни органи. Без сетивни органи светът не съществува за вас. В момента, в който човек получи инструкциите да събуди спящите сили на душата си, астралното му тяло получава духовни или психически сетивни органи, онези органи, които се наричат лотосови цветове. Те не са цветя повече от лобовете на белите дробове.[3]са крила. Всеки знае, че ястребът има крила, които изглеждат доста различно от лобовете на белите дробове. Лотосовите цветя са органи, които извършват един вид кръгово движение. Един такъв орган се намира под челото, един сантиметър под мястото, където се срещат веждите, в мозъка. Интензивното фокусиране върху тази точка и едновременното произнасяне на определена дума задейства един вид проблясък, вид на светлина, видим за ясновидец отвън. Сетивният орган започва да извършва кръгово движение. Казват, че колелото се върти, то оживява. Нормалният средностатистически човек няма такъв орган на това място или има най-много фин намек за него. Чрез тренировката проблясъкът се появява, когато астралното тяло е извън физическото. Впечатлението, което човек получава като ясновидец, наблюдаващ отвън, е това на въртящо се колело. Това колело се нарича „свастика“. Този знак, както и други реални символи, не може да бъде обяснен чрез спекулации. Те не са измислени произволно, а наистина могат да се видят на духовния или астралния план. Свастиката е символ на този сетивен орган и всички остроумни обяснения в теософската литература са глупости. В теософията не бива да се дават алегорични или символични обяснения. Това е, от което човек трябва да се откаже първо: всички спекулации. Трябва да се откаже от всички тези размишления за това как биха могли да бъдат нещата. Важно е само да навлезе в самата реалност. Близо до ларинкса се намира шестнадесетлистният лотос, орган, от който човешкото развитие зависи в голяма степен. Близо до сърцето е дванадесетлистният, а по-надолу десетлистният лотос и така нататък.

Тези органи се развиват чрез упражненията, които учителят възлага на ученика, по същия начин, както сетивните органи на физическото тяло се развиват чрез практика, например чрез влиянието на светлината и звука. Можете да разглеждате единия като физически, а другия като духовен процес с абсолютно същата продължителност. Не бива да вярвате, че някакви бурни процеси, магия или други подобни неща биха могли да доведат някого до развитие на тези сетивни органи. Само интимните процеси, ученето чрез мислене, имат силата в себе си да развият такива органи. Поради това е изключително важно човек да научи какви са тези мисли и да се фокусира върху определен телесен орган, например върху точка в мозъка си, разположена на един сантиметър под средата на веждите. Ако човек сега се фокусира върху тази точка, докато използва специфична комбинация от думи, той ще събуди определени способности в астралното си тяло. Всичко това е систематично и, може да се каже, технически определено.
Някои хора изобщо не намират това за особено важно за себе си. Многократно се чуват фрази, които са абсурдни за истинския окултист: „Нямам нужда от учител; трябва да намеря учителя си вътре в себе си“. В такива разговори може да се открие най-големият егоизъм – и това е безсмислица. Ако някой погледне геометрията от тази гледна точка, какъв би бил резултатът? Всеки е способен да открие всички закони на геометрията чрез вътрешно развитие: може да са му необходими хиляди години, за да ги открие, но е способен да ги открие. Но наистина ли е необходимо да се открие геометрията наново? Не трябва ли просто да се свържем с това, което човечеството е открило в продължение на векове, да надградим върху него и да създадем нещо полезно за човечеството, което ни е дало толкова много знания? Човечеството има право на това. От какво бихме могли да спестим човечеството, ако изпитвахме всеотдайна любов към учителите на ранното човечество! По същия начин ние също не се опитваме да търсим заради собственото си вътрешно развитие, а като работници, извършващи голяма услуга на човечеството. Винаги е имало хора, които са били пионери. Те са тези, от които трябва да се учим, и ако се притесняваме да се подчиним на техния авторитет, това е безмилостно безразличие. Да работим в духа на учителите на човечеството, да търсим онези, които могат да ни водят, е непосредствена и абсолютна необходимост както за окултните учители, така и за учениците. Нещата, които ни казват учителите и които са били изпитани и известни от векове, изтръгват сетивните органи от астралното тяло.
Ако някой дава окултни съвети – истинският учител няма да направи това – тогава лесно може да се случи да инструктира ученика как може да придобие възприятия в астралния свят. Тогава може да се забележи, че ученикът започва да работи върху астралното си тяло и започва да развива сетивните органи, но започва да проявява по-лоши навици и характеристики, отколкото преди да стане окултен ученик. Хората са се чудили на факта, че в ранните времена на теософията много хора са

правили неразбираеми грешки по отношение на характера си. Дори леко развитие на астралното тяло, подтикнато от елементарните учения на теософията, когато те станаха публично известни за първи път, е предизвикало доста любопитни явления. Например, един ученик, който е бил касиер, е избягал с парите, а друг е правил съвсем различни неща; също така, хора, които преди са били много миролюбиви, са станали свадливи. Това е така, защото дори с малко окултно развитие, произтичащо от теософските концепции, ако не се проследят правилно, лошите страни на характера се проявяват. Никой обаче не бива да се страхува от това. Просто трябва да се обърне внимание на такива неща, тъй като те трябва да се приемат сериозно. Използвайки силата на характера си, ние просто искаме да се стремим да не се поддаваме на подобни изкушения. Ще бъде различно, когато ученикът бъде подложен на истинско систематично окултно обучение. Тогава работата върху астралното тяло е по-обширна и става напълно необходимо да се предложи заместващ източник на енергия за попълване на физическото и етерното тяло.
Как може да се възстанови това, което е взето от физическото и етерното тяло? За да се постигне това, ще е необходимо да се развият доста специфични характеристики у човешкото същество. В човешката природа и същност е възможно да се развият черти, които позволяват физическото и етерното тяло да се поддържат, така че да не зависят от твърде обширно възстановяване. Представете си, че правите нещо през деня, което допринася за укрепването и възстановяването на физическото и етерното тяло, така че те да резонират по своя собствена цел и ритъм в хармония с голямата вселена. Само тогава ще можете да използвате силите за самото астрално тяло. Това трябва да се направи, не е нужно да се направи веднага, но ще дойде времето, когато трябва да се случи. Когато учителят казва: „Трябва да концентрираш мисленето“ – това, което се има предвид, не е само обикновено мислене. Когато ви кажат: „Трябва да седнете, да помислите за каквато и да е обикновена мисъл и да не позволявате на други мисли да ви влязат, да се съсредоточите върху мисълта възможно най-интензивно, като същевременно отхвърлите всички останали мисли – това ще изисква от човешкото същество да направи определено вътрешно завоевание – и това вътрешно завоевание е това, което има значение. Темата не е предназначена да бъде интересна и завладяваща. Например, би било лесно да се съсредоточите върху Наполеон, но би било трудно да се съсредоточите непрекъснато върху клечка кибрит за продължителен период от време. Това е самата същност. Скоро ще забележите как след известно време ще достигнете определена вътрешна сила и сигурност. Човек вече може да усети, въз основа на вътрешно преживяване, дали е било ефективно.“
След това човек трябва да поеме инициативата и да извърши действия, които иначе със сигурност не би направил. Може да е нещо напълно маловажно. Важността на дадена дейност е без значение, но тя трябва да е ваше собствено действие, произтичащо от вашата собствена първоначална инициатива. Един човек, на когото

разказах това, ме информира след известно време, че всеки ден в офиса си прави седем крачки напред и седем крачки назад, докато си представя „Еволюция и инволюция“. Отлично! Не важността на действието, а фактът, че инициативата е уникално нейна собствена, е това, което има значение.
Говорил съм с други приятели за това и за да им дам пример, споменах, че човек може да полива цветя, дори никога преди да не го е правил. И с какво трябваше да се справя тогава? Когато посетих тези приятели, всички те бяха заети да поливат цветя! Това беше напълно погрешно, защото не се очакваше да извършват „моето“ действие, а да извършват действие, което може да не са измислили, но което е тяхно собствено, с изключение на изобретението. Ако това се прави за продължителен период от време, ще видите вътрешния му ефект. То ще хармонизира и балансира всичко във физическото и етерното тяло, така че и двете да резонират сами по себе си и да не изискват много възстановителна работа, като по този начин ще позволи на астралното тяло да изтегли част от силата си.
След това, човешкото същество трябва да контролира себе си по отношение на желанието и болката. В обикновения живот то е подчинено на робството на чувствата си. Смее се, когато някой сподели нещо смешно с него, плаче за всяко тъжно събитие. Ученикът обаче трябва да упражнява самоконтрол, не трябва да позволява да бъде доминиран, но самият той трябва да контролира похотта и болката. Мнозина мислят, че това би ги направило безчувствени, но е точно обратното. Така ние преодоляваме желанието и болката, а именно какво е егоистично желание и егоистична болка. Трябва да намерим начин да се впишем или да се поставим в други същества, да станем емпатични. Никой не бива да се отдръпва от това упражнение поради страх да не стане безчувствен – всеки ще стане по-чувствителен.
Четвъртото упражнение е такова, което най-много обичам да обяснявам чрез легенда. Тази легенда е от живота на Исус Христос. Подобно на много други, тя не може да бъде открита в Библията, тя е на персийски език.[4] Когато апостолите веднъж се разхождали с Исус Христос през провинцията, те видели полуразложен труп на мъртво куче, лежащ наоколо. „Каква гадна мърша!“, казали апостолите и се обърнали с отвращение. Само Исус Христос спрял, погледнал трупа и след малко казал: „Какви красиви зъби имало това животно.“ – Той забелязал в грозния, разлагащ се труп все още красивите зъби. Това ни дава намек, че трябва да възприемем навика да откриваме във всяка грозота зрънце красота, в злото – доброто, а в грешката – истината. Това позитивно отношение трябва да се практикува известно време, то ще доведе до вътрешна хармония и вътрешен ритъм.
Петото упражнение е, че човешкото същество трябва да бъде разумно безпристрастно към всичко ново, с което се сблъсква в света. Може също да се каже, че на човек не е позволено да използва нищо, с което е свикнал от миналото, за да повлияе на бъдещето. Думите: „Не вярвам на това“ трябва напълно да

изчезнат от ума. Ако някой дойде при вас и ви каже, че църковната кула се е изкривила за една нощ, ще трябва да намерите ъгълче в сърцето си, където вярвате, че е възможно наистина всичко да се случи. Това не означава, че трябва да станете некритични; просто трябва да смятате нищо за невъзможно. Който може да направи това, е способен да упражнява много ефективно влияние върху физическото и етерното тяло, така че те ще попаднат в ритъм, който захранва астралното тяло през нощта с това, което е придобито за него чрез медитация и концентрация. Защото това постепенно ще доведе човешките същества до истинската теософия, позволявайки им да получат прозрение навсякъде защо нещата се случват по начина, по който се случват, а не по различен начин. Който познава механизма на съня, знае и защо е необходимо да се практикуват такива упражнения.
След като човек е предприел стъпки по окултния път известно време под подходящо ръководство, много неща стават за него видими, осезаеми и преживяеми, които иначе би пропуснал. Не вярвайте, че опасностите, с които се сблъсква човек, иначе не са там в живота. Човек просто не ги вижда предварително, а преминава през живота, без да ги вижда. Човек се научава да вижда какво ни заобикаля в духовния свят, едва когато може да навлезе в по-висшите планове. Това, с което човек например трябва да се сблъска и винаги ще се сблъсква на по-високо ниво, с което трябва да се справи и за което трябва да се подготви, е „Пазителят на прага“. Човешките същества обикновено имат доста странни представи за него.
Какво е този „Пазител на прага“? – Днес искаме да насочим вниманието си към това преживяване, като пропуснем много други неща. Трябва да сте наясно какво обикновено прави човек през целия си живот. Нека вземем „живота Камалока“ в истинския му смисъл, животът след смъртта, където човекът все още има известна склонност към физическо-сетивното съществуване, и да сравним този живот с това, което се случва непосредствено преди началото на живота Камалока. Голяма картина от спомени ще бъде разкрита пред душата на този, който току-що е напуснал физическото тяло. Тогава започва животът Камалока.
Това е много странно. Като начало, характеристиката е, че човек преживява живота си отново. Всъщност, той ще преживее целия си предишен живот назад, като се връща назад през събитията, случили се преди смъртта му, до раждането му. По този начин човек преживява отново всички събития назад и ще приключи с това, щом достигне собственото си раждане. Човек се връща към всяка точка, която е преживял. Да кажем, че сте навършили шестдесет години и когато сте били на четиридесет години, сте ударили някого по лицето. Когато стигнете до тази точка в преживяванията си от обратната памет, ще бъдете привлечени към това човешко същество и ще бъдете белязани, така да се каже, с нещо странно: Ще страдате от болката, която сте му причинили. Докато през целия си живот може да сте таили чувства за отмъщение, сега чувствате това, което е чувствал човекът, на когото сте

си отмъстили или сте възнамерявали да си отмъстите. Чрез преживяването от обратната памет вие преживявате отново емоциите и чувствата, които сте разпространили. Всичко, което ще преживеете там, ви предлага много, което възпрепятства по-нататъшното ви развитие в историята на човечеството. Без имплантирания белег на болката, бихте стигнали по-далеч по-лесно, защото този възпрепятстващ белег остава с вас като сила. Като абсорбирате тези сили в Камалока назад, в следващия живот отново ще бъдете водени от кармата дотам, че ще можете да ги използвате, за да изплатите дълга, да поправите нещата, за компенсация. По този начин се развива копнежът да се изкупите там, където сте се провалили, и ще бъдете привлечени да направите това, когато човешкото същество отново живее с вас. Ето как се разиграва кармата.

Друг пример: Четирима самозванци[5]Съдиите са осъдили някого на смърт и са изпълнили присъдата. Защо се е случило това? Когато животът на тези четирима мъже е проследен назад, се оказва, че в предишен живот осъденият е бил един вид вожд, който е осъдил тези четирима мъже на смърт. Връзката от събития, които са събрали тези петима мъже, всъщност е създадена в живота в Камалока. По този начин, човек винаги има възможност по време на живота си в Камалока да приеме тези сили като възпрепятстващи белези, които ще го отведат отново в живота, за да изплати дълговете си.

След като човек е преминал през Девачан и трябва отново да се върне към физическия живот, ще откриете обратната картина на това, което се случва веднага след смъртта. Сега ще имате един вид предчувствие, един вид предварителен преглед на живота, който предстои да преживеете. Разбира се, това, което човек възприеме в този момент, той ще забрави, освен ако не е обучен в окултизъм. Има проверими случаи, в които човешки същества са били толкова шокирани от предварителния преглед, че не са искали да влязат в този живот. Оказа се, че наистина етерното тяло не е навлязло напълно във физическото тяло. В такива случаи етерното тяло на главата е стърчало доста навън и е причинявало много специфичен вид идиотизъм.

Не си мислете, че кармата се развива по такъв начин, че да можем веднага да изплатим всички дългове, които сме натрупали в предишно прераждане, в следващото. Не е толкова просто. Понякога човек ще трябва да премине през много, много прераждания. Ако можехте да погледнете назад за момент и да видите всичко, всички белези в астралното си тяло, които трябва да бъдат изкупени, преди да се издигнете до определени висоти на окултизма, щяхте да видите целия си дълг.

Това, което сега се изправя пред ученика и трябва да се изправи пред него в символична и разбираема форма, е това, което все още трябва да изкупим, което все още ни спъва: неизкупената карма. Това е Пазителят на Прага.

Това може да ни сблъска и по доста необичаен начин. Познавам случай, при който някой се е въплътил в края на 18-ти век с доста изключителна алчност да предприема определени дела на физически план, така че е трябвало да преживее странна съдба след смъртта. Той е починал; след много дълго време е напуснал остатъка от астралното си тяло. Обикновено астралното тяло пада след около една трета от времето, прекарано на земята, и остава обратно като астрален труп, докато се разтвори. Такива астрални трупове постоянно кръжат около нас и оказват негативно влияние върху хората. Той не е могъл да остане по-дълго в духовния свят, но рано е изпитал желанието да се върне отново във физическия свят. Сега е сполетял нещастие, което се случва много рядко. Всъщност е възможно, когато човек се върне към физическо съществуване, да открие, че астралният му труп все още е наоколо. Това е много лошо за него, защото сегашното му астрално тяло ще бъде проникнато от предишното му астрално тяло, което е ужасна съдба. Сега той го държи постоянно до себе си като „двойник“ и това е анормалната форма на Пазителя на Прага, която може да се появи при специални изключителни обстоятелства.

За този, който е на път към окултно развитие, е необходимо в определен момент да види обикновеното си астрално тяло с всички белези на неговата неразрешена карма и да се опита, чрез съществуващите средства, да балансира тази неосвободена карма. Това е истинската среща с Пазителя на Прага. Всичко това не е разказано, за да ви уплаши, а за да ви даде представа какво се разбира под „себепознание“ в истинския смисъл на думата. Себепознанието е двойно: първо, то е разпознаването на това, което истинското аз трябва да прави. Второ, то е познаването на висшето аз. Но тяхното познание е нещо съвсем различно. Можете да прочетете в Библията: Адам познаваше жена си.[6]—Това е израз за „опложданe“. „Познай себе си“ означава: оплоди се с мъдростта вътре в себе си, погледни на душата като на женски орган и оплоди себе си. Ако искаш да постигнеш себепознание, търси вътре в себе си, където ще можеш да разпознаеш всичките си грешки. Ако искаш да достигнеш до познание за висшето си аз, търси извън себе си, защото там познание за света е познание за себе си. Всичко е на слънце, защото всичко е слънце. Трябва да се освободим от себе си. Казвали са ми: „Вие ни говорите за развитие и подобни неща, но ние искаме да постигнем издигане на душата, на чувствата.“ Този, който говори така, е свой собствен враг. Не като се взираме в себе си, а като се научим да познаваме света във всичките му части, малко по малко, ще станем безкористни и способни да намерим себепознание и познание за Бога.

Няма по-лош израз от този: „Човек трябва само да погледне в себе си“. — Там ще откриете само нисшия си аз. Човек трябва да търси навън с любов и ще открие. Познавам хора, които казваха: „Какво ми трябва? Не ми трябва нищо, защото съм Атман.“ Но дори и многократно да казват „Атман, аз съм Атман“, те няма да могат да

го осъзнаят, защото не знаят повече за Атман от това, че е дума от пет букви. Това вглеждане в себе си води само до затваряне. Ние не сме нищо друго освен крайник (част) от този свят. Пръстът е само пръст, докато е част от организма; ако го загубите, той вече няма да е пръст. Пръстът не се отделя от организма, но човекът е толкова „умен“, че вярва, че може да се отдели от Земята, въпреки факта, че трябва само да го транспортирате на няколко километра над Земята и той ще загине. Човекът принадлежи на слънцето, според своето етерно и астрално тяло, на цял свят от слънце(а). Най-голямата грешка е да искаш да намериш себе си в себе си. Да се освободиш от себе си, като се потопиш във всички детайли на света, е правилното нещо. Този, който се оплоди с любов и смирение, ще намери божествено спасение, докато този, който търси Бог в себе си, се закоравява. Ще видите, че има много какво да се научи, когато човек иска наистина да опознае езотеричния път. Важно е да има правилната представа за такива неща. Не е нужно да мислиш за това от сутрин до вечер, както не е необходимо да повтаряш собственото си име през цялото време. Достатъчно е да знаеш мисълта. Има мисли, без които езотерикът не може да бъде езотерик. Ако той има тези мисли, както в ежедневието си има своите стремежи и мотиви, тогава тези мисли представляват стъпки за него, които ще го отведат нагоре към свръхсетивния план на познанието, те ще му помогнат да проникне в мъдростта на световете, съзнателно напредвайки към любовта.

3. Посвещението в розенкройцерите

Когато говорим за посвещението на розенкройцерите или розенкройцерското посвещение, трябва накратко да поставим концепцията за посвещение пред душата си. Главно, тази концепция е за търсене на начин да проникнем, чрез собствения си опит и собствени приключения, във висшите светове, които са в основата на нашия сетивен свят. Трябва да разграничим три пътя: посветени, ясновидци и адепти. Това са трите различни пътя за установяване на връзка с висшите светове.

Днес ще говорим за това как човек може да опознае свръхсетивните светове чрез собствения си опит. За днес ще се откажем от тричастното разделение, но имайте предвид внимателно, че когато говорим за посвещение, имаме пред себе си *един* метод за посвещение.

Човек лесно ще преодолее разликите в различните методи, като се има предвид, че хората търсят пътя към висшите светове от различни начални точки. Когато сме достигнали върха на планината, ще имаме ясна гледка оттам. За да се изкачим там, можем да започнем от различни начални точки, използвайки различни пътища. Би било безсмислено, ако за да стигнем до върха, не използвахме пътеката право пред нас, а първо обиколим планината.

Нека приложим този принцип към посвещението. Отново се сблъскваме с различни отправни точки, защото хората имат различни предразположения. Външната естествена наука не е в състояние наистина да изучи финитe разлики, с които се сблъскваме тук. Нашите физиолози и анатоми не са в състояние, с техните груби инструменти и методи, да открият тези фини разлики между човешките същества. Но за някой с окултни знания има огромна разлика между човек, роден в Ориента, и човек, роден в Европа или в Америка. Това е очевидно чак до физическата природа. Има огромна разлика между някой, който все още има живата непосредствена емоция и чувство за Христос, и човек, който е напълно отчужден от първоначалното християнско чувство и чийто цял мироглед се основава на постиженията на съвременната наука. Не само чувствата и мислите на такъв човек са различни от тези на някой с християнски дух, но разлики могат да се наблюдават дори във физическото състояние на някого. Съществуват такива фини разлики, които засягат най-финитe структури на тялото, че физиологията и биологията нямат какво да кажат за тях. Следователно, индивидуалната човешка природа трябва да се вземе предвид, тъй като не може да се води всеки по един и същи начин, за да се издигне във висшите светове чрез по-високо развитие.

За да разберем това, трябва да се върнем назад в минали епохи на човечеството. Човечеството е преминало през дълъг период на развитие. По времето, което наричаме атлантско, нашите предци, тоест нашите собствени души, са живели в съвсем различни тела в древна Атлантида на Запад, между днешна Европа и Америка. След това са се случили наводнения, на които се основава историята за

библейския потоп и много други различни саги за наводнения, включително онези наводнения, които са причинили падането на древната Атлантида. Това е последвано от постатлантската еволюция, в която се намираме и до днес. Преминахме през четири времеви периода по време на следатлантската еволюция и все още сме в петия. Първият от тези времеви периоди включваше староиндийската култура, където хората бяха обучавани от самите свети Риши, вдъхновени човешки същества, които съвременният човек вече не може да си представи. След това дойде втората културна епоха, персийската, с религията на Заратустра. Третата културна епоха беше вавилоно-асирийско-халдейско-египетската, от която бавно се разви еврейската култура. Като четвърти последва гръко-римският културен период, в рамките на който възникна християнството и което черпи своите елементи от хората, развили се органично от третата култура. Сега живеем в петата културна епоха и се насочваме към шестата.
Не само мисленето се е променило през дългото време след Атлантската катастрофа, но и астралното тяло, етерното тяло и физическото тяло. Не бива обаче да си въобразяваме, че всички хора са еднакво поставени в нашия пети културен период. Много особености на по-ранните културни традиции са запазени. Това, което се е развило едно след друго, все още съществува редом едно с друго. Човешките същества преминаха през напълно различни културни епохи. Те преживяха промени в цялото си същество, което наложи да се адаптира въведението към висшите светове, дадено им от техните духовни водачи.
През Атлантската епоха хората все още са били астрално ясновидци. Те са живели заедно със своите богове и духове по същия начин, както с външните растения, минерали, животни и хора. В следатлантската епоха хората вече не са могли да получат достъп до висшите светове. Те вече не са могли да проникнат чрез директно наблюдение на божествено-духовното във висшите светове, а са могли само изкуствено да се доведат до състояние, в което отново да станат „спътници“ на боговете. Това е основата на индийския път на йога посвещение. Това йога въведение във висшите светове се състои главно в приглушаване на съзнанието, което човекът е придобил в следатлантската епоха, външното възприятие, и в връщане към предишни ясновидски състояния на съзнанието, подобни на тези, които е преживявал атлантският човек.
Ако продължим да проследяваме еволюцията на човечеството отвъд персийския и халдейския културен период, ще стигнем до християнския културен период. Той донесе със себе си християнското посвещение, което може да се постигне само чрез пряка връзка с Исус Христос чрез Евангелието на Йоан и Апокалипсиса. След това, през 13-ти и 14-ти век, следва първата зора на материалистическия културен период. По това време просветените хора са могли да осъзнаят: сега настъпва материалното време. Всичко, което е било напълно осъзнато през 19-ти век, което се е случило в най-голяма степен, е било подготвено отдавна преди това.

Материализма откриваме не само в областите на външната дейност, но трябва да се изправим срещу него във всички области.
До началото на XIII и XIV век мъжете са се придържали към съвсем различни чувства и емоции. Драстична промяна настъпва във всички области, дори в най-привидно изолираните. В изкуството на живописта например наблюдаваме голяма промяна в емоциите на хората. Днес за материалиста изглежда произволно, когато например Чимабуе[1] рисува фона в златно на картините си. Този художник обаче все пак следва традицията за илюстриране на висшия свят. Когато се вгледаме в най-висшите области на астралния свят, ще открием, че този златен фон е реалност, действителен факт. Тези, които по-късно са искали да рисуват подобни неща, като имитатори на онези древни художници, които все още са притежавали знание за реалността на астралния свят чрез традицията, ни изглеждат като варвари в сравнение с онези, които наистина все още са имали връзка с висшия свят. Например Джото[2] вече не изобразяваше това, което смяташе за истина, а всичко рисуваше единствено въз основа на външна традиция. По негово време беше естествено да се насочим към това, което можеше да се види само на физически план, към материалистичното изкуство. Само най-великите художници от онова време все още се придържаха към традицията. В картините на Рафаел[3] *В „Диспута“* (Спор за тайнството) може да се види как в основния цвят отдолу нагоре наистина се възпроизвежда с известна точност преживяването, което има някой, който се издига към висшите светове. Това преживяване на постепенния преход от нисшите към висшите светове, чак до илюстрацията на гениите, които изплуват от златния фон, е необходимост.
Тези, които познават духовните истини, знаят, че зад физическите факти се крие нещо друго. Те знаят, че причината хората днес да са материалисти е, че са под външни материалистични влияния. Но това не е само въпрос на външно възприятие. От окултната гледна точка човек се научава да знае за други причини. Мислите и чувствата са реалности, които се излъчват в света. Ние сме обзети от материалистични мисли. Навсякъде тези мисли бръмчат около нас. Дори ако никакви книги и вестници, които пропагандират материалистическите възгледи, не достигнат до фермер в провинцията, материалистичните мисли, които имат значение, все още бръмчат наоколо и му влияят.
Ако се запитаме как човешките същества са се появявали на този свят във времена, когато все още са били известни окултни сили, ще открием, че в онези времена, например в Китай, са се полагали грижи, че при раждането си във физическия свят човекът е бил посрещнат от хора, изпълнени с духовни мисли. Това е нещо съвсем различно от това да бъдеш посрещнат от материалистичен лекар и материалистично мислеща среда. Тук човекът се сблъсква с съвсем различни неща, отколкото преди това в среда, изпълнена с духовни мисли. Тук се крие причината за материалистичното отношение на човека. Още от 13-ти и 14-ти век човекът се

потапя в материалистична атмосфера от момента на раждането си. Това е трябвало да бъде така. Но затова е трябвало да се създаде и метод за онези, които искат да се издигнат във висшите светове, чрез който да станат достатъчно силни и издръжливи, за да могат да постигнат изкачването в духовните светове, въпреки външните материални обстоятелства.

Този метод на посвещение е розенкройцерският, създаден около началото на 13-ти и 14-ти век и въведен за първи път от Кристиан Розенкройц.[4] един от великите водачи на човечеството. Строго отделен от външния свят, този метод е действал от онези времена в продължение на векове, познат само на тесен кръг, най-тясно ограничен през 19-ти век, материалистическия. Едва през последната третина на 19-ти век става необходимо да се разкрие на света чрез теософията това, което е било преподавано, поне в основните си части, в розенкройцерските училища.[5]

През 1459 г. истинският основател на розенкройцерското течение достига това ниво, чрез което придобива силата да упражнява влияние върху света по такъв начин, че това посвещение да може да бъде донесено от него на света.

Оттогава тази индивидуалност на Кристиан Розенкройц се е появявала отново и отново като лидер на въпросното движение. През вековете той е водил живот „в същото тяло“. Трябва да разбираме израза „в същото тяло“ по следния начин: Когато погледнем физическото тяло, откриваме, че нищо не е останало от това, от което се е състояло преди десет години. Но съзнанието е останало същото. На всеки седем до осем години човек обменя всички части на физическото си тяло, но съзнанието надживява този непрекъснат обмен на физически вещества през целия живот. Това, което ние по този начин преживяваме между раждането и смъртта, посветеният ще го преживее, като умре и скоро след това се прероди в ново тяло като дете. Но той прави това пътуване напълно съзнателно. Съзнанието се поддържа от едно въплъщение в следващото. Дори физическата прилика остава с посветения, защото душата изгражда новото тяло съзнателно въз основа на опита от предишното въплъщение. По този начин най-висшият лидер на розенкройцерската школа е живял векове наред.

Едва сега стана възможно да се направят публично достояние някои от принципите на розенкройцерите. Дотогава нищо от това не беше достъпно, а само след като нещо беше споделено.[6]Според розенкройцерското учение, това, което води човешките същества към висшите светове, са следните седем етапа: първо, Учението; второ, придобиването на Имагинативно Знание; трето, изучаването на Окултното Писание; четвърто, подготовката на Философския камък; пето, съответствието на Микрокосмоса и Макрокосмоса; шесто, единението с Макрокосмоса; седмо, Божественото Блаженство.

Това не означава, че тези седем етапа трябва да бъдат завършени последователно. Ученик, който се среща с розенкройцерски учител, получава неговите инструкции за по-висше развитие според своята индивидуалност. От седемте етапа на по-висше

развитие ще бъде избран този, който е най-подходящ за него. Човек може да започне с първия и втория етап, а след това може би ще последват четвъртият и петият. Само това, което се нарича „Учение“, е това, с което всеки трябва да започне.
Тук „Учене“ означава нещо различно от това, което обикновено се разбира в ежедневието. Има се предвид особеният начин за придобиване на идеи и понятия, който се нарича „освободено от сетивата мислене“. Цялото мислене на обикновения човек е свързано с външната сетивна природа. Обърнете внимание на всичко, което преживявате от сутрин до вечер, и след това мислено отхвърлете всичко, което сте видели и чули външно. За повечето хора ще остане много малко или нищо. Но който иска да си проправи път към висшите светове, трябва да свикне да може да мисли, без да се свързва с външния свят, когато източникът на неговото мислене се крие само в самия него.
Единственият вид сензорно свободно мислене в европейските страни е аритметиката. Детето се учи, че две по две е четири, първо като гледа външна илюстрация, пръстите или зърната, или ужасните сметачни машини. Но човек няма да постигне задоволителен резултат в тази област, докато не е способен да си представя без патерицата на външното визуално помагало. Човек никога не може да види кръг във външната реалност. Кръговете, които човек рисува на черната дъска, са тебеширени хълмове, нанизани заедно. Само един измислен кръг е точен. Трябва да конструирате кръга в ума си, трябва да измислите кръга.
Днес, сетивното мислене на хората може да се открие само в областите на математиката и геометрията. Но за повечето хора те не са достъпни и затова се споменават само с цел сравнение. Най-доброто средство за придобиване на сетивно мислене е самата теософия, защото там човек ще чуе за неща, които не е виждал. Това, което хората научават там – как човешкото същество се състои от физическо, етерно и астрално тяло или как самата Земя се е развила, преминавайки през различни етапи – те не могат да видят. Само когато напрегнем мисленето си и възприемем вътрешната логика на дадено нещо, ще схванем тези неща с обикновена логика, стига човек да се осланя на всеобхватната основа на логиката. Ако хората днес казват, че не могат да разберат това, това не е защото не са ясновидци, а по-скоро защото не желаят да прилагат логиката на разбирането. Преживяванията на ясновидеца могат да бъдат разбрани с проста логика; ясновидството е необходимо само за изследователски цели. Теософията е единственото логично нещо за теоретичния и практическия живот. За разлика от това, това, което хората казват за свръхсетивните неща по материалистичен начин, е нелогично. Това, което науката за духа носи, е истинска конкретна плодотворност в живота.
Ако разгледаме принципа на образованието от гледна точка на теософския мироглед и от гледна точка на материалистичния начин на мислене, можем да

направим сравнение. В първия случай се говорят неща за развиващото се човешко същество, които не могат да се видят отвън. Но именно в него съществува реалното, истинското, конкретното. Днешният материалистически мироглед не разбира растящото дете. Само като се вземе предвид цялостната природа на човешкото същество, а не само като се наблюдава външното, човек се научава да постави човека с пълния му потенциал в света.
В същото време, някой, който се потапя в ученията на теософския мироглед, има метод да научи сетивно мислене. Истинската теософия винаги ще се стреми, доколкото е възможно, да развие сетивно мислене. Когато разглеждаме теософските учения, ще открием описания на състояния, които не можем да видим. Когато разглеждаме еволюцията на нашата Земя и откъде е произлязла тя, ние описваме планетарно състояние, където всичко е било различно от сегашния етап на нашата Земя: онази стара Луна – не сегашната – където все още не е съществувала твърда, минерализирана земна кора, по която човешкото същество може да ходи, а където планетата е съществувала само в един вид растителна природа. В това съединение, което можем да сравним с готвенето на маруля или спанак, по-твърдите компоненти са съществували само във форма като днешната кора или кора на дърветата. Минералите тогава изобщо не са съществували.
Ако това се оспорва от материалистична гледна точка, защото човек може да си представи растения, растящи само в минерална почва, тогава би могло да се признае, че при днешните условия това със сигурност не е възможно по друг начин. Но в по-ранни епохи са преобладавали съвсем други условия. Материалистът не е в състояние да си представи това, защото винаги ще се свързва с днешните условия. Чрез такива образи обаче човек може да се освободи от това, което вижда навсякъде наоколо. Глупостите придобиват смисъл, когато съзерцаваме далечни обстоятелства. Така се учим да се образоваме, да се отдалечаваме от сетивните си условия. Учим се да поставяме пред душата си образи, които днес не познаваме. Така мисленето ни се издига от това, което е възможно днес. Тези, които се опитват да свържат мисленето си само с това, което би било възможно днес, се придържат към днешните условия и не могат да се откъснат от тях. За изучаването в розенкройцерския дух е особено важно да се тренира мисленето върху образи на условия, които днес вече не съществуват. Да се остави понятие да произлезе от понятие, от напълно сетивно свободно мислене, е средство да се стигне до това, което се нарича Изучаване . Човек може да стигне до там и чрез изучаване на книга като „ *Философия на свободата*“ .[7]Авторът е предложил в него само възможността мислите да мислят себе си. Там отделните мисли възникват сами от напълно сетивно свободно мислене, организират се по такъв начин, че никоя мисъл не може да бъде преместена от мястото си и поставена на друго място. Точно както ръката не може да бъде откъсната от тялото и поставена на друго място. Това е пътят на сетивно свободното мислене.

Пламенното желание абсолютно да се издигнеш във висшите светове е нещо, което мнозина желаят, но е нещо нездравословно. Стремежът е здравословен само когато вътрешна, достойна логика е култивирана чрез мислене, напълно свободно от сетивни впечатления.
Този, който познава висшите светове, знае, че възприятията там са доста различни от тези във физическия свят. Но има едно нещо, което остава същият елемент в трите свята - във физическия, в астралния и в света на Девакана: това е логическото мислене. Този сигурен водач ни предпазва от това да следваме всички блуждаещи светлинки. Без него никога няма да се научим да различаваме илюзията от реалността и ще повярваме, че всяка илюзия е астрална реалност. Тук, във физическия свят, е лесно да различим илюзиите от реалността, защото външните факти ни поправят. Например, ако сте тръгнали по грешна улица, няма да стигнете до правилното място. Във висшите светове трябва сами да намерим правилния път, като приложим собствената си умствена сила. В противен случай ще продължаваме да попадаме във все по-трудни лабиринти, ако предварително не сме се научили да различаваме илюзията от реалността. Можем да научим това в розенкройцерско обучение.
Вторият етап в розенкройцерското обучение е въображаемото разпознаване, разпознаването чрез образи. Това е първият етап от възхода от физическия към духовния свят. Гьоте е дал лайтмотива , водещия принцип, с последните думи на втората част на своя *„Фауст“* , когато е казал: „Всичко, което е преходно, е само алегория.“[8]Ако започнем да виждаме всичко, което ни заобикаля, като духовни картини, тогава се стремим нагоре към света на въображението.
В розенкройцерските школи, както и в по-ранни школи, е правен опит да се преподава на учениците еволюционният принцип, който се прилага в различните царства. Днес се говори за еволюцията във връзка с материалистическото мислене. Теософията също говори за това, но е съвсем различно да се превърне понятието за еволюция в картина и да се издигне във въображението. Обикновено само умът е зает с еволюционния принцип. Достигаме до въображението по следния начин: В продължение на много седмици или месеци душата се е трансформирала чрез насоките на учителите по следния начин. Най-добре можем да преразкажем това под формата на диалог, който обаче никога не се е случвал по този начин. Учителят може би е казал нещо от рода на: „Вижте растението, как с листата и цветовете си то се стреми към слънцето и пуска корените си в земята, стремейки се към центъра на Земята.“ Ако го сравнявате с човешкото същество, би било погрешно да сравнявате цвета с главата му, корените с репродуктивните му органи. Дарвин[9]направи правилното сравнение. Той посочи, че коренът на растението съответства на главата на човешкото същество. Човекът е обърнатото растение. Коренът, с който растението потъва в земята, съответства на главата на човешкото същество. Но това, което растението целомъдрено държи към Слънцето, цвета и

неговите органи за оплодяване, човекът обръща към Земята. Ако човек обърне растението напълно, получава човешкото същество. Ако го обърне наполовина, получава животно с хоризонтален гръбнак.
Ако си представим тези неща въображаемо, тогава не само нашите мисли, но и нашите чувства и емоции ще бъдат дълбоко въведени в света, който ни заобикаля. Ще се научим да разпознаваме вътрешната връзка между растението и човека. Ще разпознаем чистата, целомъдрена растителна природа, която все още не е пропита от желания и страсти, и природата на човека, в който целомъдрената растителна субстанция е била превърната в плът, пропита от желания и страсти. Но чрез това едновременно с това в човешкото същество навлезе нещо по-висше – той придоби ясното дневно съзнание. Растението спи, но човекът е придобил ясното си дневно съзнание, като се е въплътил в плът, пропита от желания, страсти и инстинкти. За да направи това, той е трябвало да направи пълен оборот. Животното стои точно по средата. Въпреки че има желания и страсти, то все още не е придобило ясното дневно съзнание.
Учителят казал на ученика: Ако усетиш това, ще разбереш Платоновите[10]казвайки: „Световната душа е разпната върху световното тяло“. Растение, животно, човек, това е истинското най-съкровено значение на знака на кръста. Това, което преминава през природните царства като обща душевна субстанция, като „световна душа“, се появява в символична форма като кръст. Това се преподава в окултните школи като най-дълбокото значение на кръста.
Тогава учителят казал на ученика: „Виж как растението целомъдрено държи чашката си към Слънцето, как слънчевият лъч целува цвета на растението.“ Това се наричало целомъдрената целувка на слънчевия лъч, святото копие на любовта. В тази целомъдрена целувка на слънчевия лъч, святото копие на любовта, към което се отваря чашката на растението, е намек за идеала на бъдещето, където човешкото същество отново ще развие органите си по-високо до целомъдрието на растението. В момента човекът се е развил до етап, в който е проникнат от желания. Той ще се развие по-нататък до етап, в който ще е трансформирал желанията си и отново ще бъде целунат от духовния слънчев лъч; където той, на по-високо ниво, ще създаде отново себеподобни, където репродуктивната му сила ще бъде одухотворена. Това се е наричало „Светият Граал“ в окултните школи. Това е истинският идеал на Светия Граал – орган, който човекът ще има, след като репродуктивните му сили бъдат одухотворени. В миналото виждаме целомъдрената растителна природа; в настоящето виждаме човека, пропит от желания; а в бъдеще ще видим човека с пречистеното тяло и как той приема в чашата на Светия Граал по-висш етап от развитието на чашката на растението, духовния сноп слънчева светлина.
Това не е абстрактно мислене, а състояние на битие, при което усещаме всеки етап от развитието, не само мислим за него. Когато усещаме по този начин какво се развива, тогава бавно се издигаме, така че да стигнем чрез образите до

въображаемо разпознаване. Образът на Светия Граал ще застане пред нас, след като отделим тези образи от сетивния вид и приемем образа от висшия свят.
Ако позволим на подобни картини да ни влияят – тези, които представят специфични процеси в духовния свят и които са били потвърдени в окултните школи – тогава ние наричаме това „позволяване на окултния писмен текст да ни влияе“. Това е третият етап от розенкройцерското обучение.
Ще открием такива изображения в печати и колони, като тези, изобразени на Мюнхенския конгрес,[11]за началото и края на еволюцията на човечеството и в Апокалипсиса. В миналото човекът е бил на Земя, състояща се от разтопена магма. Той е стигнал до сегашното си тяло само постепенно, чрез много превъплъщения, и ще продължи да еволюира през много превъплъщения. По-специално ще има трансформация на ларинкса и сърцето. Това ще бъдат репродуктивните органи в бъдеще. Днес моите мисли, чувства и емоции се въплъщават само в думи, които позволяват на емоциите на душата ми в тази стая да достигнат до ушите ви чрез вибрации и ще събудят подобни мисли и чувства във вашите души. По-късно човешкото същество ще създаде топлина и накрая светлина, точно както сега съобщава мислите си с думи чрез въздуха. Точно както човекът е слязъл от сфера от светлина и топлина в миналото, той самият ще създаде топлина и светлина в бъдеще.
Това е изобразено на първия апокалиптичен печат.[12]Първоначалното състояние на човечеството, когато Земята все още е била в стадий на разтопена магма, е представено от краката на човека на картината, потопени в огнен метален поток. Състоянието на бъдещето е изобразено с огнен меч, стърчащ от устата на човек. Такава картина действа не само върху въображението, но и върху волята на човек, когато наблюдаваме великите сили на природата по този начин. Защото същата сила, която живее като първична сила във волята на човешкото същество, живее и в целия външен свят. Като се научим да тренираме волята си, волята на света ще живее в нас - тогава нашата воля ще стане едно с волята, която тече през природата. Човекът научава това чрез безкористна отдаденост на окултните писания.
Четвъртият етап от обучението на розенкройцерите е подготовката на *философския камък*. Това е висша мистерия, пазена в тайна. Към края на 18 век част от нея е разкрита. Например, има забележка в централногермански вестник[13]от човек, който е чул нещо за него. В него пишеше: „Философският камък наистина съществува и само малцина не го знаят. Мнозина вече са го държали в ръцете си, без да знаят, че това е Философският камък.“ Това определение беше правилно дословно, само човек трябва да го разбере. Това не е просто алегория. Розенкройцерът работи върху реалността по такъв начин, че да проникне във физиологията. Той работи върху истинската трансформация на Земята и на човека, дълбоко във физическото

тяло, не само върху това, което обикновено е известно като морално издигане, усъвършенстване на морала и т.н.
Нека разгледаме човешкото дишане. Регулирането на дихателния процес е важна част от окултното развитие. Хората вдишват, използват кислорода, който се смесва с въглерода вътре в тях, и след това издишват въглероден диоксид. Ако това продължаваше вечно, тогава атмосферата на Земята постепенно щеше да се изпълни с въглероден диоксид и това би довело до падението на човечеството. Съществуването на човечеството предполага съществуването на растения. Растенията абсорбират въглеродния диоксид, задържат въглерода и отново освобождават кислорода. Между хората и растенията се осъществява непрекъсната циркулация. Хората, животните и растенията принадлежат заедно, едното е невъзможно без другото.
Развитието в човешкото тяло е следното: Днес това, което растението трябва да прави за човека, а именно да произвежда въглища - труповете на растенията все още са разпознаваеми в антрацитните въглища - по-късно ще бъде направено от самия човек. Окултизмът може да покаже, че чрез по-нататъшното развитие на човешкото същество и неговите по-късно трансформирани сърдечни и дихателни органи, човекът сам ще постигне това. Един от начините, по които човешкото същество може да възприеме растителния процес и съзнателно да го осъществи сам, е чрез ритмизиране на дихателния процес, така че да не отделя въглероден диоксид към растението, а да натрупва въглерод в собственото си тяло. Човекът се учи да изгражда собственото си тяло в себе си.
Ако сравним това с разказаното ни за Светия Граал, сега ще имаме Граала конкретно пред себе си. Чрез ритмизирането на дихателния процес човек се научава да произвежда в себе си въглерода, който се среща в природата като графит и диамант, под формата на чиста растителна природа. Да се произведе в себе си въглеродът, чистата, чиста субстанция, се нарича „Приготвяне на философския камък“. Трябва да си го представим подобно на полупрозрачен диамант, но в по-мека форма. Човекът е могъщ вътрешен апарат, той се учи чрез окултно обучение, че работи върху еволюцията на собствения си произход към по-висша форма. Някой с материалистични възгледи, чувайки за това, много характерно отбеляза, че това би било хубаво нещо, от което би било възможно да се развие печеливш отрасъл на индустрията. Съвсем не! Именно тази забележка илюстрира необходимостта от пазене на подобни разкрития в тайна. Защото само когато хората са достигнали такова морално и интелектуално ниво, че вече не могат да мислят егоистично, могат да им бъдат разкрити подобни тайни.
Петият етап е „съответствието на микрокосмосите и макрокосмосите“. За всичко, което се случва във външния свят, има процес вътре в човека, който го повтаря в него в малък мащаб. Човек трябва само да съзерцава какво се случва вътре в себе си, тогава интуитивно ще се докосне до процесите във външния космос. Например,

чрез специфична медитация и концентрация върху вътрешната част на окото, човек се научава да разпознава вътрешната природа на Слънцето, защото окото е екстракт от есенцията на Слънцето. Гьоте веднъж е казал, че „окото е създадено от светлината за светлината“.[14]Светлината е създала окото. Без Слънцето няма око. Всичко, което е съществено в Слънцето, по някакъв начин се отразява в окото. Да разпознаеш светлината на Слънцето, като се концентрираш върху същността на окото – това е розенкройцерско обучение. По този начин човек може да се научи да познава целия свят отвътре в човешкото същество. Например, чрез концентрация върху черния дроб, човек се научава да познава съвсем специфични творчески природни сили, директно в творчеството на човека. Така човек се научава да познава целия свят чрез себе си, защото е малък свят. Тук той научава как в действителност микрокосмосът и макрокосмосът си съответстват.
Концентрирането по определен начин върху човешкото сърце ще осигури познание за лъвската природа отвън. Това не е само фраза. Всяко човешко същество трябва поотделно да намери пътя към необятната вселена. Тогава усещането за това, че е едно цяло и че се чувства едно с целия космос, ще се случи от само себе си. Когато човек се научи напълно, от всеки крайник на тялото си – също от етерното и астралното си тяло – да извърви пътя към необятната вселена с търпение стъпка по стъпка, тогава той ще разшири организма си до такъв, който обхваща цялото пространство. Тогава той ще бъде във всички същества. Тогава той е способен да изпита чувството, което се нарича „божествено блаженство“.
Важно е човек да се освободи от себе си, за да може да намери пътя към творческите сили. Колкото повече излиза от себе си, толкова повече ще достига до висшите светове.
Гьоте е описал в поемата *„Мистериите“* ,[15]как някой отива към мистериозен храм, за да се срещне с различни хора, чрез които се събират различните школи на мисълта. Гьоте поставя кръст, преплетен с рози, на входния портал на храма. „Кой добави към кръста венеца от рози?“, се казва в стихотворението. Само някой, който знае, че кръстът, преплетен с рози, изразява развитието към по-висше човешко състояние, би казал това. Гьоте също е изразил това с тези думи:

И докато наистина не постигнеш
това „умиране и превръщане“,
ти си само проблемен гост,
бродещ по тъмната земя.[16]

Човекът трябва все повече и повече да се приближава до състояние, в което той, от умиращата част от себе си, ще бъде новосъздаден отвътре. Подобно на дърво, чиято кора отвън умира, но отвътре се развиват нови издънки, така и човекът се обгражда със смърт отвън, за да бъде новосъздаден отвътре. Така в миналото посветените са били сравнявани с дъба и са били наричани *друиди* .[17]Това „умиране и превръщане“

означава, че човешкото същество винаги създава нов живот в себе си. Умирането ще стане за него пазител на новия живот. Затова се казва:

Силата, която държи ограничено цялото човечество,
победителя над себе си тя вече не може да върже.[18]

С това е предназначено човечеството да преодолее обикновения живот и да го превърне в съд, така че в него покълващите семена на по-висш живот да могат да се развият и да дадат плод.

4. „Мистериите“, коледно-великденска поема от Гьоте

Ако бяхте в Кьолнската катедрала снощи, можеше да видите там осветен надпис: СМВ. Както е добре известно, тези букви представляват имената на така наречените Трима Свети Царе, които според преданието на християнската църква са се наричали: *Каспар, Мелхиор, Балтазар* . За Кьолн тези имена събуждат доста специални спомени. Стара легенда разказва, че Трите Свети Царе са станали епископи и известно време след смъртта им костите им са били донесени в Кьолн. Свързана с това е друга легенда, която разказва, че датски крал веднъж дошъл в Кьолн, носейки със себе си три корони за Трите Свети Царе. След като се върнал у дома, сънувал. В съня му трите царе му се явили и му поднесли три чаши - първата чаша съдържала злато, втората - тамян, а третата - смирна. Когато датският крал се събудил, трите царе били изчезнали, но чашите останали. Пред него стояли трите дара, които бил запазил от съня си.

В тази легенда има дълбок смисъл. Намеква ни, че в съня си царят се е издигнал до определено прозрение в духовния свят, чрез което е научил символичното значение на трите царе, на тези трима влъхви от Изтока, които са принесли дарове от злато, тамян и смирна при раждането на Христос Исус. От това осъзнаване той е запазил трайно притежание: тези три човешки добродетели, които са символизирани в златото, тамяна и смирната - себепознание в златото; самоотверженост, тоест преданост на най-съкровения аз, или себеотдаване, в тамяна; и самоусъвършенстване и саморазвитие, или запазване на вечното в себе си, в смирната.

Как е било възможно царят да получи тези три добродетели като дарове от друг свят? Той е получил тази възможност, защото се е постарал да проникне с цялата си душа в дълбоката символика, скрита в трите царе, които са принесли своите дарове на Христос Исус.

В тази легенда за Христос има много, много характеристики, които ни водят дълбоко в най-разнообразните значения на Христовия принцип и какво се предполага, че той прави в света. Сред най-дълбоките характеристики на легендата за Христос са преклонението и жертвоприношението на трите влъхви, трите ориенталски царе, и не бива да подхождаме към тази фундаментална символика на християнската традиция без по-задълбочено разбиране. По-късно се развива възгледът, че първият цар е представител на азиатските народи; вторият - представител на европейските народи; и третият цар - представител на африканските народи. Навсякъде, където християнството е трябвало да се разбира като религия на земната хармония, трите царе и тяхното почитане по-често са били разглеждани като сливане на различните течения и религиозни тенденции в света в един единствен принцип - Христовия принцип.

Когато на тази легенда е дадена такава форма, онези, които са проникнали в мистериозните принципи на езотеричното християнство, са видели в Христовия принцип не само сила, която се е намесила в хода на човешкото развитие, но и в съществото, въплътило се в Исус от Назарет, космическа световна сила – сила, далеч надхвърляща човечността, която просто преобладава в нашето настояще време. Те са видели в Христовия принцип сила, която наистина представлява за човека човешки идеал, който се крие в далечно бъдещо развитие, но такъв, до който човек може да се доближи само когато той все повече и повече схваща целия свят в духа. Първоначално те са виждали в човека малко същество, малък свят, микрокосмос, който за тях е бил образ на макрокосмоса, великия всеобхватен свят, който съдържа всичко, което човек може да възприеме с външните си сетива, да види с очите си, да чуе с ушите си, но освен това обхваща всичко, което духът може да възприеме, включително възприятията на най-нисшия, а също и на най-ясновидския дух. Така е изглеждал светът за езотеричния християнин в древността. Всичко, което виждаше да се случва на небесния свод и на нашата Земя, всичко, което виждаше като гръмотевици и светкавици, като буря и дъжд, като слънце, като движение на звездите, като изгрев и залез, като изгрев и залез на луната – всичко това за него беше жест, нещо като мимикрия, външен израз на вътрешни духовни процеси.

Езотеричният християнин разглежда структурата на света така, както разглежда човешкото тяло. Когато гледа човешкото тяло, той го вижда състоящо се от различни крайници: глава, ръце, длани и т.н. Когато гледа човешкото тяло, той вижда движения на ръцете, движения на очите, движения на лицевите мускули, но отделните крайници и техните движения са за него израз на вътрешни духовни и душевни преживявания. И точно както е гледал човешките крайници и техните движения и е възприемал чрез тях това, което е вечно, душата в човека, езотеричният християнин е виждал в движенията на небесните тела, в светлината, която се стича от небесните тела към човечеството, изгрева и залеза на Слънцето, изгрева и залеза на Луната – във всичко това е виждал външния израз на божествено-духовни същества, проникващи в пространството. Всички тези природни явления са били за него дела на боговете, жестове на боговете, мимикрия на тези божествено-духовни същества. Както и всичко, което се случва сред човечеството, когато хората създават социални общности, когато се подчиняват на морални правила и регулират действията си помежду си чрез закони, когато от силите на природата създават инструменти за себе си – макар че правят тези инструменти с помощта на силите на природата, но във форма, в която те не са били пряко предоставени от природата. За езотеричния християнин всичко, което човекът е правил повече или по-малко несъзнателно, е било външен израз на вътрешни божествени духовни действия.

Но езотеричният християнин не се е ограничавал до такива общи форми. Вместо това той е посочвал много специфични индивидуални жестове, отделни части от физиономията на вселената, от мимикрията на вселената, за да види в тези отделни части много определени изрази на духовното. Той е посочил Слънцето и е казал: Слънцето не е просто външно, физическо тяло. Това външно, физическо слънчево тяло е тялото на душевно-духовно същество, което управлява тези душевно-духовни същества, които са управители, водачи на цялата земна съдба, водачи на всички външни природни явления на Земята, но също и на всичко, което се случва в човешкия социален живот, в закономерното поведение на хората помежду си. — Когато езотеричният християнин е поглеждал нагоре към Слънцето, тогава е почитал в Слънцето външното откровение на неговия Христос. На първо място Христос е бил за него душата на Слънцето и езотеричният християнин е казвал: От началото Слънцето е било тялото на Христос, но човешките същества на Земята и самата Земя все още не са били достатъчно зрели, за да приемат духовната светлина, Христовата светлина, която струи от Слънцето. Следователно човечеството трябваше да бъде подготвено за Христовата светлина.
И сега езотеричният християнин погледнал нагоре към Луната и видял, че Луната отразява светлината на Слънцето, но е по-слаба от самата слънчева светлина; и си казал: Ако погледна слънцето с физическите си очи, съм заслепен от неговата сияйна светлина; ако погледна в Луната, не съм заслепен; тя отразява в по-малка степен сияната светлина на Слънцето. В тази отслабена слънчева светлина, в тази лунна светлина, изливаща се върху Земята, езотеричният християнин видял физиономичния израз на стария принцип на Йехова, изразът на религията на стария закон. И той казал: Преди Христовият принцип, Слънцето на Правдата, да може да се появи на Земята, принципът Яхве трябвало да подготви пътя, като изпрати тази светлина на Правдата, смекчена в Закона, на Земята.
Това, което се криеше в стария принцип на Йехова, в стария закон – духовната светлина на Луната – беше за езотеричния християнин отразената духовна светлина на висшия Христов принцип. И подобно на изповедниците на древните Мистерии, езотеричният християнин – чак до Средновековието – виждаше в Слънцето израз на духовната светлина, управляваща Земята, Христовата светлина. В Луната те виждаха израз на отразената Христова светлина, която по самата си природа би заслепила човека. В самата Земя езотеричният християнин виждаше, подобно на изповедниците на древните Мистерии, това, което понякога прикриваше и забулваше за него ослепителната слънчева светлина на духа. Земята беше за него също толкова физически израз на дух, колкото всяко друго тяло беше израз на нещо духовно. Той си представяше, че когато Слънцето може да се види да грее надолу върху Земята, когато изпраща лъчите си, започвайки през пролетта и продължавайки през лятото, и призовава от Земята целия пъпкуващ и поникващ живот, и когато това е кулминирало в дългите летни дни – тогава езотеричният

християнин си представяше, че Слънцето поддържа външния, издигащ се нагоре живот, физическия живот. В растенията, изникващи от почвата, в животните, които можеха да разгърнат своята плодовитост през тези сезони, езотеричният християнин виждаше същия принцип във външна физическа форма, който виждаше в същества, за които Слънцето е външен израз. Но когато дните ставаха по-къси, когато наближаваха есента и зимата, езотеричният християнин казваше: Слънцето оттегля физическата си сила все повече и повече от Земята. Но в същата степен, в която физическата сила на Слънцето се оттегля от Земята, неговата духовна сила се увеличава и се влива най-силно в Земята, когато настъпят най-кратките дни, с дългите нощи, във времената, които по-късно бяха фиксирани от коледния празник. Човекът не може да види тази духовна сила на Слънцето. Той би я видял, казваше езотеричният християнин, ако притежаваше вътрешната сила на духовното виждане. Езотеричният християнин все още осъзнаваше фундаменталното убеждение и фундаменталното знание на учениците-Мистерии от най-древни до по-ново време.

В тези нощи, вече фиксирани от коледния празник, учениците на мистериите били подготвяни за преживяването на вътрешно духовно виждане, за да могат да видят вътрешно, духовно това, което по това време най-много оттегля физическата си сила от Земята. В дългата коледна зимна нощ ученикът на мистериите бил накаран да напредне толкова далеч, че да може да има видение в полунощ. Тогава Земята вече не забулвала Слънцето,[1] която стоеше зад Земята. Тя стана прозрачна за него. През прозрачната Земя той видя духовната светлина на Слънцето, Христовата светлина. Този факт, който представлява дълбоко преживяване на учениците на мистерията, беше уловен в израза „да видиш Слънцето в полунощ“.

Има райони, където църквите, иначе отворени през целия ден, са затворени по обяд. Това е факт, който свързва християнството с традициите на древните религиозни изповедания. В древните религиозни вероизповедания изследователите на мистериите, въз основа на своя опит, са казвали: По обяд, когато Слънцето стои най-високо, когато разгръща най-силната си физическа сила, боговете спят и спят най-дълбоко през лятото, когато Слънцето разгръща най-силната си физическа сила. Но те са най-будни в коледната нощ, когато външната физическа сила на Слънцето е най-слаба.

Виждаме, че всички същества, които желаят да разгърнат външната си физическа сила, гледат нагоре към Слънцето, когато то изгрява през пролетта, и се стремят да приемат външната физическа сила на Слънцето. Но когато по лятното обяд физическата сила на Слънцето тече най-обилно от Слънцето към Земята, духовната сила на Слънцето е най-слаба. В зимната полунощ обаче, когато Слънцето излъчва най-малко физическа сила към Земята, човек може да види духа на Слънцето през Земята, която е станала прозрачна за него. Езотеричният християнин чувствал, че като се потапя в християнския езотеризъм, той се приближава все повече и повече

до онази сила на вътрешното виждане, чрез която може напълно да изпълни своите чувства, мисли и волеви импулси, когато се взира в това духовно слънце. Тогава ученикът на мистериите бил отведен до видение с най-истинско значение: Докато Земята е непрозрачна, отделните части изглеждат обитавани от хора, които развиват отделни вероизповедания, но обединяващата връзка не е там. Човешките раси са разпръснати като климатите, човешките мнения са разпръснати по цялата Земя и няма свързваща връзка. Но до степента, до която човешките същества започнат да гледат през Земята към Слънцето чрез вътрешната си сила на виждане, до степента, до която „Звездата“ им се яви през Земята, техните изповедания ще се помирят, за да образуват едно велико обединено човешко братство. И тези, които насочваха големите индивидуални човешки маси в истината на висшите планове към посвещение във висшите светове, бяха представени като Влъхвите. Имаше трима Влъхви, докато в различните части на Земята се изразяват най-разнообразни сили. Следователно човечеството трябваше да бъде водено по различни начини. Но като обединяваща сила се появява Звездата, изгряваща отвъд Земята. Тя води разпръснатите индивиди заедно и след това те правят жертви на физическото въплъщение на слънчевата Звезда, която се е явила като Звездата на Мира. Космично-човешката религия на мира, на хармонията, на всеобщия мир, на човешкото братство, по този начин беше свързана с древните Влъхви, които положиха най-добрите дарове, които имаха за човечеството, в люлката на въплътения Син Човешки.

Легендата е запазила това по прекрасен начин, като казва, че датският крал се е издигнал до разбиране за Мъдрите влъхви, за трите царе, и тъй като се е издигнал до това, те са му дарили трите си дара: първо, дара на мъдростта в себепознанието; второ, дара на всеотдайното благочестие в себеотдаването; и трето, дара на победата на живота над смъртта в силата и насърчаването на вечното в себе си.

Всички, които разбираха християнството по този начин, виждаха в него дълбоката духовно-научна идея за обединението на религиите. Защото те бяха на мнение, да, те имаха твърдото убеждение, че който разбира християнството по този начин, може да се издигне до най-високата степен на човешко развитие.

Един от последните германци, който е разбирал християнството езотерично по този начин, е Гьоте. Гьоте ни е заложил този вид християнство, този вид религиозно помирение, този вид теософия, в дълбоката поема *„Мистериите“* . Въпреки че е останала само фрагмент[2]то ни показва по дълбоко смислен начин вътрешното духовно развитие на този, който е пропит и убеден от чувствата и идеите, за които току-що беше загатнато.

Първо научаваме как Гьоте ни насочва към поклоннический път на такъв човек и посочва, че този поклоннически път може да ни отведе далеч от пътя. Че не е лесно за човека да го намери и че човек трябва да има търпение и всеотдайност, за да

достигне целта. Който притежава тези неща, ще намери светлината, която търси.
Нека чуем началото на стихотворението:

Чудна песен е приготвена тук за мнозина.
Чуйте я с радост! Разкажете я на всички отблизо и далеч!
Пътят ще ви отведе през планината и долината;
Сега гледката е скрита, сега е широка и ясна,
и ако пътеката се плъзне в храстите,
че сте се отклонили, не е нужно да се страхувате,
защото чрез упорито, търпеливо изкачване
ще се приближим до целта си, когато му дойде времето.
Но никой, въпреки дълбокия размисъл, няма
да разгадае всички чудеса, скрити тук:
Нашата майка земя ражда толкова много цветя
и мнозина ще намерят нещо, на което да се възхищават;
може би един ще ни изостави мрачно,
друг ще остане с жестове, пълни с радост:
за много поклонници с пръчки тече изворът,
на всеки различно удоволствие ще донесе.

Това е ситуацията, в която сме поставени. Показан ни е поклонник, който, ако го попитаме, не би могъл да ни каже рационално това, което току-що обяснихме като езотеричната християнска идея – но поклонник, в чието сърце и душа тези идеи живеят, превърнати в чувства. Не е лесно да се открие всичко, което е скрито в това стихотворение, наречено „ *Мистериите*“ . Гьоте ясно е посочил: процес, протичащ в човек, в когото най-висшите идеи, мисли и представи се трансформират в чувства и усещания. Какво причинява тази трансформация?

Преживяваме много въплъщения, от едно въплъщение в друго. Във всяко от тях научаваме най-различни неща; всяко е пълно с възможности за натрупване на нови преживявания. Невъзможно е да се пренесе всичко във всеки детайл от едно въплъщение в друго. Когато човек се роди отново, не е необходимо всичко, което някога е научил, да оживее отново във всеки детайл. Но ако някой е научил много в едно въплъщение, умре и се роди отново, макар че няма нужда всичките му идеи да бъдат съживени, той ще се върне към живот с плодовете на предишния си живот, с плодовете на своето учене. Неговите усещания, чувства съответстват на осъзнаванията от по-ранните му въплъщения.

В това стихотворение на Гьоте откриваме израз на нещо прекрасно: срещаме човек, който с най-прости думи – както би казало дете, не с особено интелектуални или абстрактни термини – ни показва най-висшата мъдрост като плод на предишно знание. Той е превърнал това знание в чувство и усещане и по този начин е квалифициран да напътства други, които може би са научили повече под формата на понятия. Такъв поклонник със зряла душа, който е превърнал голяма част от знанията, натрупани в по-ранни превъплъщения, в пряко чувство и усещане, такъв

поклонник имаме пред себе си в лицето на брат Марк. Като член на тайно братство, той е изпратен на важна мисия в друго тайно братство.
Той се скита из много различни места и когато се уморява, стига до една планина. Накрая се изкачва по пътеката към върха. Всяка стъпка в това стихотворение има дълбоко значение. Когато се изкачва на планината, вижда манастир в близката долина. Този манастир е домът на братството, в което е изпратен. Над портата на манастира той вижда нещо необикновено. Вижда кръста, но в специален облик; кръстът е обвит в рози! И в този момент той изрича значима дума, която само той може да разбере - кой знае колко често тази парола е била изричана в тайни братства: „Кой добави рози към кръста?“ И от средата на кръста той вижда три лъча, излъчващи се сякаш от Слънцето. Няма нужда той да поставя пред душата си концептуално значението на този дълбок символ. Възприятието за него и чувството за него вече живеят в душата му, в зрялата му душа. Зрялата му душа, която знае всичко, което се крие в нея.
Какво е значението на кръста? Той знае, че кръстът е символ на много неща; наред с много други, и на тройната нисша природа на човека: физическото тяло, етерното тяло и астралното тяло. В него се ражда „Азът“. В Розата-Кръст имаме четиричленния човек: в кръста физическият човек, етерният човек и астралният човек, а в розите – Азът. Защо рози за Аза? Езотеричното християнство добавя рози към кръста, защото вижда в Христовия принцип призив да издигне Аза от състоянието, в което е роден в трите тела, до все по-висш и по-висш Аз. В Христовия принцип то вижда силата да издигне този Аз все по-високо и по-високо. Кръстът е символ на смъртта в един съвсем специфичен смисъл. Гьоте също изразява това в друг прекрасен пасаж.[3]когато той казва,

И докато наистина не постигнеш
това умиране и превръщане,
ти си само проблемен гост,
бродещ по тъмната земя.

Умри и се преобрази – преодолей това, което първоначално ти е било дадено в трите нисши тела. Умъртви го, но не от желание за смърт, а за да пречистиш това, което е в тези три тела, така че да постигнеш в Аза силата да получиш все по-голямо съвършенство. Чрез умъртвяване на това, което ти е дадено в трите нисши тела, силата на съвършенството ще влезе в Аза. В Аза християнинът трябва да приеме в себе си силата на съвършенството в Христовия принцип, чак до кръвта. Тази сила трябва да действа директно в кръвта.
Кръвта е израз на Аз-а. В червените рози езотеричният християнин е виждал това, което в кръвта, пречистена и очистена от силата на Христовия принцип, и в Аз-а, който от своя страна е бил очистен от тази кръв, води човека нагоре към неговото висше същество – той е виждал силата, която трансформира астралното тяло в Духовното Аз, етерното тяло в Духа на Живота, физическото тяло в Духовния Човек.

Така, в Розата-Кръст, свързана с тройния лъч, ние срещаме дълбок символ на Христовия принцип. Поклонникът брат Марк, който пристига тук, знае: той е на място, където се разбира най-дълбокият смисъл на християнството.

Изтощен от дълго и изморително пътуване,
с най-възвишена цел,
един поклонник, брат Марк, минал през гъсталака,
с тояга в ръка, за да поддържа стъпките си,
и копнеещ за малко храна и пиене,
една прекрасна вечер той стигна до тиха равнина.
Нейните гористи клисури дарявали успокояваща надежда
под приветлив покрив да намери жилище.
Но ето! пътека, която едва може да различи,
високо нагоре по стръмна планина пред него, виеща се.
Той я следва, докато тя все повече се издига,
в извивки навътре и навън камъните се огъват,
докато отново от слънчева светлина не го обгърне топла,
той се обръща и не вижда колко бързо се изкачва.
Най-накрая върхът се озовава пред погледа му,
вдъхновявайки го със сърдечна, дълбока наслада.
След него слънцето, величествено в залеза си,
възседнало сред облаци в тъмнеещото небе.
А сега върхът! За целия си уморителен труд
той се надява да бъде възнаграден там, на висините.
С поглед към цялата страна, която се разпростира пред него,
човешки дом той може би ще зърне.
И докато се изкачва, о, колко е весел!
Звънът на камбаните достига до ушите му.
И щом най-накрая достигна върха,
под него се простира меко наклонена долина.
Тихият му поглед с вътрешно удоволствие се разкрасява;
пред гората, пълна с радост, той съзира
величествена сграда в зелено поле,
което залязващото слънце с блясък обагря.
След малко той се приближава през влажни, росни ливади
към манастир, осветен с блестяща лампа.
Той скоро пристига пред тихата ферма,
с надежда и мир, обгръщащи душата му,
и на арката над затворения портал,
символ, пълен с мистерия, съзерцаващ.
Той стои и размишлява, шепне думи на молитва,
дълбоката преданост на сърцето му се разгръща;
той размишлява дълго: Какво означава този знак?
Слънцето е залязло, камбанният звън заглъхва.
Знамението, което той вижда издигнато тук във висините,
което носи утешителна надежда на цялото човечество,

за чиято защита хиляди са обещали живота си,
на което с пламенност се е молил човешкият ум,
което е унищожило горчивите сили на смъртта,
върху знамената на победителите, развяващи се на вятъра:
Поток от утеха прониква в съществото му,
той вижда кръста и свежда глава, виждайки го.
Той чувства отново вярата на всички на земята,
силата на спасението, струяща оттам;
но докато гледа, чувства как самата му душа
е пронизана от ново и непознато чувство:
Кой добави към кръста венеца от рози?
Той е преплетен с цъфтеж, гъсти гроздове,
изобилно разпростиращи се, сякаш биха могли
да придадат мекота дори на твърдото дърво.
Докато леки и сребристи облаци, извисяващи се около него,
изглеждат към небето с кръст и рози, течащи,
и от средата като жива вода, струяща
троен лъч от едно ядро свети;
но нито дума не обгръща свещения знак,
значението на символа ясно се вижда.
И докато здрачът се сгъстява все по-сив и по-сив,
той стои, размишлява и е изгубен в молитва.

Духът на най-дълбокото християнство, който може да се намери в това жилище, е изразен в кръста, обвит в рози. И когато поклонникът сега влиза, той действително бива посрещнат в този дух. С влизането си той осъзнава, че в тази къща не властва тази или онази религия, а че тук действа висшето Единство на световните религии. В къщата той разказва на по-възрастен член на братството, който живее там, по чия молба и с каква мисия е дошъл. Той е приветстван и чува, че в тази къща живее в пълно уединение братство от дванадесет братя. Тези дванадесет братя са представители на различни групи хора от цялата земя; всеки един от братята е представител на религиозно вероизповедание. Никой не може да бъде намерен тук, който да бъде приет, докато е още млад и незрял. Човек ще бъде приет само когато е изследвал света, когато се е борил с радостите и скърбите на света, когато е работил и е бил активен в света и се е борил със себе си нагоре, за да получи свободен поглед върху тясно ограничената си област. Едва тогава човек бива поставен и приет в кръга на Дванадесетте. И тези Дванадесет, всеки от които представлява едно от световните религиозни вероизповедания, живеят тук в мир и хармония заедно. Защото те са водени от тринадесети, който ги превъзхожда всички в съвършенството на човешката си същност, който ги превъзхожда всички в широкия си обзор на човешките обстоятелства.

И как Гьоте посочва, че този Тринадесети е представител на истинския езотеризъм, носител на розенкройцерското изповедание? Гьоте посочва това с думите на един

от братята: Той беше сред нас. Сега сме потопени в най-дълбока скръб, защото той е на път да ни напусне, той иска да се раздели с нас. Но той чувства, че е правилно да се раздели с нас сега. Той желае да се издигне до по-висши сфери, където вече не е нужно да се разкрива в земно тяло.
Той може да се възнесе, защото се е издигнал до точка, която Гьоте описва по следния начин: Във всяко вероизповедание се крие възможността за доближаване до най-висшето единство. Когато всяка от дванадесетте религии узрее, за да установи хармония, тогава Тринадесетата, която преди това е постигнала тази хармония външно, може да се възнесе. И ни е красиво разказано как можем да постигнем това съвършенство на Аза. Първо, разказва се житейската история на Тринадесетия. Но братът, който е приел поклонника Марк, знае много повече подробности, които великият водач на Дванадесетте не би могъл да каже сам. Няколко черти с дълбоко езотерично значение сега са разказани от този брат на поклонника Марк. Разказва се, че когато Тринадесетият се е родил, се е появила звезда, която е възвестила земното му съществуване. Това е пряка връзка със звездата, която е водила Трите свети царе, и с нейното значение. Тази звезда има трайно значение; тя показва пътя към себепознанието, себеотдаването и самоусъвършенстването. Това е звездата, която отваря разбирането за даровете, които датският крал е получил чрез видението, което му се е явило в съня му. Звездата, която се появява при раждането на всеки, достатъчно зрял, за да приеме Христовия принцип в себе си.
И други неща също станаха очевидни. Стана ясно, че той се е развил до онази висота на религиозната хармония, която носи мир и хармония на душата. Дълбоко символичен в този смисъл е лешоядът, който се спуска, когато Тринадесетият влиза в този свят, но вместо да има опустошителен ефект, той разпространява мир около него сред гълъбите. Казва ни се още повече. Докато малката му сестра лежи в люлката, около нея се увива усойница. Тринадесетият, все още дете, убива усойницата. С това е чудесно показано как една зряла душа – защото само зряла душа може да постигне такова нещо след много прераждания – убива усойницата още в ранно детство; това означава, че е преодолял нисшата астрална природа. Усмивката е символ на нисшата астрална природа. Сестрата е неговото собствено етерно тяло, около което се увива астралното тяло. Той убива усойницата за сестра си.
След това ни се разказва как той послушно се подчинил на това, което семейството първоначално изисквало от него. Той се подчинил на суровия си баща. Душата трансформира своите осъзнавания, идеи и мисли. Тогава в душата се развиват лечебни сили, чрез които може да се осъществи изцеление в света. Развиват се чудотворни сили; те намират израз в използването на меча му, за да измами извор от скалата. Умишлено тук ни е показано как душата му следва стъпките на Писанието.

Така постепенно узрява висшият, представителят на човечеството, Избраният, който действа като Тринадесети тук, в общността на Дванадесетте – великият таен орден, който под символа на Розата-Кръст е поел мисията за цялото човечество да хармонизира вероизповеданията, разпръснати по целия свят. Ето как за първи път се запознаваме по дълбок начин с душевното състояние на този, който досега е ръководил Братството на нашите Дванадесет.

Най-накрая той почука. Безбройните звезди над него
гледат надолу с блестящи очи, когато се появяват.
Порталът се отваря и той е поканен да бъде добре дошъл
от братя, свикнали да утешават и развеселяват.
И той разказва колко далеч през хълмове и долини
волята на висшите същества го е довела тук.
Те стоят смаяни, защото добре виждат, че гостът им
е изпратен по небесна воля.
Те се тълпят около него и най-съкровеното им същество
се чувства развълнувано от тайнствена сила,
задържат дъха си, за да слушат, защото той събужда
ехо в сърцата им с всяка дума.
Като най-дълбоко познание, но изречено от дете,
мъдростта, изтичаща от устните му, се чува:
Той изглежда толкова невинен, като кристално ясен,
сякаш слязъл от друга сфера.
Най-накрая един възрастен брат извиква: О, добре дошъл,
ако с утешителна надежда твоят път е благословен!
Ти ни виждаш, душите ни са развълнувани
от теб, а ние все пак можем само да стоим потиснати:
Най-голямото ни блаженство е отнето от нас,
тревогата и страхът нарушават покоя ни.
Ти идваш като непознат, все още за да споделиш
зловещи часове на скръб и грижа:
Защото той, уви!, когото всички ние обединихме,
на когото като баща и приятел се прекланяме,
който разпали в нас светлина и сила —
нашият водач — е готов да ни напусне сега.
Да, той самият предсказа смъртта си,
отказвайки обаче да ни каже кога и как:
Тайната на това, което трябва да се случи,
носи горчиви скърби на всички нас.
Виждаш ни посивели и стари, всеки
по природа предопределен за покой и отдих:
Никой не беше допуснат тук, който, млад,
да желае да избяга от светската радост и жизнерадост.
Всеки от нас се е срещал с превратностите на живота,
с неговите бремета, удоволствия и тревожни търсения,

докато, узрели, твърде стари, за да се скитаме повече,
в тези стени не намерихме убежище.
Благородният човек, който ни доведе до това убежище,
в сърцето му обитава Божият мир;
по пътя на живота, по който вървяхме заедно,
всяко негово действие помня добре;
но сега пламенните му молитви, уединението му,
часът на заминаването му трябва да предскаже.
Колко малък е човекът! О, дано можеше да даде
живота си, за да може да живее някой по-велик!
Това е дълбокото и единствено желание на сърцето ми!
Изпълнението на желанието ми е отказано.
Колко много са ме изпреварили в смъртта!
Колко горчива е мисълта, че той трябва да умре.
Ако беше тук, с топлината на сърдечното посрещане,
той щеше да ти даде всичко, от което се нуждаеш;
но сега в духовните области обитава умът му,
вече далеч от онези, които оставя след себе си.
Всеки ден той се бави сред нас за един час
и ни говори, развълнуван от странни емоции:
Чудните пътища, които Провидението е повело
в живота му, той възхвалява с всяка дума;
ние се вслушваме и обръщаме внимание, защото след векове ще съхраняваме
с грижа и най-малката дреболия, която се е случила,
докато човек записва думите му, за да се уверим, че
паметта му ще живее истинска и чиста.
Чувам го да говори, но о, колко много неща
бих предпочел сам да разкажа,
защото всичко е все още живо в ума ми,
и най-малкото обстоятелство бих изброил;
нетърпеливо изброявам, едва мога да скрия
колко мъчително е да чакам така тихо:
един ден вече няма да сдържа пламенността си,
блясъкът на този прекрасен живот ще разкрие.
Трябва да разкрия как първо ангелски глас
предсказа идването Му при майка Му,
и как, когато беше кръстен, в небето
се видя звезда с блестящ блясък,
как лешояд се спусна с мощни криле
, за да кацне до кротките гълъби,
но не за да се нахвърли върху тях с алчна дивотия,
като предвестник на мир и кротост.
Как като дете унищожи усойница,
това е чудо, което никога не е разказвал.
Той намери сестра си спокойно спяща,

влечугото, увито около ръката ѝ, беше навито.
Дойката беше избягала и остави бебето само,
той уби отровната змия, решителен и смел;
майка му дойде и видя дръзкото дело
и, развълнувана от радост, намери дъщеря си свободна.
Той никога не разказа, че извор извира
от голата скала пред меча му
и като поток, с живи вълни,
изобилните му води се изливат по склона на хълма;
дори сега, толкова бързо, колкото бликаше в началото,
той бълбука сребърно, искрящо по тревата.
Но онези, които видяха чудния поток да се появява,
не смееха да пият, обзети от тържествен страх.
Защото, когато човек превъзхожда чрез даровете на природата,
не е чудно, че животът му е благословен;
в него ние се прекланяме пред силата на Създателя,
проявена чрез крехка човешка глина;
но този, който преодолява себе си, е постигнал
най-големия триумф, издържал е най-тежкото изпитание,
и нека бъде показан на целия свят:
Да, това е той, това дело е само негово!
С всички сили се стремим да живеем и да се трудим,
където съдбата ни отклонява от криволичещите пътища;
докато светът ни потиска, винаги ни пречи
и се стреми да ни откъсне от набелязания път;
в тази вътрешна буря и външна борба
духът ни чува едва разбираема дума:
Силата, която държи цялото човечество,
Победителят над себе си вече не може да я върже.

Така този човек, който е преодолял себе си, тоест, който е преодолял „аз-а“, който първоначално е приписан на човека, станал Настоятел на избраното Братство, което току-що беше характеризирано. И така той води Дванадесетте. Той ги е довел до точка, в която са достатъчно зрели, за да му бъде позволено да ги напусне.

След това нашият брат Марк е отведен по-нататък в стаите, където работят Дванадесетте. Как са работили? Дейността им е от необичаен вид и ни се напомня, че това е дейност в духовния свят. Човек, чиито очи наблюдават само физическия план, чиито сетива виждат само физическото и това, което се прави от хората във физическия свят, не може лесно да си представи, че има и друга работа. Работа, която при някои обстоятелства може да бъде дори много по-съществена и важна от работата, която се извършва външно на физическия план. Работата от по-висшите планове е много по-важна за човечеството. Имайте предвид, че който желае да работи на по-висшите планове, трябва да изпълни условието първо да е изпълнил задачите си на физическия план. Тези Дванадесет са го направили. Поради тази

причина тяхната съвместна дейност означава нещо от голямо значение за службата на човечеството.
Нашият брат Марк е въведен в залата, където дванадесетте са се събирали. Там той се сблъсква с дълбока символика на съвместната им дейност. Индивидуалният принос, който всеки от братята трябва да направи за тази съвместна дейност, в съответствие с неговия специфичен характер, е изразен чрез специален символ над седалката на всеки от дванадесетте. Там могат да се видят символи от най-различни видове, изразяващи смислено и по много различни начини какво всеки трябва да допринесе за общата работа. Тази работа се състои от духовна дейност, така че тези потоци се сливат тук в поток от духовен живот, който залива света и има укрепващ ефект върху останалата част от човечеството. Има такива братства, такива центрове, откъдето произлизат такива потоци и въздействат върху останалата част от човечеството.
Над седалището на Тринадесетия, брат Марк отново вижда знака: кръста, обвит с рози. Този знак е едновременно символ на четиричленната природа на човека, а в червените рози е символ на пречистената кръв или Аз-принципа, принципа на висшия човек. След това виждаме това, което трябва да бъде преодоляно чрез този знак на Розовия кръст, инсталиран като специален символ отляво и отдясно на седалището на Тринадесетия. Отдясно Марк вижда огнено оцветения дракон, представляващ астралната природа на човека.
В християнския езотеризъм е било добре известно, че човешката душа може да бъде посветена на трите нисши тела. Ако им се поддаде, тогава е доминирана от нисшия живот на тройната телесна природа в нея. Това се изразява в астралното възприятие от дракона. Това не е просто символ, а съвсем реален знак. В дракона е изразено това, което първо трябва да бъде победено. В страстите, в тези сили на астралния огън – които са част от физическата природа на човека – в този дракон християнският езотеризъм вижда това, което човечеството е получило от знойната зона, от Юга. Това стихотворение е написано в духа на християнския езотеризъм, който се е разпространил в цяла Европа. От Юга произлиза онази част от човека, която човечеството е придобило като гореща страст, клоняща повече към нисшата сетивна природа. Като първи импулс за борба и преодоляване на това, човек е усещал това, което се е стичало от влиянията на по-хладния Север. Влиянието на по-студения Север, слизането на Аза в тройната телесна природа, се изразява според древен символ, взет от съзвездието Мечка, който показва ръка, пъхната в пастта на мечка. Низшата телесна природа, изразена от огнения дракон, ще бъде победена. Това, което е било запазено във висшите животински видове, е било представено от мечката. А Азът, който се е развил отвъд драконовата природа, е бил представен с дълбока уместност чрез проникването на човешка ръка в пастта на мечката. От двете страни на Розовия кръст се появява това, което трябва да бъде

победено от него. Именно Розовият кръст призовава човека да се пречисти и да се издигне все по-високо и по-високо.
По този начин стихотворението наистина ни представя принципа на езотеричното християнство по най-дълбок начин и ни илюстрира преди всичко какво трябва да бъде пред душата ни, особено на празник като този, който празнуваме днес.
Най-възрастният от Братята, принадлежащи към Братството, който живее тук, изрично казва на поклонника Марк, че тяхната съвместна дейност се случва в духа, че това е духовен живот. Тази работа за човечеството на духовен план означава нещо специално. Братята са преживели житейските радости и скърби, те са издържали външни конфликти; те са извършвали работа във външния свят. Сега те са тук, но и тук се извършва непрекъсната работа за по-нататъшното развитие на човечеството. На поклонника Марк е казано: Сега видяхте толкова, колкото може да бъде показано на новак, пред когото е отворен първият портал. Показано ви е в дълбоки символи как трябва да бъде издигането на човека. Но вторият портал крие по-големи мистерии – как от висшите светове се извършва работа върху човечеството. Можете да научите тези по-големи мистерии само след продължителна подготовка, едва тогава можете да влезете през другата порта.
В това стихотворение са изразени дълбоки тайни.

В него едва ли добродетелта може да обозначи
Силата на доброто, която още в младостта му го вдъхнови
и го научи да уважава бащината си дума,
когато строго изискваше услугите му,
със задължения, обременяващи свободното му време;
синът се подчиняваше с плам, никога уморен,
като някое бедно момче, което, самотно и заблудено,
е щастливо да работи само за нищожно заплащане.
Пешком той се присъедини към воините на полето,
в утихваща буря и ослепителна светлина,
грижеше се за конете, приготвяше храната
и въоръжаваше войниците за битка.
Често като пратеник, едновременно проницателен и бърз,
бързаше той през горите денем и нощем;
да живее за другите както с мисли, така и с дела,
му доставяше само радост и удовлетворение.
И винаги смел и весел, в борбата
той търси стрелите, разпръснати по земята;
после набързо събира лечебни билки,
с които охлажда и превързва горящите рани;
и сякаш самото му докосване лекува,
скоро страдащите стават силни и здрави;
как всички го гледат с радост и гордост!
Само баща му изглежда не е доволен.

Дори като кораб, въпреки тежкия си товар,
плавайки от пристанище на пристанище с бърза и лека скорост,
той носеше бремето на думата на родителите си,
че в послушание никога не трябва да се проваля;
както е удоволствието за момчетата, за младежите - отличието,
за него волята на баща му беше всеобхватна,
за да може да изисква каквото си поиска,
всяка задача бързо беше изпълнена, всяко изпитание - издържано.
Най-накрая бащата отстъпи и призна
заслугите на сина си с думи и дела;
докато внезапно цялата му строгост изчезна,
той даде на младежа бърз и скъпоценен кон;
отсега нататък меч замени по-късия кинжал
и от по-малките си задължения той беше освободен:
така, предопределен от раждането си и добре оправдан,
в орден той сега беше приет.
Ах, бих могъл да разказвам в продължение на много дни
удивителни неща на всеки, който ги чуе; и животът му ще бъде ценен
по-високо от най-възхитителните истории в идните години; защото това, което в поезията и прозата очарова, но за нашия ум изглежда невероятно, тук ще бъде чуто с по-голямо удоволствие, защото в действителност се е случило.

Името на онзи, когото Провидението е избрало,
за да постигне чудесни неща на земята,
когото често мога да хваля, макар никога да не е достатъчно,
чиято съдба едва ли можем да повярваме,
името му е *Хуманус* , светец и мъдър,
най-добрият от хората, които някога съм виждал:
по произход той носи друго име,
което споделя със своите прочути предци.
Възрастният брат щеше да продължи да говори.
Пълен с чудесата, които знаеше,
и ще ни радва в продължение на много седмици
с всички вълнуващи факти, които все още може да покаже;
но беше прекъснат, точно когато
сърцето му се изливаше в пламенен поток.
Другите тихо влизаха и излизаха, бяха минали
и сметнаха, че е време най-накрая да се намесят.
Когато Марк се поклони пред домакините си и се помоли
в благодарност за подхранващата храна,
поиска купа кристална вода.

Те донесоха това, което той копнееше, с приятелски настроения.
След това го отведоха в празничната им зала,
където се разкри гледка, необичайна за разкриване.
За това, което видя, скоро ще узнаете,
защото всичко ще бъде описано с внимание.
Нямаше никакво украшение тук, заблуждаващо окото,
Кръстосан свод се издигаше строго от земята,
И тринадесет стола до стените, забеляза той.
Бяха като благочестив хор, подредени наоколо,
От умели ръце, пълни с деликатно издълбани;
Пред всеки малко бюро той намери.
Преданост сякаш изпълваше самия въздух,
Братство, спокойствие и молитва.
Над всеки стол висеше специален щит,
общо тринадесет, които той зърна.
Изглеждаха важни, целеустремени,
без гордост да се хвалят с предци.
И брат Марк, с копнеж, пламтящ,
желаеше да узнае каква тайна крият:
Ето, в средата е мистичният знак,
кръстът, който се преплита от рози.
Всеки предмет ще събуди към живот и действие
душата, която се поддава на вдъхновението си;
Някои места са украсени с мечове и копия,
докато шлемове висят над тези други щитове;
Тук могат да се открият очукани оръжия,
каквито човек може да събере по бойните полета:
Там копия и знамена, идващи от далечни земи,
и дори окови тук и железни връзки!
Всеки брат се отпусна пред стола си,
в мълчалива молитва, дълбоко обгърнати, те си починаха;
после тихо пееха пламенни химни на благодарност,
с веселие и благочестие внушени;
с взаимна благословия те се оттеглиха да спят,
кратка почивка, от фантазии необезпокоявани:
но Марк остава, заобиколен от малцина,
все още желаещ по-внимателно да наблюдава.
Макар и уморен по тяло, умът му е буден,
зает с много скрити неща:
Защото тук, утолявайки жаждата си в бушуващи пламъци,
дракон е възседнал на трон с огнени криле;
и тук, между челюстите си, мечка държи
ръка, от която извира кръвта, която губи,
и двата щита, на съответстващо разстояние,
окачени до Розенкръстца отляво и отдясно.

Където и да се обърне сега и да погледне с удивление,[4]
Колкото повече се възхищава на изкуството и великолепието, толкова
повече изобилно богатство сякаш е пропиляно тук нарочно.
Дали всичко просто се е създало от само себе си? - чуди се той.
Трябва ли да се съмнява в изпълнението на творбата?
Кой е замислил такъв план? - размишлява той.
Струва му се, с небесна наслада,
че едва сега започва да живее правилно всеки миг.
Пътеките бяха чудни, които те доведоха тук,
възрастният брат говори на госта си:
О, нека тези символи те задължат да останеш, докато
не разкрием многобройните геройски дела;
ще ти поверим нашите тайни,
защото това, което е скрито тук, никога не може да се отгатне;
макар че ще отгатнеш какво е било сторено тук,
изтърпяно и загубено, и какъв триумф е извоюван.
Не вярвай на това, но на отминали времена,
каза братът. Тук чудесата никога не престават;
и все повече и повече ще виждаш,
докато обгръщащата завеса не се отдръпне.
Само една врата е тази, която си преминал:
И ако почувстваш зова, о, приятелю, победи!
Най-високото ниво досега си постигнал,
но достойно е да спечелиш самата същност.

След кратка почивка, нашият брат Марк се научава да разгадае поне нещо от вътрешните мистерии. Чрез мощни символи той е позволил на възхода на човешкото Аз да действа върху душата му. Когато е събуден от кратката си почивка чрез знак, той стига до портал, само за да открие, че е заключен. Чува странен тризвук: три удара и цялото сякаш се смесва със свиренето на флейта. Не може да погледне вътре, не може да види какво се случва там в стаята.

Не е нужно да ни се казва повече от тези няколко думи, за да покажем по задълбочен начин какво очаква човека, когато се приближи до духовните светове, когато е толкова пречистен и усъвършенстван чрез усилията си да работи върху себе си, че е преминал през астралния свят и след това се приближава до висшите светове – онези светове, в които могат да бъдат намерени духовните архетипи на нещата тук, на Земята. Когато се приближава до това, което в езотеричното християнство се нарича „небесен свят“, той първо се приближава до него през свят, изпълнен с цветове. След това навлиза в свят на звука, в хармонията на вселената, музиката на сферите. Духовният свят е свят на звука. Този, който е развил висшия си Аз до нивото на висшите светове, трябва да се почувства у дома си в този духовен свят. Именно Гьоте ясно е изразил висшето преживяване на свят на

духовен звук в своя *„Фауст“* , когато се оставя да бъде възнесен на небето и небесният свят му се разкрива чрез звука.[5]

„Слънчевото кълбо пее, подражавайки
„Сред братски сфери, неговият древен кръг...“

Физическото Слънце не издава звук, но духовното Слънце издава звук. Гьоте запазва този образ, когато след дълги скитания Фауст е пренесен в духовните светове:

„Звучи силно за духовния слух,[6]
вижте как се появява новороденият ден.“
„Блестящи лъчи и тръбен пламък
— окото е заслепено, ухото изумено:
Нечутото никой не може да чуе!“

Докато човек еволюира по-високо през символичния цветен свят на астрала, той се приближава до света на хармонията на сферите, областта Девахан, това, което е духовна музика. Само тихо, тихо излизайки навън, нашият брат Марк чува – след като е преминал през първия портал, астралния портал – звънтящия звук на вътрешния свят зад нашия външен свят; на този вътрешен свят, който трансформира нисшия астрален свят в този висш свят, през който тече триадата. И чрез възнасянето си към висшия свят, нисшата природа на човешкото същество се трансформира във висшата троица: нашето астрално тяло се променя в Духовното Аз, етерното тяло – в Духа на Живота, физическото тяло – в Духа-Човек.

Брат Маркъс за първи път усеща триадата на висшата природа в музиката на сферите и като се слива с тази музика на сферите, той получава първото предчувствие за подмладяването на някой, който влиза в контакт с духовните светове. Той вижда, като насън, подмладено човечество, носещо се през градината под формата на трите младежи, носещи три факли. Това е моментът, в който душата на Марк се събужда сутринта от тъмнината и където все още е останала известна тъмнина, тъй като светлината все още не я е проникнала. Но точно в такъв момент душата може да погледне в духовния свят. Тя може да погледне в духовните светове, точно както може да погледне в тях, когато летният пладне е отминал, когато Слънцето постепенно отслабва и зимата е настъпила, а след това в полунощ Христовият принцип проблясва през Земята в Святата нощ на Коледа. Чрез Христовия принцип човекът е издигнат до висшата Троица, илюстрирана за брат Марк от трите младежи, които представляват подмладеното човечество. Това е значението на стиховете на Гьоте:

„И докато наистина не постигнеш
това умиране и превръщане,
ти си само проблемен гост,
бродещ по тъмната земя.“

Всяка година Коледа трябва да напомня на тези, които разбират езотеричното християнство, че случващото се във външния свят е мимикрия, жестове на вътрешни

духовни процеси. Външната сила на Слънцето се движи свободно в пролетното и лятното слънце. В Светото писание тази външна сила на Слънцето – която е само провъзгласяване на вътрешната, духовна сила на Слънцето – е изразена в Йоан Кръстител, докато вътрешната, духовна сила е изразена в Христос. И докато физическата сила на Слънцето непрекъснато намалява, духовната сила се издига и расте все повече и повече по сила, докато достигне своя зенит по време на Коледа. Това е смисълът, който стои в основата на думите в Евангелието от Свети Йоан: „Аз трябва да се смалявам, а Той да расте“.[7]И Той се увеличава и увеличава, докато се появи там, където слънчевата сила отново е достигнала външната физическа мощ. За да може човекът отсега нататък да почита и прекланя духовната сила на Слънцето в тази външна физическа сила, той трябва да се научи да разпознава значението на коледния празник. За тези, които не разпознават това значение, новата сила на Слънцето не е нищо друго освен старата физическа сила, възродена отново. Но този, който се е запознал с импулсите, които езотеричното християнство и особено коледният празник трябва да му дадат, ще види в нарастващата сила на слънчевото тяло външното тяло на вътрешния Христос, което излъчва през Земята, което я оживява и опложда, така че самата Земя да стане носител на Христовата сила, на Земния Дух. Следователно, това, което ни се ражда всяка коледна нощ, се ражда отново всеки път. Христос ще ни позволи да възприемем вътрешно микрокосмоса в макрокосмоса и това възприятие ще ни води все по-високо и по-високо.

Празниците, които отдавна са се превърнали в нещо външно за човека, отново ще се появят в дълбокото си значение за човека, ако той бъде воден от този дълбок езотеризъм до знанието, че външните събития на природата – като гръмотевици и светкавици, изгрев и залез, изгрев и залез на луната – са жестовете и физиономията на духовното съществуване. И в значимите моменти, отбелязани от нашите празници, човек трябва да осъзнае, че тогава и в духовния свят се случват важни неща. Тогава той ще бъде воден към подмладяващата духовна сила, представена от тримата младежи, която Азът може да спечели само като се посвети на външния свят, а не като егоистично се затваря от него. Но няма преданост към външния свят, ако този външен свят не е проникнат от дух. Че този дух трябва да се появява отново всяка година като светлина в тъмнината за всички човешки същества, дори за най-слабите, трябва да се записва отново всяка година в сърцето и душата на човечеството.

Това е, което Гьоте е искал да изрази в това стихотворение „ *Мистериите*“ . То е едновременно коледно и великденско стихотворение. То има за цел да загатне за дълбоки тайни на езотеричното християнство. Ако позволим на това, което той е искал да посочи за дълбоките мистерии на розенкройцерското християнство, да действа върху нас, ако поемем силата му дори отчасти, тогава ще станем мисионери

поне за някои от заобикалящите ни. Ще успеем да оформим тези празници по такъв начин, че да бъдат изпълнени с дух и живот.

Когато след кратка почивка в килията си,
дълбок звън на камбана събуди нашия гост,
душата му се изпълни с копнеж за преданост,
той се изправи бързо с неуморен ентусиазъм
и бърза към църквата, с цялото си сърце
откликвайки на радостно чутата заповед,
послушен, спокоен и развълнуван от молитва;
уви! вратата е заключена, той стои обезкуражен.
Но чуйте! удар върху глух, кънтящ звън,
три пъти през равни интервали, подновен,
без звън на часовник или камбани,
от време на време пропит със звуци на флейта;
носещата се музика изпълва сърцето с радост,
мистериозна и трудноразбираема,
звучи като пеене, тържествено и пленително,
под което двойките се преплитат в танц.
Объркан и обзет от странни емоции,
той бърза към прозореца, за да се взре;
денят се зазорява в далечния изток,
небето е обляно в светещи ивици мъгла.
И може ли да се довери на очите си? Мистична светлина
се промъква през криволичещите градински пътища;
трима младежи с факли в ръце вижда той
, които бързат по пътеките между дърветата.
Той ясно вижда прекрасните им дрехи,
белите блестящи одежди, които носят,
поясите им, направени от преплетени рози,
венците от цветя в къдравите им коси;
те сякаш идват от някакви нощни танци,
с радост от движение, развълнувани, оживени и прекрасни.
Но както звездите ще избледнеят, когато денят наближи,
угасвайки факлата си, те изчезват.

5. Петдесетница: Колективен духовен стремеж и работа за одухотворяване на света I

В различни случаи е подчертавано, че духовното развитие, към което се стреми Духовната наука, трябва да доведе човешкото същество до жива връзка с цялата околна среда. Много от нашата среда, която е изпълвала нашите предци с благоговение, е станала мъртва и обикновена за човека. Например, голям брой хора са отчуждени и хладни към нашите годишни празници. Градското население в частност има само оскъден спомен за това какво означават Коледа, Великден и Петдесетница.

Днес човечеството вече не притежава това огромно емоционално съдържание, което нашите предци са свързвали с празничните сезони, защото са били наясно с великите факти на духовния свят. Студените и трезви хора гледат на Коледа и Великден днес, и особено на Петдесетница. Изливането на Духа се е превърнало в абстрактно събитие за много хора. Но това ще се промени – ще стане живот и реалност само когато човечеството стигне до истинско духовно осъзнаване на целия свят.

Днес се говори много за силите на природата, но не се говори много за същества, които стоят зад тези сили. Съвременният човек възприема разговорите за „същества на природата“ като преразказване на старо суеверие. Счита се за старо суеверие, ако някой вярва, че думите, използвани за гноми, ундини, силфи и саламандри, както са ги наричали нашите предци, са базирани на реалността и означават нещо реално. Първо, по някакъв начин няма значение какви теории или идеи имат хората, но ако хората са изкушени от тези теории да игнорират определени неща и да прилагат теориите им на практика в ежедневието си, тогава въпросът става напълно актуален.

Нека вземем един гротескен пример: Кой вярва в същества, чието съществуване е свързано с въздуха или които са въплътени във водата? Например, ако някой каже: „Нашите предци са вярвали в определени същества като гноми, ундини, силфи и саламандри, но всичко това са измислици!“, тогава човек би искал да отговори, като каже: „Попитайте пчелите.“ И ако пчелите можеха да говорят, те биха отговорили: „Силфите не са суеверие за нас - ние знаем много добре какво са те за нас!“ Някой, който е ясновидец, може да проследи (с очите си) коя сила привлича малката пчела към цветето. „Инстинкт, естествен нагон“ е отговорът на човека, но това са празни думи. Именно тези същества, които нашите предци са наричали силфи, водят пчелите към чашката на цвета, за да търсят храна - и тези същества са активни в целия пчелен рояк в търсене на храна.

Навсякъде, където различни природни царства се докосват, има възможност за определени (елементарни) същества да се разкрият. Например, във вътрешността на Земята, където камъкът докосва метална жила, ще се установят специални същества.

При извор, където мъхът покрива камъка и по този начин растителното царство докосва минералното царство, такива същества ще се установят. Където животните и растенията се докосват, в чашката на цвета, когато пчелата докосва цвета, ще се въплътят определени същества, и по същия начин, където човекът се докосва до животинското царство. Това не се случва в нормалния ход на контакт. Например, не когато месарят коли добитък или когато някой яде месо от животни - нищо подобно няма да се случи в нормалния ход на живота. Но там, където в необикновения ход на събитията, както се случва с пчелите и цветята, царствата се докосват едно до друго в изобилие от живот, съществата ще се въплътят. И особено там, където умът на човека, неговият интелект, е особено ангажиран с взаимодействието с животните, такива същества се въплъщават. Пример за това би била емоционалната връзка, която овчарят има с овцете си.
Когато се върнем в древността, откриваме по-често подобни близки взаимоотношения между хора и животни. Във времена на по-нисши култури е било обичайно да има взаимоотношения като тези на арабин с коня си, но не и такива, каквито има собственикът на конна конюшня с конете си. Там откриваме онези сили на ума, които взаимодействат между царствата – например между овчаря и агнетата. Или където сетивата за обоняние и вкус ще бъдат развити и ще се разпространяват, както между пчелите и цветята, се създава възможност за определени същества да се въплътят. Когато пчела смуче цвете, ясновидецът може да възприеме как по ръба на цветето се създава малка аура. Това е ефектът на вкуса: ужилването на пчелата в чашката на цвета е произвело определен ароматизиращ агент – пчелата възприема вкуса и го излъчва като аура на цвят – това е храната за същества, подобни на силфи. По същия начин елементът на чувство между овчаря и овцете е храна за саламандрите.
Следващият въпрос не е за този, който разбира духовния свят: „Тогава защо тези същества са там, а не другаде?“ Не бива да питаме за техния произход, защото произходът им е в космоса. Но ако някой създаде възможност за тях да се хранят, тогава те се появяват. Например, лошите мисли, излъчвани от човек, ще привлекат лоши същества да се установят в неговата аура, защото те намират храна там. Тогава определени същества се въплъщават в неговата аура.
Навсякъде, където се докосват различни природни царства, се предоставя възможност за въплъщение на определени духовни същества. Когато миньор разкопава почвата – където металът се сгушва в камъка във вътрешността на Земята – ясновидецът може да наблюдава на различни места странни същества, които са се свили, скупчили се на много малко място. Те се разпръскват, разпръскват се, когато земята се отстрани. Те са странни същества, но по някакъв начин съвсем не са различни от хората. Въпреки че нямат физическо тяло, те имат разум. Но разликата между тях и човешките същества е, че притежават интелигентност без отговорност. Следователно, те не смятат нищо лошо в това понякога да си правят

шега с човешките същества. Те се наричат гноми и многобройни видове от тях живеят в земята. Те са у дома си там, където камъкът и металът се докосват. В миналото те са служили много добре на човечеството с минното дело – не с добива на въглища, а с добива на метали. Начинът, по който са били изграждани мините в древността, знанието за това как са наслоени пластовете, е било научено от тези същества. Те са знаели най-продуктивните пластове и как пластовете се простират във вътрешността на земята. Следователно, те успяха да предоставят най-добрите инструкции как да се продължи с работата. Ако човек не иска да работи с духовни същества и разчита само на сетивата, тогава ще се озове в задънена улица. От тези духовни същества човек трябва да научи определен метод за изследване на Земята. По същия начин, при извора, съществата се въплъщават. Където камъкът докосва извора, се въплъщават същества, свързани с елемента вода: ундините. Където животните и растенията се докосват, силфите работят. Силфите са свързани с елемента въздух, те водят пчелите към цветовете. Следователно, ние дължим почти всички полезни знания за пчеларството на стари традиции. Особено за пчеларството[1]Можем да научим много от тях, защото науката, която съществува по този въпрос днес, е напълно погрешна. Старата мъдрост, която се е разпространила чрез традицията, само ще бъде объркана от това. Науката се оказва безполезна в този контекст. Полезни са само старите пчеларски движения на ръцете, чийто произход е неизвестен, защото човекът по онова време е използвал духовния свят за насоки.

В днешно време хората познават саламандрите и защото, ако някой каже: „Нещо тече към мен, не знам откъде идва...“, тогава това обикновено е ефектът на саламандрите.

Когато човек влезе в такъв близък контакт с животните, както овчарят с овцете си, тогава съществата, които живеят в неговата среда, ще му нашепнат прозрения. Овчарят би получил знанията, които е имал за стадото си, от саламандрите в неговата среда. Тези стари прозрения са изчезнали и сега трябва да бъдат възстановени чрез доказано окултно знание.

Ако следваме тези мисли по-нататък, тогава ще трябва да си кажем: „Ние сме изцяло заобиколени от духовни същества! Вървим във въздуха и той не е само химическо вещество, но всяко полъхване на вятъра, всяко движение на въздуха е откровение на духовни същности.“ Ние сме заобиколени и напълно пропити от тези духовни същности. И в бъдеще човекът трябва да има знание за това, което живее около него, ако не иска да преживее напълно тъжна и изтощителна съдба. Без това знание той вече няма да може да напредва. Човекът трябва да се запита: „Откъде идват тези същества? Откъде произлизат тези същества?“

Този въпрос ще ни доведе до важно осъзнаване. За да си изградим представа за това, трябва да си изясним как във висшите светове се проявяват определени факти, където вредното и злото се трансформира чрез определени неща, под мъдро

ръководство, в нещо добро. Например, отпадъците, торът - това е, което е изхвърлено и чрез мъдро използване по-късно е ефективно в икономиката като основа за покълване на растенията. Висшите сили подхващат и трансформират неща, които привидно са се откъснали от по-висшето развитие. Това срещаме до голяма степен в съществата, за които говорихме, когато проследим техния произход.
Как възникват тези „саламандри“? Нека разгледаме това подробно. Саламандрите зависят от съществуването на специфична връзка между човек и животно. Животните нямат „аз/его“, каквото имат човешките същества. Такова его съществува само в съвременния човек на Земята. Тези човешки егота са такива, че всяко човешко същество има его, затворено в себе си. Това е различно при животните. Животните имат „групово его“, „групова душа“. Какво означава това? Група животни от един и същи вид, животни с подобна форма, имат общо его. Например, всички отделни лъвове споделят общо его, всички тигри, всички щуки.
Животните имат своето его в астралния свят. Това е все едно човек да застане зад стена с десет дупки в нея и да пъхне десетте си пръста през тях. Тогава човекът не би могъл да се види, но всеки разумен човек би заключил: „Зад нея стои централна сила, която принадлежи на десетте пръста.“ Така е и с груповото его. Отделните животни са просто крайниците. Това, към което принадлежат, е в астралния свят. Тези животински егота не са подобни на хората, въпреки че от духовна гледна точка биха могли да бъдат сравнени помежду си, защото животинското групово его е много, много мъдро същество. Човешкото същество като индивидуална душа не е нито малко толкова мъдро. Например, помислете за някои видове птици: колко мъдри са те, че мигрират на определена височина и в определени посоки, за да избягат от зимата, и се връщат отново по различни маршрути през пролетта. Тук можем да разпознаем в миграцията на птиците истински мъдрите сили на груповите егота. Те могат да бъдат открити навсякъде в животинското царство.
Хората са много ограничени, когато говорят за човешкия прогрес. Нека си спомним ученическите си години, когато научихме как през Средновековието бавно се е оформил потокът на модерното време. Средновековието със сигурност има нещо важно за отбелязване, като например откриването на Америка, изобретяването на барута, изкуството на книгопечатането и накрая и на ленената хартия. Вероятно е бил важен напредък използването на този продукт вместо пергамент, но преди хиляди години груповата душа на осите е направила същото, защото гнездата на осите са направени от същия материал като хартията, произвеждана от човека; тя е направена от хартия.
Човешките същества само бавно ще открият как определени предположения на неговия дух са свързани с това, което груповите души са внесли в света.
Груповите души са в постоянно движение. Ясновидецът възприема постоянно трептене по гръбначния стълб на животните. Гръбначният стълб сякаш е обгърнат от

трептяща светлина. Животните са пропити от безкраен брой потоци, които обгръщат Земята във всички посоки, като например пасатите, които влияят на животните, като се стичат около гръбначния мозък. Тези групови души на животните непрекъснато се въртят около Земята в кръгово движение на всяка височина и във всяка посока. Тези групови души са много мъдри, но им липсва едно нещо, което все още нямат – те не знаят това, което на Земята се нарича „любов“. Само в човешкото същество любовта е свързана с мъдростта в индивида.
Груповата душа е мъдра, но отделното животно изпитва любовта като сексуална любов и родителска любов. При животното любовта е индивидуална, но мъдрото подреждане, мъдростта на груповото его, е все още лишена от любов. Човешкото същество е обединило любов и мъдрост – животното има любов във физическия живот и има мъдрост на астралния план. Такива осъзнавания ще бъдат изключително поучителни за хората.
Човешкото същество е достигнало до сегашното си „аз“ само постепенно. Преди това човекът е имал и групова душа, а индивидуалната душа се е кристализирала само постепенно. Нека проследим назад еволюцията на човечеството до древна Атлантида. В миналото човекът е живял в старата Атлантида, континент, който сега е покрит от Атлантическия океан. По това време широките сибирски равнини са били покрити с големи океани. Средиземно море е било разпределено по съвсем различен начин тогава. Също така в нашите европейски региони е имало обширни морски пространства. Колкото по-назад се връщаме назад в староатлантското време, толкова повече се променят всички обстоятелства на живота, толкова повече се променя будното и спящото състояние на човека.
Когато човек спи, физическото тяло с етерното тяло остава в леглото, а астралното тяло и егото се издигат навън. Съзнанието помрачава, всичко става тъмно, мрачно, тихо. В атлантското време разликата между сън и будност все още не е била толкова ясно изразена. По това време, по време на будно състояние, човекът не е виждал толкова твърди граници, толкова остри контури, толкова силни цветове, прикрепени към предметите. Когато се е събуждал сутрин, той се е гмуркал в нещо като мъглива субстанция. Например, нямало по-голяма яснота, отколкото когато гледаме през мъгла светлини с аура. Вместо това, съзнанието му не е спирало точно когато е заспал - тогава той е виждал духовните неща.
С развитието на човека, физическият свят придобивал все повече и повече своите контури, но в замяна на това човекът губил ясновидството си. Тогава разликата ставала все по-изразена: в духовния свят горе той ставал все по-тъмен, а във физическия свят долу – все по-ярък. Всички митове и саги са възникнали по времето, когато човекът все още е възприемал астралния свят горе. Когато се е възнесъл в духовния свят, той е научил да опознава *Вотан, Балдур, Тор* и *Локи* , както и същества, които все още не са се спуснали на физическия план. Това е

можело да се преживее в минали времена *и* всички митове са спомени за живи реалности.
Всички митологии са такива спомени. Тези духовни реалности просто са изчезнали от човешките същества. В миналото, когато човекът се гмуркаше във физическото си тяло сутрин, той е получавал чувството: „Ти си индивид, един-единствен.“ Но когато се гмуркаше обратно в духовния свят вечер, той чувстваше: „Ти изобщо не си индивид, ти си просто звено в едно голямо цяло, принадлежиш към една голяма общност.“
Тацит[2]Все още се разказва, че древните народи, херулите и херуските, са се чувствали по-скоро като племе, отколкото като отделни човешки същества. От чувството за принадлежност на индивида към племе – че човек би се смятал за принадлежащ към племенна общност – са произлезли определени обичаи, като кръвните вражди. Всичко, което е принадлежало на цялата племенна групова душа, е било едно тяло. Всичко се случва постепенно в еволюцията. Само постепенно индивидуалното съзнание еволюира от това абсолютно племенно групово съзнание. Също така, в описанията от времето на патриарсите откриваме следи от прехода от групова душа към индивидуална душа. Във времето преди Ной паметта е била съвсем различна: тя е достигала до преживяванията на бащата, дядото, прадядото. Границата на раждането не е била граница. В една и съща кръв същата памет се е предавала в поколения, отдалечени едно от друго. Днес властите се интересуват от това да знаят името на индивида. Във времето, когато човекът все още е имал спомен за това, което са правили баща му и дядо му, това е било наричано с общо име. След това това, което е било свързано чрез една и съща кръв и същата памет, е било наричано със същото име. Това се е наричало „Адам“ или „Ной“. Имена като Адам или Ной не описват живота между раждането и смъртта на индивида, а потока от спомени, докъдето е стигал. Старите имена обхващат цели човешки общности, които са били живи по онова време.
Как би било, ако сравним определени същества: човекоподобните маймуни с човешкото същество. Огромната разлика е, че маймуните имат групова душа, а човекът - индивидуална душа, или поне способността да развие такава. Груповата душа на маймуната съществува в много специална ситуация (вижте чертежа). Представете си Земята (вижте скицата) като хоризонтална линия. Над нея груповите души на животните се носят в астралния свят като облак, който се простира над нашия физически свят. Нека сега се съсредоточим върху груповото его на лъва и груповото его на маймуната. Всеки лъв е отделен крайник, в който груповата душа излива част от своята субстанция. Когато лъвът умре, физическата му част пада от груповата душа, като нокът от човешко същество. След това груповата душа изтегля това, което е изпратила в лъва, и го дава на друг лъв, който е новороден. Груповата душа остава отгоре. Тя сякаш разтяга пипала, които се втвърдяват във физическия свят, след което падат и се заменят отново.

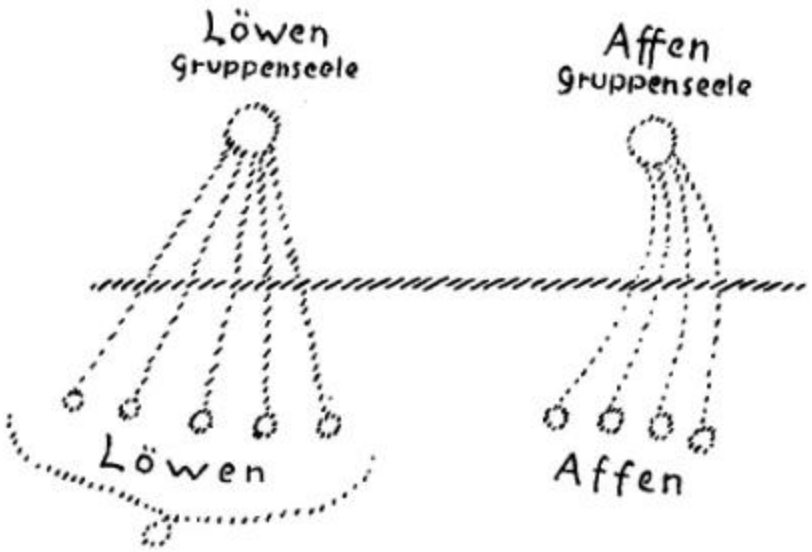

Следователно, животинската групова душа не познава раждане и смърт. Отделното животно е нещо, което „пада“ и „расте“ – груповата душа остава недокосната от живота и смъртта. За лъвовете важи изцяло, че всеки път, когато лъв умре, всичко, което е било изпратено от груповата душа, се връща отново към него. Това обаче не е така с маймуните. Има отделни животни, които откъсват парче от груповата душа, което след това не може да се върне към нея. Когато маймуната умре, съществената част се връща, но друга част от нея се изрязва от груповата душа. Това, което груповата душа разтяга, маймуната го прави твърде стегнато и когато маймуната умре, част от груповата душа се изрязва, така че в известен смисъл част от нея се откъсва, откъсва се от душата и не се връща към нея. По този начин възникват изрязвания от груповата душа. При всички видове маймуни се случват изрязвания от груповата душа.

Нещо подобно откриваме при някои земноводни, при някои видове птици и особено силно изразено при кенгуруто. Чрез тези изрязвания нещо се задържа от груповата душа. Това, което по този начин остава от топлокръвните животни, ще се превърне в елементарно същество, природен дух - саламандър. Тези елементарни същества, тези природни духове са, така да се каже, отпадъци, отпадъчни продукти на висшите светове, които ще бъдат пуснати в експлоатация от висши същества. Ако бъдат оставени на произвола на съдбата, те биха създали смущения в космоса. Вместо това, висшата мъдрост използва силфите, за да изпрати пчелите към цветята. По този начин големите сили на елементарни същества се поставят под висше, мъдро ръководство и вредата, която те биха могли да причинят, се трансформира в нещо полезно.

Така е в сферите, които лежат под човешкото същество. Възможно е също така човек да се откъсне от груповата си душа и като индивид да не намери възможност да се развива по-нататък. Защото, докато е бил „крайник“ на груповата си душа, той

е бил ръководен и напътстван от висши същества, но сега е оставен на собственото си ръководство. Ако човек не придобие подходящи духовни знания, тогава е в опасност да се откъсне. Това е въпросът, който възниква.
Какво е това сега, което пречи на човешките същества да се изключват, да се скитат без посока и цел, докато по-рано духовната групова душа е давала насоки? Трябва да стане ясно, че човекът все повече се индивидуализира и че в бъдеще той трябва доброволно да се стреми да се обедини с други хора. В миналото е съществувала връзка, основана на кръвни роднини, племена и раси. Но този тип „съюз“ все повече се разпада. Всичко в едно човешко същество води все повече и повече към това то да се превърне в индивидуално същество. Единственият възможен път е обратът. Представете си, че на Земята има редица хора, които си казват: „Вървим по свой собствен път. Искаме сами да намерим посоката и целта на пътя. Всички сме на път да станем все по-индивидуализирани човешки същества.“ Съществува опасност от фрагментация. Хората вече не са способни да понасят духовни съюзи. Днес стигаме дотам, че всеки има своя собствена религия и представя собственото си мнение като най-висш идеал. Но когато човешките същества интернализират идеалите, това води до съгласие, до общо мнение. Например, ние вътрешно осъзнаваме, че 3 x 3 = 9 или че сборът от трите ъгъла в триъгълник е 180 градуса. Това е вътрешно знание. Не е нужно да се гласува за такова вътрешно знание. Няма да възникнат недоразумения относно такива вътрешни разпознавания, те водят до съгласие. Всички духовни истини са от този вид. Това, което се учи от Науката на Духа, човекът го намира чрез вътрешните си сили. Те го водят до абсолютно единство, до мир и хармония. Няма две различни мнения за една истина, без едно от тях да е погрешно. Идеалът е максимално възможно интернализиране – то води до единство, до мир.

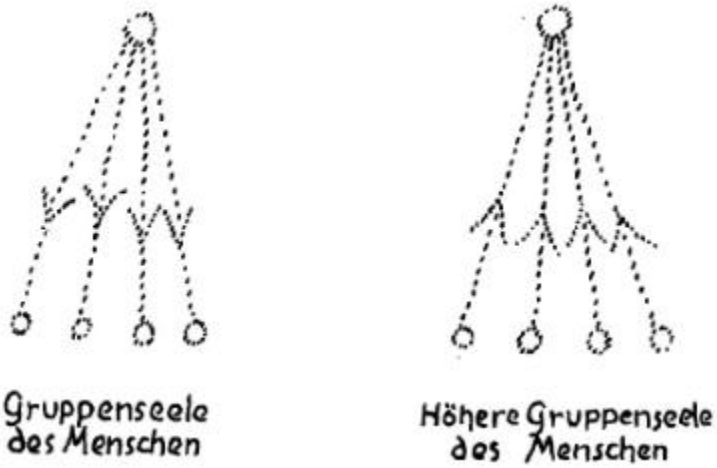

Първоначално е съществувала човешка групова душа. След това човечеството е било освободено от тази групова душа в миналото. Но в бъдещето на еволюцията хората трябва да си поставят сигурна цел, към която да се стремят. Когато се

обединят във висша мъдрост, тогава от висшите светове отново ще слезе групова душа – когато от обвързаните природни общности възникнат свободни общности. Това, на което се надяват лидерите на движението „Наука за Духа“, е, че в него ще открием общност, където сърцата се стремят към мъдростта, както растенията се стремят към слънчевата светлина. Където обща истина свързва различните егота, там ние създаваме възможност за слизане на висша групова душа. Като обръщаме сърцата си заедно към висша мъдрост, ние вграждаме груповата душа. Ние изграждаме, така да се каже, леглото, средата, в която груповата душа може да се въплъти. Хората ще обогатят живота на Земята, като развият нещо, което позволява на духовните същества да слязат от висшите светове. Това е целта на движението „Наука за Духа“.

Това някога беше представено във величествена, великолепна форма на човечеството, за да покаже, че човешкото същество без такъв жив духовен идеал би преминало в различна ситуация. Това е „символ“, който може да илюстрира на човека с огромна сила как човечеството може да намери пътя чрез духовен съюз, да осигури място за въплъщение на общия дух. Този символ е поставен пред нас в общността на Петдесетница, в която редица хора, сияещи от общо чувство на пламенна любов и преданост, се бяха събрали за общо действие. Имаше редица хора, чиито души все още отекваха след разрушителното събитие, така че във всички тях едно и също беше живо. В сливането на това едно и също чувство те осигуриха това, в което можеше да се въплъти една по-висша, обща душа. Това е изразено с думите, които казват, че Светият Дух – груповата душа – е слязъл и се е разделил на огнени езици. Това е великият символ за човечеството на бъдещето. Ако човешкото същество не беше намерило тази връзка, тогава човекът щеше да се еволюира в елементарно същество. Сега човечеството трябва да търси място за Съществата от висшите светове, които се навеждат надолу. С празника Великден на човека е дадена силата да абсорбира в себе си такива могъщи въображения и да се стреми към единство на духа. Празникът Петдесетница е плод на разгръщането на тази сила.

Чрез стремежа на душите към обща мъдрост, трябва да се установи завинаги оживена връзка със силите и съществата на висшите светове и с нещо, което в момента има толкова малко значение за човечеството, колкото и празника Петдесетница. Чрез Науката на Духа, той отново ще стане значим за човека. След като хората разберат значението на слизането на Светия Дух за тях в бъдеще, тогава празникът Петдесетница ще оживее отново. Тогава той не само ще бъде спомен за това събитие в Йерусалим, но и вечният празник Петдесетница на обединеното усилие на душите ще се прояви за човечеството. Той ще се превърне в символ за великата бъдеща общност на Петдесетница, когато човечеството ще се обедини в обща истина, за да позволи на висшите същества да се въплътят. От самите човешки същества ще зависи колко ценна ще направи това Земята за

бъдещето и колко ефективни *могат да бъдат* подобни идеали за човечеството. След като човечеството се стреми към мъдрост по този правилен начин, тогава висшите духове ще се присъединят към човечеството.

6. Петдесетница: Колективен духовен стремеж и работа за одухотворяване на света II

В последната лекция наблюдавахме някои духовни същества, които стоят под човешкото същество, някои от които имат способности, сравними с човешките, но им липсва всякакво чувство за отговорност. Видяхме как те трябва да се считат за отломки на еволюцията, които биха били пречка, ако бъдат оставени на произвола на съдбата, но как те, използвани от висша мъдрост, ще бъдат трансформирани от вредни в добри същества.

Днес искаме да разширим множеството същества, които наблюдаваме, като добавим още, за да покажем как хората взаимодействат с тях. Първоначално искаме да предположим, че привечер всеки път човешкото същество ще преживее промяна от будно състояние към състояние на сън. Знаем, че когато някой е в състояние на дневно съзнание, четирите му тела са свързани и се проникват взаимно. Освен това, нека си спомним, че всяка нощ астралното тяло и егото се издигат от физическото и етерното тяло. Сега видяхме как през нощта, от тази човешка връзка, от четирителесното човешко същество, са възникнали две отделни същества, различни едно от друго. Физическото тяло и етерното тяло остават да лежат на леглото - отвън остават астралното тяло и егото.

Съвременният човек изпитва напълно различни състояния на съзнание през нощта, отколкото през деня. Можем да сравним състоянието му на нощно съзнание със съзнанието на растенията. Растението има състояние на съзнание на „сън без сънища“. По време на сън, един вид растително съзнание е присъщо и на човешките същества – през нощта, по време на съня без сънища, човекът също е в духовните светове.

Към тези понятия добавяме, че всеки елемент от човешкото същество намира израз във физическото тяло. Физическото тяло е, така да се каже, резултат от всички основни елементи на човека. Егото има своя израз в кръвта, астралното тяло се изразява в нервната система, етерното тяло намира своя израз в лимфната система, а сензорната система представлява израз на физическото тяло. Ако възприемаме човешкото физическо тяло като израз на проявлението на различните му части, тогава трябва да си кажем, че кръвообращението е там благодарение на индивидуалното его. Никоя нервна система не може да съществува без астралното тяло да я структурира и създава. През нощта ние извличаме астралното тяло и егото от физическото тяло, но не и нервната система и кръвта. Кръвта и егото обаче принадлежат заедно, а астралното тяло и нервната система принадлежат заедно. През нощта човекът се държи изключително пренебрежително към своята телесност. За да може човекът да има инструменти за егото и астралното тяло, е трябвало да се появят кръвта и нервната система. Сега той изоставя кръвта и нервната система през нощта. Невъзможно е физическо тяло с кръв и нервна

система да съществува дори за секунда без астралното тяло и егото. Растението е способно да съществува без тях, защото няма нито нервна система, нито кръвообращение. Ако през нощта бяхме зависими единствено от себе си, сутринта щяхме да открием физическото тяло мъртво. Ние отнемаме тези висши сили, астралното тяло и егото, които трябва да осигуряват физическото тяло през нощта. Това, което ние не правим през нощта, трябва да го правят други същества. През нощта такива същества проникват във физическото и етерното тяло и се спускат в тях. Всяка нощ висши духовни същества влизат във физическото и етерното тяло на човека и извършват работата, която през деня се извършва от собственото его и астрално тяло на индивида. Те са висши, благородни същества, които някога са създали физическото и етерното тяло на човешкото същество и се грижат за тях отново през нощта. През нощта астралното тяло и егото остават във висшия свят горе, а долу остават физическото тяло и етерното тяло. Те са изоставени през нощта от астралното тяло и егото. В същата степен, в която физическото и етерното тяло биват изоставени от астралното тяло и егото, в тях влизат силите на висши същества.

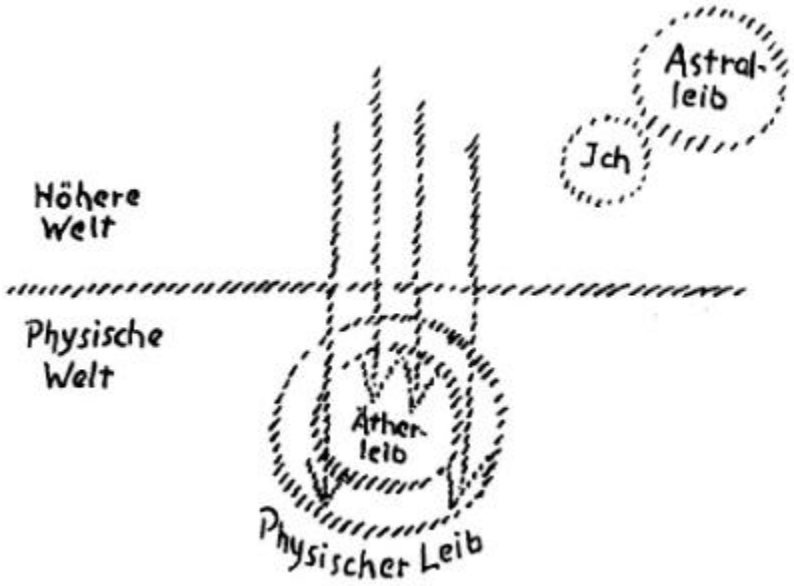

Етерното човешко тяло не е същото като етерното тяло на растението. През нощта висши сили от висш свят се вливат във физическото и етерното тяло на човека. Може да се случи следното: През деня човекът постоянно влияе върху физическото и етерното тяло. Когато някой мисли и чувства, това се случва в астралното тяло, но достига отвъд него, в етерното и физическото тяло. То се отпечатва в тях. В миналото физическото и етерното тяло са се появявали чисто по волята на висши същества. Но щом човек осъзнае своето его, влиянията на висшите същества излизат от физическото и етерното тяло. Това, което живее в душата, не остава без въздействие върху тези тела. Анатомът, разбира се, не може да установи какви

промени се случват във физическото и етерното тяло на човек, но те се случват. Голям ефект се получава в тези тела, когато някой лъже. Лъжите и лицемерието са процеси в душата и егото. От материалистична гледна точка може да се смята, че лъжите се случват само отвътре. Но окултният наблюдател знае, че чрез лъжата се случват промени във физическото тяло, които засягат телесната структура. Такива промени се случват и чрез безбройните конвенционални лъжи, които живеят в света.

Оглеждайки материалната реалност, знаем, че животът ни е изпълнен с всякакви неистини. Ако хората си казват нещо, което не мислят, това е като отпечатък от печат върху восък. Този отпечатък остава. Всяко лицемерие, неистини, клевети остават като отпечатък във физическото тяло. Когато някой напусне физическото и етерното си тяло през нощта, такива отпечатъци могат да се видят. Сега съществата от висшите светове идват и ги намират. Това е несъвместимо с висшите светове. Чрез това се случва нещо ново, създава се нещо съвсем ново. Висшите същества сега ще изрежат „същества“ чрез физическото тяло, които след това ще водят самостоятелен живот между нашите светове. В окултната наука те се наричат фантоми. Наричат се фантоми, защото са най-близо до физическото възприятие. Освен това, те са същества с физическа редовност. Те се роят из нашето пространство. Те възпрепятстват човешкото развитие и еволюция. Те правят това, което живее в света, по-лошо, отколкото би било, ако не съществуваха. Фантомите са същества, създадени от човечеството чрез лъжи, лицемерие и т.н., които възпрепятстват еволюцията.

Да се научим да познаваме въздействието на духовните същества е много по-полезно от проповядването на морал. Човечеството в бъдеще ще знае какво създава чрез лъжи, лицемерие и клевета. Най-ефективният морал се създава чрез изучаване на фактите, а не чрез морални принципи. Чрез съществуване, основано на науката за духа, се създават най-силните морални стремежи и импулси. Фантомите също са вид природни същества, които съществуват – създадени от дейността на човека. Вечер човекът напуска физическото тяло и оставя в него печатните отпечатъци на лъжите, лицемерието и т.н. Когато се върне сутрин, тези фантоми първо изливат от физическото тяло.

Етерното тяло също може да бъде манипулирано, така че да създава изрязани същества. Отново, определени процеси в човешкия свят причиняват появата на такива изрязвания чрез етерното тяло. Както всички несправедливи неща, като например несправедливи закони, които наказват по неправилен начин, лошите договорености в една социална общност се връщат обратно върху етерното тяло, така че от тях се създават същества. В днешното суеверно време такива същества са само осмивани. Тези същества са призраци, духове. Те са реални и следователно могат да бъдат категоризирани като истински призраци и духове. Човечеството

трябва да положи усилия да направи своите договорености възможно най-добре, така че да не създава такива същества.
Сега нека се съсредоточим върху егото и астралното тяло през нощта. Имайте предвид, че човешкото астрално тяло и его също са в специална ситуация. Те са се привели в съответствие с кръвоносната и нервната система. През нощта висши сили от по-висш свят се стичат върху астралното тяло и егото. Ако човек вземе определени неща от ежедневието си, отново ще настъпи процес на изрязване. Отново, нещата, които причиняват процеса на изрязване, са неща от душевния живот. Нека си представим двама души с различни мнения. Единият се опитва да убеди другия и изпитва копнеж да го убеди. Този копнеж е широко разпространен в днешно време сред хората. Хората трябва да представят мнението си един на друг и да чакат да видят дали в другия ще се раздвижат някакви сили, чрез които той ще приеме мнението. Има толкова много фанатици с убедено мнение, които изобщо не са доволни, ако не могат да наложат мнението си на някой друг. Ако се случи нещо подобно, то е вредно и за двете астрални тела. Те приемат убеждения и грешни съвети. Каквото и да се отпечата в астралното тяло от тези убеждавания и лоши съвети, през нощта ще доведе до появата на същества. Такива същества се наричат демони.
Тези демонични същества оказват особено неблагоприятно влияние върху човешкото ни развитие. Те се носят из духовната стая и пречат на хората да развиват личните си идеи. Представете си колко много ще се съгреши в това отношение в много кафенета, на масата за бира! Непрекъснато се събират сили за създаване на демони. Те се прокрадват в човешката душа. Запитайте се колко от тях се явяват на това или онова съдебно заседание, когато хората действат като свидетели. Те са убедени и следователно всъщност не извършват лъжесвидетелстване, защото са убедени. След като е проведен „експеримент“ и той е протекъл по план, тридесет души са били помолени да го опишат. Двама са описали процеса правилно, всички останали двадесет и осем души са добавили неща, които не са се случили. По този начин се създават демонични същества, които оказват всякакви влияния. Няма друго лекарство за човешкото същество освен осъзнаването на този факт, за да знае какво да направи, за да се освободи от влиянията на тези вредни духовни същества. Те присъстват навсякъде, където има възможност да упражнят своите разрушителни влияния. Окултният наблюдател може да види това в съдебната зала. Съществата винаги работят в посоката, от която са се появили. Такива същества, които са се появили чрез лоши закони, отново ще работят така, че да примамват хората да създават още лоши закони. Човекът трябва да се вгледа в духовния свят, за да стане практичен и да не създава непрекъснато препятствия. Когато погледнем през това, което току-що разгледахме, трябва да кажем, че по време на будните часове на ежедневието хората създават много причини за появата на всякакви духовни същества – елементарни същества.

Трябва да се запитаме какво значение имат те по отношение на бъдещото развитие на човечеството. Нека погледнем назад в древността, когато нашите предци са живели в атлантския свят. Ако се върнем достатъчно назад в старото атлантско развитие, тогава постепенно ще стигнем до хората в съвсем различна форма. Представете си назад, приблизително в средата на атлантската епоха. Трябва да си представим човешките същества по следния начин: частта от етерното тяло, която днес е в главата ни, по онова време е била широко разпростряна през физическата глава, както може да се възприеме и днес от ясновидец при коня. Същото е особено забележимо и при слона, който в момента има голяма издатина пред и над физическата си глава, точно както е било при хората в старата Атлантида. Еволюционният прогрес се е състоял от сближаване на тези части, така че днес етерната глава и физическата глава на човека почти се покриват една друга.
В по-ранни времена човекът е притежавал ясновидство в здрач. Когато през деня се е гмуркал във физическото тяло, не е виждал отчетливи контури, а е възприемал обектите, обградени от аура. През нощта не е разпознавал никакви граници, а само духовния елемент на нещата. От следатлантската епоха досега разграничаваме пет културни епохи. В древна Индия, първата от следатлантските епохи, връзката на етерната глава на човешкото същество с физическата му глава е била много лека. Все по-силно сливането на етерната с физическата глава ставало все по-силно. През нашето време, петата следатлантска епоха, тя става най-силна, тъй като човечеството се спуска във физическия, материален свят и където прониква най-дълбоко в материалната субстанция. През тези многобройни превъплъщения през различните епохи хората са научили много до днес в сегашното си превъплъщение. Всичко, което се случва в света, се случва по низходяща и възходяща линия. Толкова е вярно, че етерната глава винаги се е свързвала все по-силно с физическата глава, колкото по-вярно е и това, че малко по малко настъпва разхлабване. Вече сме стигнали до момент, в който етерната глава започва отново да се разхлабва. Тук трябва да правим разлика между развитието на расите и развитието на душата. В бъдеще ще има души, които не са направили достатъчно, докато етерната глава е била обединена с физическата. Поради сливането на етерната глава с физическата глава, много хора днес не са склонни да прегърнат духовните истини. Човешките същества, които приемат духовните истини сега, когато се върнат по-късно, ще са погълнали достатъчно в това въплъщение, за да могат да осъществят връзка, за да се въплътят. Но тези, които не успеят да направят сега това, което трябва да се случи, няма да могат да намерят подходящи тела в бъдеще. Това е така, защото развитието на расите ще създаде нормални тела, подходящи за онези души, които не са пренебрегнали нищо. Други тела ще бъдат такива, че разхлабеното етерно тяло да не може да поеме нищо. Тези хора ще бъдат специален вид човешки същества, които ще отпаднат от прогресивното развитие на човечеството.

Необходими са доста усилия, за да се ориентираш в бъдещо тяло. Представете си душа, която ще живее във физическо тяло с разхлабено етерно тяло. Тази душа вече няма да разбере, ако ѝ се говори за демони и т.н. Днес е моментът, в който човек може да говори за тези неща. Когато етерното тяло отново се разхлаби, вече не може да прави това. В момента етерното тяло има призвание към съвсем различни възприятия. По-късно етерното тяло ще живее в духовния свят. Той е населен с демони и т.н. Тогава този свят от духовни същества ще бъде около човешкото същество и ако то не е подготвено за това сега чрез ученията, тогава ще бъде объркано, когато се изправи пред тези същества. Обаче, тези, които носят със себе си знанията, получени в това въплъщение за тези същества, ще разберат как да се държат с тях. В бъдеще тези знаещи индивиди са предопределени да превърнат тези същества в слуги на продължаващата еволюция. Така разбираме как хората могат да не успеят да изпълнят задачата си да допринесат за развитието на човечеството и това на другите същества.
Всички тези демони, призраци и фантоми са вредни днес, но в бъдеще те ще бъдат превърнати от нас в слуги на човешкото развитие. За да се случи това, човешките същества трябва да се подготвят. Развитието на душата и развитието на расата не вървят едно до друго.
В бъдеще човечеството ще се раздели на добро и лошо. Като се развива по правилния възходящ начин, за да трансформира демоните, духовете и фантомите в бъдеще, те ще избутат надолу друга част. Това ще бъдат лошите. Това, което човешкият дух създава, има истински смисъл – това винаги е било така по време на развитието на човечеството.
Друг пример ще покаже как човекът сътворява в днешния свят. Ще се съсредоточим върху четвъртия културен период – върху гръцкия храм. Идеята за храма първоначално е възникнала от човешката душа. Концепцията за храма се основава на това, което наричаме колона, и на това, което тази колона носи. Никога повече човечеството не е постигало това, което е постигнало по времето, когато хората са успели да се поставят в „поддържаното пространство“ на гръцкия храм. Нека сравним гръцки храм със съвременна сграда. След като една колона стане декоративна, тя вече не е истинската колона, която е, когато е свободно стояща и наистина носи товар. Човекът трябва да чувства, че колоната е изработена от правилния материал. Ако боядисаме тънка желязна колона, която носи същото натоварване като по-дебела каменна колона, тогава тя ни лъже.
Гръцкият храм е гръцка пространствена идея. Това би било разбрано от хора, които могат да си представят, че силите се движат отгоре надолу и отдясно наляво. Можем да си представим три нарисувани ангела, окачени във въздуха, така че човек да знае, че се носят един друг. Откриваме това пространствено усещане при старите художници. Днес вече не можем да го открием, дори при Бьоклин.[1] На неговата Пиета има ангел, който сякаш може да падне всеки момент.

Това е нещо, което може да липсва дори на най-големия гений, когато липсва духовна култура: чувство за пространство. Всеки път, когато човек създава истинска пространствена концепция, това създава възможност за висше същество да запълни тази стая. Тогава ние „пленяваме“ висши същества да слязат в стаята. Съвсем различни същества са примамени да слязат от гръцка колона и хоризонталните греди, опиращи се върху нея – съвсем други същества от готическата катедрала и нейните заострени арки. Готическата катедрала се различава духовно от гръцкия храм по следния начин: В гръцкия храм хората са вложили пространственото чувство по окултен начин, така че храмът е кристализирана пространствена мисъл. По този начин храмът, такъв какъвто е, е дом на висше същество, бог, дори и да е бил изоставен от хората. Но към готическата катедрала принадлежат хората. Тя трябва да бъде допълнена от предаността на човешките същества и скръстените ръце, които те вдигат. Гръцкият храм е обиталище на бог. Готическата катедрала е културен обект и обиталище на бог, когато човешките същества присъстват. Гръцкият храм, дори и да е бил изоставен, е обиталище на духовна същност. Така можем да видим, че хората, като са в хармония с духовния свят, работят заедно с него. Така можем да видим в духа как чрез човешки дела може да се направи все повече и повече, за да се привлекат висши същества да слязат.
За пореден път мисълта за Петдесетница застава пред душата ни. Мисълта за Петдесетница изразява символично това, което можем да разпознаем чрез подобно наблюдение: че хората чрез работата си създават места, където духовните същества да слязат, че хората работят върху одухотворяването на света.
Трябва да разбираме мисълта на духовната наука по такъв начин, че тя да прониква във всички клонове на живота. В нашето материалистично време външният живот е само в малка степен израз на вътрешния живот. В миналото всяка ключалка на вратата, всеки ключ е бил израз на нещо духовно. Сега всичко е сравнително незначително. Човешкото същество отново ще се научи да работи по такъв начин, че външното да бъде копие на вътрешното. Тогава и железопътната гара ще се появи като мисъл, подобно на гръцкия храм и готическата катедрала. Нашето време също има стил на строителство, който съответства на нашето време. Това е складът. Той е копие на мисълта за „полезност“, копие на човешкия егоизъм. Времето на полезността е породило като единствен оригинален стил този на склада.
Преди хората са влагали духовните си чувства в стила на строителство. Складът е израз на чувствата от 19-ти век. Но вече сега е в ход духовно движение, което подготвя за по-късна одухотвореност. Хората, които разбират антропософското движение по този начин, ще превърнат мисълта за Петдесетница в реалност. В бъдеще ще видим антропософските мисли да се кристализират в това, с което ще бъде покрита Земята.

7. Човекът и околният свят

Днес ще ви поговоря за много различни неща, които могат лесно да бъдат свързани помежду си и в които лесно ще откриете някаква връзка.
Нека ви говоря преди всичко за връзката на човека с околния свят, за чувствата на човека към този свят и как тези чувства могат да бъдат задълбочени чрез теософско светоусещане. Преди всичко искам да събудя у вас чувството, че човек със средностатистическо съвременно образование и средностатистически мироглед не съзерцава света по същия начин като теософа.
Ако теософията трябва да се издигне от нивото, на което е позната на толкова много хора, от нивото на теория или набор от учения, до нещо, което има душа, което изпълва душата ни, пречиства и облагородява всички наши чувства и емоции – ако трябва да се издигне до житейско съдържание, ние трябва да можем, така да се каже, да преживеем и наистина да приложим в ежедневието си това, което осъзнаваме чрез теософията. Ние сме приели теософията по правилния начин само когато например разберем как да гледаме на растение, поле, планина или животно по различен начин от начина, по който сме могли да ги гледаме и възприемаме, преди да станем теософи. Ще можем да навлезем по-дълбоко в значението на тези думи, ако се потопим в природата на това, което се нарича самосъзнание.
Всички сте запознати със самосъзнанието на човека. Знаете, че разграничаваме четири члена на човешкото същество: физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и Его. Това, което наричаме самосъзнание, произтича от факта, че човекът осъзнава своето Его. Самосъзнанието не само ни позволява да придобием знания за околния свят, но и за себе си; то ни позволява да знаем, че всеки един от нас е самостоятелно същество. Когато наистина следваме тази мисъл докрай, ще разберем как трябва да се разбира това самосъзнание у човека. Сега възниква въпросът: Как стоят нещата с животното, растението и минерала? - Можем ли да говорим в известен смисъл за самосъзнание в случая с животното, растението и минерала? Хората, които просто казват: „Защо всеки камък да не би трябвало също да има Его, както човекът, само че човекът не го възприема“, такива хора говорят без никакви познания за материята. Защото на плана, който наричаме физически, само човекът е надарен със самосъзнание, с Его - а животното, растението и минералът нямат Его на физическия план. Човекът се отличава от животното, растението и минерала по факта, че има Его тук, на физическия план, в обикновения свят.
Не приемайте думите ми като предполагащи, че трябва да има определена алтернатива. Трябва ясно да осъзнаете, че някои висши животни, особено животните, които живеят много в компанията на човека, като например домашните животни, имат вид самосъзнание, наподобяващо това на нисшите диваци днес. Навсякъде има разлики в степента. Няма да говорим за преходи, а за това как стоят

нещата предимно в средни състояния. От тази гледна точка можем да кажем, че като цяло не срещаме самосъзнание у животните тук, на физическия план. Какъв вид самосъзнание притежават животните? Лесно ще стигнете до разбиране, ако се запитате: „Къде е самосъзнанието на всеки от пръстите ми?“ Там трябва да си кажете: „Моето собствено съзнание е самосъзнанието на пръста ми.“ То не може да се мисли отделно от вашето общо съзнание. Вашите десет пръста имат своето общо съзнание, във вашето Его; там те имат своето общо Его. Същото важи и за останалите членове на вашето тяло. Това представлява вашето самосъзнание.
Сега пренесете това понятие върху понятието за животински вид. Там трябва да си кажете: Всичко в животинското царство, което има еднаква форма, всички лъвове, мечки, жаби, риби – всички тези, които са с подобна форма, тези лъвове, принадлежащи заедно и така нататък, всъщност се държат по същия начин като моите десет пръста. Разстоянието няма значение. Ако попитаме всеки пръст за неговото Его, той ще трябва да отговори: Това е Егото на човека, към когото принадлежим. По същия начин, ако попитате лъв в менажерия или лъв в Африка, всеки ще посочи общото Его на вида, груповото Его. Всички животни с еднаква форма имат общо Его. Човекът се различава от животното по това, че всяко човешко същество има свое собствено Его, докато животното има Его, общо за неговия вид, групово Его. Не можете да намерите Еготата на животните във физическия свят, защото те съществуват в свят, който наричаме астрален план. Там ще намерите едно същество, обхващащо всички лъвове. Точно както тук, на физическия план, може да срещнете отделно човешко същество, затворено в кожата си, така – ако бяхте ясновидци – щяхте да срещнете на астралния план лъвското Его, мечешкото Его, като самостоятелни същества, подобни на човешките същества тук на Земята. На астралния план те са доста интелигентни същества, не че изостават от човека. Единичният лъв може да е по-нисш от човека, но неговото Его е много възвишено същество, което трябва да разбере и да изпълни с проникновена мъдрост цялата задача, свързана с лъвовете тук на Земята. Следователно тези животински Егота са високо интелигентни същества.
Ако сега проследите ясновидски всички тези същества, които съставляват колективните Азове на животните, ще видите, че те упражняват една много странна дейност. Задачите на животните се управляват и управляват от съществата, които наричаме животински Азове. Тези животински Азове постоянно обграждат Земята. Нека избера един пример от многото, във връзка със задачата на тези животински Азове. Ако изучавате добре познато явление, за което хората са мислили много - полетът на птиците, ще откриете, че птиците, които живеят в северните райони, започват да се събират през есента; те летят от североизточните към югозападните райони и след това на юг. Те се събират отново през пролетта и се връщат на север. В основата на тези миграции на птиците лежи размножаването и излюпването на малките и т.н. Пролетната миграция е вид сватбен полет. Редовността на тези

полети се ръководи от груповите души; те командват всичко. Можете да наблюдавате линиите на полета: един вид лети по този начин, друг по онзи начин, някои птици летят ниско над земята, други високо в небето. Навсякъде ще откриете дълбока мъдрост във всички тези детайли. Можем да кажем: Всичко, което съставлява душите на животните, обгръща нашата планета, обгръща нашата Земя. Този пример ни показва как мъдростта на груповата душа управлява полета на птиците.

Как стоят нещата с растенията? Те имат само физическо и етерно тяло. Поотделно те нямат самостоятелно астрално тяло и самостоятелно Аз на физическия план. Ако можехте да наблюдавате себе си по време на нощния си сън, щяхте да видите физическото и етерното си тяло да лежат на леглото. Това, което лежи на леглото, има стойността на растение; растението винаги се състои от това. Това, което живее във вас през деня, когато сте будни, това, което се съдържа във физическото ви тяло, е извън вашето физическо и етерно тяло през нощта. В случая с растението, астралното тяло и Азът, който изваждате от физическото и етерното си тяло през нощта, са винаги отвън. Но това излизане е свързано и с нещо друго. Нека предположим, че всички вие ще заспите тук - което, разбира се, не би било много желателно; в този случай всички ваши Азове и вашите астрални тела биха били отвън. Те не биха били толкова разделени, както са сега разделени едно от друго, докато живеят във физическото тяло. Те биха се смесили повече, биха образували по-еднородна маса, сякаш се полюшват една в друга. Те биха се разтворили, така да се каже, в общото астрално тяло на Земята и от това астрално тяло на Земята, което е смесено с това на Слънцето, биха черпили силата, която премахва умората. Това непрекъснато се случва с растенията.

В растението виждате пред себе си физическо и етерно тяло. Но астралното тяло на растението е отвън. Цялата Земя има общо астрално тяло и това е астралното тяло на растенията. И Земята също има общо Его, и това е Егото на растенията. Следователно трябва да търсите Егото на растенията в общото Его на цялата Земя. И сега всички растения на Земята ви изглеждат като вашите собствени пръсти. Вие сте организъм и вашите пръсти растат от него. Цялата Земя е организъм, а растенията са буквално негови членове, които споделят общото съзнание.

Това, което произтича от това, е буквално вярно. Чувствате болка, когато някой ви нарани или ви пореже плътта. По подобен начин цялата Земя може да почувства болка при определени условия. Но Земята не чувства болка, когато откъснете цвете или отрежете растение; това не би ѝ причинило болка. Какво причинява болка на Земята, може да се разбере, ако имаме предвид следното: Цялата Земя трябва да си представим като единен организъм, а всички растения - като членове на този общ организъм. Растенията, които растат на Земята, са свързани с нея горе-долу по същия начин, както млякото е свързано с човека или с животното. Когато телето суче млякото на кравата, кравата изпитва определено чувство на благополучие.

Цялата Земя изпитва същото чувство, когато откъснете цвете или отрежете растение. Защото това, което Земята изпраща към Слънцето, това, което изпраща от себе си, е в различна форма, това, което живее в млякото. Но ако откъснете растение с корена му, това е същото като да откъснете част от тялото си или да отрежете плътта си. Земята изпитва нещо съвсем различно, когато отрежем растение, здраво вкоренено в земята – тогава Земята изпитва благополучие – но когато го изтръгнем с корена му, тя изпитва нещо съвсем различно. Това не бива да се оценява морално, а в съответствие с фактите, а това са фактите.
Сега се опитайте да почувствате, а не просто да мислите за такава истина. Можем да я почувстваме по следния начин: Когато излезем през есента и видим земеделец, който коси царевицата с косата, тези, които знаят как стоят нещата в астралното тяло на Земята, могат да усетят чувствата на желание, радост, удоволствие, които преминават по повърхността на Земята, докато царевицата се жъне. Когато жътварят отрязва царевицата по време на жътва, цялата Земя наистина изпитва радост. Тези чувства се изпитват, когато знаем как стоят нещата с груповата душа на животните, Земната душа на растенията, груповото Его и Егото на Земята. В мигриращото ято птици можем да усетим мъдростта; мъдрите подредби на астралните същества, които ги правят. Можем дори да усетим вятъра на мъдростта, като въздушно течение. И ако знаем, че в растенията срещаме душата на Земята, изпитваме чувства и усещания във всичко, което се случва с растенията. Възприемаме космическия Дух, обгръщащ Земята, когато наблюдаваме Егото на животните; и ние възприемаме космическата Душа, чувствата на природата, когато обръщаме внимание на Егото на растенията.
Това наистина е така. Ако погледнем ученията на теософията не само теоретично, ако те изпълват цялата ни душа, можем да усетим присъствието на Бога, който винаги преминава през природата. И ако това е така, тогава, когато един човек се изправи срещу друг, той знае - нали? - че в гърдите на другия бие чувствено сърце, че има чувства, подобни на неговите собствени, че не просто мисли за другия, но и му съчувства. По този начин ние постепенно се научаваме да изпитваме нещо, наподобяващо пулса, топлото чувство на природата. Природата става за нас живо познание за духа и душата. Нека сега си представим какво означава да одухотворим природата чрез това учение. Чувстваме сякаш Духовната наука ни позволява да се отнасяме съвсем различно към всичко, сякаш чувствата ни са пречистени и облагородени. Колко безразлично е за обикновения човек, когато косата минава през царевицата и я отрязва! И колко различно е това преживяване за един теософ, който следва режещата коса със сърцето си и който знае, че там долу, където косата докосва, има живо същество, че астралното тяло на Земята изпитва удоволствие. Така природата постепенно се изпълва истински с живот за нас. Това означава, че трябва да позволим на привидно абстрактните теории да

преминат в живи чувства и усещания. Всяка стъпка в ежедневието се променя, когато по този начин позволим на теорията да се превърне в чувство.
След като разбрахме това, нека преминем към друга тема, която може би вече сме разглеждали от друг аспект, но която ще ни се яви в нова светлина.
Вдигате очи към Луната и Слънцето. Току-що чухте как от теософската мъдрост може да се разпали чувство, което ни учи как да съчувстваме на околната среда. Това се разпростира и върху безжизнените предмети, дори върху камъните. Много е странно как се учим да преценяваме много неща в заобикалящата ни среда по различен начин: Човекът често си представя нещата по погрешен начин. Мислим си, че излизаме в света, въоръжени със знания, и искаме да видим какво наистина се случва, когато нещо се случва във външния свят. Можем например да стигнем до кариера: Там работниците чукат и добиват камъка. Там стигаме до Егото на камъка, което не е свързано само с нашата земна планета, но и с цялата ни планетарна система. Камъкът има своята централна точка в тази на планетарната система. Камъкът също има своите усещания. Но не бива да мислите, че камъкът изпитва болка, когато е счупен или разрушен. Не! Когато счупите или разрушите камък, това означава, че произтича чувство на удоволствие. Може дори да забележите неизмеримо удоволствие, пулсиращо през кариерата, когато мъжете работят там. Но когато камъкът се съедини с камък, се усеща болка. Интересно е да се знае това. Някога Земята е била сияен, разтопен обект; не бихте могли да живеете там, докато не се е охладила. Всичко се е разтворило в тази сияйна маса; то е трябвало да се консолидира и този процес е бил свързан с болка, докато разделянето дава радост, удоволствие. Цялата нежива природа страда, за да ви даде възможност да построите жилищата си. Природата въздъхва за онези, които имат прозрение в нея; тя въздъхва! Природата отново ще се разтвори в своите първични елементи. Безжизнената природа е трябвало да бъде събрана заедно с болка, за да може човекът да премине през своето развитие. Но когато човекът е станал толкова одухотворен, че вече не се нуждае от твърдата Земя като основа, тогава Земята ще бъде изкупена заедно с него; безжизнената природа копнее за това. Вярно е това, което е казал апостол Павел: „Цялото творение стене и се мъчи.“[1] То ще бъде спасено, когато човекът достигне одухотворено състояние.
Може да се забележи, че децата, които имат определено чувство за астралния свят, тъй като все още са различно устроени от възрастните, все още могат да усетят нещо от усещанията за безжизнен обект, който бива унищожаван. Не винаги – защото в много случаи това е просто пакост – но понякога децата унищожават неща, защото изпитват такава емпатия. Всъщност можем да видим, че те не винаги унищожават неща от пакост. Понякога нещата представят съвсем различен аспект от духовна гледна точка.
Следователно, можете да видите, че цялата Земя е пропита с душа и дух и че е изпълнена с чувства. Чудесната част на теософията е, че ни води към живата

природа. Сега лесно можете да разберете, че тези, които гледат на нещата от гледна точка на окултистите, също трябва да гледат на Слънцето и Луната като надарени с душа и дух, като на царството на природата. Така е всъщност. Частта от Слънцето, която можем да видим, когато го гледаме с физическите си очи, се отнася до цялото същество на Слънцето, точно както това, което можем да видим от човешкото тяло с физическите си очи, се отнася до цялото същество на човека. Тялото на Слънцето е тялото на духа на Слънцето, а тялото на Луната е тялото на духа на Луната. Слънцето, Луната и Земята принадлежат заедно в духовна връзка - и това, разбира се, е много сложен въпрос. Цяла гама от духовни същества са обединени със Слънцето; техните тела, а не само техните духове, са в Слънцето. Когато един окултист гледа в Слънцето и възприема слънчевите лъчи, това не е само физическо явление за него, а е свързано с нещо друго. Можете да добиете представа какво той разпознава по този начин, например, когато жена на улицата вдига ръка в жест на даряване към дете. Виждате движението на ръката ѝ и може би също така монетата, падаща в дланта на детето. Но това е само физическият аспект. Ако проникнете в процеса, изразен чрез физическото действие, бихте възприели състраданието като импулс, който кара ръката да се движи. И при детето бихте видели външния процес като израз на духовен процес, може би на благодарност. Този, който приема слънчевите лъчи само с физическите си очи, има същото отношение към духовния виждащ, както този, който вижда само физическия жест на жената или детето, има същото отношение към този, който възприема и вътрешните процеси. Този, чиято сила на зрение е тренирана чрез окултизъм да вижда слънчевите лъчи, идващи към нас, също възприема как духовните същества в Слънцето преливат от чувства и как тези чувства се превръщат в дела. Делата им са това, което изпращат надолу със слънчевите лъчи. Ако наблюдавате астралното тяло на Земята, ще откриете в него нещо като благодарност, която се изпитва от целия растителен свят, когато приема слънчевите лъчи. Още по-чудесно е протичането на цяла година! Когато растенията се разтварят, това е сърдечен психически израз на вътрешните процеси на Земята и същевременно изразява чувствата на творческите, даряващи Духове на Слънцето. Сега трябва да отбележим известен контраст, но не и противоположност, между духовните същества на Слънцето и тези на Луната. Земята, Слънцето и Луната принадлежат заедно. В много далечно минало те са били едно тяло. Тогава Слънцето се е отделило от Земята, тоест от съюза на днешната Земя със днешната Луна. Защо се е случило това? Това може да се обясни по много начини. Но днес ще посочим само една от многото причини. Когато Слънцето се е отделило от Земята, всички същества, които са били с по-висша природа от тези, които са останали, са напуснали Земята със Слънцето. Защото Слънцето може да бъде обиталище на много по-висши духовни същества от човека. Същества, които далеч превъзхождат човека, са напуснали Земята и са станали Духовете на Слънцето, а Слънцето е станало тяхно обиталище. Следователно, ако погледнем в Слънцето с тренирано

окултно зрение, можем да видим физическото Слънце като тяло, като поле на действие и обиталище на възвишените духове, на Слънчевите Духове. За известно време те успяха да продължат развитието си на същата планета, на която ние сега живеем, но бяха принудени да се отделят от нея и за да продължат развитието си по подходящ начин, те взеха от нея най-финитe вещества. Един от тези Духове на Слънцето напусна останалите, защото му беше дадена специална задача. Той остана все още свързан със Земята. По-късно и Луната се отдели от Земята; Земята стана независима. Този Дух, този Дух на Слънцето, на когото първоначално беше дадена друга задача, задача, която не трябваше да се изпълнява от Слънцето, е Яхве, или Йехова, като космически разум. Тази индивидуалност си тръгна с Луната, така че тъй като Земята беше отделена от Слънцето и от Луната, някои възвишени Слънчеви Духове живеят в Слънцето, а Йехова в Луната. Душевните сили и духовните сили на тези същества светят върху Земята заедно със светлината, която идва до нас от Слънцето и от Луната. Човекът не би могъл да се развие така, както се е развил, ако беше подложен на изключителното влияние на едно от тези същества. Развитието на човека трябваше да следва курса, който всъщност следваше.
Ако Земята имаше само Слънцето, а не Луната, човекът щеше да бъде подложен на постоянна и бърза метаморфоза и щеше да се развива много бързо. Това не би било добре за него; той щеше да бърза твърде много и да премине през определени етапи от своето развитие. Най-добрите сили за развитието на човека са събрани в Слънцето: но бързото темпо трябваше да се избягва. Поради тази причина Йехова се отдели от останалите, като по този начин забави целия темп на човешкото развитие. Така, в хода на човешкото развитие, силите на Слънцето и Луната работят заедно и произвеждат правилната среда. Ако само силите на Луната бяха активни, човекът щеше да изсъхне; изсъхнали, безжизнени природи, просто форми, щяха да живеят на Земята, вместо живи човешки същества. Ако разгледате музей и погледнете статуи, виждате пред себе си образа на това, което Луната би направила от вас: бездушни форми, с голяма красота, разбира се, но без душа. Силите на Слънцето вдъхват живот и движение на тези твърди и несъвършени форми, но под влияние само на силите на Слънцето човекът би се одухотворил твърде рано. Ходът на земното развитие е устроен по този мъдър начин и затова Слънцето и Луната, със своите сили и същества, е трябвало да се отделят от Земята.
Ако един ясновидец можеше да изучи еволюцията на Земята от друга планета, ако можеше да наблюдава как се разгръща Земята, щеше да види странна гледка. Да предположим, че някой проследява развитието на нашата Земя от далечно небесно тяло: В такъв случай той би видял не само физическото тяло на Земята, но и нейното астрално тяло. Ако наблюдаваше това астрално тяло, той би възприел в него всякакви светлинни явления. Той би ги проследил в продължение на хиляди години. Тогава настъпва момент, когато астралното тяло се променя напълно, разкривайки нови цветове и изцяло нови процеси. Има такъв момент в еволюцията на Земята,

ако разглеждаме Земята като организъм. Преди това астралното тяло разкрива специфични цветове; а след това ни показва други цветове. Тези два времеви периода на астралното тяло на Земята са напълно различни. И ако ясновидецът наблюдател изследва този момент, когато астралното тяло на Земята е преживяло тази радикална промяна, той би открил, че тя съвпада с момента на Христовата смърт на Голгота. Когато кръвта потече от раните на Христос-Исус, цялото астрално тяло на Земята се промени. Това е космическата мистерия на значението на Христовата смърт.

Това не бива да се разглежда само с интелект. Никое окултно обучение не би било достатъчно високо, за да ни позволи да проникнем чрез усещане в цялото значение на това събитие. Какво се случи по това време в нашата световна система? Какво доведе до промяната в астралното тяло на Земята? Промяната се случи чрез факта, че от този момент нататък един от Духовете на Слънцето съедини астралното си тяло с това на Земята. Вече обяснихме, че има няколко Духа на Слънцето, общо шест. Един от тях, когото ние обозначаваме като Дух на Христос, съедини астралното си тяло с това на Земята в самия момент, когато кръвта потече от раните на физическото му тяло. Оттогава Земята претърпя съществена трансформация, защото се съедини с тялото на Христос. Христовият принцип слезе от небесните висоти; до смъртта на Христос Исус на Кръста той живееше в тялото на Слънцето. Чрез смъртта на Христос той се съедини с тялото на Земята. Оттогава Земята, като планетарно тяло, е тялото на Христос. Оттогава Той стана едно цяло със Земята. Сега можем да разберем в по-дълбок смисъл значението на думите: „Който яде хляба ми, ме тъпче.“[2] Представете си, че Земята е тялото на Христос и приемете този израз буквално. Човешките същества ходят по тялото на Земята и ядат хляба на тялото на Земята. И когато Духът на Земята говори, той не може да опише този процес по друг начин, освен със следните думи: „Който яде моя хляб, ме тъпче.“ – и със сигурност без злоба.

И самата Господня вечеря! Колко безкрайно по-дълбоко е нейното значение, ако знаем, че тялото на Земята е тялото на Христос! Какво е хлябът, който е изпечен от царевичните зърна? Как трябва Духът на Земята да се обърне към този хляб? – „Това е Моето тяло“[3] – думи, които трябва да се приемат буквално. И как трябва Духът на Земята да се обърне към соковете на растенията? Как трябва той, след като се е съединил със Земното Аз, да говори със соковете, които текат през растенията? – „Това е моята кръв.“ Точно както кръвта тече през вените на вашето тяло, така буквално кръвта на Христос тече в сока на растенията през тялото на Христос, през тялото на Земята! Кой не би признал, че това придава безкрайно по-дълбок смисъл на Светата Вечеря? Какво изпитваме, когато усещаме как астралното тяло на Христос се съединява със Земята и когато в този момент осъзнаем смисъла на току-що цитираните думи? Какво изпитва човешкото същество, когато проникне

във всичко това? Колко дълбоко ще стане за него значението на тайнство като Тайнството на Господната Вечеря!
Така ние се учим да разглеждаме целия живот около нас по различен начин, особено чрез окултно изучаване на тези процеси. Учим се да разбираме религиозните писания, като ги приемаме буквално. И когато се научим да ги схващаме по начина, обяснен по-горе, започваме да осъзнаваме, че всички външни тълкувания на религиозните писания трябва да изчезнат. Защото религиозните писания са извлечени от най-дълбоките факти и ги изразяват. Истинските религиозни писания не съдържат нищо, което да не съответства на великите истини, като например единението на Христовия Дух със Земята, когато Неговата кръв се е изляла на Голгота. Колко неимоверно се задълбочава емоционалният ни живот, когато получим прозрение за тази мистерия!
Задачата на теософията е да работи по такъв начин, че човекът отново да се научи да събужда в душата си дълбоките емоции и чувства, които някога са живели у неговите предци – наистина са живели там! Чрез теософските учения сега се опитахме да извикаме пред душите си това, което душата е способна да преживее чрез това – същото е било и в миналото, където ранните християни също са се чувствали по този начин. Те са можели да го усещат дълбоко! Тези дълбоки чувства са продължили да живеят в тях, докато не дойде материализмът с неговите интелектуални преценки. Тогава духовете се оттеглили, така да се каже, защото нищо не упражнява такова отчуждаващо влияние върху духовните същества, както интелектът. Когато интелектът анализира нещата и ги обгръща в своята язвителна критика, той също така прогонва духовните същества от човешката душа. Митът за добрите гоблини има дълбок смисъл; те наистина са съществували, когато светлината на интелекта все още не е била в човека. Тази светлина на разума прогонва гоблините. Такива чувства са съществували, когато критичният интелект все още не е бил проникнал в човешката душа. Теософията е там, за да даде отново на човека топла емпатия към цялата природа – въпреки интелектуалните сили. Развитието на интелекта не можеше да бъде спряно; духовната природа трябваше да се оттегли за известно време. Но духът ще се завърне. Ще запазим интелектуалните си сили и освен това ще придобием топли и сияещи чувства, ентусиазъм и състрадание. Знанието и чувството се обединяват, когато проникнем до източниците на живота.
И нов живот ще изникне от религиозните писания, когато се осъществи това, за което Гьоте копнееше. Защото преди много векове по-голямата част от човечеството не можеше да чете Библията, въпреки че чуваше нещо за нейното съдържание. Едва когато беше изобретено изкуството на печатарството, те успяха да четат Библията. Но днес те вече не четат самите дълбоки, мистериозни писания; те четат само мненията, изразени за Библията от критични духове. Гьоте копнееше за епоха, в която хората отново ще се научат да четат Библията, а не книги за нея.

Защото днес те четат книги за Библията! За няколко пенса човек може да си купи книги, които показват, че Библията е уж мозайка от отделни документи, както Старият завет е възникнал парче по парче. Дори е написана книга, където всяко изречение, отпечатано в различни цветове, показва какво е било написано по-рано и по-късно, допълненията и т.н., така наречената „Дъга-Библия“! Тези неща са резултат от критичния интелект, който може само да възприеме, че нещо е било написано от единия или другия автор на материалния план. То не може да види, че авторите на библейските писания са били ученици на велики посветени, които са притежавали пряка проницателност в духовния свят. Съществото е да се разпознае истинският дух в думите, да се проникне в това, което се крие зад тях, да се разбере, че религиозните писания са написани от дълбините на истинското духовно осъзнаване.
Така видяхме начина, по който трябва да разбираме тези неща. Чрез това човек научава кое е важно. След това ще се издигне до правилното чувство, което означава до правилния живот.

8. Елементарните царства на природата

Това, което от най-ранни времена е било общоприето като Елементарни Царства, не е толкова лесно за разбиране, колкото сме склонни да си представим след повърхностно разглеждане. Защото тези Елементарни Царства принадлежат към онова, което се крие зад света, който обикновено възприемаме – зад света, който се налага непосредствено върху сетивата ни.

Можем да разберем такива неща по най-добрия начин, ако изхождаме от това, което можем да възприемем чрез сетивата си – от царствата на сетивния свят, които са достъпни за човешкото наблюдение. Тук, във физическия сетивен свят, пред сетивата ни се разпростират четири царства: минералното царство, растителното царство, животинското царство и царството на човека. Това е общоизвестно. Нека сега се опитаме да си изградим ясна представа за точната природа на тези четири царства; защото това в никакъв случай не е ясно за всеки. И по същата причина не е толкова лесно да се добие представа и за първото, второто и третото елементарно царство. Именно когато говорим за такива трудни въпроси, трябва да внимаваме още от самото начало да осъзнаем, че никаква истинска цел не може да бъде постигната, ако вярваме, че понятие, което сме забили като кол в земята, веднъж оформено, може да остане вкоренено на това място. Това все още може да е възможно във физическия сетивен свят, защото тук нещата стоят едно до друго; Има разделение между тях, точно както тази книга, това парче тебешир, една роза и т.н. са различни и отделени едно от друго. В този случай е възможно да се приложи термин към един-единствен обект, защото когато сме нарекли нещо, можем да бъдем сигурни, че имаме пред себе си нещо различно и ограничено. Ако обаче отидем в астралния план, този свят, който е непосредствено отвъд нашия собствен, и го проникваме като най-близкия до него, ще открием, че това вече не е вярно, защото астралният свят е свят на вечно движение. Ако наблюдавате астралното тяло на човека, което се носи около него като негова аура и е израз на неговите желания, страсти и т.н., ще видите, че това астрално тяло на човека е в постоянно движение – то е прилив и отлив на цветове и форми, които се променят във всеки момент, защото нови цветове блестят, а други изчезват. Това е, което откриваме в случая с човека. Но има и други Същества, които се въртят в астралния план. Техните астрални тела не са част от физическо тяло, въпреки че не са по-малко променливи и променливи, защото във всеки момент имат различна форма, цвят или светеща сила. Всичко на астралния план е непрекъснат израз на вътрешната природа на тези Същества. Наистина бихме се оказали в трудно положение, ако трябваше да приложим към астралния план твърдите, непроменими понятия на физическия свят. Вместо това трябва да се научим да се адаптираме към мобилността на тези форми – трябва да придобием подвижни понятия. Трябва да можем да използваме понятието веднъж по един начин, веднъж по друг.

Това е вярно в още по-голяма степен за висшите светове. Ако разгледаме света от по-висша гледна точка, ще открием, че всичко на физическия план е израз на сили, излъчващи се от тези висши светове. Във всичко, което виждаме около нас, такива сили и същества се крият. Именно това обяснява голямото разнообразие сред съществата на физическия свят. Наблюдавайте например минералното царство. Всички привидно безжизнени същества, всички минерали, принадлежат към това царство. Казват ви, като начало, че тези минерали на Земята нямат собствено етерно тяло, нямат астрално тяло и нямат Аз. Но това е вярно само във физическия свят. Трябва да знаем това, за да стигнем до ясна представа за това, което всъщност се случва на физическия план. Но нека сега предположим, че някой би казал: „Минералът е нещо, което няма нищо друго освен физическо тяло.“ Това твърдение е точно толкова невярно, колкото от друга страна - би било вярно, ако някой каже: „Минералното царство е нещо, което има на физическия план само физическо тяло.“ Защото, в светлината на истински духовен метод на наблюдение, ние откриваме, че тук, на физическия план, минералът има физическо тяло, но нищо повече. Ако искаме да намерим етерното му тяло, трябва да се издигнем до астралния план: там се намира етерното му тяло. В момента, в който човек стане астрално ясновидец, той е способен да види етерното тяло на минерала – там, на астралния план – а тук, на физическия план, той вижда само физическото му тяло. Ако разширим наблюденията си още повече, откриваме, че минералът има и астрално тяло. Това тяло обаче не може да бъде намерено на астралния план, а трябва да се търси в по-нисшите области на Девачан.[1]Само във висшия Ментален план, в Арупа-Ментал[2]плоскост, намираме ли Егото на минерала - и именно оттук минералът се ръководи от своето Его. Ако искате да си съставите груба картина на това, трябва да си кажете: Ще се опитам да си представя човешко същество, чието ясновидство достига до висшия Девачан. За такъв ясновидец, който е способен да вижда в Арупа, минералите ще изглеждат като ноктите на човешкото същество - защото минералите са сякаш ноктите на Същества, чието Его обитава във висш Девачан. Не е възможно да се мисли за ноктите без човешкото същество; същото важи и за минералите.

Нека предположим, че наблюдаваме скален кристал тук, на Земята. Ако сега за момент отместим поглед към етерното тяло, което оживява физическото тяло, там, в астралния свят. И все пак там не би било възможно да възприемем, че всяко нараняване, причинено на минерала, му причинява и болка. Радостта и веселието, болката и страданието на минералите могат да бъдат открити само на ниво Девачан - но съвсем различно от начина, по който обикновено си го представяме. Усещането за болка на минерала не е като това на животно; не бива да мислим, че минералът изпитва болка, когато го чупим и го чупим на парчета. Когато работници в кариера чупят камък и изглежда, че го повреждат, това всъщност поражда чувство на удоволствие на ниво Девачан - това е истинска наслада за минералите. Така в

техния случай откриваме точно обратното на това, което се случва в царството на човека и в животинското царство. На ниво Девачан можете да срещнете духовете на минералите. И все пак не е просто един минерал, който принадлежи, така да се каже, на минерална личност, а по-скоро цяла система - точно както ноктите ви не притежават отделна душа. Ако някой си въобрази, че всичко от астрална природа трябва да се намери на астралния план, той би се заблудил. Разбира се, изглежда естествено да се търси астралният елемент на астралния план - въпреки това, вътрешната природа на едно Същество трябва да се разграничава от средата, в която то живее. Точно както вашето Его няма физическа природа и въпреки това живее на физическия план, така и астралното тяло на минерала не живее на астралния план, а в долния Девачан. Не бива да формираме схематични понятия, а по-скоро трябва да се стремим към по-точно определяне на нещата.
Нека сега наблюдаваме растението, точно както го виждаме пред себе си. Тук, на физическия план, то има своето физическо тяло и своето етерно тяло. То има тези две тела на физическия план - но къде да търсим астралното тяло на растението? Ще го намерим в астралния свят - а Егото - в долния Девакан. Нека сега отидем още една крачка напред, към животното. Животното има във физическия сетивен свят физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло - но Егото му е на астралния план. Тоест: точно както тук, на Земята, срещаме човешкото същество като изолиран човек, като единична индивидуалност, така ще намерите Егото на животните, като завършени, самостоятелни личности, на астралния план. Трябва да мислим за това по следния начин: Всички групи животни, които имат подобна форма, имат и общо Его. Следователно човекът се отличава от животните, поради факта, че всяко човешко същество има индивидуално Его. На астралния план откриваме например Егото на лъвовете, Егото на тигрите и т.н. Там те са единични, самостоятелни Същества; единичните животински групи - егота обитават астралния план, точно както човешките същества обитават физическо-сетивния свят. За човека е вярно, че за него физическото тяло, етерното тяло, астралното тяло и Егото са се спуснали чак до физическия план. Това обаче е вярно само когато човекът е буден - когато спи, е друго. Физическото и етерното тяло тогава са във физическия свят, докато астралното тяло и Егото са на астралния план. По този начин, по време на сън, четиричленното човешко същество е разделено на части и се намира частично на физическия план, а частично на този директно над него - астралния план. На физическия план човекът тогава е със същата стойност като растението (вижте таблицата по-долу).

Mineral	Plant	Animal	Human Being		Plane
			waking	sleeping	
Ego					Higher Spiritual Plane
Astral Body	Ego				Lower Spiritual Plane
Etheric Body	Astral Body	Ego		Ego Astral Body	Astral Plane
Physical Body	Etheric Body Physical Body	Astral Body Etheric Body Physical Body	Ego Astral Body Etheric Body Physical Body	Etheric Body Physical Body	Physical Plane

Вече научихме в предишни лекции различните начини, по които трябва да се използват изразите „астрален“ и т.н. Но ще постигнем цялостно разбиране само ако осъзнаем ясно, че тези неща не могат да се местят като фигури на шахматна дъска. Ако изучаваме човешкото същество, трябва да го наблюдаваме съвсем прецизно по следния начин: В него откриваме физическото тяло, етерното тяло, астралното тяло и Аза. Тук често е подчертавано колко е важно да се формира ясна представа за връзката на тези четири члена. Много лесно е да си представим, че физическото тяло е най-несъвършеното и най-нисшето от тях. От определена гледна точка обаче то е най-съвършеното от всички – защото е преминало през четири последователни етапа на еволюция – на (древния) Сатурн, Слънцето, Луната и на Земята. Етерното тяло е достигнало само третия си етап на съвършенство, защото едва на Слънцето е добавено към физическото тяло. В бъдеще то наистина ще се издигне до по-висок етап – макар че в момента все още не е толкова съвършено, колкото физическото тяло. Астралното тяло е добавено едва на Луната, то е достигнало втория етап на съвършенство. Егото е бебето сред четирите члена на човека: защото е добавено едва на Земята и следователно е едва в началото на своята еволюция; то непрекъснато действа по разрушителен начин върху другите тела. Всеки, който изучава от анатомична гледна точка прекрасната организация на физическото тяло, е изпълнен с удивление от съвършенството на сърцето и мозъка. Колко несъвършени, от друга страна, са импулсите и страстите на Егото! Егото жадува за вино, бира и т.н., което оказва разрушително влияние през целия живот - въпреки това физическото тяло издържа на тези атаки в продължение на десетилетия! Нека сега се опитаме да си изясним как Егото е било вмъкнато, така да се каже, във физическото тяло и как е възникнало за първи път.

Като начало, имаше древната еволюция на Сатурн. Това беше първият етап от еволюцията за предшественика на нашето сегашно физическо тяло. По това време физическото тяло на човека имаше космическата стойност на минерал. Ако погледнете минерал днес, ще видите в него изостанал етап на съществуване; той е останал на същия етап, който физическото тяло беше достигнало на Сатурн. Но не бива да мислите от това, че физическото тяло тогава е имало вида на днешния минерал - това би било съвсем погрешно. Сегашните минерали са най-младите форми в еволюцията. На Сатурн човешкото тяло не беше толкова плътно; тази плътност на физическото тяло на човека беше наистина много малка.
Нека сега разгледаме връзката между различните етапи на материята. Първото е това, което наричаме земя – тоест всичко, което днес може да се нарече твърдо тяло, желязо, мед, цинк и т.н. Всичко твърдо е земя. Второ, всичко течно е вода, например живак. Дори желязото, във втечнено състояние, би било вода. Всеки течен метал е вода в смисъла на Духовната наука. Трето, ако превърнете водата или нещо друго в пара, то, дори металната пара, се превръща във въздух. Духовната наука отива още по-далеч, защото показва, че въздухът може да стане още по-разреден – може да стане още по-тънък. В този случай трябва да отидем отвъд това, което е физическо днес – и там духовният учен приема топлинен етер или огън. За духовния учен огънят е нещо различно в себе си, точно както земята, водата и въздухът – докато съвременната наука го разглежда само като състояние на материята.
На Сатурн топлината е била субстанцията на физическото тяло на човека. На Слънцето физическото тяло на човека се е кондензирало във въздух; след това в него етерно или жизнено тяло е навлязло, трансформирайки това физическо тяло. Сега на слънцето имаме физическо човешко тяло с интегрирано етерно тяло, състоящо се от един член. Физическото тяло се състои от два члена. В случая с физическото тяло на Слънцето трябва да различим по-съвършена и по-малко съвършена част - тоест, едната част все още не е била проникната от етерното тяло. Когато си представяме това физическо тяло на Слънцето, трябва да осъзнаем, че вътрешната част на това физическо тяло не е получила нищо от етерното тяло; тя все още има същата стойност, каквато физическото тяло е имало на Сатурн. По този начин имаме една част, която вече е достигнала стадия на растение, и тази част е едновременно проникната от друга част, която все още е на стадия на минерал: но тези две части се проникват напълно една в друга.

Нека сега разгледаме физическото тяло на Луната. Тук то вече е кондензирано във вода. Етерното тяло и астралното тяло са включени в него. Следователно, сега трябва да различим три различни части: едната част е пронизана от етерното и астралното тяло; другата част е пронизана само от етерното тяло; и трета част е останала на минерално ниво.

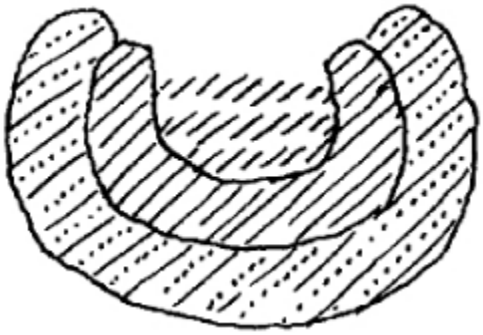

А сега нека разгледаме физическото тяло на Земята. Тук се добавя Егото. На Земята четири части са преплетени. Едната част от физическото тяло е пронизана от етерното тяло, астралното тяло и Егото; втора част - от етерното тяло и астралното тяло; трета част - само от етерното тяло; и четвърта част остава на минерално ниво. Тя има същата стойност като минерала и все още е на нивото на Сатурн. Тези четири части могат да бъдат ясно разграничени във физическото тяло. Първата част, която съдържа и четирите части, се състои от червените кръвни телца. Където и да открием червена кръв, тези четири части се пронизват взаимно.

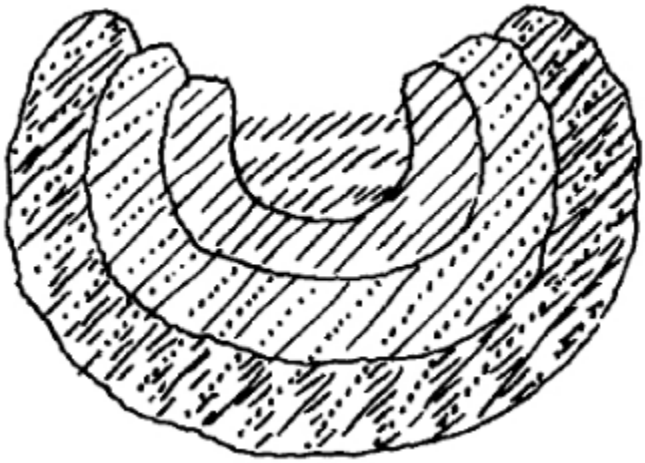

Нервите са вторият член. Където се намират нерви, там физическото, етерното и астралното тяло се проникват едно в друго. Където се намират жлезите, физическото и етерното тяло се проникват взаимно. Всички инструменти на сетивата, всички органи, които имат характер на физически апарат, са достигнали само минералния етап. Те следват точно същите закони като минералите. Окото и ухото, например, принадлежат към тези минерални включвания; също и в мозъка все още съществуват такива минерални части. Така можете сами да видите колко

лесно човек може понякога да се изкуши да стане материалист - защото нещо минерално прониква в цялото тяло. Ако един материалист твърди, че мозъкът е минерален, той е отчасти прав - тоест, ако разглежда само една част от мозъка. Особено в определени части на фронталния мозък - които обаче са проникнати и от други облъчвания, действат само минерални сили. И ако изучаваме костите и мускулите, това би станало още по-сложно.
Когато човешкото Его влезе в човека, то започна да измисля сетивната душа, рационалната душа и съзнателната душа; и едновременно с това разработи костите и мускулите. Ако искаме да наблюдаваме тези неща точно, са ни необходими години на учене, само за да можем да ги разграничим и отделим. Трябва да проследяваме едно нещо след друго с търпение.
Ако сега имаме пред себе си спящо човешко същество, неговото физическо тяло и етерно тяло лежат на леглото. Но това физическо тяло е много сложно. Когато човекът е буден, астралното тяло и Егото работят в кръвта му. Но какво се случва, когато физическото тяло лежи на леглото и човекът спи? Функциите на етерното тяло наистина продължават - но астралното тяло и Егото трябва да работят съвместно за запазването на кръвта. Следователно, всяка нощ кръвта би била обречена на смърт, тъй като е зависима от Егото и астралното тяло, но те напускат тялото невярно. Също така цялата нервна система е пренебрежително изоставена, върху която астралното тяло трябва да работи съвместно. По този начин, ние имаме пред себе си странния факт, че в действителност кръвта и нервната система биха трябвало да умират всяка нощ - те биха станали жертва на смъртта, ако зависеха изцяло от човека. Други Същества трябва да им се притекат на помощ; други Същества трябва да поемат работата на човека. От други светове, други Същества трябва да излеят своята дейност в човека, за да запазят това, което той така презрително изоставя. Сега ще се опитаме да обясним природата на тези Същества, които стават активни, когато човек спи, и да му направим възможно да запази кръвта си непокътната.
Можем да си съставим представа за тези Същества, ако се запитаме: къде всъщност живее човешкият Аз, когато живее тук, на физическия план? В кое от трите царства живее? И трябва да се запитаме още: колко всъщност можем да знаем без ясновидско възприятие? - Можем да придобием знание само за минералното царство. Това е особената характеристика на човешкото същество - че то не може дори да схване растението напълно, стига да не е астрално ясновидско. Материалистите твърдят, че растенията са просто конгломерат от минерални процеси - само защото могат да видят само минералната природа на растението. Когато човешките същества са напреднали в работата си върху себе си до първия етап на ясновидството, животът на растенията и законите на живота ще им се явят също толкова ясно, колкото сега законите на минералния свят.

Ако конструирате машина или строите къща, вие правите това в съответствие със законите на минералния свят. Машината се изгражда според тези закони на минералния свят; но не можете да построите растение по този начин. Ако искате да имате растение, трябва да оставите тази работа на онези Същества, които формират основите на Природата. В бъдеще ще бъде възможно да се произвеждат растения в лаборатория, но само когато човешките същества започнат да приемат това за тайнство, за свещен обред. Само когато човек стане толкова сериозен и пречистен, че да гледа на лабораторната маса като на олтар, ще му бъде позволено да произвежда жива субстанция. Докато не настъпи това време обаче, дори и най-малкият детайл относно начина, по който са устроени живите същества, няма да му бъде разкрит. С други думи: Егото живее като когнитивно същество в минералното царство, но в бъдеще ще се издигне до растителното царство и ще се научи да познава това царство, точно както днес познава минералното царство. Още по-късно ще се научи да разбира и законите на животинското царство; и накрая, тези на човешкото царство. Всички човешки същества ще се научат да познават и да разбират вътрешната природа на растенията, животните и човека – това са перспективи за бъдещето. Каквото и наистина да разбираме, можем и да го произведем – например часовник. Но човекът на нашето време никога няма да може да произведе нищо, принадлежащо към сферата на живата Природа, без помощта на Съществата, които стоят зад природата, стига подобна работа да не се е превърнала за него в тайнство. Едва тогава той ще може да се издигне от минералното царство към растителното царство. Човекът вече е човек в настоящия момент; но познанията му са ограничени до минералното царство. Егото на човека живее в човешка форма, но когато това човешко Его гледа към околната среда, неговото познание е ограничено до минералното царство. По този начин Егото притежава само способността да витализира кръвта по минерален начин – то не е в състояние да направи повече. Въпреки че Егото живее в кръвта през деня – пребивавайки в нея и я витализирайки – въпреки това то прави това само по минерален начин. Как прави това? Ако погледнете навън към света, вашето познание ще ви разкрие законите на минералното царство. Опитайте се сами да наблюдавате особеностите на тази човешка дейност. Вие гледате към света чрез сетивата си; вие схващате минералните закони и по време на будните си часове вие отпечатвате тези закони върху кръвта си - вие ги насилвате в цялата субстанция на кръвта си, като по този начин я витализирате по минерален начин. Това е особеният процес, който протича по време на акта на познание. Сега си представете човешкото същество в съответствие със следния схематичен чертеж, както е показано по-долу. Закономерностите на минералния свят се вливат в него от всички страни. Те обаче не остават само в сетивните му органи; а се вливат, докато човекът е буден, заедно с кръвта през цялото човешко тяло.

Сега, какво прави растителният свят? Ще разберете какво се случва в случая с растението, ако имате предвид следното: Винаги са ви казвали, че Егото работи върху другите тела на човека и трансформира астралното тяло в Дух-Аз. В същата степен, в която това се случва, законите на растителното царство се вливат в човешката нервна система. Когато човекът достигне следващия етап на ясновидство, законите на животинското царство ще проникнат в жлезистата му система, а когато работи върху трансформацията на физическото си тяло, законите на самото човешко царство ще се влеят в човешкото тяло. Всичко това трябва да се разглежда като приложимо към будното състояние и към различните етапи на по-висше ясновидско съзнание. По този начин можем да кажем, че човекът е достигнал в момента етап, в който Егото позволява на законите на минералното царство да се вливат в кръвта. Но то е способно да прави това само по време на будно състояние, защото минералните закони могат да навлязат в кръвта само докато човекът е буден. Докато той спи обаче, трябва да се грижи и за кръвта. И тъй като върху тази кръв е била обработена през четири последователни етапа (на еволюцията), сега трябва да се намесят три други сили със своята дейност. Първата от тях е сила, която е най-тясно свързана с начина, по който Егото работи върху кръвта – но това е сила, която не е слязла чак до физическия план. Кръвта би била предадена на смърт, ако друго Его не е работило върху нея, докато човешкото същество спи. Друго Его, което е останало на астралния план и сега се намесва, като поема работата върху кръвта. Ако наблюдаваме човешката кръв, този „специален сок“,[3]Откриваме, че докато човек е буден, Егото на човека е активно в него, тук, на физическия план. През нощта обаче кръвта се обработва от Его, което обитава астралния план. Защото има такива Егота.

По-рано споменах за Еготата, живеещи на астралния план – а именно груповите души на животните. Но в този случай си имаме работа с друг вид Егота, обитаващи астралния план, които работят върху човешкото същество и оживяват кръвта му, когато Егото на човека я е напуснало. По какъв начин постигат това? И какво внасят в кръвта? Внасят в нея това, което от времето на Сатурн винаги трябва да присъства

в човешкото тяло – а именно огън, топлина. Това са духове, които никога не са слизали толкова ниско до физическия план – духовни Същества, които живеят на астралния план и имат тяло от огън. В минералното царство всичко ни се струва надарено с известна степен на топлина. Топлината се среща като качество на твърди, течни и газообразни тела. Сега се опитайте за момент да помислите за топлината като за нещо напълно отделно, което не съществува като такова на физическия план. Но на астралния план бихте намерили такава топлина, такъв огън, течащ насам-натам – такъв огън, който се движи напред-назад като самодостатъчно същество – и в него бихте намерили въплътени Същества, каквито бяхме самите ние на древен Сатурн. Тези Същества влизат в кръвта през нощта и я оживяват със своята топлина. Но трябва да се случи и нещо друго – защото астралното тяло също е изоставило кръвта и това тяло също е необходимо за него. Следователно не е достатъчно тези Аз-същества сами да се приближават до човека през нощта и да работят върху него със своите топлинни тела – а са необходими и други същества, които могат да обработват кръвта по същия начин, както прави астралното тяло. Тези Същества имат своя Аз на Девачанския план и този Аз притежава още по-висше тяло, което дори не е кондензирано по отношение на топлината. Егото, което описах първо, никога не е слизало дори до физическия свят, то е останало на астралния план. Второто Его се е спуснало още по-малко, то никога не е влизало в астралния план – то е останало в Девачан. То прониква в кръвта и предизвиква в нея същото, което човешкото астрално тяло прави през деня.
Така можете да видите как ние сме обгрижвани и защитени през нощта от висши Същества, които не живеят в минералното царство. Човешкото Его е слязло чак до минералното царство и по-късно ще се издигне до растителното царство и т.н. Тези други Его са останали зад човешкото царство по време на последователните етапи на еволюцията; те образуват скритите царства, Елементарните Царства, които се намират зад нашия физически свят и които действат надолу в него. Първото Същество, което работи в кръвта ни през нощта, има топлинно тяло - точно както ние имаме физическо тяло; то пронизва кръвта с топлина - и в същото време живее на астралния план в своето топлинно тяло. Чрез това топлинно тяло то принадлежи към третото Елементарно Царство. Тези Същества, принадлежащи към третото Елементарно Царство, са спътници на груповите егота на животните - те принадлежат към същия регион. А какви са способностите на тези Егота? Те не е необходимо да имат същите способности като човешкото Его, което е слязло чак до физическия сетивен свят; но въпреки това те са способни да действат като заместител на човешкото Его от астралния план. Тези Его действат надолу от астралния план, по същия начин, по който груповите Его на животните действат върху животните. Ето защо ги възприемаме като подобни на груповите Его на животните. Това означава, че те оживяват астралното тяло на човека с импулси, желания и страсти. Ако имаме пред себе си астрално тяло – какво живее в това

астрално тяло? В допълнение към Егото, в него живеят Същества, чието Его обитава на астралния план. Тези Същества проникват в астралното тяло, точно както личинките живеят в сиренето. Това е третото Елементарно Царство: то е царството, което формира импулси и страсти от животинска природа.
Но зад това царство се крие друго, а именно второто Елементарно Царство. Това царство е активно в рамките на един по-чист елемент, където то оформя и формира формите на растенията. Но неговата дейност се разпростира и върху човешкото същество - върху многото му елементи, които имат растителен характер - нокти, коса и т.н. Те не са проникнати от астралното тяло, а само от етерното тяло; поради тази причина те не чувстват болка. Косата и ноктите са продукти, от които астралното тяло вече се е оттеглило - възможно е да се отрежат, без да се причинява болка. В по-ранен момент обаче астралното тяло също е било в тях. Много неща в човешкото същество са от растителна природа и във всички тези растителноподобни елементи са активни Съществата на второто Елементарно Царство. Следователно, това, което изгражда тялото на растението, се състои от силите, принадлежащи на второто Елементарно Царство. В растението Растителното Аз, което прониква в етерното и астралното тяло, и тези Същества на второто Елементарно Царство работят заедно. Растителното Его на Девачан план е спътник на съществата от втората Елементална сфера. Докато Егото на растенията работи върху растението отвътре, тези други Същества работят върху него отвън – оформят го, карат го да расте и цъфти. Цялото растение е проникнато от неговото етерно тяло. Но то не притежава собствено астрално тяло; вместо това цялото астрално тяло на планетата Земя формира общото астрално тяло на растенията. Егото на растенията се намира в центъра на Земята. Всички растителни групови егота са централизирани в центъра на Земята. Поради тази причина, ако изскубете растение от корените, причинявате болка на Земята; но ако откъснете цвете, Земята ще има чувство на благополучие, както кравата има чувство на благополучие, когато телето ѝ суче млякото ѝ. Прекрасно преживяване е също така, когато семената и зърното се косят през есента, да се види как големи вълни от благополучие се стичат по Земята! Съществата, които работят върху растенията от второто Елементално Царство и им помагат да се оформят, летят към растението от всички страни, като пеперуди. Обновяването и повторението на листата, цветовете и т.н. е тяхно дело. Това е, което действа върху растенията от второто Елементално Царство.

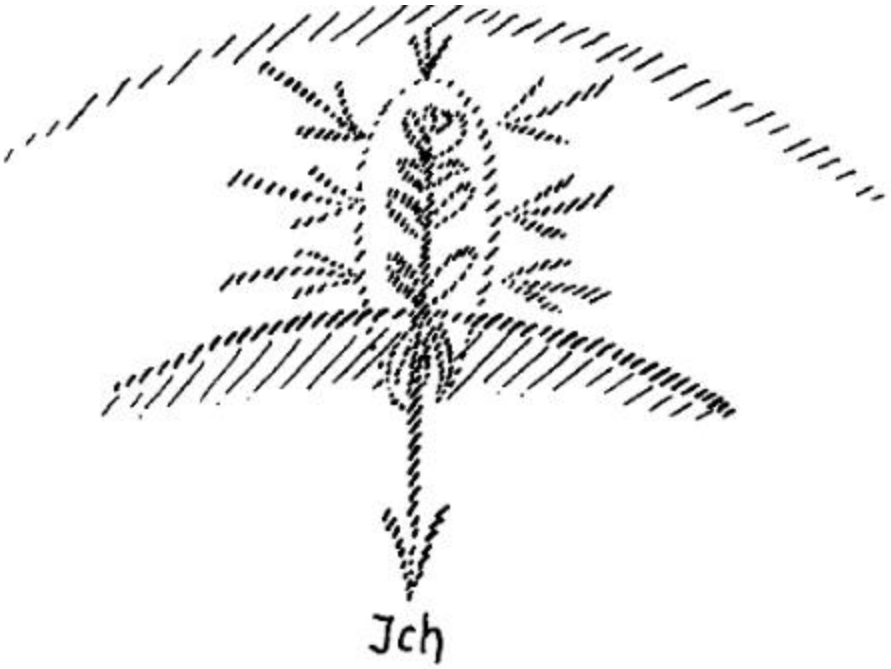

По подобен начин съществува първо Елементарно Царство, което дава на минералите тяхната форма. Животните са получили своята форма, определена от инстинкти и желания, от Същества на третото Елементарно Царство. Листата и т.н. на растенията се формират от второто Елементарно Царство; тази работа се състои главно от повторения. Но формиращите сили на минералите, които действат от безформения елемент, се намират във висшия Девахан. Тези три Елементарни Царства се проникват едно в друго, преливат едно в друго. Този, който си представя всичко отделно и отделно, никога няма да достигне до живо разбиране. В растителното царство растителното и минералното царство се проникват едно в друго. В животинското царство животинското, растителното и минералното царство се преплитат. А в човешкото същество към тях се добавя Егото. Защото с появата на Егото, човешкото царство за първи път възниква на Земята. Егото е това, което за първи път прави човека човешко същество; то намира своя израз в кръвта. Но Егото може засега да проникне със своите когнитивни сили само в минералното царство; То трябва да остави другите царства на Същества на Елементарните Царства. Минералното царство съдържа, освен самото минерално царство, и първото Елементарно Царство; поради тази причина то приема ясно определена форма. Растението дължи формата си изцяло на второто Елементарно Царство – защото без него би било сферично. А животното е надарено с инстинкти и т.н., благодарение на добавената дейност на третото Елементарно Царство. Нашият свят се състои от взаимопроникващи се области; само ако сме способни да направим понятията си мобилни и плавни, постепенно ще можем да разберем такива неща. Ако искаме да си съставим представа как третото Елементарно Царство е свързано с животинското царство, следният пример може да ни бъде полезен. Всички

познавате миграциите на птиците. Птиците следват съвсем определени маршрути в своите миграции; от североизток на югозапад и от югозапад на североизток. Но кой ръководи тези миграции? Това са груповите души на птиците. В тези полети се изразява стремежът към редовни миграции над Земята. Те се ръководят от душите на видовете или груповите души на животинското царство. От друга страна, на животните се дава тяхната форма, която им позволява да имат определени инстинкти и така че да имат носител на тези инстинкти, от Същества на третото Елементарно Царство - спътниците на груповите души на животните. Ако искаме да изразим това по малко тривиален начин, можем да кажем: Тези Егота, които съставляват груповите души на животните, образуват една общност на астралния план; а Същества на третото Елементарно Царство образуват друга. Въпреки това, те трябва да работят заедно в справедлива хармония – едната снабдява инстинктите, другата – телата, като ги формира и моделира, така че инстинктите да могат да се реализират.
Физическите форми на растенията произлизат от Същества на второто Елементално Царство. И във всичко, което формира и работи върху минералите, се намират Същества на първото Елементално Царство. Силите на минералите, действащи като привличане и отблъскване, атомистичните сили, произтичат от груповите егота на минералите. Същества на първото Елементално Царство са тези, които образуват минералите.
Така получаваме перспектива, която ни разкрива къде можем да търсим ефектите на различните царства в нашия свят. Трябва обаче да наблюдаваме тези неща много точно. Можем да кажем на растението: Ти си живо същество; това дължиш на растителното его. Твоята форма, твоята форма обаче ти е дадена от Същества на второто елементално царство.
Така отделните царства са свързани. Има седем от тях. Първото Елементарно Царство осигурява формиращите сили за минералите - например за кристалите. Второто Елементарно Царство осигурява формиращите сили, които оформят растенията. Третото Елементарно Царство се грижи за кръвта през нощта и същевременно формира инстинктивния живот на животните. Минералното царство е това, в което Егото в минералното царство може да бъде формиращо. Растителното царство е такова, че Егото може да формира растителен свят в него. Животинското царство е такова, че Егото може да формира животински свят в него. Царството на човека е царството, в което Егото може да оформи човешки свят. От всичко това можем да видим, че е необходимо търпение за проникването в Духовната Наука. Светът е устроен по сложен начин и най-висшите истини не са най-простите. Абсолютно безсмислен начин на говорене е да се твърди, че най-висшите неща могат да бъдат схванати с най-простите понятия. Това се дължи само на удобство. Разбира се, признава се, че не е възможно да се разбере часовникът отведнъж, но хората искат да разберат света веднага. Ако искаме да схванем

Божественото, е необходимо безкрайно търпение, защото Божественото съдържа всичко. За да разберат света, хората искат да прилагат най-простите понятия. Това е просто удобство, независимо колко благоговейно душата може да го каже. Божественият елемент е дълбок и е необходима вечност, за да го схванем. Човек наистина носи искрата на Божеството в себе си, но природата на Божеството може да бъде разбрана само чрез събиране на знания за фактите на света.
Голямото търпение и отречение, които знанието изисква, е това, което трябва да научим преди всичко. Ние самите трябва постепенно да узреем, за да формираме преценки. Самият свят е безкраен във всяка точка. И трябва да бъдем достатъчно скромни, за да кажем, че всичко е, в известен смисъл, само полуистина. Трябва да превърнем всичко в морални импулси, дори организацията на човешкото същество в десет или дванадесет члена.[4]Духовната наука ни дава картини, които трябва да съчетаем с чувствата си. Защото Духовната наука е ценна само когато черпим от нея не само знания, но и сме изпълнени с най-благородни чувства към дълбините на света, който ни заобикаля. Тогава копнежът по Божественото ще бъде още по-голям. Самият факт, че Божественото се явява на човека като висящо в далечни висини, би трябвало да го вдъхнови още повече да стане силен, за да може отново да достигне Божественото.

9. Връзката на човека с природата

Днес ще говорим за това как човек, който възприема теософския мироглед, не само научава нещо и е способен да разпознае нещо за света и неговите същества, но и как теософските учения, перспективи, мисли и идеи са способни да повлияят на човешките чувства и емоции. С право често се подчертава, че теософията не трябва да бъде нещо, което само теоретично ни въвежда във висши светове, а нещо, което дълбоко прониква в живота ни. Обикновено мнението, свързано с това твърдение, се счита за нещо тривиално и по-нисше, така че днес трябва да си изградим мнение за важността на такова мнение. По най-интимен начин мислите и идеите, които поглъщаме чрез теософията, се вливат непрекъснато в цялостните ни чувства и емоции, така че можем буквално чрез теософията да станем различни човешки същества. Разбира се, това тривиално мнение често се основава на предварително замислено схващане за това какъв трябва да бъде един теософ. И ако не е такъв, човек казва: Аз разбирам теософ като някой съвсем различен. Мисля си какъв трябва да бъде един теософ, само теософ може да прецени. И ако други, които все още не са теософи, винаги казват, че си представят един теософ различен, тогава тяхното мнение не може да бъде много теософско, тъй като те всъщност не са експерти. Днес не искаме да говорим за такова тривиално мнение, а за интимната трансформация на нашите емоции и чувства, след като наистина поемем теософията в себе си. Искаме да се занимаем с този въпрос: Дали такива мисли, които ни се разкриват, са способни да проникнат във всички сили на нашата душа и, във връзка с всичко, което преживяваме в себе си, да ни превърнат в ново човешко същество? Те могат да направят това.

Светът около нас, обикновеният свят, през който вървим, би могъл да изглежда различно за нас на всяка крачка, ако разбирахме теософията. Затова днес трябва да се опитаме да се потопим по-дълбоко в теософското разбиране на света.

Около нас има безжизнени същества, които наричаме минерали, растения и животни, както и други човешки същества. Знаем, че зад тези същества стоят духовни същества, че зад нашия физически свят съществува духовен свят. Знаем, че дори от човек, който стои пред нас, можем да възприемем само малка част със сетивата си, физическото тяло. Знаем, че този човек има освен това физическо тяло, своето етерно тяло, своето астрално тяло, своето Его - тези последни три члена не можем да възприемем с обикновените сетива. Когато гледаме камък, си казваме, че е различен от човека, защото като минерал, като камък, той няма етерно тяло, няма астрално тяло, няма Его във физическия свят, а само физическо тяло. За растението знаем, че има физическо тяло и етерно тяло. За животното знаем, че ги има и астрално тяло. Но само човекът има четвъртия член - Егото. По този начин, имайки четвърти член, Егото, над всички други същества, човекът е короната на нашия физически свят. Ако го кажем така, тогава е правилно. Но ако го кажем малко по-

различно, тогава вече е грешно. Ако някой каже, че тук, във физическия свят, камъкът или минералът има само физическо тяло, тогава това е правилно. Но ако се пропуснат думите „тук, във физическия свят“, тогава това вече е грешно и всъщност е напълно грешно. Ако някой каже, че „камъкът има само физическо тяло“... тогава това е напълно грешно.
Това, което изглежда доста педантично, трябва да се каже поне веднъж, за да добият хората представа как точно трябва да се говори за тези фини неща. Камъкът също има своето етерно тяло, своето астрално тяло и своето Аз, макар и не във физическия свят. Това важи както за растението, така и за животното. Важно е да поставите пред душата си именно идеята, че трябва да гледаме на камъка от по-висша гледна точка: като същество, което също принадлежи на нещо различно от това, което е обърнато към нас. Погледнете ноктите си. Представете си, че някакво мъничко същество би погледнало тези нокти и не би могло да види нищо от пръстите, защото няма никакви сетивни органи. То би повярвало, че ноктите са нещо отделно, което стои самостоятелно, но това не е вярно. Ноктите имат смисъл само когато са прикрепени към пръстите. Така е и с всички наши минерали. Човешките същества гледат минералите и виждат от тях само своето физическо тяло. Но точно както ноктите принадлежат на пръстите, физическото тяло на минерала принадлежи на етерно тяло, което вече не може да се намери във физическия свят. Физическото тяло на минералите е във физическия свят, а етерното тяло на минерала е в астралния свят. За същество, което гледа в астралния свят, изглежда сякаш следва ноктите до пръстите, защото това етерно тяло в астралния свят принадлежи на минерала. По същия начин минералът има астрално тяло, но това астрално тяло на минерала е в това, което наричаме „Девачан“. И накрая, минералът също има Его и това Его е във висшия свят Девачан, в Арупичния свят.
Следователно, когато гледаме минералите около нас, виждаме същества, избутани напред, които подобно на ноктите ни стърчат от организма, те стърчат от съществата, на които принадлежат и които по отношение на своето Его съществуват във висши светове. Точно както вие имате нокти, тези същества имат крайници, които те протягат първо в долния свят Девачан, след това в астралния свят и след това растат с нокти надолу: минералите на Земята. Така че, когато гледате един минерал, не вярвайте, че този един минерал има Его, но много сродни минерали принадлежат към общо Его. Има малко такива минерални личности на ниво Девачан. Растението се различава от минерала по това, че на физическия план има своето физическо, а също и своето етерно тяло. В астралния свят то има своето астрално тяло, а на ниво Девачан има своето Его. Следователно растителното Его е с едно ниво по-ниско от минералното Его, така че на долния план Девачан човек може да срещне същества, които от своя страна имат за свой най-нисък крайник растение. Животното има своето физическо тяло, своето етерно тяло и своето

астрално тяло, всички на физическия план, тук във физическия свят, и своето Его в астралния свят. Всички животни, принадлежащи към един вид, и например всички лъвове, нямат отделно Его, а споделят общо. Това Его се нарича още животинско групово Его. Човекът се различава от животните, защото също има своето Его на физическия план.
Когато гледате животно с очите на теософ, трябва да възникнат следните чувства: Във всяко човешко същество ще откриете Его – във всяко едно човешко същество. В едно животно не можете да намерите Его на физическия план. За целта трябва да се изкачите до астралния план, който е населен от животински групови Егота. Лъвското Его на астралния план е съвсем различно същество от един-единствен лъв, точно както пръстите ви изглеждат като различно „същество“ от вас самите. Има животински групови Егота, които са далеч по-интелигентни от най-умните човешки същества на физическия план. Тези групови Егота са двигателите, катализаторите и аранжиментите на това, което животното преживява тук на физическия план. Никога никой няма да стигне до истинско разбиране на животинския живот, ако не знае, че това, което животните правят тук, е само израз на мерките, предприети от животинските групови Егота. Вижте странното явление, че в определен сезон птичият свят на Североизтока започва да мигрира на югозапад в една линия, за да се върне отново през пролетта. Всеки вид птица лети на определена височина и можете да си представите, че тези миграции на птици са свързани с важни инстинкти в животинския свят. Пролетната миграция е сватбен полет. Ако се запитате за скритите мъдри уговорки за това, няма да ги разберете, без да си изясните, че те са дело на груповите егота, които ръководят и насочват всичко. Всичко, което се случва в животинския свят, ще ни се струва различно, след като осъзнаем присъствието на групови егота. Представете си, че имате стена с различни дупки в нея, през които някой би пъхнал ръцете си. Каква грешка би направил човек, ако би повярвал, че тези ръце са самите същества. Някой, който вярва, че едно животно е същество само по себе си, прави такава грешка. Тези, които ръководят миграцията на птиците, са мъдри същества. По този начин животинският свят се превръща в израз на свят от мъдри същества, стоящи зад него. Ние се учим да познаваме един прекрасен свят от същества и вече не подминаваме безразсъдно това, с което се сблъскваме директно. Всъщност тези животински групови егота винаги присъстват в периферията на нашата Земя. Те духовно постоянно обгръщат нашата Земя, точно както пасатите или прелетните птици, или електрическите и магнитни токове, които текат около Земята. По този начин съществуват духовни течения и движения, които не представляват нищо друго освен делата на животинската група - Еготата.
Когато сега наблюдаваме растителния свят, той представлява нещо подобно. Виждаме външното растение. Това, което възприемаме като растение пред нас, е физическо и етерно тяло. Но ако се издигнем до астралния план, откриваме

астралните тела на растенията, а в Девачан - растителните Азове. За нашата земна флора има по-голям брой такива растителни Азове, които всички имат едно общо място, където са заедно - това е центърът на Земята. Всички растения се стремят със същността на своето същество към центъра на Земята.
Вижте какво се случва със самата Земя, ако я погледнем от тази гледна точка. Тя вече няма да е тялото, както е изобразено от геологията, а по този начин Земята ще се превърне в живо същество с Его. Едно растение не притежава астрално тяло, но всички растения са потопени и обградени от астрално тяло, така че можем да си представим растителния свят на Земята смътно така: Всички растения принадлежат към астралното тяло на Земята и в центъра на Земята е Егото на растенията. По този начин Земята става съзнателно същество за нас. Точно както вашето Его, което се намира във вашето тяло, изпраща лъчите си към пръстите ви, Егото на Земята, което се намира в нейния център, изпраща лъчите си към отделните растения. Подобно на косата ни, растенията са органи на земния организъм. Всяко растение се стреми към центъра на Земята, както към своето Его. В духовния свят безброй същества могат да бъдат събрани на едно място. Пространствените взаимоотношения в духовния свят са различни от тези във физическия свят. Всички растителни Егота могат да се срещнат в центъра на Земята. Плевелите имат различно Его от пшеницата. Двете Егота не се разбират добре помежду си, но и двете им Егота са в центъра на Земята. Такава истина трябва не само да бъде схваната с интелекта, но и да бъде усетена с всяка стъпка, която правите през живота. Растителната покривка на Земята ще стане нещо различно за нас, когато крачим с чувството, че тези растения са външният физически израз на духовно съдържание, свързано със Земята. Земята има своето Его, което се реализира чрез всички растения.
Само като погледнем на проблема по този начин, а не се спираме само на концепции, той оживява. Едва тогава ще сме го схванали по правилния начин. Защото тогава знаем, че това, което правим на растението, има подобен ефект, както ако сме направили същото на човек. Ако удряме човек, това ще го нарани, защото той има астрално тяло. Етерното тяло не е в състояние да изпитва радост или болка. Отделното растение не се чувства наранено, ако го стиснем, тъй като не всички отделни растения притежават астрално тяло. Но съвместно споделеното астрално тяло на растенията принадлежи на Земята и това, което се прави на растението, го вреди. В центъра на Земята се намират растителните Егота и именно там произлиза съзнанието за това какво човек прави на растението. След като схванем това учение с цялата сила на душата си, ще ходим различно по повърхността на Земята. По този начин всяка стъпка, която правим в живота, се превръща в комуникация със Земята като съзнателно същество и знаем, че тази Земя като цяло изпитва удоволствие и болка, радост и скръб. Но трябва да преживеем това по правилния начин. Човек би могъл да повярва, че ако отрежем растение, Земята ще почувства болка. Това не е така. Подробна информация може

да бъде дадена само от ясновидец, способен да види как функционира астралното тяло на Земята. Ако откъснете цвят, това създава усещане, сякаш теле суче мляко от майка си, което създава един вид усещане за благополучие за кравата. Растенията, които Земята оставя да поникнат, могат да бъдат сравнени с млякото, което блика от животно, така че когато берете цветя, се осигурява чувство на удоволствие за Земята. Но ако ги откъснете с корените, Земята изпитва болка, сякаш режете плът. Ако приемете това живо, ще забележите каква духовна връзка със Земята ще постигнете. След като сърпът разреже стъблата, ясновидецът вижда блажени усещания да се движат по Земята, по нивите. Като коси нива, поток от благополучие се движи по Земята. Връзката ни със света се задълбочава по прекрасен начин, когато започнем да осъзнаваме тези истини и да усещаме как нараняваме Земята, когато скубем растенията ѝ, сякаш някой би ни откъснал косъм.
Може да се възрази, че понякога е много добре да не се откъсват всички цветове, а да се оставят в природата, а понякога е добре растенията да се преместят другаде и да се изтръгнат с корените им. Това не променя факта, че откъсването причинява болка, а брането създава чувство на удоволствие. Моралната страна е нещо различно от самия факт. Морална перспектива, която е оправдана в човешкия живот, не трябва да се прилага към космоса. Представете си някой, на когото порасна първата му бяла коса, така че от естетическа гледна точка изглежда желателно да я откъсне. Той може да стане по-красив, но това ще го нарани. Така може да е желателно да се пресадят растения, но това ще навреди на Земята. Въпросът е: „Не е ли необходимо да се причинява такава болка?“ или „Позволено ли е или трябва ли да се причинява такава болка?“. Болката е в много отношения неразделна от съществуването. Човешкото същество стъпва в света чрез болката на майката. Всичко, което се ражда, се ражда в болка. Дори да е необходимо да се откъснат растения, това винаги ще бъде болезнено за Земята. Нашите понятия и идеи се превръщат в интимни емоции и чувства. Бавно забелязваме всички неща, които не възприемаме в заобикалящата ни среда, защото не знаем за тях. В заобикалящата ни среда винаги има чувство, възприемане и живот; това не е само механичен процес, когато сърпът се размахва през стъблата, но потоци от емоции се стичат през полето през есента. Така се учим да съчувстваме на същества, които ни заобикалят.
Ами скалата? Скалата, както казахме, има свое Его, точно както човек, но в много по-висш свят. Тази скала-Его и тази скала-астрално тяло усещат и усещат точно като Земята, когато откъсвате растения или ги берете. Това не е само механичен процес, когато каменоделците в кариерата изковават камък по камък от нея. Тези скали, които се взривяват, ще бъдат видени от човек, който използва само сетивата си, като процес на външния свят. Научаваме се да знаем, че нещо подобно се случва, преживява се в душата, когато се потопим в теософията. Там не бива да съдим по аналогии, а трябва да се действа с нещо конкретно. Човек би могъл да повярва, че

чукането в каменна кариера причинява болка. Това не е така. Не можете да направите по-голяма услуга на минералното царство, отколкото когато разцепите камък - това е истинското му блаженство. Избликът на удоволствие се случва, когато взривявате камъни в кариера и камъните се хвърлят навсякъде. Камъкът притежава истински копнеж и страст да бъде разцепен, взривен, разкъсан.
За разлика от това, нещо друго причинява болка и страдание на същността в основата на нашия скален свят. Ако сте разтворили готварска сол в чаша и тя започне да се разделя, така че да се отдели като твърда сол, да се утаи и след това, когато разтвореното отново образува твърдо тяло, засегнатото същество изпитва болка. Ако отново разтворите това, което е било съединено, тогава то изпитва удоволствие. Ако сглобите отново взривените каменни фрагменти и ги върнете в оригиналната скала, това би наранило изключително много скалната душа.
Помислете, че по същество нашата Земя е създадена като течно огнено тяло. За да можете да имате твърда земя под краката си, много различни разтвори и форми на вода трябваше да се групират, за да образуват твърди тела.
Някога нашата Земя се състоеше изцяло от разтопени метали. Тогава се появиха първите островни образувания. Това беше съпроводено с огромна болка. За Земята беше болезнено да стане наше обиталище и постепенното втвърдяване на Земята, както е описано от естествената наука, означаваше едновременно да се случват духовни процеси. Ако някой, който разбира тези неща, преживее вулканично изригване, при което разтворените материали изливат и се втвърдяват, тогава той вижда потоци от болка от душата-лава, течащи надолу по планината. По този начин цялата природа се одушевява за нас, ако сме осъзнати за тези неща. Но това е и това, което посветените винаги са споделяли с човечеството. Думите на посветените обикновено имат дълбок смисъл и дълбока стойност, а понякога не само едно значение. Разберете, че Земята някога е била течно огнено тяло и че това каменно царство се е втвърдило и агломерирало. Под страданието Земята се е превърнала в наше обиталище. Само чрез страданието на скалното царство успяхме да достигнем определено ниво на развитие. Тази болка от скалата ще спре едва когато бъде достигнато крайното състояние на Земята, когато Земята отново стане по-мека, когато отново стане духовна. Поставете се в тази фаза на Земята: течно-огнена Земя, хората все още духовно потопени в нея. Каменните маси се втвърдяват. Непрекъсната болка и страдание в привидно безжизненото скално царство в името на прогреса на човешката раса. Как би могло да се изрази това по-добре от това: „Защото всички създания въздишат от болка, чакайки да бъдат осиновени като деца“.[1]Човек не може да се задълбочи достатъчно дълбоко, ако наистина иска да схване думите на посветените.
Всичко това показва, че разбирането на света е нещо съвсем различно от абстракция. Когато понятията се задълбочават, се появяват емоционални преживявания, чрез които можем да погледнем в душевните същности, които се

стичат през света. Всичко за нас става израз на душата под някаква форма. Всяка стъпка в живота ни става нещо различно, защото не само се свързваме със съществата пред сетивата си, но и с онези непознати същества на все по-висши планове на света. Трябва само да открием в себе си коренно различния начин на живот.

По този начин ние също се учим да откриваме душата в растение, в животно, в минерал. Учим се да познаваме душата на цял народ. Цял народ има обща душа и това, което се нарича Народна душа, не е мъртъв термин; то е нещо реално. Когато един народ се появи, да речем готите, и отново загине, това е като раждането и смъртта на едно-единствено човешко същество. Но в целия народ живее някаква душевна същност и отделните същества са крайниците на тази Народна душа, вградени в субстанцията на Народната душа, която от своя страна има своите съдби, страдания и радости. Първо, ние получаваме представа, а след това все повече знания за това как светът около нас е изпълнен навсякъде с удоволствие и болка, стари и млади - както е и в самите нас. Това е, което чрез теософските учения ни превръща в различни човешки същества. Това означава придобиване на теософско разбиране, прилагане на теософията интимно в живота ви, сякаш теософската концепция е семе, което засаждаме в подходяща Земя. След това то започва да пониква, да цъфти и да дава плод, когато се превърне в емоция и чувство и когато се потопим чрез емоциите и чувствата си дълбоко, дълбоко в заобикалящата ни среда. Когато чрез теософията растенията и камъните станат не само обекти на наблюдение, но и наши приятели и събратя, които се сближават с нас чрез теософско наблюдение, които се научаваме да обичаме, както обичаме човешките същества, тогава малко по малко ще придобием разбиране, ще се отвори перспектива за огромната образователна стойност на теософията за цялото бъдеще. Представете си човешки същества след два, три, четири, пет века, които не само ще имат понятия за карма и прераждане, но ще ходят по света с такива емоции, каквито посочихме тук. Целият човешки живот и цялото образование ще бъдат различни, когато човешкото същество ще може да възприема навсякъде пулса на другите същества. Ако постави ръката си на дърво и усети пулса на Земята, ако счупи камък и сподели емоциите на блаженство, които изпитва каменната душа, и ако осъзнае, че Земята е трябвало да изтърпи болка, тогава човешкото същество ще върви по тази Земя по различен начин. Тогава животът ще бъде различен и правилната емпатия, чрез самите човешки същества, ще надделее и ще бъде жива.

10. Свръхсетивни същества и тяхното влияние върху хората

Последен път[1]Разгледахме тема, която ни отведе от нашия физически свят към висшите светове посредством това, което наричаме елементарни царства. По това време имахме възможността да разгледаме сложната природа на човешкото същество и всичко, което е свързано с него, как множество нишки водят нагоре от човешкото същество към висшите светове. Препоръчително е днес да разширим донякъде тази тема. Това налага да направим кратък коментар преди това.
Ако се фокусираме единствено върху елементарните факти, тогава няма да напредваме добре в нашите теософски размишления. Много от членовете тогава ще трябва да се връщат многократно към едни и същи факти. Елементарните неща не е нужно да се разбират единствено по начина, по който човек чува за тях, когато за първи път се сблъсква с теософския мироглед. Те могат да бъдат разбрани и по начин, който се различава в малка степен от това, което един рационален човек днес би могъл да приеме. Тоест, един рационален съвременен човек би признал най-много малка част от това, което се издига над физическия свят. Може да има хора, които биха приели такива неща. Но те казват: „Не може да има сигурност за такива неща, въпреки че те не са напълно безсмислени.“ Последната забележка обаче ще бъде хвърлена към това, което съответства на „висшите планове“ на теософското просветление. Това не само означава, че е необходима по-висока степен на разбиране, за да се чуе и разбере висшите области, но всички чувства, които човек може да събере, след като е търсил знание дълго време по време на живот, фокусиран върху теософията, принадлежат към нея. В известен смисъл може да се очаква повече от хора, които са имали теософия в живота си от по-дълго време. Тези, които са скорошни участници, се молят да имат предвид, че днешната тема е донякъде далеч от това, за което обикновено се говори. Но не би трябвало да е твърде трудно да си кажем: „Първоначално част от това ще ми се струва фантазия и сън, но след като поразмишлявам по този начин, ще стане по-малко странно. Възможно е редица неща да ми се струват безсмислени само сега, но след като развия чувства към тях, те вече няма да ми се струват такива.“
След това и обективно искаме да подходим към тази тема, която за тези, които са напреднали в чувствата си, представлява по-висша глава от теософския мироглед. Ако ние, с отворените очи на ясновидец, проникнем все по-надълбоко във висшите светове, в астралния свят, в нисшия и висш Девачан, за които вече често говорихме, можем да видим там същества, които не се въплъщават в нашия физически свят, които не приемат физическо тяло, но които все още са цялостни същества като човешките същества тук, на нашия план. Ако човек се издигне от солидната основа на нашия физически свят към висшите светове, той трябва да прави разлика между два различни вида същества. Единият вид изпраща своите откровения надолу във

физическия план. Другият вид или изобщо не се разкрива на физическия план, или по такъв начин, че това откровение е трудно разбираемо за обикновено наблюдение.
Нека си спомним групи животни, които принадлежат заедно, които са с подобна форма и са свързани помежду си. Те имат групова душа – групово Его в астралния свят. Ако наблюдаваме такова групово Его на астралния план, ще открием, че такова същество е самостоятелна единица, личност, както човешкото същество е самостоятелна личност на физическия план. Виждащият ще срещне груповите души на животните там, точно както среща хора тук. Те са индивидуални, самостоятелни личности на астралния план и само техните откровения се изпращат надолу във физическия свят. Все едно съм отделен от тях от стена с дупки, така че да могат да се промушат пръсти през нея. Тогава човек би могъл да каже: „Виждам нещо, принадлежащо на различно същество.“ Това е все едно да наблюдавате лъв, а душата, към която принадлежи, е сякаш зад стена, а всички лъвове са като пръсти, протегнати през стената. Срещаме тези групови Егота като самостоятелни същества на астралния план. Те могат лесно да бъдат открити във физическия свят чрез техните откровения, тъй като човек може да види органите, които са протегнати в него.
Но не е така при всички астрални същества, че човек може добре да наблюдава това, което разкриват. Ако сетивата му не са изострени, той дори не би подозирал за присъствието на тези астрални същества. Така човек среща личности на астралния план, някои от които познава, но също така и някои, които му изглеждат непознати, които не познава добре от физическия план, които в известен смисъл са нови за него. Астралният план е много населен и там живеят различни същества, за които хората никога не биха си и помислили. Не се твърди, че тези същества нямат ефект върху физическия план – напротив, те имат огромен ефект върху човешките същества. Можем да разпознаем сложността на взаимовръзките само когато разгледаме всичко, което им влияе. Срещаме същества, които отчасти изглеждат изключително нежни, кротки същества, които също така живеят много мирно помежду си. Но срещаме и други, които всъщност не могат да бъдат характеризирани по този начин, които имат всякакви лоши характеристики и представляват особено опасност, когато се приближават до хора.
Особеното при тези същества е, че всички наши представи за пространствените взаимоотношения, които сме извлекли от физическия свят, се разпадат. Ако не искаме да живеем във фантазия, трябва постепенно да се потопим в концепции, които са доста различни от тези, които обикновено имаме. Това, което срещаме с тези не особено приятни същества, е, че те всъщност не присъстват там, където ги възприемаме, а са някъде съвсем различно. Тяхното въздействие е в астралния свят, но домът им не е там.

Грубо сравнение би било следното: представете си работник, който живее в предградие и всяка сутрин ходи на работа в града. Там той има своята област на работа, но живее извън града. Това е грубо сравнение. По-добро би било следното, но и то вече е доста фантастично: представете си, че работникът живее много далеч от Мюнхен, но има еластични ръце, така че може да бъде на часове разстояние от работата си и все пак да я изпълнява. Ще трябва да постигнете съвсем различни пространствени представи от тези, с които сте запознати от физическия план. Всяко същество с астрална природа е способно да живее на друга планета и въпреки това да упражнява влияние тук, на астралния план. Това е така, защото разделението на пространствените условия вече не съществува. Ефектите, които то предизвиква, например върху други световни тела, се предават и се появяват на Земята. Ние не искаме да изследваме духовния свят само с понятия, които сме формирали във физическия свят, но трябва да се принудим да формираме и нови понятия.
Тези същества, за които казах, че принадлежат към непривлекателните същества, са лунни същества. Там е техният истински дом. Ясновидски бихте могли да наблюдавате протегнатите пръсти тук в Мюнхен, но за да наблюдавате самото същество, ще трябва да пътувате с часове. Ще откриете, че такива същества манипулират нещата тук, на Земята. Но ако следвате „силовите линии“, ще стигнете до Луната. Там е тяхната родина. Всъщност Луната е населена по този начин. Въпреки че тези същества не притежават плътна телесност, каквато имат нашите земни същества, те имат физичност, но тя е толкова разредена, че на Земята се изразява като астрална. Те биха могли да бъдат сравнени с джуджета, които няма да пораснат по-високи от шест-седемгодишно дете. Тези същества имат една характеристика, която ще ви се стори много странна, но тя зависи от условията на Луната. Ако обаче всички светове бяха еднакви, тогава нямаше да има нужда да съществуват толкова много от тях. Тази характеристика е, че те могат да реват с безкрайна сила. Техните инструменти за викане са изключително добре развити. Първоначално тези същества се проявяват на земния астрален план. Те не присъстват винаги и навсякъде, но са привлечени от определени обстоятелства в нашия живот. Делата на такива същества могат да бъдат открити на определени места, особено там, където са медиуми, сомнамбулисти и където присъстват много специфични неща. Там те проникват със своите ефекти и дела и се изразяват пред човешкото същество по много неприятен начин. Те могат да бъдат открити и там, където се развиват по-нисши страсти. От друга страна, добродушните същества на астралния план могат да бъдат намерени там, където се проявяват особено хуманитарни страсти. Във всяка благотворителна организация, където истинското милосърдие живее в душите, се стимулира това, което привлича такива същества в кръговрата на човечеството. По този начин човек наистина привлича определени същества чрез своите дела и благодарение на характеристиките, които се излъчват от него. По този начин той създава връзка с далечни небесни тела, която се

осъществява чрез проявлението на делата на съществата от други светове и човешките души. Съществата, за които говорих последно, които са кротки и нежни, също имат свой дом на друга планета, а именно на Марс. Оттам те упражняват своето влияние върху Земята. Тези същества работят по този начин, така да се каже, като крачат през необятността на космоса с делата си. Всички реални ефекти, с изключение на физическите, от една планета на друга, се основават на взаимоотношенията между обитателите на тези световни тела. Така че можете да видите, че ще открием много странни другари, когато се издигаме към по-висшите светове. Не помага да се казва „Духовни светове съществуват...“ и така нататък, вместо това човек трябва да се научи да познава тези същества.
Ако сега се издигнем до още по-висши светове с ясновидски способности, ще достигнем до долния план Девачан, долния духовен свят. Той също прониква в нашия физически и астрален свят. Там ще открием груповите егота на растенията. Вече знаете, че растенията, които покриват Земята, са комбинирани в големи групи, които съответстват на една група - Его. Тези групови егота могат да бъдат намерени само на план Девачан, но те първоначално са разположени в средата на Земята, където всички растителни групови егота имат своя център. Ако си представите по този начин цялата Земя, където различните растителни групови егота се промъкват взаимно, ще я видите като един огромен организъм. Подобно на човешкия организъм, сборът от растителните групови егота изпитва радост и тъга, удоволствие и болка. Можем да кажем точно как удоволствието и болката присъстват в този земен организъм. Знаем, че брането на растения създава удоволствие, да, чувственост, чувство на благополучие, на комфорт - комфорт, който може да се сравни с това, което изпитва кравата, когато телето суче мляко. От друга страна, изтръгването на корените вреди на земния организъм, причинява му дискомфорт. Сега можете да видите как човек може да каже подробно как се чувстват съществата в света Девахан. Каквото и да правим тук, на Земята, това не са трезви факти, но винаги когато правим това или онова, ние причиняваме удоволствие или болка, радост или страдание на някое същество. Когато жътварят реже стъблата, по нивите се носи полъх на удоволствие, който душата на растението усеща. По този начин, този, който има чувство за тези неща, върви по Земята и се учи да съчувства на духовните същества, които живеят във висшите светове и които отново само изпращат органите си във физическия свят.
Но щом човек достигне регионите на Девачан, ще срещне други същества, които не влияят толкова открито на физическия свят, но се изразяват много по-скрито. Отново трябва да се прави разлика между два вида същества. От едната страна има изключително нежни, кротки, излъчващи хармония същества, а от другата - хищни същества, които непрекъснато се борят помежду си. Те също имат родината си на различна планета и изразяват своите ефекти само на ниво Девачан. Те са вкоренени на Венера - могат да бъдат намерени там като обитатели на тази

планета, ако човек я посети с духовно зрение. По този начин човек може да създаде нови познанства във всеки свят, ако започне на физическия план с това, което възприема като плътна материя, и след това се издигне до произхода на тези същества. Ако започнете от цели групи растения и групи животни, ще стигнете до растителните и животинските души - но тогава ще можете да намерите и други същества, които не се изразяват по плътен сетивен начин на физическия план. Вместо да се започва с растения или животни, човек може да започне и с минерали или камъни и там да открие съществата във висшия Девачан. Те също изпитват удоволствие и болка, радост и страдание. Ако ясновидецът наблюдава кариера, където работниците трошат и раздробяват камъните, тогава той може да види как минералната душа изпитва нещо. Човек не трябва да прави заключения, като прилага аналогии и алегории. Удрянето с чукове не причинява болка. Полъх на благополучие се излъчва, докато камъните се разбиват. Чувство на болка съществува, ако искате да сглобите отново разделените скални маси в камъни. Това ще причини болка, ако искате да кристализирате ново цяло от разпръснатите маси. Човек може да се научи да съчувства и да споделя преживяването на минералното царство заедно с Егото на минералите.

За пореден път се научаваме да познаваме същности, които във физическия свят не се изразяват по толкова груб и груб начин. Отново искаме да наблюдаваме два различни „вида“, които изглеждат най-забележими. Те са тези, които имат странна духовна конституция. Трудно е да се опишат, но ще добиете представа за тях, ако си представите изключително талантливо същество, което, за да направи изобретение, не би трябвало да мисли много, а просто чрез своите възприятия би било подтикнато да преобрази даден обект по някакъв гениален начин. Това са същества, които живеят, по определен начин, във възприятието, без мисленето като такова да играе основна роля за тях. Те са много странни същества с изключителна изобретателност, която е изцяло основана на възприятието, а не на мисленето. Срещу тях са други същества, които са толкова неприятни, колкото първите са симпатични. Тези други същества могат да бъдат характеризирани като също живеещи в света на възприятието, също не мислят много, но особено търсят възприятия, които са ужасяващи и отвратителни за нас, хората. Те изпитват удоволствие от ровенето в такива възприятия. Тези същности имат свой дом на Сатурн, точно както другите, споменати по-рано, са у дома си на Луната, Марс и Венера.

Ето сега имаме перспектива за висшите същества. Бихме могли да се запитаме какво общо имаме с всички тези същества? Може да изглежда като празно любопитство да се занимаваме с тях. Но те ни засягат много. Защото, макар във физическия свят да не се обявяват по очевиден начин, те се изразяват чрез своята дейност, по начин, който е изключително важен за човека. Тези същества ни водят сякаш автоматично към едно от своите влияния, което е съвсем нормално за нас,

хората. В известен смисъл казаното за сомнамбулите и т.н. е изключение. Тези същества обаче имат и много нормални ефекти върху хората, върху някои повече, отколкото върху други. Какъв тип ефекти имат, изпъква пред душата ни, когато погледнем по определен начин конституцията на човек, върху соковете, които протичат през него. Различни видове сокове протичат през човешкото същество. Нека първо разгледаме хранителния сок – „хилуса“. Храната се абсорбира от различни съставки, смила се, преминава през червата и се изтласква през чревните стени от органите, разположени там, за да бъде използвана по подходящ начин за възстановяването на тялото. Това е един поток, проникващ в човешкото същество. Той има своя източник в хранителния прием. Друг вид сок е лимфата, течност, която тече през съдовете, които частично текат заедно с кръвоносните съдове, събиращи се в корема, но също така протича през целия организъм по определен начин. Лимфните съдове имат характеристика, която ще разгледаме подробно друг път, а именно, че всички лимфни съдове, които текат от лявата страна на торса към главата, се събират и се вливат в лявата ключична кухина. Само потоците, идващи от дясната част на тялото, са отделени от тях. В това има скрито окултно значение. Трети сок е кръвта, която от своя страна тече през човешкия организъм по най-разнообразен начин. Някой, който гледа човека само с материалистични сетива, ще види в тези вещества, кръв и т.н., тела, които могат да бъдат химически анализирани и които се състоят от различни химически части. Но който гледа с виждащи очи на въпроса, знае, че духът е навсякъде и че цялата материя се основава на духа. Каквото и да видите - злато, което тече през Земята във вени; живак, който се утаява на капки - е израз на нещо духовно. И така, този, който гледа трите сока с духовни очи, знае, че малко може да се каже, като се изследва химията и т.н. на тези сокове. Духовни същности текат през организма с тези сокове. С кръвта духовни същности текат през човешкото тяло, също и с лимфата и хилуса. Само този, който ги разпознава като израз на духовни същности, наистина познава тези сокове. От всички страни, отгоре и отдолу и т.н., духовете, които съществуват в света и в околната среда, текат през нас - само този, който знае това, е в състояние правилно да постави човешкото същество в този земен организъм, в тази земна обстановка.

Само един от трите споменати сока е повече или по-малко независим израз на човешкото Аз/аз. Това е кръвта. Кръвта е физическият израз на Аза, така че може да се каже; с пулсиращата кръв през тялото, човешкото Аз протича през тялото. Но само до известна степен, и това варира от човек до човек, човешкото същество е господар на своя организъм по отношение на кръвта си.

Не е така с лимфата. Нашият собствен „аз“ не живее в лимфата, а други същества – астрални същества, които имат дом на Луната и Марс. Докато лимфата се съставя и разлага, тези същества проникват в човека и когато лимфата тече през него, силовите линии, делата на тези същества, текат през него. Само си представете, че

„аз“-ът има пречистващо влияние върху астралното тяло. В същата степен, в която човек става господар на астралното тяло, той става господар и на духовете или техните ефекти, които текат с лимфата през тялото. По този начин, чрез преобразяване, чрез пречистване на астралното си тяло, човек все повече ограничава произвола на тези същества. Виждате ли, това, което правите духовно, като осигурявате развитието на интелектуалността, по-чистата и благородната етиката и пречистването на естетическите чувства – това променя ефектите, които произтичат от гореспоменатите същества на астралния план. Те губят терена във вас. По-висшето развитие се състои в това човекът постепенно да се превърне в израз на собственото си същество.
Подобно на начина, по който астралните същества ни проникват и ни преминават през лимфата, съществата на Венера проникват в хранителните сокове. Те не се контролират от по-нисши същества, а от по-висши същества. Необходима е по-висша сила, за да направи дори състава на хилуса израз на собствената личност. Ако си спомните, че тези същества са другари на растителните души, растителните егота, тогава ще видите, че тези същества по същество имат своята точка на атака в вида храна, която хората ядат. По този начин хората се различават по отношение на расите и нациите в различните части на земното кълбо, поради причината, че ядат различни видове храна. И ако човешкото същество постепенно се научи да се освобождава от произвола на храненето, когато избира храната въз основа на принципите на духовното познание, тогава то бавно придобива контрол над хранителния сок и по този начин се освобождава от тези същества, които му влияят отвън. Ето защо се отдава толкова голямо значение на хранителните продукти, които влияят на човешкото същество по различни начини. Това, което ядете, съдържа силата на определени същества и като придобиете влияние над тях, човек ще стане господар на собствения си организъм. Всъщност, човек прогонва духове, от които е бил обладан преди, като съзнателно избира какво да яде.
Всъщност, човекът е по някакъв начин господар само на кръвта си. Но той може да царува и над други сокове. Опитайте се да осъзнаете как човек чрез тази или друга храна привлича тези същества, лоши същества, тогава ще разберете значението на това за образованието, медицината и другите науки. За да се постигне напредък, не е достатъчно просто да се каже: „Човекът трябва да се усъвършенства.“ Човек трябва да се задълбочи и в детайлите как може да се постигне това усъвършенстване.
Съществата от Сатурн влияят върху друга област от нашето съществуване. Тъй като живеят изцяло във външното възприятие, те имат влияние върху нашето външно възприятие. Не е без значение дали човек страстно фокусира очите и сетивата си върху нещо отвратително, нещо ниско, или ако с известно привличане фокусира погледа си върху красивото и благородното в този свят. В зависимост от това, добрите или злите същества на Сатурн печелят влияние върху този човек.

Както е при хранителния сок и лимфата, по същия начин същества се промъкват в него със страстите, с които човек попива сетивни впечатления. Никога не е без странични ефекти, когато насочвате погледа си към сетивните впечатления. С всеки поглед вие поемате дела на духовни същества. Ако погледнете красива, благородна картина, тогава не само видимото се влива във вас, но и духовни същества навлизат заедно с това, което виждате. Ако слушате чувствена музика, духовната сила на сатурнови същества също се влива във вас. Това ви дава мярка за това колко сложен е животът, веднага щом проникнете в духовните основи.
Особено силно е влиянието на онези сетивни впечатления, които наричаме обоняние. Чрез миризмите хората поглъщат огромен брой ефекти на духовни същества. Можете съзнателно да въздействате на човек, като използвате миризми, за да предадете действията на отвратителни същества. Много парфюми не биха били използвани, ако човек е наясно с ефекта, който оказват върху своите ближни. В интригите на някои княжески домове не само думите са играли роля, но е имало и моменти, когато личностите са разбирали добре как да заблудят своите ближни чрез парфюми и ароматни ефекти.[2]
Най-важните неща в живота се изплъзват на сетивата и човек живее несъзнателно, без да подозира за влиянието на духовни същества, на които е изложен през цялото време.

11. Групови души на животни, растения и минерали I

Трябва многократно да се подчертава, че теософията трябва да се живее, че чрез теософията човек не само научава това или онова, но и се учи да мисли различно, да чувства, да възприема емоционално по отношение на цялата си среда. Това ще стане реалност за този, който приема теософските импулси в правилния дух. Той трябва да се научи да изпитва емпатия, да преживява живота с всички същества, но най-вече това трябва да се прилага по отношение на другите човешки същества. Най-добре обаче се учим да съпричастваме на човешките същества, когато за първи път се научим да правим това с останалия свят.

Бавно човек се учи да опознава целия свят, който го заобикаля. Той бавно научава, че е заобиколен от духовни същества навсякъде, че върви сред духовни същества навсякъде. Той се учи да разбира това по отношение на чувството и по отношение на усещането. Той се учи да познава какво ни заобикаля в трите царства на природата. Той се учи да познава съществата в минералното царство, растителното царство и животинското царство. Той кръчи различно през ливадите и горите, през полетата и откритите пространства от някой, който не е преминал теософско обучение.

Когато гледаме другите същества, човек първоначално би могъл да повярва, че животинските същества нямат душа като човешките. Егото на човека, човешката душа, със сигурност е различно от Егото на животното, тъй като Егото на човека живее на физическия план. Когато разглеждаме животното като такова, тогава всяко отделно животно има физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло. Човешките същества имат в допълнение към тези три тела Его. По време на будното си състояние Егото на човека се съдържа в него. Животното обаче няма Его на физическия план. За целта трябва да се задълбочим малко в така наречения астрален свят. На астралния план ще открием популация от животински Егота, точно както имаме човешка популация тук на физическия план. Точно както един човек среща друг тук, ясновидецът е в състояние да срещне самостоятелни личности на астралния план – това са животинските Егота.

Човек трябва да си го представи така – представете си десетте пръста на човешко същество, протегнати през стена. Те се движат. Можем да видим десетте пръста да се движат, но не и самия човек. Той е скрит зад стената. Не сме в състояние да си обясним как десетте пръста могат да преминат през стената и да се движат. Трябва да предположим, че има някакво същество, към което принадлежат. Същото е и с животните във физическия свят. Всички животни с подобна форма имат една група – Его. Тук, във физическия свят, виждаме животните да се разхождат наоколо и това, което виждаме, има физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло. Ако видим тук, във физическия свят, например, лъвове, тогава тези лъвове са външни органи на онези лъвски Егота, които живеят в астралния свят. Лъвският Его, груповият Его на

физическите лъвове, е подобно самостоятелно същество на астралния план, както ние сме самостоятелно затворени същества тук. Така всяка група животни има Его на астралния план: лъв-Его, тигър-Его, лешояд-Его са на астралния план. Отделните животни съществуват тук, във физическия свят, като пръсти, протегнати през стена. Когато наблюдаваме отделните животни тук, много от тях изглеждат изключително умни. Тези животни се управляват от астралния план, където се намират животинските Егота, груповите Егота. Населението на астралния план е много по-умно от човешките същества. Груповите Егота на животните в астралния план са много мъдри същества. Наблюдавайте миграцията на птиците, при която те мигрират през различните региони, как е организиран полетът им, как през есента се преместват в по-топлите региони и как се събират отново през пролетта. Ако се вгледаме дълбоко в тези мъдри уговорки, трябва да се запитаме: кой е скрит зад стената, кой урежда всичко това? - Това са груповите Егота. Когато наблюдаваме бобър да строи, ще видим, че бобърът е строил по-мъдро от най-голямото инженерно изкуство. Човек е наблюдавал интелигентността на пчелите в действие, като им е давал захар вместо мед. След това са били наблюдавани. Те не могат да вземат захарта, затова отиват и донасят други пчели. Първо те летят до източник на вода, от който всяка пчела носи капка вода, напоява захарта с нея и я превръща във вид сироп. След това това се пренася до кошера. Духът на кошера стои зад работата на пчелите. Отделните пчели принадлежат към една единствена пчелна личност, точно както нашите крайници принадлежат на нас. Само че всяка пчела е по-отделна от останалите, а нашите индивидуални крайници са по-близо един до друг, по-компактни. Ние ходим навсякъде през невидими за нас същества, през животинската група - Егота, които избягват физическото наблюдение.
Когато започнем да съчувстваме на същества, за които човекът няма и най-малка представа, можем да съчувстваме и на растителните души. Растителните егота живеят в дори по-висш свят от животинските егота. Растителните егота, тези самостоятелни групови егота, към всяко от които принадлежи поредица от растения, се намират на така наречената равнина Девачан. Можем също така да определим мястото, където всъщност се намират тези растителни егота – всички растителни егота са в центъра на Земята. Животинските групови егота обикалят Земята като пасатите, докато растителните егота са в центъра на Земята. Те са същества, които се проникват едно в друго. В духовния свят важи законът за пропускливостта – едно същество преминава през друго. Виждаме животинските групови егота да преминават през Земята като пасатите и наблюдаваме как те, от своята мъдрост, извършват това, което ние считаме за дела на животните. Когато наблюдаваме растенията, виждаме, че главата на растението, коренът, е продължен до центъра на Земята, защото там, в центъра на Земята, се намира тяхното Групово Его.

Самата Земя е израз на душевно-духовни същности. От духовна гледна точка растенията ни се струват като нещо като ноктите на пръстите ни. Растенията принадлежат на Земята. Този, който наблюдава отделните растения, никога не може да ги види напълно. Всяко растение принадлежи към сбора от същности, които съставляват растението-Его. По този начин можем да се потопим в чувствата и емоциите на самите растения. Частта от растението, която расте от земята, която се стреми от вътрешността на земята към повърхността, има различна природа от това, което расте под земята. Ако отрежете цвета, стъблото и листата на растението, това е нещо различно от издърпването на корена. Ако отрежете растение, това ще създаде определен вид благополучие, като удоволствие за душата на растението. Това удоволствие е подобно на това, което изпитва например крава, чието младо теле суче от вимето ѝ. Частта от растението, която расте от земята, наистина е нещо подобно на млякото на животните. Когато се разхождаме през полетата през есента и стъблата падат под косата на жътваря, когато косата удря снопите, тогава чувство на благополучие, подобно на екстаз, се разнася по полето. Нещо изключително важно е, когато жътварят преминава през полето с косата си и ние не само можем да наблюдаваме падащите снопи с физическите си очи, но и можем да видим чувства на удоволствие, които галят Земята. Когато обаче изтръгнете растение с корен, това причинява болка за душата на растението. Законите, които важат във физическия свят, не са същите като тези във висшите светове. Ще получим различни прозрения, когато се издигнем до духовните светове. Понякога и тук, във физическия свят, принципът на красотата противоречи на принципа на болката или радостта. Възможно е някой, воден от понятия за красота, да изтръгне няколко бели косъма, въпреки че това ще го нарани. Това важи и за растенията. Може да изглежда по-подредено да се изтръгне растение с корен, може да е по-красиво, но все пак ще нарани растението.

Камъните също са безжизнени само във физическия свят – във висшите светове те също имат своите групови Азове. В горните области на Девакан съществуват груповите Азове на минералите. Те също изпитват радост и болка. Няма да разберем нищо за това чрез разсъждения, а само чрез Науката на Духа.

Ако наблюдаваме работник в кариера, който разбива камък по камък, бихме могли да повярваме, че това би причинило болка на каменната душа. Но това не е така. Точно когато един камък бъде взривен, тогава от него избухват чувства на удоволствие във всички посоки. От кариерата, където скалата се взривява, силни чувства на благополучие бликат от всички страни. Когато имаме чаша вода и добавим сол към нея и солта се разтвори, тогава чувства на желание и удоволствие ще се разлеят през водата. Радост струи през водата, когато разтварянето на солта се наблюдава от духовна гледна точка. Но ако позволим на разтворената сол да се утаи и втвърди отново, тогава това се случва под въздействието на болка. По същия

начин би причинило болка на каменната душа, ако можехме да слеем отново скалата, която е била взривена.
В своите тайни писания, в своите религиозни писания, ясновидците винаги са споделяли тайните си знания с човешките същества. Но хората са загубили способността да разбират тези тайни писания. Нека си представим, че се връщаме в древните периоди от нашата земна еволюция. Виждаме камъните на нашите твърди планински вериги, които са изградени от различни глинени пластове, базалтови камъни и т.н. Когато се върнем още по-назад, откриваме, че нещата на Земята стават все по-меки. След това се връщаме във време, когато Земята е била изпълнена с могъщи маси от огнена топлина, където желязото, където всички метали, всички минерали, са били разтворени в духовното. Човекът също е бил духовно същество по това време. За да може човекът да се развива по-нататък, да получи сегашната си форма, тези меки маси е трябвало да се втвърдят. Появили са се планинските вериги, минералните маси са се разтворили от меката субстанция и Земята е станала обиталище на днешните човешки същества. Безжизнените скални маси са кристализирали от огнената течна Земя, както солта от соления разтвор. Всичко се е оформило така, че твърдите маси са се образували от течното състояние. Това не се случи без болка. Целият процес на втвърдяване на земното кълбо беше свързан с болката на каменната душа.
В бъдеще Земята отново ще се одухотвори. Земята отново ще се фрагментира, както вече е показано от радия днес. Ще започне процесът на разпадане на Земята, ще се случи одухотворяване, обожествяване, осиновяване на мястото на децата. Нека чуем какво казва апостол Павел: „Цялата Земя, всички същества, въздишат от болка, чакайки да бъдат осиновени като деца“.[1]
Това, което имаме тук, е представяне на случващото се на Земята, където каменната душа страда от болка, докато не настъпи условието да бъде осиновена на мястото на дете. Човек може да почувства болка в душата си, когато онези, които провъзгласяват религиозните писания на човека, сънуват всякакви неща в тях, защото не искат да положат усилия да проникнат дълбоко в тези записи. Тези хора, които водят човечеството, наистина нарушават дълга си, ако не искат да проникнат дълбоко в религиозните писания.
Апостол Павел е знаел какво означават процесите на Земята. Теософията трябва да води човечеството в нашето съвременно време в дълбините на религиозните писания. Тъжно е, ако онези, които са призовани да бъдат представители на писанията, не полагат усилия да се потопят в тях – те дори нямат волята да ги разберат. Цялата арогантност на настоящето, която казва: „най-накрая постигнахме такъв великолепен напредък“,[2]трябва да изчезне. Толкова много хора вярват, че нашите предци не са знаели нищо! Тогава хората идват и тълкуват писанията на Павел – религиозните писания – както си искат, но изпълнени с арогантност, те чувстват, че знаят повече от нашите предци. Но как ни засягат тези думи: „Всички

създания въздишат от болка, чакайки да бъдат осиновени като деца“? Когато позволим на прозрението на чувстващата каменна душа да ни повлияе, как тя чака с болка да бъде осиновена вместо дете? Човешките същества с материалистично мислене вярват, че когато ходят навън, те ходят през въздух, вятър и мъгла, през кислород и азот. Но човек, който има духовно знание, знае, че върви през духовни същества навсякъде, че с всяко вдишване поема духовни същества и ги абсорбира. И така, видяхме как животинските Егота обикалят Земята като пасатите, как растителните Егота са събрани в центъра на Земята, как самата Земя усеща нещо, когато изтръгваме растения, и как самата Земя е жива, одушевена и има чувства. Всичко отвън е одушевено и пропито с живот.

По същия начин, както физическото тяло се ражда от физическите вещества и сили, нашите духовни крайници се раждат от необятния космос. Тогава започваме да виждаме един малък свят в себе си, който почива в необятния свят. Това създава блажено чувство в нас. Едва когато се научим да съчувстваме на минералите, растенията и животните, ще се научим да усещаме как нашето Его почива в целия космос.

Така можем да видим как теософията ни води към духовните основи на съществуването. Тя е нещо, което трансформира нашето чувство за живот, нашите жизнени импулси по такъв начин, че чрез нея ние се превръщаме в различни човешки същества. Теософските концепции са семена, волеви импулси за реални преживявания.

12. Групови души на животни, растения и минерали II

Някои факти, които опознаваме чрез окултната наука, ни показват, че светът става доста различен чрез теософията или окултната наука. Първо, нека поговорим за това как различните сфери на природата, светът около нас, е пропит с души. Теософията илюстрира как човешкото същество първоначално се състои от четири крайника - физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и Его. След това има и три по-висши крайника, които са развитие на тези четири.

Ако кажем, че минералът има физическо тяло, общо с цялата безжизнена природа, и освен това растенията имат етерно тяло, животните - астрално тяло, а човекът има *„Аз съм“* , тогава това твърдение се отнася и за нашия физически свят. На физически план, когато гледа минерал, дори най-развитото око на ясновидец не е в състояние да възприеме нищо друго освен физическо тяло. Когато гледа растение, може да се видят физическо и етерно тяло, а когато гледа животно, освен тях става видимо и астрално тяло; докато когато гледа човек, всички тези тела и *„Аз съм“* могат да се видят във физическия свят. Наблюдението на тези същности във висшите светове разкрива, че растението не само има физическо и етерно тяло, но ни се представя като доста сложно същество. Ако първо разгледаме растението, ще го открием с корени под земята, а то стърчи от земята със стъблото си и израства лист по лист. Поглеждайки с ясновидско око към астралния свят над растението, ще видим над него светеща астрална светлина, която обгръща цвета на растението. Ако можехме да проверим и гледката от света Девакан, щяхме да открием нещо любопитно. Там растението е сякаш обгърнато от обвивка, която се простира до центъра на Земята, където е върхът му. В действителност това е цялото растение. Можем да видим тези светлинни лъчи в астралния свят, когато наблюдаваме цялата растителна покривка на Земята.

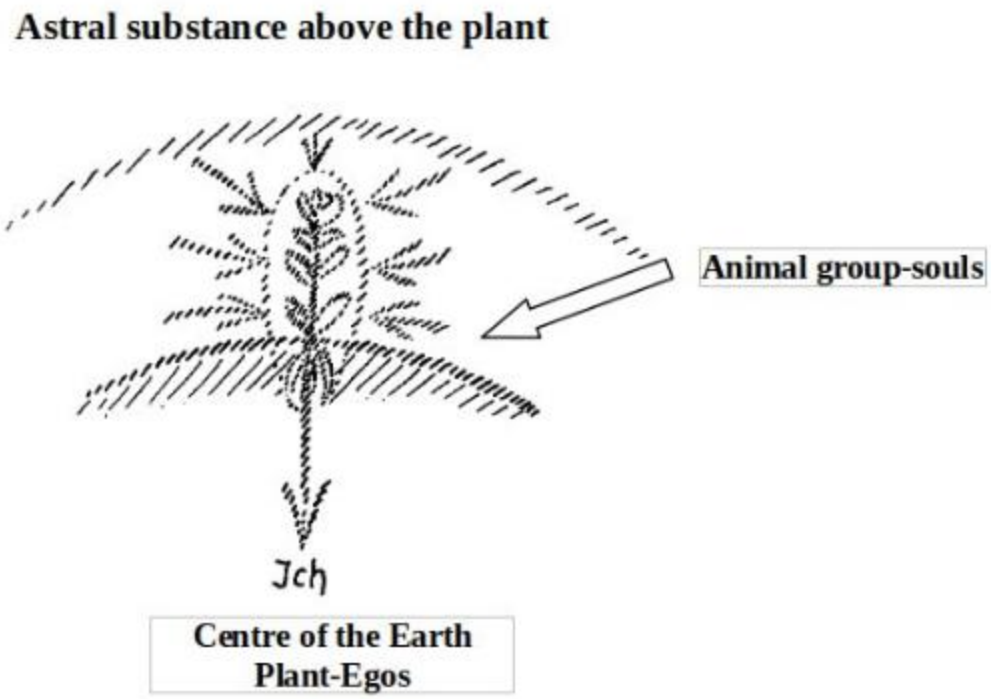

Етерното тяло на растението е жизненосилно тяло. То има много специфична функция в растителния живот. Неговата задача е да изтласква лист по лист в един вид повтаряща се рутина. Ако едно растение имаше само етерно тяло, то никога не би могло да разцъфне. То би пониквало само лист по лист. Етерното тяло е принципът на повторението. Можем да наблюдаваме това и при човека, който се състои от физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и *„Аз“* . Не всички части на човешкото тяло участват еднакво в тези четири *„крайника“* . Има части, от които астралното тяло се е оттеглило отново. То вече не се намесва в някои от тези органи, тъй като там няма сила. То се е оттеглило от върха на главата. Там само етерното тяло е активно с повторението – създавайки косъм по косъм многократно в една и съща форма. В друг момент можем да видим как принципът на етерното тяло преминава в принципа на астралното тяло. Етерният принцип е активен в прешлените на гръбначния мозък. В долния край на гръбначния мозък астралното тяло се намесва и изтласква прешлените нагоре към кухината на главата. Светлината над растението също е по същество астрална, но тук тя трябва да бъде проникната от духовната сила на слънчевите лъчи. Тук силата, която граничи и обгражда растението, се активира от духовната сила на слънчевата светлина. Астралният принцип се намесва и трансформира принципа на етерното тяло – изразен в повтарящото се пониквane от листата – в появата на цветове. Такава намеса от астрала е пречка. Когато след това проследим обвивката на растението във вътрешността на Земята, ще открием Егото на растението там. Никой не бива да спори, че не всички растителни Егота биха намерили място в центъра на Земята. В

духовното царство принципът на пропускливостта е в сила. Всички растителни Егота са заедно в центъра на Земята. Погледнато от тази гледна точка, Земята ни се струва не само като кълбо във вселената, но и сякаш е пропита с души. Отделните растения растат от Земята като ноктите от нашия организъм. Вътре в Земята много растителни Егота са заедно. Не всяко растение има Его, но цели групи растения споделят общо Его.
Това е така и при животните. И там цели групи споделят общо Его. Няма значение дали един лъв е в Африка, а друг в менажерия, те са крайниците на един лъв-Его. Представете си ръката си, протегната през параван. Трябва да си кажем: едно Его трябва да принадлежи на тези пръсти. По този начин всички лъвове на Земята принадлежат на едно единствено Его, всички тигри на Земята принадлежат на едно тигрово Его. Всички лъвове, всички тигри са крайници на една обща група-Его.
Преди всичко е интересно да се запознаем малко с тези животински Егота. Човек, който наблюдава света от материалистична гледна точка, вярва, че ходи само през материални вещества. Но това не е така. Груповите души на животните, подобно на пасатите, обикалят Земята по най-разнообразни маршрути. Те обикалят около Земята; те преминават през гръбначния мозък на животните. Основната характеристика на тези групови Егота е следната: Астралният план има самостоятелни същества, само че те нямат самостоятелно тяло. Но например, едно астрално самостоятелно същество принадлежи на всички лъвове. Тези същества образуват популация на астралния план. Груповите Егота на животните са много по-умни от човешките Егота – те са по-мъдри. Всяко мъдро установяване, което съществува в животинското царство, произлиза от груповите Егота на животните. Когато виждаме птици, летящи през есента на юг, когато наблюдаваме бобъра да работи в колибата си, тогава виждаме животинската група - Егото - да работи. Отделният бобър не е умен, но бобровата група - Егото е мъдро. Когато достигнем до такива самостоятелни същества на астралния план, ние навлизаме в свят на мъдрост и интелигентност. По същество е просто много добре да общуваме с тези същества. Те знаят много повече от нас за мъдростта на света. Растителните Егота се намират в центъра на Земята. Ако ги посетим, ще научим там за радостта и болката на растенията. Това, което растението изстрелва на повърхността на Земята, дори и да е зелено, дори и да е твърдо, все още може да се сравни с млякото, което се отделя от животно. Всъщност, сякаш целият земен организъм изпраща нещо като мляко, което се отделя от животните. Откъсването на растение предизвиква приятно чувство за растителната душа, подобно на чувствата на кравата, когато телето суче от вимето. Ако някой съчувства на растителната душа, тогава той може да сподели познанието за цялата природа и да чувства с нея. Ако се доверим на цялата природа, тогава нашата душа ще бъде настроена да съчувства и на другите човешки същества.

Човек се научава да разпознава, че нещо като полъх на благополучие се носи по нивите през есента, когато жътварят коси нивите, покосявайки стъбло по стъбло и сноп по сноп. Прекрасно наблюдение е да се види, че когато земеделецът коси, полъх на наслада се носи по Земята. Ако обаче някой изтръгне растенията с корените им, тогава той причинява болка на душата на растението. Това, което важи за нашия физически план, не винаги важи и за други светове. Някой може да си оскубе белите коси, защото това се харесва на чувството му за красота, но все пак боли. По същия начин боли растението, когато е изтръгнато с корените, въпреки че от гледна точка на физическия план човек може да си помисли, че това е правилното нещо. Не трябва да вярваме, че можем да предотвратим болката, дори ако знаем, че тук или там болка се причинява в природата.
Сега видяхме как човешкото същество, чрез придобиване на прозрение за природата, се научава да съчувства на своите ближни. Душите на камъните също изпитват удоволствие и болка. Когато наблюдаваме кариера и виждаме как работниците взривяват камък по камък, тогава бихме могли да повярваме, че докато камъните се отчупват, това би причинило болка на скалата. Това не е така. Цели потоци от наслада се разпръскват заедно с камъните и се изливат от кариерата. Ако вземете чаша вода и разтворите сол в нея, ясновидецът може да види, че при разтварянето на солта се разпределят цели потоци от благополучие. Когато водата се охлади и солта отново се втвърди, това причинява болка.
Ако запалим клечка кибрит и изгорим нещо, това кара душата, участваща в процеса на горене, да изпита цели потоци от вътрешна наслада. Светлината, която се стича през вселената, се разпространява не само като физическа есенция, но заедно с нея се разпространяват и потоци от блаженство. Духовните същества, които живеят в светлината, се радват да споделят светлината – това е чувство на блаженство. Те се чувстват благословени от изтичането на живота в светлината. По този начин ние се учим да познаваме целия свят навътре. Ако по този начин придобиваме все повече и повече духовни прозрения за живота, който ни заобикаля, тогава наистина ще се научим да познаваме прекрасни тайни на човешката еволюция чрез това.
Нека се върнем към по-ранни времена, когато Земята е била на толкова висока температура, че всички метали, всички минерали са били разтворени. Можем да погледнем назад към състояние, при което всичко е било разтворено в топлина. По това време човекът е бил свързан със Земята като духовно същество. Как Земята в сегашната си форма се е превърнала в среда за съвременния човек? Веществата на Земята е трябвало да се втвърдят и да кристализират заедно. Този процес е претърпял на Земята. В бъдеще Земята ще премине през този процес в обратен ред. Земята и всички човешки същества ще се одухотворят. За физическия живот одухотворяването *означава* да се *разпръсне на най-малките си части* . Ако след дълги периоди от време едно световно тяло е изпълнило задачата си, тогава постепенно малки части от това световно тяло се разтварят. Има непрекъснато

редуване между конгломерацията и разтварянето на материята. Вече можем да видим от радия, че Земята започва да се разпръсква, да се одухотворява. Започвайки с началото на еволюцията на Земята, откриваме Земята в огнено състояние, след това компресията на материята в скала, конгломерацията. Там минералните души е трябвало да изпитат болка. Едва когато световното тяло отново се приближи до одухотворяване, тогава чрез фрагментацията ще се появи чувство на удоволствие и благополучие.

Посветеният е изразил това с дълбоки думи: Свети Павел е казал: *„Всички създания въздишат от болка, чакайки да бъдат осиновени като деца.“*[1]Това означава, че те чакат момента, в който всичко отново ще се трансформира в дух. По този начин интелектът ни учи най-добре да разбираме отново религиозните писания – тогава ще придобием правилното чувство за тези текстове. Днешният материалист, който казва: *„Най-накрая постигнахме такъв великолепен напредък“*[2]не знае нищо за тази еволюция. Днес тези думи на Павел често се тълкуват по безкрайно тривиален начин. Но тръпки на страхопочитание отново ще проникнат в човека, който гледа на Земята по този (Павлов) начин. Не само нашата Земя, но и всички отделни части на космоса не са само физически светове, а са одушевени духовни светове.

Когато човекът премине през портала на смъртта, той трябва да прекара известно време в чисто духовен свят, за да се върне в ново въплъщение. Тук, на физическия план, човекът изработва своите инструменти, сечива и т.н. Дали душевната природа на човека между смъртта и новото раждане е заета само със себе си? – Тогава душата не е нито бездейна, нито е в различен свят от нашия. Съществата, които изпитват това състояние, са всъщност навсякъде около нас и всички работят. След като човекът умре и се появи отново на повърхността на Земята в ново въплъщение, той обикновено намира Земята с нова физиономия.

Трябва само да осъзнаете как Земята променя лицето си. Помислете само как климатичните условия, растенията и животните, както и културните условия днес са напълно различни от това, което са били по времето на Исус Христос. Когато човек наистина се научи да познава историята, той знае как всичко се променя на Земята. Кой тогава променя лицето на Земята външно, физически? Това, което променя Земята, е това, което ние самите създаваме между смъртта и новото раждане, но със сигурност под ръководството на висши същества.

Така ясновидецът вижда растенията непрекъснато да бръмчат с душите на хората, които подготвят леглото за новото си въплъщение. Висши същества ръководят целия този процес. Но ние самите участваме в това преобразяване на Земята. Самият човек е работникът, модификаторът на конструкцията на нашата Земя. В този контекст, един прекрасен живот на тази Земя се очертава за нас, когато погледнем Земята в нейната цялост. Така разпознаваме и че живеем под ръководството на висши същества, които са в контакт с нашата Земя, но не се спускат толкова ниско, колкото до физическо въплъщение.

Нашата Земя също преминава през въплъщения, точно както отделният човек. Земята е преминала през по-ранни въплъщения и в бъдеще ще премине през други. Ако разбъркаме сегашната си Земя със сегашната Луна - ще получим старата Луна. В още по-ранно въплъщение Земята е била планетата Слънце. Ако днес разбъркаме Земята, Луната и Слънцето, тогава ще получим старата планета Слънце. В бъдеще Земята ще бъде въплътена като Юпитер, Венера и като Вулкан. Всяко от тези съществувания е свързано с духовни същества. Земята преминава от въплъщение към въплъщение. Всеки път, когато една планета премине към по-нататъшно въплъщение, духовните същества се развиват до по-високи висоти в хода на това. Когато старата Луна се разви, първо се появи едно тяло, а след това се появиха две тела. Когато нашата Земя еволюира, от тъмнината на космоса излезе едно световно тяло. Тогава първо едното световно тяло се раздели на две. След това Луната отново се отдели от Земята, така че получихме три световни тела: Слънце, Луна и Земя. Човечеството също беше свързано с всички тези въплъщения. Зачатъкът на физическото тяло беше създаден на Сатурн. Зачатъкът на етерното тяло беше създаден на Слънцето, а зачатъкът на астралното тяло - на Луната. Висши същества стоят над човека. Когато Земята все още беше свързана със Слънцето и Луната, тези висши същества не можеха да продължат по-нататък в по-бързото си развитие. Затова те трябваше да се отделят и да извлекат най-добрите вещества, така че сега Слънцето е населено от тези възвишени същества, които наричаме божествени създатели на човека. Те обитават Слънцето. Това, което струи заедно със светлината, пребивава на Слънцето - изпитвайки блаженството, което се усеща, когато светлината струи навън.
На Луната обаче първоначално е имало по-нисши същества. По време на по-ранната еволюция са съществували същества, които не са имали възможността, така да се каже, да се издигнат до слънчевото съществуване. Те не са могли да понесат престоя си на Слънцето, защото това е било запазено за по-висши същества. Но те не са могли да бъдат и на Земята, тъй като това не е било достатъчно напреднало за тях. И на двете световни тела те не са могли да живеят. Поради тази причина Слънцето е трябвало да отдели още две планети, където живеят тези същества. Това са Меркурий и Венера. На Меркурий живеят същества, подобни на човешките същества, но не познават смъртта. Животът на Меркурий протича, така да се каже, по такъв начин, че преход като смъртта е само като трансформация, точно както ние сменяме тялото между раждането и смъртта. Така живеят душите на съществата на Меркурий, когато обличат духовните си тела и ги губят отново, но не познават смъртта. Също така на Венера живеят същества, които стоят между човешките същества и слънчевите същества. Те обитават Венера и дори са способни да бъдат активни на Земята. Те стават ефективни в човешкото тяло. Ние наричаме тези същества луциферианските същества. В известен смисъл техният дом е на Венера. Поради тази причина Венера е наричана още *Луцифер* .

Когато насочваме погледа си към звездите, тогава те ни се разкриват по такъв начин, че можем да разпознаем в тях духовни същества. Ще познаем света едва когато преминем от физическото към духовното навсякъде. Колко различно ще бъде, когато ние, като човешки същества, ходим по тази Земя съзнателно, когато се научим да съчувстваме на всичко, което ни заобикаля! Животът ни ще бъде безкрайно обогатен от това и самите ние ще станем духовни сътрудници. Знанието придобива стойност само когато става въпрос за живот, когато се научим да живеем различно, а не просто да знаем нещо.

13. Влиянието на други светове върху Земята I

Днес искаме да разгледаме някои детайли от окултния свят. Част от казаното днес ще се основава на наблюденията, които направихме последния път. Част от него е предназначена да разшири вашата перспектива в посоката, в която се движехме последния път, позволявайки ни да виждаме все повече и повече как пространството около нас е живо и одухотворено от свръхсетивни факти и свръхсетивни същества. Последния път,[1]Наблюдавахме как различните сфери на природата, които ни заобикалят – минералното, растителното и животинското царство – съдържат същества, които можем да наречем групови егота. Обяснихме как в основата на животинския свят стоят групови егота, самостоятелни индивидуалности или, може да се каже, личности, които могат да бъдат намерени на астралния план и как те, така да се каже, обгръщат Земята. Видяхме как растителните егота са разположени в центъра на Земята. Не посочихме конкретно място, където се намират груповите егота на минералите, тъй като те се намират във висшите области на Девачан. От това ще видите, че същества са постоянно около нас, през които ходим през цялото време, които ни проникват и които живеят в същото пространство като нас. Например, групова душа на животно, която принадлежи към цяла група животни с подобна форма, е способна да премине през нас. Това е така, защото в астралния свят господства принципът на проникване, на пропускливост, за разлика от нашия физически свят, където преобладава принципът на непропускливост.

Първо, бих искал да добавя една бележка, за да разширя казаното по-рано. Преди видяхте, че трябва да си представим корена на растението като главата му, забила се в земята; след това стъблото израства от него и се развива лист по лист и така нататък. Изобразено схематично, би трябвало да търсим груповите Азове в центъра на Земята. Това, което виждаме с очите си, е физическото тяло на растението. То е вградено в това, което наричаме етерно тяло на растението. Каква е характеристиката на етерното тяло на растението? Всичко, което познаваме като етерно тяло, има като характеристика свойството на повторение. Където етерното тяло като такова е активно, принципът на повторение управлява. Виждаме как в растението растежът лист по лист се повтаря. Защо? Защото в основата на това повторение е силата на етерното тяло. И в човешкото същество този принцип на етерното тяло властва. Например, намираме го в гръбначния мозък, където се закрепва пръстен по пръстен. Всъщност, когато ясновидецът наблюдава растението в неговата цялост, той вижда етерното тяло под цялото растение, но над него растението е обгърнато от астрални облаци. Така виждаме физическото тяло на растението, което се състои от корени, листа и т.н., наситено от етерното тяло и обградено отгоре от един вид сияние или астрална светлина. И астралът, който действа върху растението, произвежда неговото завършване в цвят и плод. Ако

етерното тяло имаше само действие, тогава растението щеше безкрайно да разгръща лист по лист; астралното тяло довежда това до край. Етерното тяло ще бъде покорено, така да се каже, от астралното. Ясновидецът може да види Аза на растението, сякаш е обвивка.[2]която се простира до центъра на Земята.
Когато се приближите до растението отвън, първо ще видите само физическото и етерното тяло. Блясъкът, обграждащ растението, е част от астралната атмосфера на цялата Земя. По този начин можете да видите как духовното, така да се каже, облива земното кълбо. Последователността на вихрите в гръбначния мозък е ефектът на етерния телесен принцип, който имате в себе си. Това се прекратява от силно действащата астрална сила, която обгражда гръбначния мозък. С разгръщането на астралното тяло, гръбначните вихри се затварят като черепни кости. По този начин човек би могъл да проследи сътрудничеството на етерното с астралното навсякъде по света. В основата на това стои мистерия, а именно тайната, че всичко живо трябва да бъде овлажнено или, така да се каже, убито от астралното. Целта на това убиване в астралното е да доведе етерното до край. Ако си го представим като мощен ефект, тогава той се нарича *азот* .[3]Мислейки духовно, Азот означава силата в космоса, която пречи на етерното тяло да се разгръща с прекомерна мощ, без никога да стигне до край. Призивът към живото тяло да стане осъзнато се основава на силата на Азот, защото без астралното тяло не би имало съзнание.
Всичко духовно също има своя израз във физическото, точно както за духовния наблюдател цялата физическа материя не е нищо друго освен въплъщение на духа. Духовно погледнато, сега видяхме сътрудничеството на непрекъснато развиващия се етер и астралното, което задържа етерното, а в задържащото се съдържа съзнанието. Ако наблюдавате взаимодействието на двете вещества, съдържащи се в нашия въздух, кислород и азот, ще откриете физическия израз на това, както се отнася за хората и животните. Кислородът в нашия въздух е въплъщение на етерното, великото жизнено тяло на Земята. Вие бихте се погълнали в бурен живот, ако дишахте само кислород. Бихте остарели веднага след раждането си, така да се каже. Съзнанието като такова не би могло да се развие по начина, по който съществува за хората и животните. Следователно, развиващият се живот, кислородният принцип, трябва да бъде потиснат. Той бива потиснат от примеса на азот. Това регулира и ограничава ефекта на кислорода. Ако дишахте само азот, щяхте да умрете мигновено. Взаимодействието на двете създава баланса, който модерира живота, така че той да може да стане съзнателен. Физическото въплъщение на азота е силата, която намира своя израз в азота. По този начин вие изучавате духовния фон на това, което непрекъснато приемате и какво отделяте. Сега имате пример за това как целият живот възниква чрез установяване на баланс между противоположни сили. Това равновесие между две сили може да се види и в по-големия космос, например в нашата слънчева система. Така стигаме до глава, в

която можем да посочим, че нашата слънчева система не представлява само набор от тела от физическа субстанция, но че всички тези тела, които принадлежат към нашата система, са във физическия свят единствено като израз на нещо духовно. Точно както имате физическо тяло, което принадлежи на душа, по същия начин всяко планетарно тяло принадлежи на нещо от „душа“ и „дух“; и духовните обвивки на отделните световни тела са много разнообразни. Ако човек можеше да погледне нашата Земя ясновидски отвън, щеше да види не само скали и т.н. от материална субстанция, както и животински и човешки форми, които се разхождат между тях, но преди всичко груповите души на растения, животни и т.н. Това вече е духовно население на нашата Земя. Освен това ясновидецът би видял отделните човешки души, народната душа и т.н. Във всеки случай, не бива да си представяме духа на небесно тяло просто като сфера в пространството с дух и душа, а по-скоро като цялостно духовно население, което образува едно цяло и пребивава на това небесно тяло. И всички тези индивидуални духове, групови души и т.н. са в известен смисъл подчинени на някой, когото можем да наречем водач. И всичко това заедно съответства на цялостния дух на нашата Земя, на този, когото наричаме Земен дух. Дори от тези намеци можете да видите, че духовният живот на една планета е сложен. Сега се стремим да се задълбочим все повече и повече в детайлите на духовния живот на една планета. Трябва да бъдете търпеливи; ние винаги ще напредваме малко повече.

Днес можем да проследим нашата планетарна система малко по-нататък, като си спомним, че нашата Земя не винаги е била такава, каквато е сега, и че е станала такава само чрез бавна еволюция. Както знаете, Земята е била различна планета, преди да стане Земя. Ние наричаме по-ранното въплъщение на нашата Земя „старата Луна“. Това не е нашата настояща Луна, която е само фрагмент от нея. Още по-рано Земята е била това, което наричаме Слънце-планета. Това отново не се отнася до сегашното Слънце. Още по-рано нашата Земя е била Сатурн. Каква е връзката на нашето сегашно Слънце със старото Слънце, когато нашата Земя все още е била Слънце?

Положението на Слънцето в космоса не е било такова, каквото е днес, защото тогава не е съществувало слънце, отделно от Земята. Това, което всички вие сте били по това време, е било подготовка за сегашното физическо, етерно и астрално тяло, което е живяло в самото старо Слънце. Първите зачатъци на физическото тяло са били дадени на Сатурн, зачатъците на етерното тяло - на Слънцето, зачатъците на астралното тяло - на Луната, а след това на Земята се добавя Егото. Ако съчетаете това със сегашното състояние, тогава ще разберете как сте живели на старото Слънце. Вашият живот се е състоял само от физическо и етерно тяло. Вашият Его още не е бил в тялото, нито пък е било астралното ви тяло. Ако искате да си представите стария слънчев живот, ще добиете представа за това, ако си представите, че всички вие тук внезапно сте заспали. Физическото и етерното тяло

ще останат седнали на столовете, докато астралното тяло и вашият Его се носят във въздуха над вас. Условията на Слънцето са били постоянно такива – така е било и на старото Слънце. Вие сте се носили около Слънцето, следвайки своето Его и астралното си тяло, управлявайки и ръководейки отгоре това, което е било отдолу. Вашето физическо тяло, разбира се, не е било такова, каквото е днес. Ако си го представите като днешните растения, ще добиете представа какво е било физическото тяло. Плътта, в сегашния смисъл, все още не е съществувала. Това, което сте имали, е бил един вид растителен живот. Но е било невъзможно Слънцето да се задържи в такава форма, защото тогава никога не би могла да се появи Земя с такива човешки същества, каквито сте вие днес.
По време на прехода към Луната, онези същества, способни да понесат слънчевото съществуване, трябваше да се отделят от Земята, защото слънчевото съществуване беше бързо и динамично. В резултат на това Слънцето, с всички онези вещества, които изискваха бърз, забързан живот, се отдели от Земята. Следователно Слънцето повлече със себе си всички онези вещества и същества, които се развиха бързо, а Земята остана с всички онези същества, които не бяха в състояние да се справят с бързия темп. Човекът беше едно от тези същества. Най-добрите от всички същества и вещества на старото Слънце се отделиха и приеха собствен живот. В огнените, газообразни маси на сегашното Слънце виждаме телата на високо възвишени същества, които са се развили далеч отвъд човешките същества. Те са способни да издържат днешното слънчево съществуване, защото вече са толкова напреднали, че вече не е необходимо да живеят в тяло. Слънцето е съществуване, което се е развило от планетарно съществуване – то е неподвижна звезда, както се нарича в окултизма.
Неподвижната звезда е напреднала планета, която е изхвърлила всичко, което не може да се справи с нея. Висшите същества са основали съществуване за себе си върху неподвижната звезда. Всяка неподвижна звезда е възникнала от планета. Развитието или движението нагоре също се случва в космоса. Нашата Земя също ще премине през следните въплъщения: тя ще стане Юпитер, Венера и Вулкан. На Венера Земята вече ще е достигнала вид съществуване на неподвижна звезда. Ще се трансформираме, заедно със Земята, в същества от по-висш вид, които ще могат да издържат съществуването на неподвижна звезда.
Както видяхме, неподвижната звезда възниква, когато планета изхвърли лошите си материали и същества и задържи по-добрите вещества и същества, за да я отведе нагоре към по-възвишено съществуване. Може би ще попитате: ако такава неподвижна звезда продължи да се движи нагоре, какво ще стане с нея тогава? Какво ще стане със Слънцето с всички възвишени същества? - Преди всичко, все още има известно време, защото това, което ще се случи след това, ще бъде, че нашата Земя отново ще се обедини с това Слънце. Но след това ще има по-нататъшно разделяне, защото нашата Земя постепенно ще се превърне в

неподвижна звезда. След като нашата Земя достигне своето венерино или вулканско съществуване, тогава това, което Слънцето е днес, също бавно ще се превърне в нещо различно. Какво ще стане със Слънцето? - Слънцето става това, което виждаме днес да блести от небето като Зодиак. По-висшият етап от развитието на едно Слънце е, че то се разгръща в Зодиак. Зодиакът се състои от дванадесет съзвездия: Овен, Телец, Близнаци, Рак, Лъв, Дева, Везни, Скорпион, Стрелец, Козирог, Водолей, Риби. За астронома-материалист това са просто групови картини. Въпреки че ясновидецът знае, че те не просто са били поставени в пространството, а че техните съзвездия съответстват на духовни същества, групирани около този пояс в небето, след като съществата завършат своето слънчево съществуване, те ще се превърнат в такъв зодиак. Това също преминава през един вид еволюция.
Зодиакът е известен днес като специфичен пространствен ред на определени звезди, който е свързан по определен начин с нашия живот и съществуване – но не винаги е било така. Той се е развил от вид мъглява субстанция. Представете си стария Сатурн, който някога е представлявал Земята, след това еволюирал в Слънцето, Луната и накрая се е превърнал в днешната Земя. Сатурн вече е бил заобиколен от нашия Зодиак, но звездите в нашия Зодиак тогава не са били отчетливи и материята е била като мъглив дъжд. С приближаването на Сатурн към Слънцето и Луната, материята се е групирала и съзвездията са светнали.
Откъде се е взел този Зодиак, който е обграждал Сатурн по онова време и който ще изчезне, защото ще е изпълнил предназначението си веднага щом нашето Слънце стане Зодиак? Сега можете да си представите, че Сатурн е бил предшестван от други еволюционни етапи. Едно по-ранно Слънце, което е блестело над по-ранните въплъщения на нашата Земя, когато е било Сатурн, се е пожертвало и се е превърнало в този Зодиак. Когато погледнем от окултна перспектива към този Зодиак, можем да видим, че той е възникнал само чрез голяма жертва. Вещества и същества, които са предшествали нашето съществуване, са се пожертвали и са образували този Зодиак, първоначално като мъгляво образуване от материя, а след това като група от звезди. Това, което ви беше описано като творчески същности на нашите същества, всичко това е било обединено със стария Зодиак, когато Земята все още е била Сатурн. Всички тези възвишени същества, които вече са преминали през по-висок етап преди това, е трябвало да работят надолу; те са изливали зачатъците на физическото тяло. Това е, което съществува като тайната на генезиса на света: че всички същества ще се възнесат от същества, които приемат, за да станат същества, които произвеждат и създават. Целта на съществата е да станат творци.
След като се издигнат от „получаване“ към „даване“, съществата се събират в Зодиак. Материята за първите зачатъци на физическото тяло на човешкото същество е произлязла от Зодиака. Така ние се научаваме все повече и повече да

гледаме в космоса и в това, което се носи през него. А физическите тела ни се струват само физически израз на висши духовни същества. Тези висши духовни същества са отделили материя чрез своята воля. Това е мощната, магическа работа, при която волята става толкова силна, че може да излива субстанция. Субстанцията, която е валяла от тези същества, призовани да създадат тази материя на стария Сатурн, се е трансформирала с течение на времето в нашето сегашно физическо тяло. Ние наричаме тези възвишени същества Тронове или Духове на Волята, които са се развили до такава висота, че са били способни да изливат космическия дъжд, който е бил първият зачатък на физическото човешко тяло.
Това е друг нов момент, който бихме искали да обхванем - ще дойде време, когато всички тези гледни точки ще се слеят. Но човек трябва да има търпение, за да открие всички детайли, така че постепенно да се оформи по-пълна картина за величието на космоса.
Сега преминаваме от тези глобални пространства към друга глава. Ще се върнем към онази точка от еволюцията на нашата Земя, където Слънцето се е отделило от нашата Земя – там, където някога, в праисторическото минало, Слънцето и Земята все още са образували едно тяло. Слънцето, заедно с по-високо развитите същества, е оставило нашата Земя зад гърба си като среда, подходяща за нас, по-бавно развиващите се същества. Тогава Слънцето е осветило Земята отвън. Слънчевите същества са възвишени и могъщи същества, но те са творчески по различен начин от Троновете, духовете на Зодиака. Това, което струи от Слънцето към Земята, е светлина. Това също е огромно дело, но е космически по-малко от самото стичане на материята.
Това, което днес наричаме Луната, първоначално е било все още съединено със Земята. Нашата Луна е създадена от отделянето на по-слабо развити вещества и същества, които все още са били свързани със Земята. Ако Земята беше запазила Луната в себе си, тогава и нашето развитие нямаше да протече правилно. Развитието щеше да стане твърде бавно. Земята щеше да се мумифицирана, така да се каже, като статуя. Животът щеше да загине. Твърде много щеше да бъде унищожено и в крайна сметка Земята щеше да се превърне в поле на мъртвите. Ето защо Луната трябваше да си тръгне, а Земята, която остана, успя да поддържа равновесие. В резултат на това Слънцето и Луната сега влияят на Земята отвън; те поддържат равновесието на Земята, за да може да се осъществи човешката еволюция. Всичко се поддържа в равновесие чрез противоположни сили. Само чрез двете противоположни сили, тези на Слънцето и на Луната, влияещи на Земята, човешкото Его успя да се утвърди в човечеството.
А сега си спомнете първото ни елементарно описание на човешкото същество. Човешкото същество се състои от физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и Его. Егото работи върху астралното тяло и го трансформира в Манас, етерното тяло в Будхи, а физическото тяло в Атма или Дух-Човек. Но това развитие би било

невъзможно да се случи още от самото начало. Тук е трябвало да се вмъкнат Сетивната душа, Разумната душа и Съзнателната душа. Тези обвивки, които лежат между човешкото тяло – физическото, етерното и астралното тяло – и духа – Манас, Будхи и Атма, са били временни трансформации. Сега Егото, на своето ниво на духовно развитие, интегрира Духа-Аз, Манас, в астралното тяло. Всичко, което се случва сега, е чисто дело на Манас или Духа-Аз. Но това не беше отдавна – ние не започнахме да правим това до Атлантската ера. Въпреки това, тя е била подготвена по-рано, макар и несъзнателно, чрез трите средни обвивки: Сетивната душа, Разумната душа и Съзнателната душа.

Когато човешкото същество е преминало от Луната на Земята, то е имало само три тела: физическо, етерно и астрално тяло, и е трябвало да се построи мост. Човекът не е бил в състояние сам да построи такъв мост; той се е нуждаел от помощ. В Лемурийската и Атлантската епоха работата по него вече е била извършена несъзнателно, както вие сега работите съзнателно по това. Първо е била извършена работа по астралното тяло и се е появила Сетивната душа. След това е била извършена работа по етерното тяло и се е появила Разумната душа. Накрая е била извършена работа дори по физическото тяло, от което се е разгърнала Съзнателната душа, което е станало чрез това, че е дало възможност на физическото тяло да изтласка физическите си органи навън. С това развитие ясновидският етап на атлантското съзнание е преминал в днешното съзнание. По този начин, като проявление, Съзнателната душа ще бъде осветена последна.

Едва в древните атлантски времена човекът е достигнал зрялостта да работи върху себе си. Кой му е помогнал през това време, когато човешкото същество е искало да еволюира от същество, имащо физическо, етерно и астрално тяло, в някой, притежаващ душа на чувствата, разумна душа и душа на съзнанието? Ще разберем кой е помогнал, когато разгледаме нашето земно развитие, как се е случило това чрез Слънцето, Луната и т.н. Както знаете, Земята се е отделила от Слънцето и е изпратила Луната. Слънцето е имало високо възвишени същества, които са били толкова развити творчески, че са били способни да изпращат светлина в космоса. Често съм споменавал, че не само човек може да се наложи да повтаря клас в училище, но и в космическото развитие. Човешкото същество е стигнало дотам, че е могло да издържи на Земята, а висшите същества са стигнали дотам, че са могли да издържат живота на Слънцето. Съществата, които живеят на Слънцето днес, са имали човешко съществуване преди това. Но по време на това първоначално развитие някои същества са изостанали, за които е било невъзможно да изпълнят поставените си задачи. Те все още не са можели лесно да живеят на Слънцето. Ако бяха отишли там, щяха да се справят зле – човекът също нямаше да може да го издържи. Тези същества обаче стояха между слънчевите богове и хората. Поради тази причина те трябваше да си осигурят различно световно тяло, където условията бяха подходящи за тяхното съществуване. Всъщност, за тези същества също бяха

погрижени по време на космическото развитие. Още преди нашето Слънце да отдели Земята от себе си, нашият Юпитер се отдели от Слънцето приблизително по същото време. По-късно, след като Слънцето вече беше освободило Земята, нашата днешна Венера се отдели от Слънцето, а още по-късно и нашият днешен Меркурий се отдели от Слънцето.
Така, за онези същества, които не бяха се справили, бяха създадени планетарни етапи на съществуване и те сега обитават тези планети. По времето, когато Луната също се отдели от Земята, в нашето кармично развитие се случи един много окултен процес, наречен Преминаването *на Марс през нашата Земя* , който е много труден за обяснение. Всъщност този процес е изключително труден за обяснение, защото когато Земята все още беше свързана със Слънцето, веществото на Марс беше в Земята. Тогава Слънцето се отдели от Земята и Марс излезе, оставяйки след себе си веществото, известно като желязо, на Земята. Марс също стана място за онези същества, които бяха изостанали. Тези същества на Марс са инициаторите на развитието на Сетивната Душа. Ако те не бяха упражнили своето влияние върху нашата планета, тогава Сетивната Душа нямаше да може да се формира. Това ви илюстрира важността на онези същества, които посочихме в началото на тази лекция и които духовно принадлежат към физическите вещества на Слънчевата система и стоят във взаимовръзка с това, което имаме в себе си.
Точно както Сетивната душа е била стимулирана от съществата на Марс, така и Разумната душа е била стимулирана от съществата на Меркурий, а Съзнателната душа - от съществата на Юпитер. Още по времето, когато Сетивната душа, Разумната душа и Съзнателната душа са били стимулирани, е бил даден импулсът за задействане на Манас. Защото и той все още се е нуждаел от начален импулс. След като е бил в поток, човешкото същество е могло, така да се каже, да поеме развитието си в свои ръце. Това се е случило през последната трета от Атлантското време. Инициаторите са били съществата, които са живели на Венера. По този начин ще можете да добиете представа за взаимодействията между различните части на нашата планетарна система. Трябва да помним, че човешкото същество е донесло със себе си физическото си тяло, етерното си тяло и астралното си тяло. След това се развиват още три обвивки: Сетивната душа, Разумната душа и Съзнателната душа и накрая Манас. Съзнателната душа има силата си от Юпитер, Разумната душа има силата си от Меркурий, Сетивната душа има силата си от Марс, а Духът-Аз е получил своя импулс от Венера. Следователно, трябва да погледнете нагоре към съответните звезди, ако искате да проследите силите в себе си. Човекът е сложно същество; той е възникнал, защото силите на космоса са се събрали в него.
Накрая всичко това ще бъде представено на картина. Представете си, че някой би видял тук на стената малък слънчев спектър, дъга, т.е. цветовете червено, оранжево, жълто, зелено, синьо, индиго, виолетово. Представете си, че това не се проектира

върху стената, а се вижда само в слънчевия прах. Това е, което бихте видели първо. След това, когато изследвате как се получава това, бихте видели как слънчевата светлина навлиза в стаята през пукнатина и че чрез различни устройства, през призма или през друг вид светлоразбиващо вещество, този спектър, този „призрак“ се получава. Не можете да го премахнете, но ако премахнете отделните му части, които са извън спектъра, тогава призракът изчезва. Премахнете външната светлина - призракът изчезва - премахнете призмата, стената със светлината - и призракът изчезва. Той се е образувал единствено в резултат на външни влияния.
Когато ясновидецът погледне човек, с него е същото, както е тук със спектъра. Човекът всъщност не е нищо сам по себе си, защото това, което ясновидецът вижда, където се намира човекът, са сили от Венера, от Меркурий и от Марс. Премахнете силите на Венера - и човекът изчезва. Премахнете влиянията на Меркурий и Марс - и човекът изчезва. Ясновидецът вижда човека като конвергенция на космически сили. За ясновидеца единственото нещо, което остава реално в този призрак, е „Егото“. Това работещо „Его“ е истинската реалност; то е причината всичко да тече заедно; то работи върху абсорбирането на всички такива влияния. Под погледа на ясновидеца всички сходящи потоци изчезват, оставяйки само „Егото“ като единствена истина. Това Его, което толкова малко хора днес разпознават като реалност, е единственото нещо, което остава. Това, което физическото възприятие счита за човешко същество, в действителност е само призрак, чиито отделни части се държат заедно от почти магнитната сила на Егото. Всичко в човешкото същество, освен работещото Его, е оптическа илюзия.
Сега преминахме заедно през един мисловен процес. Моля ви, сега трансформирайте това в чувство, защото само тогава то ще стане наистина ценно. Преминете през света с това чувство. Представете си как нашите земни същества се разтварят в призраци, отделно от Егото, което работи вътре. Когато почувствате това, вие чувствате това, което материалистичният ум нарича съществуване, реалност, да се разтваря като мъгла и ще видите истинската реалност в духовното Его. Едва тогава ще почувствате нещо от това, което в ориенталския светоглед се има предвид под израза „Реалността е *Мая* “. Всички останали приказки са просто фрази. Ако човек започне веднага с фразата „Светът е Мая“, тогава това е абсурд. Дори не искаме да кажем думата Мая, без първо да сме придобили този вид чувство чрез подобно наблюдение.
Сега ще сте добили известна представа за това, какво е целта на истинското окултно обучение с неговата дълга подготовка. Виждате ли, всъщност е доста крещяща фраза да се казва на хората, че съществуването е само илюзия. Първо, подобни размишления трябва да протичат търпеливо и спокойно, за да се разпалят духовните усещания. Първо, всички ние искаме да се научим да произнасяме думите, от които се нуждаем, по правилния начин. До голяма степен думите ни се изговарят от хората само като празни звуци, докато тези думи наистина, когато са

били изговаряни в културите, от които произхождат, са били свързани с дълбоко смислени чувства.
Такова наблюдение, което ни показва какво е Мая и което ни показва истинската реалност вътре в илюзията, първо влива в душата ни това, което трябва да извлечем като чувство от Теософията. Следователно е необходимо да си тръгнете не само със знание, но и с емоционален тон, с този емоционален цвят, който пада върху такава дума. По този начин въображаемото наблюдение се свързва с това, което носим със себе си в живота, което живее в душата ни като емоция, като чувство.

14. Влиянието на други светове върху Земята II

Миналата събота разгледахме отдалечени светове. Днес бихме искали да се потопим малко в духовните светове, но по малко по-различен начин. Когато наричам лекции, като тези, които изнасям днес и миналата седмица, подходящи за напреднали, имам предвид не толкова напредък в интелектуалното разбиране. Имам предвид различен вид разбиране, което постигаме, като се потапяме все повече и повече в духовните светове и развиваме привични чувства и емоции, които ще ни позволят да повярваме, че неща, като тези, за които ще говорим днес, съществуват в света около нас.

Заниманието с теософия довежда човешкото същество до точка, в която то ще придобие чувство за духовния свят. Духовните светове и духовните факти са около нас, както често се подчертава. Следвайки пътя си през света, ние не само ходим през физическия въздух, но постоянно ходим и през духовни същества и факти. Първите неща, до които се издига някой, в когото бавно се проявява дарът на ясновидството, са онези духовни светове, които по някакъв начин са свързани с осезаеми неща - с това, което човешкото същество е способно да възприеме с обикновените си сетива. Всичко, което сетивата възприемат, е свързано с духовните светове. Знаем, че в основата на целия ни животински свят, такъв какъвто съществува физически, стои множество животински групови души. Те живеят на астралния план и този, който получи ясновидство на астралния план, ще срещне тези групови души там като самостоятелни личности, точно както човешкото същество тук на физическия план среща физически личности. Те наистина са отделни личности. Просто казано, човек може да срещне групови души на астралния план, точно както хората тук. Въпреки това, в някои отношения тези групови души са различни от човешките същества. Колкото и странно да звучи, те са по-мъдри от човешките същества; техните дела са мъдрите подредби на животинските дупки и включват всичко, свързано с нуждите на животинския живот.

Друг вид същество, което ясновидецът среща на ниво Девачан, е свързано с растенията. Растителните Егота са на ниво Девачан. А в по-висшите области на Девачан, които наричаме Арупа,[1] са груповите Егота на минералите. За всички тези същности има връзки, така да се каже, на физическия план. Астралният и Девачан план са навсякъде около нас, както и всички групови Егота, които имат осезаеми откровения и проявления и във физическия свят.

Някой, който като ясновидец опознае тези светове – Девахан и Арупа – опознава и други съвсем различни същности, чиято физичност не е толкова открито изразена във физическия свят, но те също се намесват в съдбата по определен начин, дори и не толкова осезаемо, колкото другите. На астралния план откриваме много странно изглеждащи същества. Те се разкриват първоначално само чрез своите влияния – ние възприемаме само техните ефекти. Много такива същества гъмжат наоколо,

където например сомнамбулизмът се среща при медиумични личности, във всички състояния на намалено съзнание и особено по време на съвсем обикновени нощи на пълнолуние. Но ние възприемаме само техните ефекти. Странно чувство е да наблюдаваш такива същества ясновидски. За да използваме грубо сравнение, изглежда сякаш те биха протегнали ръце отдалеч дотук, сякаш си в Канщат.[2]и имаха толкова дълги ръце, че можеше да се работи с тях в Щутгарт. После щяхте да видите тези ръце тук, в Щутгарт. Щяхте да видите ефекта от работата им, но ако искате да видите самите хора, ще трябва да отидете в Канщат.

Разбира се, такива физически същества не съществуват, но има астрални същества като тях. Ние откриваме техните ефекти тук, на Земята. Но ако искаме да ги опознаем като самостоятелни личности, тогава трябва да ги посетим в техния истински дом, който е Луната. Там, на Луната, тези същества дори притежават телесност, макар и толкова фина, че не би била видима дори под микроскоп. Те не стават много високи, но са добре познати на ясновидеца. Няма да станат по-високи от, да речем, 7-годишно дете. Особеност при тях е, че притежават ужасно ревящ глас. Ревът им не е индивидуален, а израз на климатичните условия на Луната. В зависимост от това дали е пълнолуние или новолуние, лунните същества или реват, или мълчат, докато разширяват дейността си на Земята. Както казахме, именно човешкото същество е зависимо от тези същества. Особено за човешкия живот тези същества са от голямо значение. Човек се учи да познава техните ефекти, като практикува малко от това, което се нарича окултна анатомия.[3]Често сме разглеждали човешкото същество - днес искаме да го изследваме, като се вгледаме в неговите сокове.

Днес искаме да се съсредоточим върху три сока. Първият е хилусът или хранителният сок. Храната попада от стомаха в храносмилателния тракт и след това се абсорбира през чревните стени от човешкия организъм. Втори сок тече през лимфните съдове, които пресичат цялото тяло. Този сок има сходство с белите кръвни телца в кръвта. В известен смисъл лимфните съдове съпътстват кръвоносните съдове; те са отчасти предназначени да поемат химуса и да го отведат до мястото, където може да влезе в кръвта. Протеиновите вещества и мазнините се подготвят в лимфните съдове за преминаване в кръвта. Веществата, които се абсорбират директно от кръвта, не преминават първо през лимфните съдове. Следователно, имаме преходен сок, между хилуса и кръвта, който тече през тялото ни. Третият сок е самата кръв, която тече през кръвоносните съдове и се обновява постоянно чрез дишането, чрез осигуряването на кислород и т.н. Тези сокове представляват три състояния на течности, които човек съдържа. Хилусът е нещо като най-суровата течност, лимфата е по-фина, а кръвта е най-пречистената човешка течност.

Сега знаете, че кръвта е външният материален израз на Егото, че Егото, така да се каже, живее и пулсира в кръвта. Когато кръвта тече през тялото, не само

материалната материя, но и Егото тече през всички части на тялото. От трите сока, кръвта е единствената, която е толкова тясно свързана със собствената духовна природа на човек. Човек е най-склонен да стане господар на кръвта си. Днес само малцина са толкова напреднали, че Егото им да е станало господар на кръвта им, но човекът ще придобива все по-голямо влияние върху нея.
Егото има по-малко влияние върху лимфата. Духът също пулсира през лимфата. Именно с лимфата имате сок, в който същества, описани по-рано като Лунни същества, упражняват своето влияние. Лимфата пулсира нагоре и надолу във вас и в нея ефектът на Лунните същества пулсира във вашето тяло. Там можете да видите какво сте заключили в тялото си. Друг вид същество, което също упражнява влияние върху лимфата, има своя дом на Марс. Същества на Марс, както могат да бъдат възприети чрез ясновидство, също са много особени същества. Те имат определен тип реч, много мека реч, която лесно и гъвкаво изразява това, което тези същества искат да изразят. Когато срещнете такива марсиански същества, те изглеждат сякаш имат израз на вътрешното си същество, на душата си, на лицето си. Злобното марсианско същество ще има злобно изражение на лицето. Но когато марсианското същество е добро, то ще носи израза на тази доброта като красота на лицето си. Тяхната душевна същност е видима на повърхността на тяхната телесност.
Това са същества, които ясновидецът среща, когато се придвижва към Луната и Марс. Той ще се научи да познава делата им, като оценява състава на лимфата и като преценява дали скоростта на нейния поток е по-бърза или по-бавна. Това е така, защото под всяко душевно преживяване лимфата има различна природа. Този темперамент или характер е свързан със състава на лимфата. Само този, който се запознае с тези същества на Марс и Луна, ще може да осъзнае, чрез духовната основа на лимфата, какво наистина се случва в човешкото същество.
В същия регион, където пребивават груповите души на растенията, в Девачан, ясновидецът открива и други същества, които също упражняват влияние върху Земята и от които зависи съдбата на човечеството. Техният истински дом е на Венера, където могат да бъдат намерени в областта Девачан. Техните ефекти и дела се изразяват чрез дълбоко въздействие върху храносмилателния тракт. Дали ядете едно или друго нещо, определя дали добри или лоши същества от Венера ще получат влияние върху вас. Има същества, които са добри, кротки и меки, които са развили до висока степен религиозност, подобна на тази, която се появява в християнството тук, на Земята. Но има и същества с лош характер, хищнически същества, които унищожават всичко. Между тези две радикални крайности, на Венера присъстват същества на всички възможни етапи, изразяващи дейността си в човешкия храносмилателен сок.
Сега можете да си представите как друго небесно тяло и неговите същества влияят на човешкото тяло и на цялото човешко съществуване. Спомнете си как човечеството е разпределено по цялата Земя. Хората живеят в регион, където се

отглеждат определени храни, другаде се отглеждат съвсем различни храни. В зависимост от това каква храна консумира човек, определени същества ще се утвърдят в него. Това е причината за разнообразието в човешкия характер. Ясновидецът вижда съвсем различни влияния от тези същества у хората, които се хранят различно от другите. Сега можете да разберете защо, от духовна гледна точка, която обръща внимание на човешката природа, се отдава значение на консумацията на определени храни. Всяка препоръка, дадена от окултистите по отношение на хранителните продукти, е била изследвана във връзка с тези същества. Това, което окултизмът може да предложи по отношение на практическия живот, зависи от такива сложни въпроси.

Има и други същества, които също упражняват своите странни ефекти върху нашата Земя, но те не са толкова практическо въздействие, колкото груповите души. Това са същества, които ясновидецът вижда, когато се издига до сатурновото съществуване. Тяхното действие може да се открие във висшия Девачан и има дълбоко намесващо се влияние върху човешките същества. С това навлизаме в глава, в която вече не се занимаваме със соковете, а с много по-фини неща. За ясновидеца, който ги изследва, тези същества ще изглеждат много странни сами по себе си, защото са надарени с великолепна сила на изобретателност. Те наистина са изобретатели във всеки момент от живота си. Те обаче не е нужно да мислят за своите изобретения. Те гледат и като гледат нещата, им се появяват мисли, че нещата трябва да бъдат различни и те веднага ги преобразяват. По този начин те са същества, които са ангажирани в непрекъсната революционна дейност. Всичко, което видят, ще бъде променено от тях веднага по най-вдъхновяващ начин. Тяхното сетивно възприятие и духовно изобретение са мигновени. Те не искат да имат нищо общо с мислене, логика и други подобни неща. Те са реформатори и революционери, що се отнася до сетивното впечатление, където променят всичко мигновено.

Тези същества упражняват своето влияние и върху нашата Земя. Те се прокрадват във вътрешното ни същество чрез сетивните ни възприятия. Духовните ефекти на тези сатурнови същества се прокрадват в човека с всичко, което той възприема чрез сетивата си - с цвят, звук, мирис, вкус и усещане за топлина. Те ходят по света и упражняват изобилно влияние върху всичко, което възприемате със сетивата си. Колко сухо и трезво всъщност, колко нелепо изглежда това, което един обикновен анатом изследва материалистично! Защото с проблясък на мълния ефектите на тези същества проникват в окото. Не е маловажно да се знаят такива неща за практическия живот. Всъщност човек, който не знае това, не знае най-важното нещо за живота. Най-лошите - а при определени обстоятелства и най-добрите, защото са най-силни - са влиянията на сатурновите същества, доколкото те се разкриват чрез обонянието. Чрез миризмите техните влияния непрекъснато ни проникват. Има миризми, чрез които в нас проникват направо адски ефекти на тези същества. Ако

човек знае такива неща, той разбира какво прави на своите ближни, когато ги принуждава да вдишват всякакви ужасни парфюми. Например, чрез пачули той дава достъп до хората на сатурналните духове от най-лошия вид. Влиянието върху ближните си чрез миризми принадлежи към най-лошите видове черна магия.
Бих могъл да ви разкажа за дълги периоди от историята, в които в определени дворове са се правили интриги от хора, запознати с ефектите, които са използвали аромати с цел придобиване на влияние и власт. В продължение на дълги периоди от време са съществували интриганти, които повече или по-малко съзнателно са управлявали по този начин. Такива магически инструменти често са играли важна роля в историята. Един пример от по-новата история може да е интересен: министър в малък европейски двор е написал мемоарите си за времето си там.[4]Той не знаеше нищо за всички тези неща, но по своя наивен начин разказва много хубаво как са се случили подобни неща в един малък двор, където по това време се е случила сензационна катастрофа. Там е имало една жена, която е разбирала от всички изкуства на въздействието върху хората чрез аромати. Когато министърът се явил пред кралицата[5]Въпросните аромати щяха да го обземат от всякакви парфюми и затова той знаеше, че трябва да си тръгне, защото тя разбираше нещо за употребата на аромати. Чрез това преживяване той осъзна, че се играе игра. Той не знаеше нищо за окултизма. Всеки, който чете такива глави като окултист, се вглежда дълбоко в това и вижда как човешките същества са повлияни.
Може би сега искате да помислите малко за това как окултизмът е свързан с истинското познание за реалността. Хората ще трябва все по-често да насочват светлина от окултна гледна точка към непосредствения човешки живот. Би било лошо за човечеството, ако подобна псевдонаука, която се опитва да намери истината чрез рязане и нарязване, продължи да се практикува. Само най-изкривената истина може да бъде открита чрез анатомията. Именно такова знание никога няма да има практическа стойност и, освен ако не бъде спряно от духовни прозрения, ще донесе бедствие на човечеството. В момента се намираме във висока вълна от материализъм. В законодателството той се промъква навсякъде и има огромни последици. Църквата и религията са нетолерантни както никога досега. Колко нетолерантна е материалистичната медицина днес! Те няма да изгорят противниците си, но ще направят нещо различно. Те искат да се спасят от лошата репутация, която изгарянето би донесло. Затова се уверяват, че хората не могат да правят неща, за които биха били изгорени в миналото. Днес противниците дори не могат да грешат. Изгарянето със сигурност беше нещо ужасно, но преди това поне хората можеха да правят това, за което са били изгорени!
Хората не разбират това, защото нямат достатъчно внимание, за да следват една мисъл до следващата. Важно е хората отново да придобият здравословно мислене чрез духовно знание. Ето още един пример: Казах ви, че мазнините и протеините преминават през лимфните съдове, а захарта отива директно в кръвта. Егото, такова

каквото живее в наше време, е носител на чистата сила на дедукция, на егоизма, защото в нашата европейска култура то се фокусира предимно единствено върху полезността. Който може да наблюдава живота, ще може да извлече от това голямата роля, която захарта играе в живота на човешкото същество. Именно там, където егоизмът е най-активен, а именно в неговите сложни форми – където се проявява като научна критика, която се случва чисто рационално – ще видите и навсякъде, в мистериозна връзка, диабет! Но не бива да мислите, че човекът, който се разболява от диабет, трябва да се гледа от тази гледна точка. Човекът всъщност не живее като индивид. И трябва да разберете, че не можете просто да помогнете на един човек. Представете си човек, който живее в блатиста местност; той може да стане здрав само след като напусне блатистата местност. Трябва да се има предвид, че човек живее в своята среда.

Ето защо, преди всичко, трябва да осъзнаем, че трябва да станем безкористни, защото теософията е за цялото човечество. Много е важно да разберем това задълбочено. Само когато все повече хора решат да посветят усилията си на цялото човечество, ще има атмосфера, в която индивидът ще бъде освободен. Ако един човек невинно стане диабетик, това не е пример за общото знание, което е правилно представено от теософията. Диабетът е свързан с повишеното разпространение на егоизма.

Можете да хвърлите проницателен поглед към два различни региона на Европа. Погледнете към Русия и фермерите, където чувството за Его съществува само в зародишна форма – и погледнете към Англия, където силно чувство за Его цари. Това не е критика. Целта е само да се установят факти. А сега погледнете консумацията на захар; колко повече захар се консумира в Англия, отколкото в Русия. Сега един или друг може да каже: „И така, какво трябва да направим? Трябва ли да препоръчаме на някого да яде по-малко захар, защото това е правилното нещо и за да стане безкористен?“ Истината не е толкова удобна. Човек би искал да има твърди правила за всяка ситуация – един вид фиксиран маршрут. Има хора, които поради своята психическа и духовна конституция са склонни лесно да се изгубят в благочестива форма на преданост. Това е нещо добро. Помага им да достигнат най-висшето блаженство на знанието. Но това трябва да има противопоставяне – такива хора трябва да ядат много захар. За да стоят здраво на Земята, човек трябва да им дава много захар. За разлика от тях, има други, които винаги се стремят да се утвърдят; те са противоположност на преданата природа. На тях може да се препоръча да практикуват аскетизъм, когато става въпрос за консумация на захар. По този начин можем да видим, че трябва да придобием от теософията способността да вземаме предвид всички страни и да не съдим прибързано нещо въз основа на абстракция.

От днешните обяснения отново научихте за други видове същества, които са тясно свързани с живота ни. Може би се чувствате малко плахи относно всички тези

светове, които обсъждахме днес. Може би си мислите, че би било по-добре да *не* знаете нищо за тях. Но помислете как незнанието би било като щраусът да крие главата си в пясъка, защото *тези* неща съществуват! И защото никога няма да можете да се освободите, като затворите очи, а само като опознаете нещата. Ако подредите живота си по такъв начин, че, започвайки от Аз-а, да придобивате все повече и повече контрол над телата си, тогава ще прогоните всички тези същества от живота си. Осъзнаването и истината са средствата за освобождаване и е вярно това, което е казано в едно религиозно писание: „Ще осъзнаете истината“[6]и истината ще ви направи свободни.“

15. Развитието на Земята и човечеството

Когато за последно имах възможност[1]За да говорим с вас, вдигнахме поглед към небесния свод, към планетите, които имат определена връзка с нашата човешка организация, с нашия непосредствен живот. Днес искаме да разгледаме по-отблизо развитието на нашата планетарна система, доколкото то е свързано с човечеството. Може би сте наясно, че ние основно гледаме на всички развития в космоса винаги от гледна точка на човешката еволюция. Колкото и да хвърляме поглед назад, ние винаги го правим с намерението да разберем точно човешката природа. Това ни принуждава да гледаме на еволюционната история на нашата собствена природа от много различни ъгли. Както можете да си представите, по-ранните етапи на нашата Земя и други планетарни тела не са били по-малко сложни от настоящите ни обстоятелства. Не е възможно да се схване с няколко концепции развитието на нашата система - човек може да се доближи до това развитие само като се подходи към него от различни начални точки. Може да изглежда, че има противоречия между отделните въображаеми картини. Но те са само резултат от това, че окултните факти са описани от различни перспективи. Ако човек нарисува картина на дърво от различни ъгли, би могъл да създаде сто картини на същото това дърво, но картините може да се различават. Следователно, за да се получи цялостна представа, човек трябва да създаде описание от различни отправни точки и когато е уловил много характеристики, те ще се съчетаят като различни снимки от различни пространствени гледни точки.

Днес ще опишем развитието на Земята така, както изглежда за ясновидското око. Знаем, че настоящото въплъщение на нашата Земя е било предшествано от три други - Сатурн, Слънце и Луна. Знаем също как трябва да си представим състоянието на Сатурн. Не можем да си представим, че то е имало материален състав като сегашната ни материална материя. Разграничаваме материята: нашата твърда материя - Земя; течна материя - нашата вода; газообразна материя - въздух; и първото по-фино състояние - топлинната материя. Ако човек се беше доближил до древния Сатурн, щеше да забележи съществуването му само защото се усещаше като влизане в по-топло пространство, като пещ за печене. В тази огнена материя се е зародил първият зачатък на физическото тяло. Но това беше само огледален образ, отразен обратно в пространството.

След Пралая (разтваряне или период на покой), състоянието на Сатурн се развива в състояние на Слънце. Материята се уплътнява и става газообразна. Човешкото тяло се пронизва с етерното тяло, но всичко е все още много тънка газообразна материя. Това, което съществува от физическото и етерното тяло, се представя като Фата Моргана, като мираж, в това Слънце.

След още една Пралая, слънчевото състояние преминава в лунното. Материята се втечнява. Човекът се пронизва с астралното тяло. По време на развитието на Луната

се е случило важно събитие. Това, което е присъствало във водната материя на Луната, е било смес от нашето сегашно Слънце, Луна и Земя. Но след това е дошло време, когато един вид Слънце се е отделило, заедно с най-финитe и жизнени вещества и най-високо развитите същества. Това, което съставлява нашата сегашна Луна и Земя, е останало като старата Луна. В момента на разделянето, тези същества, които са останали, са се втвърдили.
Цялата Лунна сфера се превърна в полуживо световно тяло. Там най-ниското царство се намира между днешните минерално и растително царство; второто царство е между растителното и животинското царство; а третото е между животинското и човешкото царство. Това, което сега е скала, някога е било като дървесината на дърветата. Всички вещества на Земята са били като торф или спанак. Планините са били лигнифицирани. От това основно вещество са израснали същества, които са били между нашето растително и животинско царство. Имелът е запазил навика си да расте върху жива субстанция, макар че по това време е имал усещане за просветление, което вече няма, тъй като е дегенерирал. Третият етап са били „човешките животни“. Това са били предците на човешките същества. Тази форма на старата Луна се е развила едва след като се е отделила от Слънцето и е обиколила около него.
След това е имало повторно обединение и след Пралая се е появила нашата Земя. Нашата Земя е трябвало многократно да премине през по-ранните състояния на Сатурн, Слънце и Луна. Едва тогава тя е придобила истинската си земна форма. Това, че първоначално е била с огнен състав, е нещо, което се е поддържало като междинно предположение. Физиците казват, че Земята се е развила от огнено състояние. Но огненото състояние не е било газообразно, то е било съвсем различно вещество от това, което физиците разбират под газ. Именно там се е образувал отново първият рудимент на физическото тяло. Това, което се е появило тогава, е било различно от това, което се е появило в състоянието на Сатурн, тъй като вече е узряло от по-ранните състояния на Сатурн, Слънце и Луна. Сега то се е превърнало в по-сложен човешки рудимент, резултат от по-ранните състояния, направен от фина етерна субстанция. Земята се е състояла от конгломерат от такива човешки рудименти. Приличала е на къпина, направена от най-финатa топлинна материя. Земята не е нищо друго освен компилация от човешки рудименти в топлинната материя.
Сега е моят дълг да ви дам представа как са изглеждали тези първи рудименти. Трябва да вземем за ориентир това, което е останало от тези първи човешки рудименти до по-късни времена. Сега то е обградено от други крайници на човешката природа. Днес то пулсира в нас като телесната топлина на кръвта. Това е остатъкът от първите човешки рудименти. Това, което тогава се е явявало като топлинни линии, отново е било значително трансформирано с течение на времето. Детето има меко място на върха на главата си - това е отвор, който човекът е имал

от древни времена. В средата на човешкото развитие от това място е стърчал един вид топлинен орган, подобно на пламтящо лъчение, като смукателни рамена, като етерна лампа - циклопското око. Обаче, това не е било око, а топлинен орган, от който човекът се е нуждаел за ориентация. Човечеството е живяло по това време в по-топли и по-студени течни елементи и този орган му е казвал коя среда е полезна или вредна за него. Органът е преоформена версия на орган от огненото състояние на Земята. Човек трябва да си представи силови линии, минаващи от него към сърцето, самостоятелно развитие без другите крайници, тъй като те все още не съществуват, така че да изглежда като фенер с изпъкнали смукателни рамена, разпръснати надолу, които по-късно ще се превърнат в вени. Това е „човешката топлина“.
По време на първоначалния период на затопляне на Земята, тя все още е била обединена със Слънцето, Луната и други планети. По-късно настъпва уплътняване. Състоянието топлина-материя става газообразно. Този еволюционен етап е от голямо значение за човешкото същество, защото развитието на топлината във въздух е било такова, че въздушни канали са обграждали енергийните линии на топлина-материя. По време на това развитие на Земята за първи път се е появил процесът на дихателна циркулация. Сега идва един много важен факт. Винаги, когато топлинната материя се уплътнява във въздушна материя, тя също се разрежда в още по-фино състояние, в светлинна материя. Такъв е бил случаят, когато Сатурн се е оформил в Слънцето - газообразното състояние е било пронизано от светлина, излъчваща се в космическото пространство. По същия начин е било и когато Земята се е уплътнила във въздушно-материално състояние - тя е била напълно пронизана от светлина; тя е излъчвала в космическото пространство. Земята, така да се каже, се е превърнала в слънце. Светлината е и инициатор на нещо различно - тя прониква в тъмната топлина-материя. Първите човешки рудименти не са били лъчисти; В най-добрия случай човек би могъл да ги усети чрез разликите в топлината. Сега цялата тази система, този топъл кръвен поток, е обградена от светеща и излъчваща светлина. Тази светлина се установява в човешкото тяло - това е нервната система. Силовите линии, структурните линии на нервната система, са светлина, която е приела форма. Мозъкът е бил разпределен около огнената материя, около фенера, като светлинна сила. Нервната система, която възприема светлината, някога е била самата светлина. И цялата Земя се е разпространявала в космоса.
Дойде времето, когато Слънцето отново се отдели от Земята. Най-финитe материали и същества образуваха независимо световно тяло, така че нашата Земя циркулираше около Слънцето. С отстраняването на най-финитe материали беше свързано с уплътняването на останалата материя. От едната страна се появи финото сияйно слънчево тяло, а от другата страна земната материя стана много по-плътна. Земята премина във водно състояние, по-гъсто от нашата океанска вода, защото

всичко, което е твърдо днес, също се съдържаше в нея. С процеса на втечняване се появява нов елемент. Доколкото се появи водата, музиката на сферите, космическите звуци, се излъчват от космоса и от Земята. Това не е музика като нашата днес, която пътува във въздуха. Развитието на Земята сега е под влиянието на космическата музика. Материалните вещества се отделят от по-голяма маса недиференцирана материя. Под влиянието на музиката на сферите, земните вещества започват да танцуват. Това е диференциацията на веществата в чисто органични вещества, например в протеини. Ето как органичната материя, протоплазмата, е възникнала под влияние на музиката на сферите, подобно на днешните звукови фигури на Хладни.[2]Тези вещества, подобни на протеини, лепкави вещества, са вмъкнати в по-ранните линии на здравина на човешките рудименти. Клетките, които днес се считат за произход на еволюционната история на организмите, са възникнали много по-късно едва когато са се родили от определени същества. Атомът също никога не е първичен - той винаги е това, което произлиза от цялото. Цялото никога не се сглобява от отделни клетки. Целият процес е бил подпомогнат от продължаващото присъствие на Луната в тялото на Земята. Трите човешки раси, които са живели през тези времена, са полярната, хиперборейската и лемурийската раса. Тогава Луната се е отделила от Земята. Докато Луната все още беше свързана със Земята, възникна нещо друго. Това беше време на непрекъснато уплътняване. Към края на връзката на Земята с Луната се случи нещо специално. Първоначалният огън беше като топлината на нашата кръв, жив огън. Външният огън се появи в края на лунния етап. Това, което възникна под влиянието на това физическо горене, се разбира най-добре, ако човек погледне горящ физически труп. Това, което се появява като пепел, е сравнимо с остатъка от това земно горене. Това оказа ново въздействие върху развитието на нашата Земя. Така се е появило всичко минерално. От органичните вещества минералът, пепелта, се появява като помрачение, като здрач. Преди това е имало само протеиноподобни вещества. Сега има облаци от пепел, вградени в протеина. Тези облаци от пепел са интегрирани в органичните вещества на всички природни царства; растителното, животинското и човешкото царство.
Ако това развитие беше продължило, тогава всичко щеше да се мумифицира и вкочанява. Вече споменахме причината, поради която Слънцето и Луната се разделиха. Целта на това разделяне беше, че ако всички сили и същества бяха останали свързани, тогава човешкото същество нямаше да може да получи условията за живот, които има днес. Ако Слънцето беше останало свързано със Земята, условията щяха да бъдат твърде бързи за човешкия живот. Той щеше да остарее, още при раждането си. Само високоразвитите същества можеха да участват в такова бурно развитие на живота. Те тръгнаха със Слънцето. Другите същества трябваше да се втвърдят. Но твърдостта щеше да стане пълна - и следователно Луната трябваше да бъде отстранена от Земята, за да може

човешкото същество да се поддържа в правилния баланс. Слънцето дава силата на непрекъснатия жив растеж. Луната възпрепятства това развитие на ниво, подходящо за човешкото същество. Човекът е сред същества, които се развиват много по-бързо от него, и такива, които се развиват много по-бавно. Слънцето е поело развитието на живота, Луната - развитието на формите. На човешкото същество беше дадена възможността да преобрази формата, която беше достигнало. Сега то беше подготвено, така че зародишът на „Аз-а“ да може да проникне в него. По този начин беше подтикнато развитието на човешкото същество в психическо-духовна (душевно-духовна) посока. Това беше в края на Лемурийската ера. Оттогава нататък, тук на Земята, човешкото същество трябваше да развие своя Аз с помощта на другите си крайници. Това развитие попада в последния лемуриец, атланта и нашето настояще време.

Но човешкият Аз само много бавно се учи да поема контрол над себе си. В началото, когато тялото е било импрегнирано с Аза, то все още не е могло да контролира собственото си развитие. Ако проследим цялото развитие на Земята, първо виждаме Земята в състояние на топлина. По това време тя все още не е била отделена от другите планети, които са принадлежали към нейната система. Физиката също познава тази отправна точка, но само във физически смисъл. Тя говори за мъртва газова топка. Но откъде е възникнал животът, тя не казва. Произходът на планетарна система се илюстрира чрез поставяне на капка масло върху вода. След това капката се разрязва с карта и тя се завърта с игла. Може да се наблюдава как малки капки се разделят. Тези експериментатори обаче забравят, че стоят там и въртят иглата. Те не обясняват как би протекъл експериментът без тях. Духовните същества са били свързани с това газообразно тяло, с топлината-материя. Причината, поради която планетите са се разделили на кълба, е, че на нашата Земя са се развивали не само човешки същества, но и същества, които стоят над и под човечеството. На Стария Сатурн вече са съществували същества, които са преминали през човешкия си етап там. Днес тези същества са се развили далеч отвъд човешкия етап. Огнените духове на Слънцето в момента са две степени над човечеството. Лунните хора са една степен над човешките същества. Хората на Сатурн са били Духовете на Личността. Обаче в същото време там са живели още по-висши същества, които са били човешки същества още по-рано. Всички тези същества остават свързани с планетарната система.

Слънцето се отдели от Земята, защото висши същества, които се нуждаеха от друга среда, бяха свързани с нея. Ако бяха останали на Земята, щяха да се забавят в развитието си. Те се нуждаеха от бърза скорост. Съществуваха обаче не само същества, които се нуждаеха от Слънцето, но имаше цяла гама от разнообразни същества на различни етапи на развитие. Някои същества изтласкаха Уран за себе си, за други същества беше създаден Сатурн. Юпитер се превърна в друга среда. Юпитер се появи, когато Земята вече беше осветена. По този начин едно след друго

се изграждаха места според нуждите на духовните същества. Когато Слънцето се отдели, то повлече със себе си определени същества, които не бяха в състояние да останат свързани със Земята, но все още не бяха в състояние да се справят с много бързия темп на Слънцето. Тези същества бяха по-възвишени от човешките същества, но не толкова зрели, колкото другите същества на Слънцето. За тези същества Слънцето се отдели от Меркурий и Венера, чиито същества бяха между слънчевите същества и човешките същества на Земята. Тези същества са тези, които насочваха и водеха развитието на Аза, когато самият Аз все още не беше в състояние да направи това. Мисията на земната еволюция е да развие Аза. Едва когато християнството даде най-узрелите си плодове, човечеството ще достигне своя етап. Съществата на Венера са работили през астралния или Девахан свят или са се въплъщавали в хора и са ставали техни водачи. По начин, който хората не са осъзнавали, те са заложили в тях зародиша за по-нататъшна човешка еволюция. От друга гледна точка, те се наричат Луциферианси същества. Съществата на Меркурий също са били свързани с развитието на Земята. Те са били първите велики учители на мистериите. Тайно те са ръководили обучението на най-старите посветени. Докато съществата на Венера имат много дълъг живот, съществата на Меркурий не знаят нищо за раждането и смъртта, защото са развили Будхи. Те остават напълно съзнателни през цялото раждане и смърт.
Вече говорихме доста за това как е протекло развитието на Земята, за целта на произхода на глобуса и за човешкото същество. Това е нова картина на еволюцията. Следвайки описания от различни гледни точки, човек ще придобие истински образ на реалността. В момента, в който стане догматичен, той става неспособен да проникне в истинския окултизъм. Когато се опитваме да получим общ преглед, като този, даден в началото на тази лекция,[3]човек ще може бавно да наблюдава духовния живот в неговата реалност.

16. Връзката между световете и съществата

Днес искаме да поговорим за някои неща, които може би са извън обичайната сфера на обсъждане, но които ще изяснят от различна гледна точка част от материала, който чухме в предишни лекции. Общото послание, обсъждано днес, има за цел да хвърли светлина върху голяма част от това, което сме чували преди и ще чуем в бъдеще. Днес ще говорим за йерархията на съществата, които съществуват в света и са над човешкото същество. От време на време сме споменавали такива същества в контекста на еволюцията на Земята. Сега ще ги разгледаме в различен контекст, а именно от гледна точка на характеристиките на тези същества, тяхната цел и тяхната работа.

В днешно време има известно удобство по отношение на светогледа, тъй като много хора не искат да поставят никакви други същества между себе си и Божеството. Толкова е невероятно удобно да си представим минерално царство, растително царство, животинско царство и човешко царство и след това, без много шум, да се изкачим до всепроникващия Бог, за когото човек вярва, че има горе-долу правилно съзнание или чувство. За истинската Наука на Духа това не е толкова удобно - между хората и съществото, за което имаме предчувствие, че може да е Божеството на света, е необходимо да се вмъкнат същества на най-различни етапи на съвършенство. Тази йерархия е била многократно загатвана. В християнския езотеризъм[1]Те имат следните имена: Ангели, Архангели, Първични Сили, Власти, Добродетели, Господства, Престоли, Херувими, Серафими. Това са девет различни вида същества, с които човекът е свързан в самото дъно на йерархията. Само ако погледнем нагоре отвъд царството на Серафимите, можем да предвидим това, което наричаме Божество.

Не вярвайте, че е несъществено и безсмислено, ако се каже, че е удобство на светогледа просто да се възнесе от човешкото същество към Божеството, без да се включват тези същества. Ако човешките същества не бяха забравили да ги изучават и признават, тогава отклоненията на материализма нямаше да се случат. Въпреки че е възможно да се съчетае някакъв вид религиозно чувство, един вид мрачно религиозно чувство, с непосредственото възнесение от човешкото същество към божеството, никога не е възможно да се стигне по този начин до истинско разбиране на света; истинска картина на еволюцията на света никога не може да се съчетае с това. Поради тази причина човечеството вече е загубило разбирането си за света. В религията има аспект, който се основава само на чувства и смътни емоции, които винаги ще позволят да бъдат отречени пред лицето на материалистическите идеи. Теософският светоглед отваря отново разбирането за света, като учи човечеството отново за тези същества. По този начин се създава отправна точка, за да се противодейства на отричането на по-висш свят. Хората, които днес се борят да признаят този свят, все повече подготвят почвата за най-

баналния, катастрофален материализъм. Самите материалисти са всъщност жертвите – истинските извършители са тези, които от удобство не искат да знаят нищо за това, което съществува между човечеството и Божеството.
След като вече знаете причината, поради която днес трябва да говорим за тези висши същества, ще разгледаме техните характеристики по един свободен афористичен начин. Първо ще разгледаме ангелите, Ангелоите, божествените пратеници, които стоят най-близо до човешките същества. Те се различават от човешките същества най-вече по способността си за възприятие и разпознаване. Човек възприема и извършва делата си в свят, състоящ се от четирите природни сфери; а именно сред минералите, растенията, животните и човешките същества. Това е природата на неговото възприятие; това са неговите волеви актове. Ангелите, които стоят едно ниво над човешките същества, се различават от тях по това, че минералният свят не съществува за тяхното възприятие. Тяхната възприемчива способност започва с растителното царство и след това продължава към животинското, човешкото и към тяхното собствено ангелско царство. В тези четири царства се осъществява животът на ангелите. Това, което човешкото същество възприема като минерал, запълващ пространствена област, за тези същества е празно пространство, белота пустота. Ако си спомняте как в книгата си *„Теософия“* описах как в Девачан човекът възприема минералния свят, а именно като празно пространство, тогава горе-долу разбирате вида възприятие, което имат тези същества, които живеят постоянно в такъв свят. Минералите не представляват пречка за тях – те са способни да се разхождат през тях; те не се интересуват от тях. Минералният свят е твърде далеч под тях. Тяхното осъзнаване започва едва с растителното царство и се простира до тяхното собствено царство. Като ангелски същества, те наричат себе си „Аз“. Като са така устроени, те чрез действията си ще ни изяснят нещо, което вече знаем. Когато човекът премине през портала на смъртта, той за първи път ще се сблъска с любопитното преживяване на образа в паметта.
Представя се по следния начин: Когато човешкото същество умре, то първо получава усещането, че ще расте и ще расте все повече, и това уголемяване е съпроводено с появата на споменната картина. След като картината приключи, остава нещо като вид екстракт – като плод на живота. Това ще създаде един вид зародишна сила за изграждането на човешкото същество в следващото му въплъщение. Това е един вид етерна, вътрешно структурирана есенция, която остава с него като есенция на всички негови преживявания в етерното тяло и ще го съпътства през вечността. Ако също така помним, че човешкото същество, след като е преминало през Камалока, отнася тази есенция със себе си в Девачан и че там не е пасивно, а има своите основни задачи за изпълнение, тогава делата на онези същества, които стоят едно ниво над нас, ще станат съвсем ясни. Човешкото същество се преражда само след като може да преживее нещо ново, след като

може да приеме нов плод в себе си. Земята преминава през много трансформации. Следователно е погрешно, че не е необходимо да се идва многократно, както някои хора вярват. Човек винаги може да преживее нещо ново, което ще отнесе със себе си във вечността.
Какво причинява трансформацията на земната повърхност? Кой работи по трансформацията на Земята? Как се случва така, че в даден район се появява съвсем различна картина на растителния свят, с напълно различни условия на живот? Само си представете например как е изглеждала местността, където сега се намира Мюнхен, преди 3000 години и как човешките същества на физически план непрекъснато променят лицето на Земята с физическите си сили. Но тъй като човекът променя само минералното царство, можете да си представите, че от Девачан трябва да произтекат и други промени. И оттам, отново, човешките същества, идващи от духовния свят, постоянно трансформират Земята. Но те не биха могли да го направят сами. Те не биха знаели как трябва да изглежда лицето на Земята или в какво състояние трябва да бъде тя. Те са способни да направят това само под ръководството на висши същества. Тези висши същества, които ги ръководят и напътстват, са съществата, които наричаме ангели. Те се занимават с това, което съществува в човешкото същество по време на присъствието му в Девачан под различна форма. Те ръководят и напътстват вечното Аз на човека. И тъй като те, поради своята природа, са способни да достигнат до света на растенията, те могат да постигнат трансформацията на Земята.
Сега ще бъде лесно да се разбере, че тези същества винаги са водещи, насочващи същества за човешкото Его. Те дори не прекъсват лидерството си, когато Егото се въплъщава отново. Егото се регулира и ръководи от такива същества. Следователно, наивното убеждение, че съществува защитно същество за висшето Его, не е неоснователно. Знаем обаче, че съществата, които наричаме ангели, все още са били човешки същества, когато са били на Луната. От човешките същества те са еволюирали по-високо. Знаейки това, е лесно да се разбере, че човекът също е на път да стане такова висше същество и ще бъде такова на Юпитер. Следователно, в човека има нещо, което днес работи за по-висше съществуване и е на път да стане такова същество. Тогава той ще бъде от природа, подобна на тези ангелски същества. Тук ние се вглеждаме дълбоко в духовното развитие на света. Обаче, това, което имаме пред себе си като списък с имена, не бива да се счита за нещо постоянно, а само за описание на йерархичните нива.
Когато сега се фокусираме по-нагоре върху архангелите, стигаме до същества, които отново имат различна способност за възприятие и различен вид дейност. За тях дори растителният свят не е от интерес, тъй като не е възприемаем. Тяхното възприятие започва едва с животинския свят. Това е най-ниската им сфера - следвана от човешкото, ангелското и архангелското царство - това са четирите царства на тези същества. Следователно можем да кажем, че гледаме нагоре към

такива възвишени същества, които с делата си стигат само до животинското царство. Те живеят в животинското и човешкото царство и т.н., но делата им не стигат до растителното царство. Тези факти са били известни на по-ранното съзнание на човешките същества. Тук ни е позволено да се вгледаме дълбоко в емоционалния живот на по-ранните народи и времена. Точно както нашите предци все още са осъзнавали делата на ангелите в растенията, те са осъзнавали и делата на архангелите в животните. Поради тази причина древните хора, като египтяните, са почитали определени животни. Това е бил израз на познанието на човечеството. Който погледне любопитните фигури, обект на египетското култ към животните, ще се възхити на дълбоката мъдрост на тези хора. Не без основание те са свързвали тези животни с висши същества и човечеството. Нека помним как животът на хората винаги е бил свързан с живота на животните, как прогресът на Земята е свързан с животните – определени аспекти от човешкото развитие зависят от животните – тогава ще разберем дълбоката основа на култа към животните.
Каква е отговорността на архангелите? В днешно време някои хора все още твърдят, че съществува нещо като *Народен Дух* . Но за повечето хора това се е превърнало просто в празни приказки, в нещо абстрактно. Повечето хора не знаят много за факта, че една нация всъщност се ръководи от истински Народен Дух. Този Народен Дух е архангел, за когото цялата нация е едно тяло, точно както човешкото тяло е за човешкия дух. Народните Духове са племенните духове. Докато ангелите напътстват и водят отделни хора през техните превъплъщения, архангелите ръководят живота на цели групи, цели народи. Сега ще разберем защо египтяните са смятали, че божеството им е дало определени животни за спътници. Това е така, защото животът на цели групи хора е дълбоко свързан с живота на определени животински видове. Те правилно са виждали делата на Народния Дух в това. Те са се покланяли на силата на Народния Дух, който им е изпратил животинския спътник.
Може би ще ме попитате дали човек би могъл да си представи същество, което възприема всички отделни органи на човек, но не е в състояние да го възприеме като цяло; такова същество не би било в състояние да разбере, че тези органи образуват едно цяло. Така че бихте могли да кажете, разбира се, може би днес със сегашното си възприятие човекът не възприема директно ангелите и архангелите, но може да възприема какви са техните органи, уши и очи. Или можем да си представим, че ангелите възприемат растения, животни, хора и ангели. Какво тогава представляват техните сетивни органи? Може би хората дори биха могли да възприемат сетивните органи на ангелите? Къде са те? Те съществуват и могат да бъдат възприети от човешките същества. Човекът просто не знае това. Сетивните органи на ангелските същества ще станат разбираеми, когато ви кажа, че самият човек има две очи, с които да вижда минералния свят, но не може да види очите си директно върху себе си. Сетивните органи са създадени за възприятие, но те не

възприемат себе си. Така е и с ангелите в минералния свят. Техните сетивни органи могат да бъдат намерени във физическия минерален свят, но те не възприемат самите този свят. Сетивните органи на ангелите са нашите скъпоценни камъни. Това са мистериозни инструменти, с които ангелските същества могат да възприемат. По този начин тези органи се намират в минералния свят. По същия начин, както човешкото същество има чувство за усещане и чувство за допир, тези същества притежават чувство за усещане, което се изразява в карнеола; и лицевото си чувство в хризолита. Те просто не възприемат в минералния свят, защото сетивните им органи са в него. Дори в това отношение можем да открием известно смътно съзнание сред древните хора, които приписват специфични свойства на определени скъпоценни камъни. Тези свойства произтичат от присъствието на ангели в тях.

Следователно, това, което имаме предвид под Народен Дух, е съвсем реално присъствие в съществата, които наричаме архангели. Нека сега се съсредоточим върху Първичните Сили, които са дори едно ниво по-високо. Каква е тяхната отговорност по отношение на еволюцията на човечеството? Когато разглеждаме техните способности за възприятие, трябва да кажем, че минералното, растителното и животинското царство са несъществуващи за тях. Най-ниското царство, което те възприемат, е човешкото царство. Включително това, тяхното възприятие се простира върху четири царства – човешкото царство, царството на ангелите, царството на архангелите и тяхното собствено царство. Те достигат само до нивото на човешките същества.

Нека разгледаме техните дейности. Отново откриваме израз, с който човекът няма реална връзка: Духът на една епоха, на едно време. Всяка епоха има свои уникални характеристики. Например, помислете за нашето следатлантско време. В пет епохи Духът на времето се е променил. Сред индийците Zeitgeist *(* Духът на времето) не е искал да признае физическия свят, смятайки го за Мая. Това е станало веднага след като се е появило ясновидство и човешкото същество е стъпило във физическия свят. Оттогава нататък виждаме как човекът завладява света малко по малко.

През втората епоха, сред персите, човекът осъзнава, че Земята е негово поле на работа. Той осъзнава, че трябва да отпечата духа си върху материалния свят. Той се изправя срещу доброжелателния дух Ормузд като слуга – времето побеждава злия Ариман.

След това следва третата епоха, египетско-халдейско-вавилонското време, където духът продължава да работи. Появяват се науките. Човекът не само разбира света като свое работно поле, но и търси неговите закони. Египтяните откриват геометрията. Халдеецът търси в космоса модел на движението на звездите, светът в неговата материална субстанция се смята за пропит от закони, тоест от дух.

В четвъртата епоха, гръцката ера, човекът завладява още едно парче от този друг свят чрез изкуството. Гръцкото изкуство е нещо специално, защото тук човешкото

същество отпечатва своята собствена „Аз-форма“ върху материалната материя. След това, отново, следва нова епоха. Можем да продължим стъпка по стъпка и да видим как Духът на Времето се променя. Точно както лицето на Земята се преобразява от ангелите, които ръководят човешкото „Аз“, а архангелите водят хората от народите, така и последователните епохи се определят от Първичните Сили. Изключително важно е да се наблюдават съществата, които стоят зад процесите.
Отделната човешка индивидуалност е нещо различно – и нейното действие под влиянието на Духовете на Епохата е нещо друго. Помислете за Джордано Бруно.[2]Това, което се е случило чрез него, не е било направено само от него. Ако се беше въплътил три века по-рано или по-късно, той щеше да бъде също толкова надарена личност, но щеше да трябва да направи нещо съвсем различно, воден от Духа на своето Време. Духовете на Времето, които са израз на Първичните Сили, достигащи надолу в човешкото същество, позиционират тези хора на местата, където им е мястото. Ако погледнете на отделния човек като инструмент на Първичните Сили, като материал на тези Духове, тогава ще разберете тяхната работа. Където и да се появи човек в голяма или малка позиция, той трябва да бъде съден съответно, защото човекът е за Първичните Сили това, което минералите са за нас. За всички, които се занимават с Науката на Духа, винаги възниква въпросът до каква степен тази или онази личност е материал на Духовете на Епохата. Човек може да получи дълбоко прозрение за действието и тъкането на еволюцията, когато наблюдава как хората са поставени на съответните позиции в света.
Нека сега се издигнем до Силите, за които човекът като такъв вече изобщо не съществува. Тогава можем да си представим по различен начин какво е включено в развитието на силите на природата. Най-ниската сфера, която би могла да бъде достъпна за възприятието на Силите, е тази на ангелите. Ангелите са за тези високовъзвишени същества това, което е минералното царство за нас. В други случаи вече сме посочвали действието на тези Сили: Всичко, което надхвърля отделния човек, което е свързано с делата на цялата планета, са делата на тези Сили. Ако проследим нашата Земя назад до времето, когато тя, а с нея и човекът, се е появила като постепенно формираща се същност, тогава се връщаме към Първичните Сили.
Но ако искаме да разгледаме живота и възникването на самата Земя, тогава трябва да се върнем към Силите. Те нямат нищо общо с отделните човешки същества, а по-скоро с планетарния генезис. Ние откриваме тези Сили в силите на Слънцето и Луната в нас самите. Знаем, че човечеството като такова е под влиянието на тези сили на Слънцето и Луната. Ако само силите на Слънцето действаха, топлите, огнени, даващи светлина сили на Слънцето, тогава човекът би се развивал много бързо - той би препуснал през *един* живот. Забавящата сила е силата на Луната, която го принуждава да приеме форма. Ако само тези сили действаха, човекът би живял само веднъж, би имал само едно въплъщение, след което би умрял и би се

мумифицирал в своята форма. Земята би била покрита със статуи. Ако само силите на Слънцето действаха, човекът също би преминал само през едно въплъщение, но в това въплъщение той би преживял всичко, през което иначе би преминал в безброй въплъщения.
Сътрудничеството на двете сили установява правилния баланс, така че човешкото същество да може да се развива по начина, по който го прави. Луната сама по себе си би причинила мумификация. Сега Луната управлява едното въплъщение; Слънцето управлява следващите въплъщения отвън, докато ангелите работят отвътре. Природата и тъкането на Силите ни се разкриват тук. Те са съвсем правилно описани в Библията като Духове на Светлината или Елохими, които са съществували преди създаването на Земята. Един от тях е Яхве, който принуждава човешките същества да се оформят. В действието и тъкането на Силите виждаме какво е свързано с живота на цялата планета. Тук имаме възможност да получим дълбока представа за основата на еволюцията на нашия свят.
Въпреки това, вече чухме, че определени същества винаги изостават в развитието си. Сегашните Сили преди това са били Първични Сили на Луната. Но има Първични Сили на Луната, които не са изпълнили поставените си задачи и са дошли на Земята като Първични Сили. Те не са се развили достатъчно бързо, въпреки че са били кандидати да станат Сили. Най-забележителната от тези Първични Сили, която всъщност би могла да бъде на нивото на Силите, е съществото, обикновено наричано *Сатана* . По този начин той е в ранга на Първичните Сили и дори би могъл да бъде Сила. Сред Духовете, които движат света напред, този Епохален Дух работи срещу другите. Той е такава сила на Земята, каквато би се побрала на старата Луна, и все още е тясно свързан със силите на старата Луна. Той е Господарят на всички препятствия и задръжки, които са поставени по пътя на прогресивните Епохални Духове. Ще разберете какво означава, когато се казва, че в живота си Исус Христос е трябвало първо да победи Сатана, Противника на Прогреса, точно в момента на най-големия прогрес. Христос искаше да поведе човечеството с мощна крачка напред, но първо трябваше да преодолее този противник като инхибитор и разрушител на това развитие, който искаше да попречи на Първичните сили на нашата Земя да напреднат по-нататък. Християнският езотеризъм нарича тези незаконни Първични сили *сатанински сили* . Това, което често се нарича Провидение, се представя съвсем категорично и подробно като група от същества. Ако човекът отново би могъл да изследва връзката между сетивните явления и духовните същества, той би разбрал много неща по-добре. Всичко, което ни се явява в този свят, е израз на духовни същества.
Знаете например, че планетите, небесните тела, извършват определени движения около себе си и около другите. Защо се случва това? Движението на Земята около оста ѝ не винаги е било налице. Защо се е случило това? Причината е, че човешкото същество на сегашния си етап на развитие се нуждае от редуване между ден и нощ,

между сън и бодърстване. Макрокосмосът е най-тясно свързан с микрокосмоса – чрез разделението на времето се регулира животът. По времето на старата Луна е било съвсем различно. Имало е съвсем различно разпределение на времето, съвсем различно редуване между ден и нощ, защото старата Луна се е движела по съвсем различен начин. Тези същества, които днес ръководят тези движения, вече са ги подготвили в собствения си живот. Духовните същества стоят зад тези движения, които са техни дела. В бъдеще човечеството ще разпознае дълбока мъдрост в тези движения.

Дълбока мъдрост се крие в така наречената „орбита“ на Земята около Слънцето. Човекът един ден ще осъзнае, че там се случва нещо невероятно значимо. Не се ли изненадвате, че казвам „така наречена“ орбита? Това, което днес се преподава в училищата за начина, по който Земята се движи около Слънцето, е само резултат от математически пример. Не е абсолютно вярно. Един ден това обяснение също ще приеме съвсем различни форми. Дори от историческа гледна точка хората биха могли да се информират, че не е така. Това е доста странен проблем със системата на Коперник.[3]Той основал вярванията си на три основни принципа, от които само два са възприети от днешната наука, а третият е бил пренебрегнат. В действителност Слънцето се движи с висока скорост през космоса към съзвездието Херкулес. Движението, както обикновено се описва, е само симулирано от факта, че планетите също се движат. Истинският път на Земята образува витковидна линия.[4]Това, което се нарича *наклон на еклиптиката,* е гравитационната линия между Слънцето и Земята. Човек е забравил, че Земята се завърта веднъж годишно около оста на еклиптиката и това въртене се комбинира с винтово завъртане. Коперник все още е правил разлика между тези две неща, но в днешно време това вече не се прави. Движението с еклиптиката е отпаднало. Следователно, не е съвместимо с фактите, когато се казва, че Земята се върти около Слънцето. В действителност това е винтово движение.

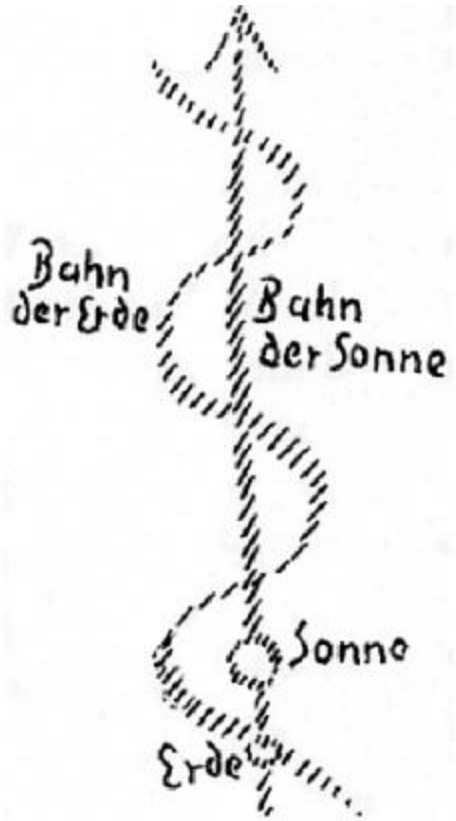

Ако линията на тирбушона беше права линия, тогава прогресът щеше да бъде изключително по-бърз - Земята щеше да трябва да се движи по своя път с невероятна скорост и точно с това човешкото същество не би могло да се справи. Ако Земята наистина преминаваше през тези пространства по права линия, тогава човекът щеше да остарее веднага. В момента движението беше мъдро изменено от водещите Духове. Абсолютният прогрес се забавя чрез различен начин на движение. Както виждате, в космоса се крие дълбока мъдрост – тази мъдрост е израз на водещите Духове. Дадени са ни ангели и архангели като управители на нашата еволюция. Силите, които работят от въплъщение на въплъщение, които тласкат човека по-нататък, за да не се мумифицира, са управителите на бъдещите времена на въртене на Юпитер. Такива Духове, които стоят над човешкото същество и регулират живота му, се наричат затова „Духове на Въртенето на Времето“, защото техните дела ще намерят израз по-късно във времената на въртене на небесните тела. Начинът, по който звездите се движат днес, може да се разглежда като резултат от това, което висшите същества са правили в минали времена. В днешното човечество вече можете да разпознаете бъдещите времена на въртене. С това огромен духовен живот навлиза в небесното пространство, когато се научим да го гледаме по този начин.

Днес искахме да разгледаме само характеристиките на съществата до Силите. Можем да си представим как външното е израз на нещо вътрешно. Когато казаното

тук отново изпълни човечеството, тогава много ще се промени. Сега имаме огромно падение в академичното образование. Външният прогрес е несъвместим с духовния живот. Това би довело до огромно падение, ако подобни истини не бъдат оповестени и използвани за просветляване на науката. Хората вече не знаят накъде да стигнат с материалистичната си наука. Наскоро една книга по психология...[5]беше публикувана – не бива да се мисли, че подобна книга няма ефект само защото авторът е все още неизвестен. Книгата обяснява, че законът за запазване на силите важи и за душата и че вътрешните проявления на душата се състоят само в трансформация на храната. Той грубо казва: „От 10 години е известно със сигурност, че така нареченият закон за запазване на силите е идентичен с ефектите на нервната система. Може да се докаже, че всичко, което човек абсорбира под формата на енергия от консумацията на храна, е напълно идентично с това, което произвежда в работата си. Тъй като може да се докаже, че точно същото се случва вътре в човека, както и другаде по света, следователно не може да има душа. Ние се занимаваме само с превръщането на храната в енергия, която се отделя отново навън.“

Това е много умен извод. Също толкова добре може да се каже: Пред банката двама души броят внасяните и изнасяните пари. Сумите са равни, следователно вътре в банката няма персонал. Но не е ли необходим персонал, който да управлява всичко? Този пример е на същото ниво като мнението на психолога и голяма част от това, което днес представлява наука. Всеки, който дори по някакъв начин се замисли над този въпрос, може да си представи до какво би довела една духовна култура, която мисли толкова малко. Необходимо е да се притежава духовно знание, защото само тук се дава единственият истински импулс за развитието на човечеството. Ако човек не открие какво стои зад проявленията, тогава светът не може да бъде разбран. Човек трябва да стигне до великите, широкообхватни, всеобхватни закони, до взаимовръзките между съществата и световете.

17. Елементарни същества и други висши духовни същества

Често сме подчертавали, че светогледът, основан на Науката на Духа, не трябва да остане просто нещо абстрактно или концептуално, или нещо, което представяме като наш светоглед само в тържествени моменти от живота си, за да задоволим вътрешните си духовни нужди. По-скоро нашият светоглед трябва да бъде нещо, което дълбоко се намесва в нашия живот и битие, в нашата работа от сутрин до вечер. Това ще ни стане много ясно, ако съсредоточим вниманието си върху това, което винаги е около нас, а именно взаимоотношенията и връзките, които духовните същества и духовният свят като цяло имат с нас и нашия живот. Физиономията на външния живот ще стане ясна за човека само след като се вгледа в това, което от духовния свят поражда тази физиономия на съществуване. Едва когато опознаем душата на човека, ще започнем да го разбираме напълно по неговата физиономия. Тогава ще знаем как да тълкуваме погледа му и да обясняваме израженията на лицето му. По същия начин външният свят в неговите големи и малки проявления ще стане разбираем, след като опознаем неговите духовни основи. Вече сме способни да си изясним много неща, когато следваме живота на всяка крачка и го наблюдаваме с око, изострено от Науката на Духа. Наскоро ми хрумна едно уводно слово, което бих искал да използвам като въведение, просто за да ни настроя за днешното ни размишление.

Често съм обръщал вниманието ви върху това как странно в съдбата на света, в неговата историческа карма, нещата са взаимосвързани в европейската култура.[1]Посочих ви как в скандинавския мистериен свят, мистериозния свят на друидите и тротите, по време на обучението е преобладавала известна трагична жилка. В стария предхристиянски мистериен свят учениците, посветени във висока духовна мъдрост, висока духовна наука, също винаги са били напомняни за нещо. Посочвало им се е, че предадената им гледна точка за духовния свят, а именно в Северна и Северозападна Европа, ще получи специално осветление чрез бъдещо събитие. Пророчески се е загатвало за по-късната поява на Христос. Цялата европейска култура ни става разбираема, когато проследим странните нишки на това как християнството се е преплело и вплело в останките от древните скандинавски вярвания за духовния свят. И понякога малките външни факти наистина изглеждат като симптоми, въпреки че са повече от симптоми. Те са реално доказателство за това, което се случва вътре. Така човек, следващ тези фини нишки, разплита за себе си физиономията на външните събития.

По време на едно от последните ми лекционни пътувания,[2]Съвсем живо пред душата ми стоеше как в районите на Севера, в Швеция и Норвегия, последствията от древния нордически духовен свят все още могат да се възприемат в детайли. Изглежда, че човек може да усети как тези ефекти се вписват в духовния поглед

върху всичко, с което се сблъскахме. И тогава човек чувства нещо много специално, когато точно по средата на тези ехота от древния свят на нордическите богове се проявява нещо, което сочи към странни кармични исторически връзки. Точно по средата на ехото на този древен нордически духовен свят се появява впечатляваща картина. Пристигайки в Упсала, човек се намира, така да се каже, точно по средата на нещата, които допълнително напомнят за древния нордически мистериозен свят. Точно там попада на първия германски превод на библията на Улфила,[3] онзи прекрасен документ за проникването на християнството в европейския свят. Дори и да не навлизаме в конкретни кармични връзки, ще усетим нещо от кармични отношения, когато си спомним, че този документ е бил първо в Прага, след това е бил заловен по време на шведската война и донесен на това място при странни обстоятелства. Струва ни се сякаш този първи превод на Библията на германски език е жив паметник на проникването на християнството в древния нордически духовен свят.

Когато човек наистина възприема нещата, с които се сблъсква, и като външен израз на вътрешни духовни факти, тогава всичко става обяснимо от вътрешна гледна точка и всичко оживява. Затова днес искаме да поставим пред душата си и да разгледаме някои от многото неща, които ни показват външни събития и външни факти като следствие, физиономичен израз на вътрешни духовни същности и проявления на такива духовни същества и събития.

Когато изследваме живота на човека, веднага става очевидно, че в днешния свят, където преобладава материалистичното мислене, се изучават и отбелязват само връзките, които са добре видими отвън. Човек ще нарече нещо вредно, когато вредата, която причинява, е ясно видима за очите. Нещо се нарича полезно, когато неговата полезност е очевидна. Ще ни стане особено ясно, че духовните факти се разиграват между чувствените събития в живота, така да се каже, между нашите чувствени тела, които са свързани с човешкия живот, ако първо разгледаме някои дела на същества, които оказват влияние върху нашия свят. Разбира се, тези същества не могат да бъдат възприети естествено от физическите сетива на човека, но са дълбоко значими за целия човешки живот.

Можем да разгледаме по-отблизо само един вид такива същества, въпреки че има много. Пространството, което ни заобикаля, е изпълнено не само с въздух, но и с голямо разнообразие от духовни същества. Има такива, които наричаме елементарни същества. По-голямата част от тях могат да се характеризират с нещо, което не притежават, а по-скоро с това, което всъщност прави човека човек, а именно чувство за морална отговорност. Те не могат да го имат. Те са организирани по такъв начин, че не могат да бъдат държани отговорни в морален смисъл. Не мислете, че поне някои от тези същества, които влизат и излизат от телата ни, поне определен вид от тях, нямат интелект, не са интелигентни. Много от тях са много умни същества – същества, които едва ли са по-ниски от човека по отношение на

умност и интелект. Нека първо разгледаме такива същества, които се намират във висшите светове, но които имат определена връзка със самия човек, която има своите последици в живота. Това е, което искаме да разгледаме.
Започваме с предположението, че човек всъщност живее в две различни състояния. В рамките на двадесет и четири часа типичният съвременен човек преминава от будно състояние през деня към състояние на сън през нощта. От по-ранни наблюдения знаем, че през деня човешкото същество по обичаен начин е съставено от четири телесни члена - физическото тяло, етерното тяло, астралното тяло и Аз-а. През нощта, когато човек заспи, физическото и етерното тяло остават да лежат в леглото, докато астралното тяло и Аз-ът се издигат. Научихме също, че тези четири члена на човешкото тяло намират своя израз във физическото тяло. Знаем, че Аз-ът намира израз в кръвта. Кръвта в движенията си не е нищо друго освен материалното откровение на Аз-а. По същия начин нервната система е материалното откровение на астралното тяло, а жлезите са тези на етерното тяло. Физическото тяло има свое собствено откровение, така да се каже. Ако имате това предвид, тогава можете да разберете, че тази човешка нервна система във физическото тяло е проектирана точно така, че да може да съществува само когато е проникната от астралното тяло. Това е така, защото астралното тяло е негов създател и поддържащ. То организира нервната система, която е зависима от него. Нервната система може да живее само под влиянието на астралното тяло. По подобен начин, тясно свързани са кръвта и Азът. Само си представете какво се случва, когато презрително напускате физическото си тяло всяка нощ. Вие оставяте нервната система във физическото тяло, но вземате със себе си астралното тяло, което е нейният хранител. Вие оставяте на произвола на съдбата това, за което астралното тяло трябва да се грижи. По същия начин, вашият Аз излиза и оставя кръвта на произвола на съдбата. Това прави човешкото същество всяка нощ. То оставя физическото си тяло, или по-скоро нервната и кръвоносната системи, на произвола на съдбата. Те обаче не биха могли да оцелеят, ако трябваше да разчитат единствено на себе си. Поради начина, по който са, те трябва в човешката си форма да бъдат пронизани от астрално тяло, точно както кръвта трябва да бъде пронизана от нещо, което е еквивалентно на Аза.
Това, което не правите сами, а именно, за да снабдите нервната си система, трябва да направят други същества. Следователно ще видите, че в същия момент, в който астралното тяло и Азът се изтеглят от физическото и етерното тяло, висши същества от висши сфери се настаняват. Те потапят своята астралност в нервната система и снабдяват нервите и кръвта. Тези, които се спускат от висшите сфери всяка нощ, завладяват физическото тяло, когато човекът презрително го напуска. Така можем да кажем, че астралните субстанции, които създават физическото и етерното тяло, които участват в тяхното създаване, се грижат отново за тези тела, когато човекът ги напусне. По този начин те намират телата различни от начина, по който

първоначално са били предадени на човешките същества. Човекът е живял в него със своето астрално тяло и своя Аз и е работил в него. Сега духовните същества от висшите космически области намират в него ефекти, които изобщо не съответстват на тяхната висша духовност. Ефекти, които са следствие от това, което човешкото същество е правил през деня във физическото си тяло, предизвикано от неговата астралност и неговото „аз“. Разбира се, материалистичният подход познава само грубо основните неща. Но когато разгледаме мистериозните факти на духовния свят, ще открием, че съществуват и съвсем различни ефекти, които влияят на физическото тяло. Човек не може да има нито една мисъл, чувство или емоция, без това да повлияе на физическото тяло. Въпреки че анатомът не може да докаже това, всяко чувство и всяко емоционално състояние причинява определена промяна в структурата на физическото тяло и това е, което след това се открива от онези същества, които се спускат в човешкото същество.
От особено значение са ефектите върху физическото тяло, причинени от всички онези неща, които човешкото същество има в душата си - лъжи, клевети и лицемерие. Материалистичният възглед е, че лъжите, клеветите и лицемерието са само толкова вредни, колкото могат да се наблюдават отвън. Но това не е правилно. В действителност върху физическото тяло се упражняват много деликатни ефекти, но тези ефекти не могат да бъдат възприети дори микроскопично. По-късно, когато душата напусне тялото по време на сън, ефектите остават във физическото тяло и се откриват от висшите същества. Те разглеждат не само онези душевни преживявания, които в грубия смисъл се наричат лъжи, клевети и лицемерие, но също така например финитe, конвенционални лъжи, които се изискват от днешния социален ред. Лъжи, изречени от учтивост или обичай, и цялата гама, която може да бъде изброена, започвайки с неискреност, лицемерие и дребна клевета, дори и само наум, всичко това се изразява в ефекти върху физическото тяло и се открива от тези низходящи същества. И тъй като всичко това е през нощта, във физическото тяло се получава нещо специално. Чрез това, парчета винаги се откъсват от субстанцията на онези същества, които се спускат в тялото. Чрез това, определени парчета от висшите същества трябва да се изрежат. Последицата от лъжите, лицемерието и клеветата през деня е изрязването на определени същества през нощта, които чрез това по някакъв начин са свързани с физическото човешко тяло. По този начин тези същества придобиват независимо съществуване в духовния свят, който ни заобикаля; те са същества, които класифицираме като фантоми. Фантомите са духовни същества, които изглеждат като физиономични изрази, по определен начин те са копия на човешки крайници и форма. Те са от толкова фина материалност, че физическото око не може да ги види, но въпреки това имат, така да се каже, физическа форма. Ясновидецът вижда части от човешки глави, човешки ръце, цели фигури, летящи във въздуха. Да, той вижда вътрешностите на човешките тела, които бръмчат наоколо, стомаха, сърцето, всички фантоми, които са били

освободени чрез изрязване заради това, което хората са направили на физическите им тела, в резултат на лъжи, лицемерие и клевета.
Такива фантоми, които постоянно бръмчат из нашето духовно пространство, са доказателство за вас, че самият човешки живот е причината за същества, които сега, по никакъв не особено благоприятен начин, влияят на човешките същества. Въпреки че в някои отношения притежават определени интелигентни характеристики, те не носят никаква морална отговорност. Те се оцеляват, като поставят препятствия по пътя на човека, препятствия, които са много по-големи от тези, които наричаме бактерии. Случва се и нещо друго. Важни патогенни агенти могат да бъдат открити в такива същества, защото фантомите, създадени чрез хора, ще намерят в бацилите и бактериите много добра възможност в подкрепа на съществуването си - източник на храна. Те биха пресъхнали повече или по-малко в духовното си съществуване, ако тази храна я нямаше. Но в известен смисъл тези бактерии от своя страна са създадени от тях. Тъй като фантомите съществуват във физическия свят, те могат да служат на някаква цел. Чрез мистериозни причини това, което по някакъв начин е необходимо, също е налично.
Така, чрез лъжи, клевети и лицемерие, човекът създава армия от духовни същества от категорията на фантомите.
Нещо подобно се случва и с етерното тяло, което човек оставя през нощта. То също е организирано за живот, така че може да съществува като човешко етерно тяло само когато е проникнато от висши същества. Когато собствената му астралност е отвън, висшите същества също се потапят в етерното тяло. Това трябва да се помни! Тогава става разбираемо, че ефектите в етерното тяло, причинени от определени процеси в нашия душевен живот, остават през нощта и водят до изрязване на същества, според модела на етерното тяло, от това, което потъва в етерното тяло. Душевните процеси, които водят до такива същности, са процеси, причинени в човешкото общество чрез това, което наричаме „лоши закони“ или „грешни правила“. Голяма част от закономерните последици от несправедливостта, които човешката душа изпитва в отношенията си с другите, въздействат върху душата по такъв начин, че последствията остават в етерното тяло през нощта и водят до изрязване на същества, които наричаме призраци. Това е вторият вид същества, които човекът създава.
Тогава трябва да вземем предвид, че този въпрос съществува и обратното. Това, което е излязло от тялото през нощта, астралното тяло, е организирано по такъв начин, че зависи от присъствието си в нервната система. Когато не е в нея, тогава не е на правилното си място. Тогава астралното тяло също трябва да бъде поддържано от висшите светове. Висшите духове-защитници трябва да се обединят с него. От тези висши духове също може да бъде изрязано нещо чрез човешката душевна дейност и специфични душевни процеси. Това се случва чрез въздействието върху човешката природа на това, което бихме могли да наречем

„даване на грешни съвети“. Например, този ефект се случва, когато някой налага грешни съвети на друг, или формира недостатъчно обосновани предразсъдъци, или убеждава някого и се отнася с душата му по такъв начин, че не му позволява да се съгласи свободно, като го тласка, така да се каже, насилствено към убеждението, че човек е фанатично отдаден на себе си.
Когато подобни влияния се упражняват от един човек на друг, през нощта в астралното тяло остава ефект, който води до това висшите същества да премахнат определени същности, принадлежащи към категорията демони. Те ще бъдат създадени по описания по-горе начин, защото хората не срещат отношение, което би могло да се изрази по следния начин: „Искам да кажа на другия човек какво мисля. Ако той е съгласен, това си е негова работа!“ Стотици демони се създават на игралната маса на събирания, в Германия наречени *Herrenabende* (джентълменски вечери), и на следобеден чай, където наистина рядко може да се намери отношение, основано на вътрешна толерантност. Вместо това преобладава отношение, при което човек си мисли: „Ако не искаш да споделиш моето мнение, значи си глупав.“ Този тип комуникация от душа на душа е демоногенерираща в най-висока степен. Така духовните същества наистина извират от човешкия живот. Те оживяват духовния свят и всички тези същества, фантоми, призраци и демони от своя страна влияят на човека. Ако в обкръжението ни се разпространяват епидемично едни или други предразсъдъци или се разпространява тази или онази глупава мода, тогава това е дело на демоните, създадени от човешките същества и сега възпрепятстват правия път на прогреса. Човекът е винаги обкръжен и затрупан от съществата, които е създал.
По този начин виждаме как човек възпрепятства собствения си прогрес поради способността си да твори в духовния свят. Трябва да осъзнаем факта, че всичко, което мислим, чувстваме или възприемаме емоционално, има по-значителен ефект в по-широк контекст, отколкото това, което би се случило, ако изстреляме куршум. Последното може да е лошо, но се приема за по-опасно от първото само защото човек може да го види с грубите си сетива, докато не наблюдава другите ефекти. Това е част от духовния живот, която човекът разгръща сам, така да се каже. Друга част, как човек участва във взаимодействията с духовния свят, може да ни стане ясна от определени човешки културни дейности, които обаче не са просто такива, каквито изглеждат за външните сетива. За да разберем това, трябва да имаме предвид, че освен хората има и други същества.
Можем да кажем, че човешкото същество се представя по следния начин. То има физическо тяло като най-нисш член на своето същество. Има същества, които реално съществуват, които в настоящия си етап на развитие не притежават такива груби физически тела, но за които най-нисшият член на тяхното същество е етерното тяло. Човекът може да привлече такива същества към своята сфера въз основа на своята дейност, повече отколкото би се случило, ако не беше активен.

Всъщност, част от развитието на културата се състои в опит за установяване на контакт с тези същества, чийто най-нисък член е етерното тяло. Такъв контакт се улеснява от това, че човек създава по определен начин физически телесности, които могат да бъдат използвани от тези същества буквално да се закачат за тях, да се разпростират през тях. По този начин се изграждат свързващи мостове към тези същества. Представете си, че кошницата с цветя на този катедра е телесност, оформена точно като определени форми на етерното тяло на току-що споменатите висши същества. След това те биха имали склонност да се установят там, да си играят около кошницата с цветя и да се свържат с нея. Ще видим как тази кошница е стимул за духовните същества да се спуснат в нея, да я прегърнат с любов и да се чувстват добре, че могат да се спуснат по този начин в общността на човешките същества. Трябва само да създадем подходящи форми и тогава ще можем да изградим мостове между себе си и тези същества. Хората винаги са правили това в определени моменти по този или друг начин. В гръцкия културен период човешките същества всъщност са имали във висока степен способността да установяват комуникация с онези духовни същества, които са наричали свои богове. Тези гръцки богове не са измислица на народната фантазия, а тези гръцки богове са истински същества, те съществуват и трябва да се разглеждат като такива същества - този Зевс, тази Палада Атина и т.н., чийто най-нисък телесен член е етерното тяло. И как гърците са привлекли боговете в своята сфера? Гърците са постигнали това, като са придобили във висока степен това, което може да се нарече архитектурно пространствено съзнание. Човек, който изучава пространството от гледна точка на Духовната наука, знае, че пространството не е абстрактната празнота, за която мечтаят нашите съвременни математици, физици и механици, а нещо много различно. Пространството е нещо, което има в себе си линии насам-натам, линии във всички посоки. Има силови линии отгоре надолу, отдясно наляво, отпред назад, прави и кръгли и във всички посоки. В една стая има ефекти на натиск и привличане от духовно естество. Накратко, човек може да усети пространството и може да го проникне инстинктивно. Често съм използвал примера, че някой, който има пространствено съзнание, знае защо някои стари майстори са могли да нарисуват три ангела, носещи се в пространството, толкова чудесно реалистично; той е възприемал, че тези три ангела, като три кълба, се поддържат взаимно в пространството чрез гравитационното си привличане. Ако това се каже на неопитен човек, той ще заключи, че те ще трябва да паднат. Той не може да разбере, че те се поддържат и държат взаимно. Такива взаимно подкрепящи се динамични измервания са тези, за които са станали известни древните хора, които все още са имали живо усещане за древното ясновидство, което е присъствало. Например, съвсем различно е, когато се погледне в този контекст картина на Бьоклин.[4] В контраст с обичайното му превъзходство, срещу което няма какво да се каже, там

ще откриете, ако сте запазили живото усещане за пространство, тази странна фигура на ангел, за която имате чувството, че всеки момент трябва да падне.
В по-ново време живото чувство за пространство е изгубено. Гърците са притежавали това чувство за пространство като архитектурна мисъл, свързана с изкуството на строителството. Гръцкият храм е кристализирана пространствена мисъл в най-истинския смисъл на думата. Колоната, която носи това, което лежи хоризонтално или наклонено върху нея, не е нещо измислено, а нещо, което за някой, който притежава пространствено чувство, вече се намира в помещението и не би трябвало да е по-различно. Целият храм се ражда от бетонното пространство. Това е, което възприема някой, който може да види линиите на помещението. Той не е нужно да прави нищо повече, освен да намести каменния материал там, където вижда линиите, и просто да запълни с физически материал това, което вече е перфектно очертано. В гръцкия храм духовността на помещението е напълно трансформирана във видима форма. Чрез създаването на кристализираната пространствена мисъл по този начин са били създадени форми, така че духовните същества, чието етерно тяло е най-нисшият им член, да могат да слязат в така създаденото затворено помещение и да намерят в неговите форми възможност да пребивават там.
Следователно, това не е просто фантазия, а пълната истина, истинската истина, че гръцкият храм е бил дом на бога. Да, богът е живял в него. Чрез формите на статуята той е живял в нея. Особеността на гръцкия храм е, че невидимият бог слиза и завладява формите. Можете да си представите гръцки храм без хора. Навсякъде не се виждат хора. Напълно изоставено от хора би могло това място да бъде и въпреки това храмът да не е пуст! Богът обитава в него! Това е характерното за гръцкия храм, но не се отнася за готическия купол. Нещо съвсем различно е, ако си представите готически купол без хора и куполът да е празен. Тогава той не е цяло. Гръцкият храм е завършен без хора. Готическият купол е завършен само когато държи общността вътре и когато към заострената арка са добавени сгънатите ръце, когато мислите и чувствата се обединяват с архитектурните форми. Ако си представите тези неща далеч, тогава готическият купол е непълен. По това се различава от гръцкия храм. Това е различна архитектурна мисъл, родена по великолепен начин от духовното пространство, но без хора е непълна. И от друга страна, когато е духовно населена, когато е изпълнена с вярваща общност, тогава духовни същества от описания вид са способни да слязат в нея. По този начин всяка архитектурна мисъл е съвсем конкретно проектирана за нещо специфично.
Също така, египетската пирамида е построена по такъв начин, че душата, която напуска тялото, може да поеме по пътя, очертан във вътрешните проходи на пирамидата. Преминаването на душата от тялото в духовния свят е изразено там. Мисълта, изразена в романска сграда, е тази за гроб. Романска църква без крипта, ако не може да бъде представена като свод, извисяващ се над трупове, е непълна.

Това е част от нея. Чрез това църквата се ражда от мисълта за възкръсналия Спасител. Тя е почитаемата сграда за гроба на Исус Христос.
Така че можете да видите, че човешкото същество изгражда мост от физическия към духовния свят чрез формите, които създава. Може би едва ли е утешително да научим, че хората създават армия от духовни същества, които възпрепятстват развитието им. Но да научим, че те също така са способни да си проправят път, водещ нагоре към по-висши духовни същества, като поставят такива архитектурни форми в света, може да бъде донякъде утешително.
Това не е по-малко валидно и за други произведения на изобразителното изкуство. Същото е и с произведенията на скулптурата или живописта. Чрез своите форми те предлагат възможност на онези същества, които са способни да адаптират своите етерни форми към това, което се оформя, и да обгърнат тези форми около себе си. Те са склонни да се облягат повече върху външната страна на произведенията на скулпторите. Те обграждат тези скулптурни произведения на изкуството, докато архитектурните произведения са по-запълнени. С картините достигаме до друг вид същества, същества, чийто най-нисък телесен член се състои от много фин етеричен материал. Някой, който разбира това, знае, че астрално-етерните същества се чувстват като у дома си там, където художникът с неговата цветова хармония им дава, в своите линейни форми, възможност да влязат от духовния свят в нашия. След това има духовни същества, чието астрално тяло е най-ниският им телесен член и които се състоят от още по-фини вещества. Тези същества намират в музиката възможност да споделят компанията на хора, които се изразяват в изкуството на движещите се форми. Стая, изпълнена със звуци на музика, е възможност за онези духовни същества, които имат астрално тяло като свой най-нисък член, да се спуснат. По този начин, запълването на стая с музикални звуци определено е нещо, чрез което човек може да установи взаимодействия между себе си и други духовни същества. Точно както човешкото същество привлича чрез висока, забележителна музика, така да се каже, добри същества в своя кръг, така е вярно и че отблъскващата музика привлича лоши астрални същества в сферата на влияние на човека. Няма да ви е много приятно, ако ви опиша ужасните астрални същества, които танцуват наоколо, когато оркестърът свири на някои съвременни музикални представления. Тези неща трябва да се приемат сериозно. Вече видяхме как взаимодействат нашият видим свят и невидимият свят на духовни същества зад него.
Освен това, духовните светове се изразяват в много други видове живи същества. Например, където различните царства на природата се докосват, откриваме, че има стимул за появата на духовни същества. Можем да посочим елементарни същества, които правят живота още по-разбираем за нас. Стимул за проявлението на определени същества се дава там, където металът лежи и се припокрива с обикновения свят на Земята. Навсякъде, където този свят на Земята е пронизан от

метални жилки, могат да се намерят много умни елементарни същества, които използват своята хитрост, за да си правят шеги с хората. Понякога обаче те действат по полезен начин. Наричаме ги гноми. Същества от вида гноми могат да се намерят във вътрешността на Земята. Те се скупчват на определени места, стига земята да е твърда. Може да има стотици от тях заедно. Но ако се разкрие жилка, те се разпръскват. Тогава всичко живее и гъмжи от онези фигури, които преди са се свивали заедно. Както беше казано, това е случаят, когато земята докосва метал.
При извора – където растителното царство се докосва до минералното, където нещо мъхесто преплита камъните братски, където нещата се събират по особен начин, които обикновено не принадлежат едно на друго – там намирате същества, които наричаме ундини и нимфи, които също са реални същества.
И накрая, откриваме елементарни същества, където духовното и физическото взаимодействат. Когато животинското и растителното царство се срещнат по такъв начин, че първоначално съществата са отдалечени едно от друго, а по-късно се докосват, например когато пчела смуче цветe, в пространството, където пчелата и цветето са заедно, се случва разгръщане на вкуса. Вкусов ефект съществува, когато пчелата абсорбира сока на цвете. Този ефект е осезаем за духовния изследовател, тъй като той вижда нещо като аура, проявяваща се около короната на цветето, което е израз на процеса на вкусване. Всичко това е стимул за съществата, които наричаме силфи, да се проявят. Те имат специална задача в живота на пчелите, тъй като не се появяват само когато пчела смуче цветe, но и силфите показват пътя, когато пчелите се роят. Те са водачите на пчелите.
Следното илюстрира как Науката на Духа един ден ще стане полезна. Мъдростта на пчеларите произлиза от ясновидството. Какво се прави в пчеларството,[5] като инстинктивните хватки на ръката, са наследени от древни времена. В миналото все още е съществувало смътно ясновидство, което е позволявало на пчеларите да използват проницателността на силфите за организиране на живота на пчелите. Съвременното пчеларство вече не знае нищо за това. Ето защо то прави много неща погрешно с нововъведенията си. На съвременната наука ѝ липсват необходимите прозрения. Човешките същества ще могат да оформят природните процеси, в които самите те участват, много по-продуктивно, когато са осъзнати и познават дейността на духовните същества. Този, който погледне живота в тази област, ще види, че по отношение на пчеларската наука доброто произтича от старите времена, докато съвременните естествени учени отчасти произвеждат ужасни неща, които изобщо не са приложими и отклоняват хората. Повечето пчелари се водят от сигурни инстинкти и за щастие не следват съвременната наука. Например, дори това, което съществува като теория за процеса на опложданe, който играе важна роля, е погрешно и не може да се запази пред лицето на прозренията, които проникват в реалността.

Друг стимул за появата на такива видове елементарни същества се създава от човека, например, като живее заедно с животинското царство като арабин с коня си или като овчар със стадото си овце, а не като някой в спортен клуб. Душевният ефект между овчаря и стадото му е подобен на взаимодействията между пчела и цвете и следователно чувствата между овчаря и стадото са стимул за появата на съвсем специални същества, а именно саламандрите. Те са същества с фина субстанция. Те са много умни и много мъдри, дори и да не притежават морална отговорност. Тяхната мъдрост намира израз в това, което си шепнат един на друг за мъдростта на овчаря. Не е глупост, която се приписва на овчарите. Те не са измамници. Но тя съдържа много от това, което е шепнато на овчарите от онези, които са се появили в резултат на съвместния живот на овчарите със стадата им.
За тези, които искат да изучават това, възможността няма да е налична още дълго, тъй като подобни неща изчезват. Но доскоро подобни изследвания все още можеха да се правят доста добре, ако човек намери безкористни хора.[6]в провинцията, които все още знаеха много за принципите на здравето и лечението. Те знаеха много важни неща. Парацелз[7]можеше да каже, че е научил повече, общувайки с такива хора, отколкото е научил във всички университети. Това не беше без причина. Така можем да видим, че все още има такава област в нашата среда, където съществуват духовни същества, които навлизат в нашата сфера по особен начин. Човек не бива да пита откъде идват тези същества. Светът има в своите плитчини всякакви духовни същества. Въпрос е само да се намери възможност да бъдат доведени по някакъв начин на правилното място. Въпреки че следното сравнение не е красиво, то е правилно: В чиста стая няма мухи. Но ако къщата е лошо поддържана, ако наоколо се намират всякакви остатъци от храна, скоро ще се появят мухи. Същото е и в невидимия свят, който ни заобикаля - докато човек не създаде възможност, духовните същества изобщо не са там. Но ако ние предоставим възможност, те винаги ще бъдат там. Тогава те навлизат в нашата сфера. Тогава те започват да взаимодействат с нас.
Това е нещо, което ни показва как мирогледът на човек може да се разшири отвъд физиономията на външния свят. Духовните същества действат в нашия свят по същия начин, както душата създава своя облик. Ще дойде период от време за човешките същества, когато хората по необходимост ще разчитат на знанията си за духовния свят, за да оформят живота си. Днес човек може да се справя със света грубо само чрез сетивата си. Но ще видим как отново ще напреднем към време, когато човешкото същество ще действа от духа. Ще напреднем към време, когато цялата ни среда ще се възприема като израз на духа, дори ако тази епоха в началото няма да е като онези древни епохи на готическите куполи или гръцките храмове.
Въпреки това, в нашето време на технологии и полезност вече е възможно да се случи повече, отколкото се случва днес. Човешките същества са загубили

способността да усещат, възприемат и преживяват духове и по този начин са загубили и копнежа да изразяват духовни форми външно. Но ако хората отново почувстват духовното, тогава това би могло да се изрази отново дори в нашите обществени сгради. С това пред душата ми застава това, което някога съм преживял като млад мъж. Строителят на Виенската оброчна църква, проф. Ферстел,[8]

произнесе встъпително слово за стиловете на строителство и каза: „Стиловете на строителство не са измислени. Стиловете на строителство се раждат от цялостната култура на времето.“ Това може да се докаже чрез изучаване на стила на строителство на египетските пирамиди в контекста на целия духовен живот на онова предишно време. В наше време единствената мисъл, която се изразява, е мисълта за материалистичната полезност. Нашето време не може да има стил на строителство, подобен на готическия или гръцкия. Това е нещо, на което антропософите трябва да обърнат внимание.
Извън духовния живот на антропософското движение,[9]Трябва да се създаде културен океан, от който формите ще кристализират отново в нов строителен стил.[10]Израз на човечност е възможен само там, където съществува обща духовна култура. Единственият наистина нов стил на нашето време е стилът на строителство на склада. Възможно е хората, които по-късно погледнат назад към по-ранно време, да характеризират епохите чрез техните стилове на строителство. Средновековието може да се характеризира единствено въз основа на готическите куполи. Човек би могъл да остави всички други документи извън внимание, но все пак би могъл да екстраполира характера на средното Средновековие само от готическите куполи. По същия начин е така и с времето между 19 -ти и 20 -ти век. Това вече може да се скицира по-късно от стила на склада. Складът напълно съответства на материалистичната мисъл за полезност. Тази мисъл се проявява в склада точно по същия начин, както духът, който е живял в Таулер.[11]или Екхарт[12]намери израз в готическия купол.
Дори в наше време е възможно да се работи стилистично по различен начин. Нашите културни ресурси са толкова способни формиращи сили, че биха могли да имат много по-голям образователен ефект върху душевния живот на човека, отколкото днес. Например, днес имаме ерата на железниците, но все още няма стил на строителство за железопътните гари. Това е така, защото човек не усеща какво се случва, когато влакът пристига и тръгва. Той не усеща, че това, което се случва, когато влаковите релси са на път, може да бъде изразено външно. Пристигащите и заминаващите локомотиви, които трябва да се вкарат в сградите, могат да намерят своя израз в техните кухи форми. Да се надяваме, че след като човечеството овладее въздушния транспорт, то ще бъде готово да свърже мисълта за тръгване с мястото на тръгване, така че човек да почувства, че само самолет може да излети от място, оформено по този начин. Във всичко духовният живот може да намери израз

във форма. Само когато усетим, че сме заобиколени навсякъде от изрази на душата, както е било през Средновековието, тогава се постига правилното нещо. Това може да се случи само когато културата прониква в човешкия живот, която произтича от гледната точка на Науката на Духа. Духовната наука не е непрактична. То е именно нещо, което трябва да проникне в културата на света и да я завладее. То не се състои от абстрактни мисли, а трябва да се влее във всички културни потоци според намерението на онези, които са го съживили. То трябва да се разкрие във всичко. Трябва да проникнем всичко с мислите, които ни предлага Науката на Духа.
Има още една мисъл, която трябва да поставим пред душата си, а именно мисълта, която може да ни даде известно осъзнаване за това как импулсите на Духовната наука трябва да работят, за да станат това, което им е предопределено да бъдат. Добре е, особено когато приключваме зимния сезон и се разделяме, да вземем със себе си такова освежаване на чувствата и ума си и да позволим част от това да се влее в сърцата ни и да го носим в света и винаги да се чувстваме като членове на глобалния поток на Духовната наука. Възможно е днес все още мнозина отвън да не знаят нищо за Науката на Духа. Просто погледнете нашите малки срещи и след това погледнете всичко, което се прави навън – нищо не се знае; нищо не се усеща от същността на Духовната наука.
Когато нещо подобно се постави пред душите ни, тогава може да се появи само една друга картина, картина, която да укрепи душата и сърцето. Това е картината, която се появява, когато погледнем към най-ранните християнски времена и видим какво е задавало тона тогава, какво е съществувало като култура по времето на стария имперски Рим. Нека си представим какъв е бил животът в този древен имперски Рим. Представете си как управляващите кръгове са си изграждали етаж след етаж, докато в същото време малка купчина хора са били заточени да живеят долу в сводестите изби. Как е трябвало да се поставят бъчви с тамян, за да не се забелязва толкова смрадта, която се е излъчвала от труповете, от разлагащите се трупове на преследваните и убити от редиците на тази малка купчина. Нека проследим как дивите зверове са изскачали от развъдниците и са разкъсвали онези, които са били хвърляни към тях от редиците на тази малка купчина. Нека слезем от дворците на владетелите на имперски Рим в проходите, където са живели първите християни, до мястото, където е обитавала точно тази малка купчина. Където са издигали първите си олтари върху костите на своите мъртви. Където невидими за водещия имперски Рим, те разгръщаха своята култура. Те правеха това невидимо, подобно на днешните последователи на нова духовна реализация, които се срещат невидимо, духовно невидимо за официалната водеща култура! Нека проследим онези долу, на които дори не им беше позволено да се покажат на дневна светлина. Как хиляди от тях бяха погребани там. Скрити бяха онези, които влагаха под повърхността на Земята нова духовна култура в човечеството. Докато горе, имперски Рим действаше както е добре известно. След това нека погледнем

ситуацията няколко века по-късно. Това, което тогавашният управляващ имперски Рим е създал, е било отнесено, пометено. И това, което е останало, е това, което е трябвало да доживее съществуването си в долните сводове, скрито от очите на владетелите. Това е, което е останало.
Ето как културите възникват в мрака на скритостта. Така те се формират и след това излизат от мрака. Можем да приемем това съзнание в нашето усещане, че движението на Науката на Духа е наистина призвано да бъде нещо подобно на първото християнско движение. Нека то първоначално води подземно съществуване, а нека тези в световете над земята имат съвсем различни мисли. Колкото и все още да се мислят за авторитети, след няколко века нещата ще бъдат различни. Тогава антропософът ще има чувството, че ще отнесе нагоре към светлината това, което днес работи под земята; че ще носи Духовната Наука, мислейки така, както първите християни са изнесли своята култура от катакомбите. Такова съзнание ни дава силата и възможността да абсорбираме духовното знание в душевния си живот. Искаме да си тръгнем в такова настроение, отново да се съберем в такива чувства. Не искаме да се занимаваме с абстракции, а с нещо, което може да стане „нервът“ на нашия живот. Така искаме да излеем в душите си това, което чуваме от висшите светове. Искаме да се въоръжим със сила и да си спомним малко, че мисленето на Духовната Наука трябва да е стъпило толкова близо до сърцата ни, че дори и да сме разделени за известно време, ние сме заедно по дух. И това чувство ще ни обедини отново.

18. За съществата, които влияят на човека

Има много същества, които упражняват влиянието си отдалеч върху нашата физическа Земя, сякаш имат безкрайно дълги пипала.
Ясновидецът среща на астралния план голям брой същества, които са групови души, чието въздействие се разпространява по света като пасатите.
По гръбначния мозък на животните тече светеща светлина, чийто поток е свързан с груповата душа. Духовните същества се пронизват взаимно.
От духовна гледна точка не е учудващо, че груповите души на растенията се намират в центъра на Земята. Човекът също е свързан с центъра на Земята чрез своето етерно тяло.
Въпреки че растенията притежават само етерно тяло, около пъпката и цвета се вихри астрална сияйна светлина. Принципът на повторението важи и за етерното тяло, то би изстрелвало безкрайно само листа. Астралното тяло прекъсва това влияние и произвежда промени. Навсякъде, където имаме коса, етерното тяло е доминиращо.
Груповите души на животните са от вид, с които можем да общуваме, и най-висшите от тях притежават характеристики, които са отчасти по-висши от тези на по-нисш вид човешки индивидуалности.
Същества, различни от тези, които имат влияние върху човешката кръв, влияят и на лимфата, която е сок, подобен на белите кръвни клетки. Други оказват влияние върху хранителния сок, хилуса, а трети върху сетивните органи.
Силите на хилуса, например, доставят съдържащите мазнини вещества от химуса в кръвта, а съдържащите протеини - в лимфата. Психичното и физическото здраве зависи от духовните същества, които регулират тези сили.
Лунните същества имат фино физическо тяло и по форма наподобяват шест- до седемгодишни деца; действията им най-често са вредни за нас, но тези пигмеи действат несъзнателно. Те са известни като ревящи, звуците им се чуват далеч отвъд Луната; активността им е най-силна по време на пълнолуние. Те се чувстват най-привлечени от близостта на психиатрични заведения, както и от спиритуални медиуми.
Ако човешките същества бяха господари на кръвта си, както трябва да бъдат и както им е писано да бъдат, лунните същества не биха могли да им навредят.
На Венера живеят същества, чиято замислена реч сочи към висока логика, изражението им отразява висок морал - но дори има някои, които имат хищнически желания, както и други, които са във всякакви междинни етапи между кротко и диво. Когато населението на Земята приеме християнството и единна връзка на братство обхване Земята във все по-широки кръгове, тогава тя ще се приближи до същества на Венера. Те оказват влияние върху хранителните ни сокове. Храната не е само химическо производство, но заедно с нея през гърлото тече и духовна

сила. Тя отразява действията на мистериозните същества и сили, как те влияят на растенията; всяко растение расте само при специални условия, така че в съответствие със земята и почвата могат да се формират специфични видове хора, общности и племена.
Чрез сетивните си възприятия ние винаги получаваме духовни впечатления, чрез звукови духовни потоци, също и чрез образа. Чрез обонянието делата на духовните същества протичат по най-интензивен начин през нашите сетива; тяхното обиталище е във висшия Девакан.
Чрез историята може да се докаже важната роля на обонянието, какви интриги са били плетени около него. Мускусът и пачули например са вредни миризми за човешките същества. Тези (обонятелни) същества имат своята физическа телесност на Сатурн. Въпреки че им липсва мислене, както го познаваме чрез мозъка, те са родени изобретатели. Те обичат прогреса и в дома си постоянно променят нещата. Нашите консерватори биха били напълно ужасени от тях. Хората, които притежават остроумие и присъствие на духа, имат нещо от тяхната природа.
Наистина не е безразлично с какви миризми сме избрали да се обграждаме и кои обичаме. Това, което е провокирано от вредни миризми, принадлежи към областта на черната магия. Необходимо е да култивираме добрите миризми.
Човешкото същество е оставено на милостта на много сили и спрямо тях е сляпо като къртица. То винаги осъзнава само част от реалността, но тази реалност ни засяга – ние трябва да имаме силни импулси, за да се отдалечим и да излезем от сферата на влияние на вредните демони.
Човешкото същество е като дъгата със седемте ѝ цвята. В действителност физическото тяло е оптична илюзия. То е съчетание от духовни ефекти, които се пресичат в него хиляди пъти и произвеждат най-разнообразни ефекти.
Фигура (неясна)
Когато слънцето изчезне, дъгата изчезва; когато духовните сили се оттеглят, човекът е мъртъв.
Реалността трябва да се търси в духовните факти, те притежават истинска реалност. Това, което виждаме, е откровение за духовна дейност.
Цялата тежест на фактите би трябвало да ни накара да оставим добрите същества да действат и да прогоним демоничните.
Трябва да се справим с четири вида същности, които влияят на Аз-а – чрез кръвта, чрез лимфата, чрез хранителните сокове в хилуса и чрез сетивните потоци.
За да се предпазим от силите на Луната, които ни вредят, трябва да се стремим преди всичко да придобием независимо разположение. Свободните вътрешни душевни сили имат пречистващ ефект върху кръвта, по този начин лунните същества не могат да ни навредят.
Подхождаме към силите на Марс, които влияят добре на лимфата, чрез ясна мисъл.

Болестите могат да бъдат изпускане на неконтролирано, изпълнено с омраза мислене. Чрез такива мисли човек вреди на хората около себе си – чрез ясното мислене той насърчава общото здраве. Затова е от изключителна важност винаги да се държим спокойно и да практикуваме добро, ясно мислене.
Благородните мисли трябва да оживяват душата ни към същества на Венера, които действат върху хилусния сок. Чистите намерения определят сетивно-нервните токове, върху които същества, обитаващи Сатурн, оказват влияние. Честността в мисленето и умението за слушане държат лошите влияния настрана.
Лунните същества действат инстинктивно. Марсианските същества действат съзнателно до известна степен; венерическите същества действат изключително високо духовно – лошите обаче – несъзнателно.
Човекът съзнателно и несъзнателно влияе върху всички останали същества. Трябва да се стремим да ставаме все по-съзнателни, за да можем да запалваме звезди. Така звездата на Витлеем светна, когато могъщата индивидуалност на Исус съзнателно се въплъти. Това е космическо събитие, когато се раждат такива възвишени хора. Посветените знаят, че световете могат да се срутят, когато думата „Яхве“ се сглоби по специален начин. Човекът не би станал толкова силен, ако не трябваше да побеждава злото.